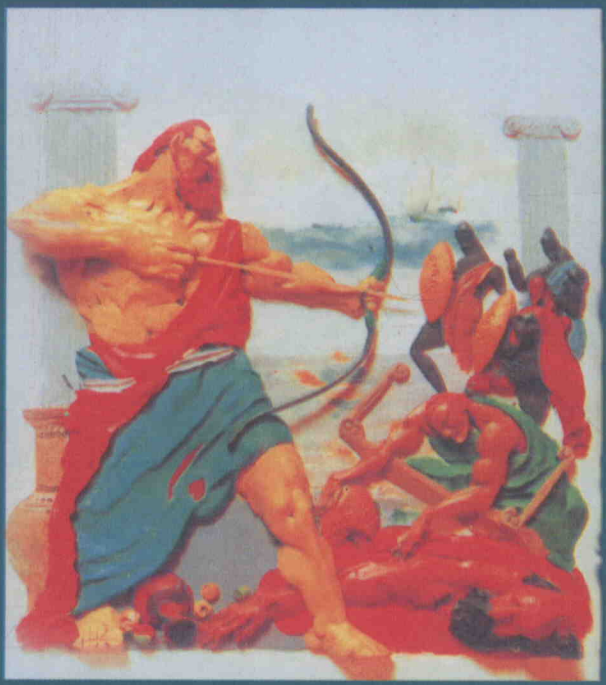
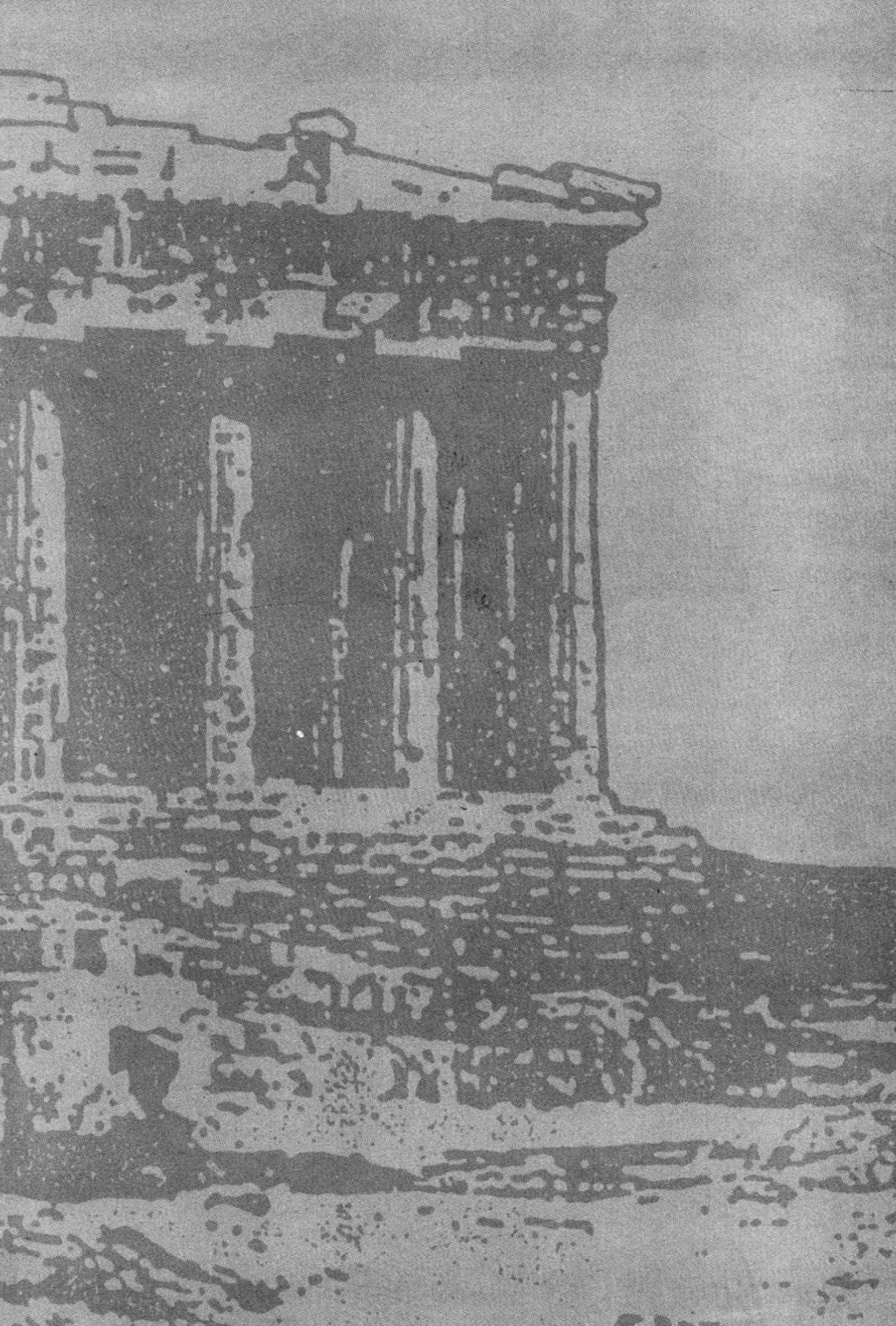
دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس

ئودىسسۇسنىڭ يېڭىزىكى كەيپىياتلىرى

(يۇنان)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس

ئودىسسۇسنىڭ دېڭىزدىكى كەچۈرمىشلىرى

ئەسلى ئاپتورى : گومېر (يۇنان)
تەرجىمە قىلغۇچى : ياسىن سىيت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

بۇ كىتاب جىلىن فوتو سۈرەت نەشرىياتىنىڭ 1994 ـ يىلى 4 ـ ئاي 1 ـ نەشرى، 1994 ـ يىلى 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据吉林摄影出版社 1994 年 4 月第 1 版 1994 年 4 月第 1 次印刷本翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئازات ئالماس
مەسئۇل كوررېكتورى: ئاينۇر كامال
پىلانلىغۇچى: ئەركىن ئىبراھىم پەيدا

دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس
ئودىسسۇسنىڭ دېڭىزدىكى خەتەرلىك كەچۈرمىشلىرى
ئەسلي ئاپتورى: گومېر [يۇنان]
ئاپتورى: ۋۇ ئەيلىن
تەرجىمە قىلغۇچى: ياسىن سېيىت
*
شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
شىنجاڭ لۇڭ يىدا باسمىچىلىق چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
850×1168 مم، 32 فورمات، باسما تاۋىقى 7.5
2005 ـ يىل 7 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2005 ـ يىل 7 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 1—4000
ISBN7—228—09507—3
(ئومۇمىي باھاسى 110.00 يۈەن) يەككە باھاسى: 11.00 يۈەن

قىسقىچە مەزمۇنى

ئودىسسۇس يۇنان ئېلىگە جايلاشقان ئىتاكې ئارىلىنىڭ پادىشاھى، ئۇ پەم ـ پاراسەتلىك، قەھرىمان ۋە جەڭ قىلىشقا ماھىر سەركەردە. ئودىسسۇس ياغاچ ئات ھىيلىسى بىلەن سۈرەتتەك بىر گۈزەل شەھەرنى بىر كېچىدىلا خارابلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىدۇ. زەپەر قۇچقان يۇنان سەركەردە ـ سەرۋازلىرى ئارقا ـ ئارقىدىن ۋەتىنىگە قايتىدۇ، لېكىن ئودىسسۇس ۋە ئۇ باشلاپ كەتكەن 12 جەڭ كېمىسى قايتىپ كەلمەيدۇ.

ئەسلىدە ئودىسسۇس دېڭىز سەپىرىدە دەھشەتلىك بوراندا قېلىپ، دېڭىزدا ئون يىلدىن كۆپرەك سەرسان بولۇپ يۈرىدۇ. ئۇ بۇ جەريانداﺍ، نۇرغۇنلىغان يوچۇن ئەل ـ يۇرتلارنى كېزىپ، تالاي قېتىم جانغا تاقالغان سىناقلارنى بېشىدىن كەچۈرىدۇ. يەكچەشمە دېۋە ئارىلىدا، يەكچەشمە دېۋە ئۇنىڭ بىرمۇنچە ھەمراھلىرىنى تىرىك پېتى يېۋېتىدۇ، ئۆزىمۇ ھاياتىدىن ئايرىلىپ قالغىلى تاس قالىدۇ. دېۋىلەر دۆلىتىدە، ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئەجەللىك زەربىگە ئۇچرايدۇ. سېھرىگەر ئارىلىدا، ئۇلار چوشقىغا ئايلىنىپ قالغىلى تاس قالىدۇ، دېڭىز قاينىمىدا، سەرۋازلىرى ئۆلۈپ، سەركەردىلىرى ۋەيران بولىدۇ. ئىلاھى كالا ئارىلىدا، ئۇلار تەڭرىنىڭ چىشىغا تېگىپ قويۇپ، تامام ھالاك بولىدۇ، ئودىسسۇس ئۆزى يالغۇز ئىلاھە كالوپسونىڭ ئارىلىغا قېچىپ بېرىۋالىدۇ. ئارىدىن يەتتە يىل ئۆتكەندىن كېيىن، گەرچە زېۋىسنىڭ پەرمانى بىلەن كالوپسو ئودىسسۇسنى قويۇپ بەرگەن بولسىمۇ، ئۇ ئۆز ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلگەندە، بۇ يەردىكى ئەھۋالنىڭ تېخىمۇ ئېغىر ئىكەنلىكىنى بايقايدۇ. كۆچلۈك دۈشـ

مەن ئالدىدا، ئۇ سالماقلىق بىلەن ئەچىل چارە - ئامالىلارنى ئىشقا سېلىپ، دۇشمەننى يېڭىپ، ئۇلار ئىگىلىۋالغان ئۆي - ماكانىنى ۋە مال - مۈلۈكلىرىنى قايتۇرۇۋېلىپ، ئۆزىنىڭ پەم - پاراسەتلىك، جاسارەتكە تولغان خىسلىتىنى نامايان قىلىدۇ.

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسسە ئەقىل - پاراسەت ئىشلىتىپ يەكچەشمە دېۋە بىلەن ئېلىشقانلىقى 1
ئىككىنچى قىسسە سىياق ئۆزگەرتىۋېتىدىغان چۆپنى خاتا يەپ سالغانلىقى 18
ئۈچىنچى قىسسە ئاخىرقى كېمىنىڭ پاچاقلىنىشى 34
تۆتىنچى قىسسە دېڭىز تەڭرىسىنىڭ ئودىسسۇسقا زىيان-كەشلىك قىلغانلىقى 51
بەشىنچى قىسسە مۇسابىقە مەيدانىدا باھادىرلىق كۆرسەتكەنلىكى 66
ئالتىنچى قىسسە باتۇر ئوغۇل 78
يەتتىنچى قىسسە پادىشاھنىڭ قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالغانلىقى 90
سەككىزىنچى قىسسە ئاتا - بالىنىڭ ئۇچرىشىشى 102
توققۇزىنچى قىسسە ئىتتىن بەتتەر كۈنگە قالغانلىقى..... 118
ئوننىنچى قىسسە بوزەك قىلىنىشقا يول قويۇلمىغانلىقى..... 137
ئون بىرىنچى قىسسە ئارقا-ئارقىدىن خورلۇقا ئۇچرىغانلىقى 150
ئون ئىككىنچى قىسسە ئوق يانىڭ كىرىچىنى تارتالايدىغان ئادەم چىقمىغانلىقى..... 175
ئون ئۈچىنچى قىسسە يوقىتىش جېڭىنىڭ چىرايلىق تامام بولغانلىقى 193
ئون تۆتىنچى قىسسە تەۋرىمەس كات سىرى ۋە جىردەم تىكىش قوشىقى توغرىسىدا بايان قىلغانلىقى..... 207
ئون بەشىنچى قىسسە يىغىلىقنى تىنچلىققا ئايلاندۇرغانلىقى 226

بىرىنچى قىسسە

ئەقىل - پاراسەت ئىشلىتىپ يەكچەشمە دىۋە بىلەن ئېلىشقانلىقى

ياۋروپا قۇرۇقلۇقىنىڭ جەنۇبىي چېتىدە مەنزىرىلىك ئېگىي دېڭىز ساھىلى بار. بۇ دېڭىز ساھىلىغا زىمىنى كەڭ ھەم خاسىيەتلىك بىر يېرىم ئارال جايلاشقان، ئۇ يۇنانىستان دۇر.

يۇنانىي زىمىنى كەڭ دېيىشتىكى سەۋەب: يۇنان دولقۇنسىمان تاغ چوققىلىرىدىن، چىرايلىق تۈزلەڭلىكلەردىن، ئۈزۈمنىڭ سوزۇلغان دېڭىز قىرغاقلىرىدىن ۋە سان - ساناقسىز چوڭ - كىچىك ئاراللاردىن تەركىب تاپقان. ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ئودىسسۇس مەرۋايىت كەبى چېچىلىپ ياتقان ئاراللار ئارىسىدىكى چوڭراق ئارال — ئىتاكي ئارىلىنىڭ پادىشاھى، شۇنداقلا تېزدىن ئاپىرىدە بولۇۋاتقان قەھرىمانلىق دەۋرىدىكى ھەرقايسى جايلاردا سەلتەنەت سۈرۈۋاتقان قەھرىمانلارنىڭ ئالدى ئىدى.

يۇنان ئۆز خەلقىنى تەربىيەلەش، قەھرىمانلارنى يېتىشتۈرۈش ۋە كۆپلىگەن تەڭرىلىرى بىلەن شۆھرەت تاپقان ئەل ئىدى. شۇڭا يۇنان خاسىيەتلىك ماكانمۇ دېيىلەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، يۇنانلىقلار ئاسمان بىلەن زىمىن ھەم ئادەملەر بىلەن تەڭرىلەر ئارىسىدا يۇز بەرگەن ئاجايىپ ۋەقەلەرنى كىشىنىڭ يۈرەك تارىنى چېكىدىغان ئەپسانىلەرگە ئايلاندۇرغان، باتۇر ئودىسسۇس ھەققىدىكى ھېكايە دەل ئاشۇ بىمەنسىب ئەپسانىلەرنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ تەسىرلىك ھېكايىلەرنىڭ بىرسى.

ئودىسسۇس يۇناندىكى ئابرۇيلۇق بىر جەمەتتە تۇغۇلدى. ئۇ ئۆسمۈرلۈك چېغىدىن تارتىپلا كۆزگە كۆرۈنۈشكە باشلىدى. بىر قېتىملىق تەنھەرىكەت كۆرىكىدە، ئۇ يىلپىزدەك يۈگۈرۈپ رەقىب-لىرىنىڭ ھەممىسىنى كەينىدە قالدۇرۇپ چېمپىيون بولدى. ئۇ ئۆزىنىڭ شان - شۆھرىتى ۋە مەرتىۋىلىك جەمەتىگە تايىنىپ چىرايلىق ۋە دىيانەتلىك پېئىلوپېنى ئۆز نىكاھىغا ئالدى. كېيىن ئۇلار بىر بالىلىق بولدى، بالىسىنىڭ ئىسمىنى تېلىماكوس قوي-دى.

ئودىسسۇس ياشىغان دەۋردە، يۇنانىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ئەڭ دەسلەپ بىر قىسىم شەھەر دۆلەتلىرى پادىشاھلىقى باش كۆتۈرۈپ چىققانىدى. سپارتا بىلەن مېكېنى ئەنە شۇ شەھەر دۆلەتلىرى ئارىسىدىكى ئەڭ كۈچلۈك ئىككى پادىشاھلىق ھېساب-لىناتتى. بىر قېتىم، يىراق ئاسىيادىكى تروىيا شەھىرىنىڭ شاھ-زادىسى پارىس دېگىزىدىن ئۆتۈپ سپارتاغا كەلدى. شۇ چاغدا سپارتانىڭ پادىشاھى مېنېلائوس سپارتادا يوق ئىدى. خانىش ھېلېنىنىڭ گۈزەل رۇخسارى ئالدىدا ئۆزىنى يوقىتىپ قويغان پارىس ھېلېنىنى ئازدۇرۇپ تروياغا ئېلىپ كەتتى.

بۇ ئىش يۇنانىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئەزىمەتلەرنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويدى. ئۇلار ناھايىتى تېزلىكتە ھەرقايسى جايلاردىكى كۈچلەرنى يىغىپ، ھەيۋەتلىك بىرلەشمە ئارمىيىنى تەشكىللەپ، تروياداكى ھەددى - ھېسابى يوق بايلىقلارنى تارتىۋې-لىش ھەم ھېلېنىنى قايتۇرۇپ ئەكېلىش ئۈچۈن دېگىزدىن ئۆتۈپ يىراق سەپەرگە — جەڭگە ئاتلاندى. شۇنىڭ بىلەن، ئون يىلدىن كۆپرەك داۋام قىلغان دەھشەتلىك تروىيا ئۇرۇشى باشلاندى.

ئودىسسۇس يۇنان بىرلەشمە ئارمىيىسىنىڭ ئاساسلىق ئۇ-رۇش قوماندانلىرىنىڭ بىرسى ئىدى. ئۇ جەڭلەردە سەپنىڭ ئالدى-دا بولدى، پىداكارلىق بىلەن كۆپ قېتىم ئاجايىپ تۆھپىلەرنى ياراتتى. جەڭنىڭ ئاخىرقى تەقدىرىنى بەلگىلىگەن مەشھۇر ياغاچ

ئات هېيلىسىنى ئودىسسۇس ئويلاپ تاپقاندى. ئاكىيالىقلار ئۇ كۆرسەتكەن ئەقىل بويىچە ئىككى قەۋەت بىنا ئېگىزلىكىدە ئالا-مەت يوغان بىر ياغاچ ئات ياسىدى. بىر ئەترەت ئەڭ جەسۇر باتۇرلىرىنى ياغاچ ئاتنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇپ، ئاتنى شەھەر دەرۋازا-زىسىنىڭ ئالدىغا قويۇپ قويدى. تروياللىقلار ئالدام خالتىغا چۈ-شۈپ، ياغاچ ئاتنى جەڭ ئىلاھىسى سۇپىتىدە شەھەرگە ئەكىرىۋالـ دى. ئەل ئايىغى بېسىققان چاغدا، ئاكىيا باتۇرلىرى ياغاچ ئاتتىن چىقىپ، شەھەر دەرۋازىسىنى ئېچىۋەتتى ـ دە، شەھەر سىرتىدە-كى باتۇرلار بىلەن ماسلىشىپ، ئاخىر تروياغا شەھىرىنى ئىشغال قىلىپ، بۇ ئۇرۇشنىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈردى.

«ئۆيگە قايتىدىغان بولدۇق! ئايرىلىپ كەتكىلى ئون يىل بولغان يۇرت ـ ماكانىمىزغا قايتىدىغان بولدۇق!» ئۇرۇش ۋە هالاكەتتىن قۇتۇلغان ئاكىيالىقلار قالتىس خۇشال بولۇشتى. خۇشاللىقىدا سەكرىشىپ كېتىشكەن ئاكىيالىقلارنىڭ كۆزلىرىدىن تۆكۈلگەن شادلىق ياشلىرى مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئاقتى.

پېشقەدەم قوماندان ئودىسسۇس ئامان قالغان ئادەملىرىنى باشلاپ، ئۆزىنىڭ سەككىز ئۇرۇش كېمىسىنى يىغىپ، كېمىلـ رىنىڭ يەلكەنلىرىنى چىقىرىپ، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان تروياـ دىن ئايرىلىپ، يۇرتىغا قاراپ يولغا چىقتى. ئودىسسۇس ئون يىلدىن بۇيان ئۆز ئېلىنى هەر ۋاقىت ياد ئېتىپ كەلدى. ۋەتىنى گەرچە نامرات بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭغا هەرقانچە بايلىقات ئەلمۇ ئۆزىنىڭ ئەل ـ يۇرتىغا ئوخشاش سۆيۈملۈك تۇيۇلمىدى. ئەر ۋە ئاتا بولۇش سۈپىتىدە خوتۇنىدىن ۋە بالىسىدىن غەم قىلاتتى. ئودىسسۇسنىڭ قول ئاستىدىكىلىرىمۇ شۇنداق ئىدى، ئۇلارمۇ ۋەتىنىگە بالدۇراق قايتىشقا ئالدىرايتتى.

دېڭىز دولقۇنلىرى گويا تاغقا ئوخشايتتى. يامغۇر بۇلۇتلىرى دېڭىز ئۈستىدە لەيلەپ يۈرەتتى، تەبىئەت كىشىلەرنىڭ رايىغا بايقىمايدۇ. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ هەمراهلىرى تولىمۇ يامان كۈنگە

قالدى. ئۇلارنىڭ كۆرگۈلۈكى مۇشۇ بولسا كېرەك. ئۇلار دېڭىز-دا لەيلەپ يۈرۈپ، ھەيران قالارلىق تەۋەككۇلچىلىكلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈشتى.

قاتتىق بوران، دەھشەتلىك دولقۇنلار يۈگەنسىز ئاتتەك قۇتراپ، ئۇلارنىڭ كېمىلىرىنى سۈرگەن پېتى مەنزىلگە قارشى تەرەپكە ئاپىرىپ قويدى. ئارىلىقتا بىرپەس چىققان قاتتىق بوران تەسىرىدە ئۇلار يەنە ئىسمارۇسقا بېرىپ قالدى. بۇ كاكونىنبسلار ئولتۇراقلاشقان جاي بولۇپ، ئۇلار ئەزەلدىن يۇنانلىقلارغا ئۆچ ئىدى.

ئودىسسۇس باتۇر سەرگۈزەللىرىنى قۇرۇقلۇققا چىقىشقا بۇيرۇدى. ئۇلار قۇرۇقلۇققا چىقىپ نۇرغۇن كاكونىنبسلارنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئاستانىسى — ئىسمارۇسنى ئىشغال قىلدى ۋە كۆپلىگەن ئولجىغا ئېرىشتى. لېكىن، ئۇلار غەلىبە خۇشاللىقىدا گاڭگىراپ كېتىپ، دۈشمەنلەرتارمار بولدى، دەپ ھېسابلاپ ئىسمارۇس شەھىرىدە يەپ - ئىچىشكىلا بېرىلىپ كېتىپ، ئۆزلىرىنىڭ خەتەرلىك ئەھۋالدا ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ، قىرغاقتىن ئايرىلىپ كېمىلىرىگە چىققۇسى كەلمىدى.

دەل شۇ چاغدا، دېڭىز ياقىسى ئەتراپىغا چېچىلىپ كەتكەن كاكونىنبسلار باشقا جايلاردىكى ئىتتىپاقداشلىرىنى چاقىرىپ، زور قوشۇن توپلىدى. ئۇلار يۇنان سەرگۈزەللىرىنى يەپ - ئىچىش بىلەن بولۇپ كەتكەن پەيتتىن پايدىلىنىپ، ئۇلارغا تۇيۇقسىز قورشاپ ھۇجۇم قىلدى - دە، مۇداپىيىسىز ھالەتتە تۇرغان بىر تالاي ئىشغالىيەتچىلەرنى ئۆلتۈرۈپ، قولىدىن كەتكەن ئولجىلىرىنى قايتۇرۇۋالدى.

ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى ئېغىر تالاپەتكە ئۇچرىدى. ئۇلار جان تىكىپ ئېلىشىپ ئاران دېگەندە، يول تېپىپ كېمىلىرىگە چىقىۋالدى. ئۇلار كېمىلىرىگە چىقىپ بولۇپ، قارا بۇلۇتتەك يوپۇرۇلۇپ كەلگەن كاكونىنبسلارنى ئويلاپ، يۈرىكى قېپىدىن

چىقىپ كەتكۈدەك قورقۇپ كەتتى ۋە كۆڭلىدە ئۆزلىرىنىڭ پۈتۈن-لەي ھالاك بولۇپ كەتمىگەنلىكىدىن خۇش بولدى.

كېمە ئەترىتى تېزلىك بىلەن ئۆزلىرىنىڭ يۈرت - ماكانىغا قاراپ ئىلگىرىلەپ كېتىۋاتاتتى، كۆپچىلىك ئىتتاكىغا پاتراق بېرىپ ژېلىشنى چىن كۆڭلىدىن ئارزۇ قىلىشاتتى. ئويلىمىغاندا، كېمىلەر يۇنان يېرىم ئارىلىنىڭ جەنۇبىي بۇرجىكىنى ئەمدىلا ئايلىنىپ ئۆتۈپ، ئۆز يۈرتىنىڭ تۈپرىقىغا يېتىپ كېلەي دەپ قالغان چاغدا، دېڭىزدا بىردىنلا شىمال تەرەپتىن كۈچلۈك بوران چىقىپ، ئۇلارنى ئۆز نىشانىغا تەتۈر بولغان تەرەپكە سۈرۈپ، ئاخىرى يوچۇن بىر دېڭىز ساھىلىگە ئاپىرىپ قويدى.

ئودىسسۇس بۇ قېتىم ناھايىتى ئېھتىيات قىلدى، ئۇ سۇ تېپىپ كېلىش ئۈچۈن ئالتە ئادەمنىلا قىرغاققا چىقاردى. بۇ ئارالدا قۇشلار سايرىشىپ، گۈللەر خۇش پۇراق چېچىپ، ھەممە يەردە خاتىرجەم ھايات ھۆكۈم سۈرەتتى. بۇ ھەقىقەتەن غەلىتە ئارال ئىدى، ئاھالىسى شۇنداق بىغەم يۇرۇشەتتى. ئەجىبا ئۇلار ئەمگەك قىلماي تۇرۇپ ئۆزىنى قامدىيالامدىكىنە؟ ئەسلىدە، بۇ يەردە بىر خىل غەمسىز دەرەخ ئۆسەتتى. دەرەختە ئالما چۈشەتتى، بۇ ئالما كىشىنىڭ ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇرۇپلا قالماي، يەنە بىر خىل ئالاھىدە ئۇنۇمگە ئىگە ئىدى. مەيلى ئۇنى كىم يېسۇن، شۇ كىشى ھەممىنى ئۇنتۇپ، يۇرتىغا كەتكۈسى كەلمەي قالاتتى. شۇڭا، باشقا جايدىكىلەر بۇ يەرنى بىغەملەر دۆلىتى، نېلۇپەر دۆلىتىمۇ دەپ ئاتىشاتتى. بۇ يەر نېلۇپەرگە ئوخشاش سۆيۈملۈك، ئەمما كىشىگە پىچاق ئىشلەتمەي زىيانكەشلىك قىلىدىغان، كىشىنى لايغەزەل ھەم ئۇنتۇغاق قىلىپ قويىدىغان جاي ئىدى.

ئارال ئاھالىسى بۇ ئالتە يۇنانلىقنى ئەدەپ بىلەن كۆتۈۋالىدى، ئۇلارنىڭ يۇنانلىقلارغا زىيانكەشلىك قىلىش مەقسىتى ئەسلا يوق ئىدى. يۇنانلىقلارنى ئالما يېيىشكە قىزغىنلىق بىلەن تەكلىپ قىلدى، بۇ ئالمىلار ھەسەلدىن تاتلىق ئىدى. ئالتە

يۇنانلىق بەس - بەستە ئالما يېيىشكە كىرىشىپ كەتتى. ئۇلار- نىڭ قورساقلىرى شارەك كۆپۈپ كەتكەن بولسىمۇ، تويغىنىنى بىلمەي بىر خىلدا يەۋېرىشتى. ئالما قورساقنا كىرگەندىن كې- يىن، ئۆزىنىڭ كارامىتىنى كۆرسىتىشكە باشلىدى. ئالتە ئاكا- يالىق يۇرتىنى، قېرىنداشلىرىنى، ئۆزلىرىنىڭ بۇ يەرگە ئۇس- سۇزلۇق ئىزدەپ كەلگەنلىكىنى، ئودىسسۇسنا ئەھۋال دوكلات قىلىش كېرەكلىكىنى تامام ئۇنتۇدى. ئۇلارنىڭ بۇ يەردىن كەتكۇ- سى كەلمەي، بىغەملەر دۆلىتىدە مەڭگۇ قېلىپ، كۇنلىرىنى ئالما يېيىش بىلەن ئۆتكۈزۈشتىن باشقىنى ئويلىمىدى.

ئودىسسۇس بۇ ئەھۋالنى بىلىپ بەك ئاچچىقلاندى، ئۇ بۇي- رۇق بىلەن بۇ ئالتەيلەننى پۇت - قوللىرىنى باغلىتىپ ئەكې- لىپ، پالوبا ئاستىغا تاشلاتقۇزۇپ، خاتىرىسى ئەسلىگە كەلگەن- دىن كېيىن، ئاندىن ئۇلارنى باغلاقتىن بوشاتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، كېمىچىلەرگە كېمىلەرنى ھەيدەپ، بىكار تەلەتلەر جاي- لاشقان دېڭىز ساھىلىدىن ئايرىلىشنى تاپىلىدى.

بىر پەس چىققان كۈچلۈك بوران كېمىلەرنى يەنە سۇرۇپ ئوكيانغا ئاپىرىپ قويدى. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى توققۇز كېچە - كۈندۈز چىققان شىددەتلىك بوران - چاپقۇندا قالدى. ئۇلار يەڭگىللىك بىلەن دېڭىز قىرغىقىغا يېقىنلىشىشقا پېتىنالمىدى، ئىككى قېتىملىق ساۋاق ئۇلارنى ئېھتىياتچان قى- لىۋەتكەنىدى.

ئوننىچى كۈنى سەھەردە يامغۇردىن كېيىن ھاۋا ئېچىلىپ، شەپەق ئۆزىنىڭ كۆزىنى قاماشتۇرىدىغان نۇرلىرىنى يەنە كۆپكۆك دېڭىزغا چاچتى. كېمىلەر كوكلوپوسقا يېقىنلاشتى. كوكلوپوس بەكمۇ جەلپكارانە جاي ئىدى: قويۇق ئورمانلىق، زىرائەتلەر بۇ- لۇق ئۆسكەن، ئۇزۇملەر مەي باغلاپ پىشىپ كەتكەنىدى. تاغدا ياۋا ئۆچكە سەكرىشىپ يۇرۇشەتتى. بىراق، بۇ ئارالنىڭ كىشىگە بەخت ياكى ئاپەت ئېلىپ كېلىدىغان ئارال ئىكەنلىكىنى بىلگىلى

بولمايتتى.

كۈتۈلمىگەن ئەھۋاللارنىڭ يەنە يۈز بېرىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئودىسسۇس قىرغاققا ئۆزى چىقىش قارارىغا كەلدى. ئۇ ئون ئىككى ئادەمنى تاللاپ، سوۋغا ـ سالام ئېلىپ، قىرغاقتىكى لەرگە سالام بەرگەچ، ئۇلارنىڭ ياقا يۈرتلۇقلارغا قانداق مۇئامىلىدە بولىدىغانلىقىنى بىلىپ باقماقچى بولدى.

ئۇلار يېرىم كۈن مېڭىپمۇ بىرەر ئادەمنى ئۇچراتمىدى،

ئاخىر ئۇلارغا بىر ئۆتكۈر ئۇچرىدى. بۇ يەردە بىرسى تۇرغاندەك قىلاتتى. ئۆتكۈرگە قارىغاي بىلەن كاۋچۇك دەرىخى لىم ئورنىدا ئىشلىتىلگەن، بۇنىڭدىن ئۆتكۈرنى سەرەمجانلاشتۇرغان ئادەمنىڭ قانچىلىك كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى. ئەسلىدە بۇ يەردە چارۋىچى دېۋە جەمەتى — كوكلوپوسلار تۇراتتى.

ئودىسسۇس ئۆتكۈرگە كىرىپ، ئۆتكۈرنىڭ خوجايىنىنى كۆرۈپ باققۇسى كەلدى. ئۇ كۆپچىلىككە ئېسىل شاراب قاچىلاڭغان بىر تۇلۇمنى ئۆتكۈرگە ئەكىرىشنى ئېيتتى. ئۇ بۇ بىر تۇلۇم ئېسىل شارابنى يۇز كۆرۈشۈش سوۋغىسى قىلماقچى بولدى.

ئۇلار ئۆتكۈردە خېلى بىر ھازا ئايلىنىپ يۈرۈشتى. نەگىلا قارىسا، دۆڭلەكلىك قوي گۆشى، ئىدىش - ئىدىشلاردا لىق تولغان قوي سۈتى، قوتانلار كۆزگە چېلىقاتتى. قارىغاندا، قوتانىدىكى چارۋىلارنى ئىگىسى بېقىش ئۈچۈن ئېلىپ چىقىپ كەتكەندەك قىلاتتى. قاراڭغۇ چۈشەي دېگەن چاغدا، ئۆتكۈرنىڭ ئاغزىدا قۇلاقنى يارغۇدەك بىر ئاۋاز ياڭرىدى. ئۆتكۈردىكى يۇنانلىقلارنىڭ قورققىنىدىن يۈرىكى قېپىدىن چىقىپ كەتكۈدەك بولۇپ كەتتى. ئۇلار ئاۋاز چىققان تەرەپ — ئۆتكۈرنىڭ ئاغزىغا نەزەر سېلىشتى. توۋا، ئۆتكۈرگە بىر دېۋە كىرىپ كېلىۋاتاتتى. ئۇنىڭ بوي - تۇرقى تۆمۈر مۇنارغا ئوخشايتتى. پېشانىسىدە ئۆزدەك تۇخۇمىدىن نەچچە ھەسسە چوڭلۇقتا بىر كۆز بار ئىدى؛ پۇتلىرى ئەگرى - دونايى ئۆسكەن دۆپ دەرىخىدەك يوغان ئىدى؛ ئۇزۇن بىلەكلىرى چىگىچى كۆپ ماچتىغا ئوخشايتتى. بايام چىققان ئاۋاز يەلكىسىدىكى يوغان بىر باغلام ئوتۇننى يەرگە تاشلىغان چاغدا چىققان ئاۋاز ئىدى. ئۇ ئوتۇن ئەمەس، يىلتىزدىن قومۇرۇلغان يوغان دەرەخ ئىدى. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ پۈت - قوللىرى مۇزلاپ، ئۆپكىلىرى ئاغزىغا تىقىلىپ قېلىشتى.

بۇ يەكچەشمە دېۋە مۇشۇ ئۆتكۈرنىڭ خوجايىنى — ئىسمى

پولىفېمۇس بولۇپ، دېڭىز تەڭرىسى پوسېيدوننىڭ ئوغلى ئىدى. بىر توپ قويلارنى ئۆڭكۈرگە ھەيدەپ كىرىپ، غايەت چوڭ بىر قورام تاشنى يۆتكەپ، ئۆڭكۈرنىڭ ئاغزىنى توسۇپ قويدى. بۇ قورام تاشنى يىگىرمە ئۆكۈزمۇ سۆرىيەلمەيتتى.

دىۋە ئۆڭكۈرگە گۈلخان يېقىپ، ئۆچكىلەرنى سېغىشقا باشلىدى ـ دە، يوغان بىر كۆزى بىلەن ئۆڭكۈرنىڭ ئىچىگە سەپسالىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئودىسسۇسنىڭ بىرنەچچە ئادىمىنى كۆرۈپ قالدى. ئۇ شۇ زامان غەزەپ بىلەن ھۆركىرىدى، ئۇنىڭ ھۆركىرىشىدىن ئۆڭكۈر لەرزىگە كېلىپ، ھەتتا ئۆڭكۈرنىڭ ئۈستىدىن شېغىل ـ تاشلار شىرقىراپ يەرگە چۈشتى. ئۇ ھۆركىرەپ تۇرۇپ ئۇلاردىن:

— ھوي، پەتەكىلەر، سىلەر نېمە ئادەملەر؟ نەدىن كەلدىڭلار؟ سىلەر سودىگەرمۇ ياكى كۆرگەنلا يەرگە چاڭ سالىدىغان قاراقچىمۇ؟ — دەپ سوردى.

راست، بۇ دىۋە ئالدىدا يۇنانلىقلار ھەقىقەتەن پەتەك ئىدى. ئۇلار خۇددى پىلنىڭ يېنىدا تۇرغان قوزىغا ئوخشايتتى. ئودىسسۇس غەيرەتكە كېلىپ، يىراقتىن ئىگىلىپ سالام بېرىپ سەمىمىيلىك بىلەن ئۇنىڭغا:

— بىز يۇنان ئېلىدىن كەلگەن ئاكىيالىقلار، تروپا ئۇرۇشىنى ئاياغلاشتۇرۇپ يۇرتىمىزغا كېتىۋاتقان سەرۋازلار. دېڭىزدا نىشاندىن ئادىشىپ قېلىپ، لەيلەپ يۇرۇپ ئالدىلىرىغا كېلىپ قالدۇق. زېۋسنىڭ يۈز ـ خاتىرىسى ئۈچۈن بولسىمۇ، بىزگە ئەدەپلىك مۇئامىلە قىلىشلىرىنى سورايمەن، — دەپ جاۋاب بەردى.

ئودىسسۇس پولىفېمۇسنىڭ بۇ گەپلەرگە پىسەنت قىلىپ كەتمەيدىغانلىقىنى ئويلىمىغانىدى. ئۇ قوپاللىق بىلەن قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىپ، مەنىستىمگەن ھالدا:

— تۈفى! تۈفى! زېۋىس دېگەن نېمىدى ئۇ؟ ئەخمەق،

مېنىڭ كىملىكىمنى بىلەمسەن؟ بىز كوكلوپوسلار ھېچنېمىدىن قورقمايمىز. تەڭرى بىلەن مېنى قورقىتىمەن دېمە! ھېلىغۇ زېۋىس ئىكەن، ھەممە تەڭرىلەرنى يىغىپ كەلسەڭمۇ، بىزدە ئۇلارغا تاقابىل تۇرغۇدەك جۈرئەت بار. مەن سىلەرگە رەھىم - شەپقەت قىلسامىلا، سىلەر ئاندىن جېنىڭلارنى ئامان ساقلاپ قالىسىلەر. ماڭا ئاۋۋال دەپ بەر، كىمىلىرىڭلارنى نەگە يوشۇرۇپ قويدۇڭ؟ — دېدى.

ئودىسسۇس كاللىسىنى تېز ئىشلىتىپ، ئۇستاتلىق بىلەن:

— دېڭىز تەڭرىسى پوسېيدۇن دېڭىزدا غايەت زور دولقۇنلارنى پەيدا قىلىپ، كېمىلىرىمىزنى تاشقا ئۇرۇپ پاچاق - پاچاق قىلىۋەتتى. ئون نەچچىمىزلا ئامان قالدۇق. شۇنىڭ بىلەن، دېڭىزدا لەيلەپ مۇشۇ يەرگە كېلىپ قالدۇق، —دېدى پولىفېموسقا.

دېۋە پولىفېموس گەپ - سۆز قىلمىدى، ئۇ يوغان قولى بىلەن ئىككى ئاكسيالىق سەرۋازنى «كاپپىدە» تۇتۇپ يەرگە تاشلىدى، بۇ ئىككى سەرۋازنىڭ مېڭىسى چۇۋۇلۇپ، پۇتۇن يەر قان بولۇپ كەتتى ۋە ئۇلارنى پارچىلاپ، خۇددى چۇجىنى يېگەندەك يەۋەتتى. ئۇنىڭ قىپقىزىل ئاغزى كۆيۈۋاتقان ئوچاقتا ئوخشايتى، ئۇستىخانلار ئاغزىدا غىرىسلايتتى. ئۇ بىردەم ئۇستىخان چاينىپ، تىلى بىلەن جاۋغايلىرىدىكى قىپقىزىل قاننى سۈرتىۋەتتى. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى قورقىنىدىن غال - غال تىترىشىپ، جانلىرىنىڭ ئامان قېلىشى ئۈچۈن زېۋىسقا دۇئا قىلىشقا مەجبۇر بولۇشتى، ئۇلارغا بۇنىڭدىن ئۆزگە ئامال يوق ئىدى.

يەكچەشمە دېۋە كەچلىك تامىقىنى يەپ بولۇپ، كەينىدىن يەنە بىر ئىدىش قوي سۈتى ئىچتى - دە، قويلار ئارىسىدا يېتىپ ئۇخلاپ قالدى. ئۇنىڭ خورەك ئاۋازى دۇمباق ئاۋازىنى بېسىپ چۈشەتتى. ئۇ شۇ تاپتا قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. ئودىسسۇس

شۇندىلا يۈرەكلىك ھالدا ئالدىغا مېڭىپ، شەمشىرىنى قېنىدىن چىقىرىپ، دۈشمەنلىك يۈرەك - باغرىنى چۈقۇۋەتمەكچى بولدى. لېكىن، ئۇ ئويلىنىپ قالدى، بۇنداق قىلىش تولىمۇ خەتەرلىك ئىدى. بىرىنچىدىن، شەمشەر بىلەن ئۇنى ئۆلتۈرۈش ناتايىن. ناۋادا ئۇ ئۆلمەي قالسا، يارىلانغان دۈشمەن ئۇلارنى مەجبۇر ياكى يەرگە ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىشى مۇمكىن. ئىككىنچىدىن، بۇ دۈشمەن ھالەتتىمۇ، ئۇلار ئۆچكۈر ئاغزىغا توسۇپ قويۇلغان ھېلىقى قورام تاشنى مىدىرلىتالمايتتى. ئۇلارغا سىرتتىن كىشىلەر يارىدەم قىلىدىغان ھېچقانداق كۈچ يوق، ئۆچكۈردىن چىقىپ كېتەلمەسلىك كوكلوپوس ئارىلىدىن چىقىپ كېتەلمىگەنلىك بىلەن باراۋەر ئىدى. مۇشۇلارنى ئويلاپ ئودىسسۇس شەمشىرىنى قىنىغا سېلىپ قويۇپ، ھەمراھلىرى بىلەن دەككە - دۈككە ئىچىدە كېچىنى ئۆتكۈزدى. دۈشمەن قانداق تاقابىل تۇرۇش كېرەك؟ بۇ توغرۇلۇق مەسلىھەتلىشىش ئەتىگە قالدى.

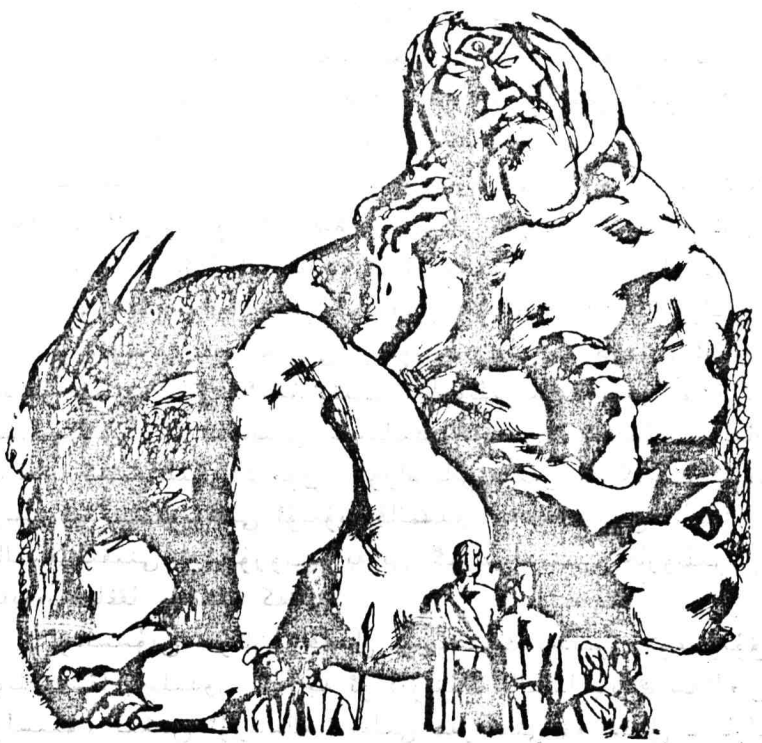
پولىفېمۇس ئەتىسى ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرۇپ، چوغنىڭ ئۈستىگە ئازراق ئوتۇن تاشلاپ، ئوتنى قايتىدىن يېلىنجاتتى، ئاندىن سۈت سېغىشقا باشلىدى. ئاكىيالىقلار غال - غال تىترەشىپ غۇژمەك بولۇپ، قورقۇنچلۇق دۈشمەن قارىشىپ تۇراتتى.

پولىفېمۇس قورسىقىنى تويغۇزۇپ بولۇپ، گۈدۈك ئاۋازىدىنمۇ قاتتىق ئاۋازدا ئىسقىرتىپ، چارۋىلىرىنى ھەيدەپ ئۆچكۈرىدىن چىقتى. ئۇ ناھايىتى ئەستايىدىل ئىدى. ئاكىيالىقلارنىڭ قېچىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، قورام تاش بىلەن ئۆچكۈرنىڭ ئاغزىنى ئېتىپ قويۇشنى ئۇنتۇپ قالمىدى. دۈشمەن يوچۇق قالغان - قالمىغانلىقىنى تەكشۈرۈپ، يەرنى گۈرسۈلدىتىپ چارۋىلىرىنى ھەيدەپ تاغقا چىقىپ كەتتى.

ئودىسسۇس شۇئان تاقابىل تۇرۇشنىڭ تەدبىرى توغرۇلۇق ئويلىنىشقا باشلىدى. گەرچە ئۇ دۈشمىنىڭ ئالدىدا پەتەك سانالغان بولسىمۇ، لېكىن ئۆزىنىڭ ئەمەلىي ھەربىي ۋە ئەقىل - پاراسىتى

سىتى ئارقىلىق ئۇنىڭ مۇتتەھەملىكىنى جەزمەن يەڭگىلى بولىدۇ. غالىلىقىنى ئىسپاتلىماقچى بولدى. ئۇ ئوتۇن دۆڭىسىدىن يوغان خادىدەك بىر توم دۇب ياغىچىنى سۈغۇرۇپ ئېلىپ، شەمشىرى بىلەن ياغاچنىڭ ئۇچىنى ئۇچلاپ، ئوتتا قىزدۇردى، مەقسەت: ئۇنى قىزدۇرۇپ تاشتەك قاتتىق قىلىش ئىدى. ئۇ يەنە تۆت باتۇر سەرۋازنى تاللاپ، بۇ قورالنى ئىشلىتىش ئۇسۇلىنى ئۇلارغا ئۆگەتتى. كۆپچىلىك دۈگە قاتتىق ئۇخلاپ قالغاندىن كېيىن، ئۇچى ئۇچلىنىپ، ئوتتا قىزدۇرۇلغان دۇپ ياغىچىنى دۈشمەنلىك كۆزىگە سانجىپ، ئۇنى كور قىلىۋەتمەكچى بولۇشتى.

ناماز شام بولغاندا، قورقۇنچلىق يەكچەشمە دۈگە چارۋىلىرى-

نى ھەيدەپ قايتىپ كەلدى. ئۇ ئالدىنقى ئاخشىمىدىكىگە ئوخشاش قورام تاش بىلەن ئۆتكۈرنىڭ ئاغزىنى توسۇپ قويۇپ، ئىككى ئاكىيالىق سەرۋازنى يەۋەتتى، ھېلىقى ئىككى ئاكىيالىق سەرۋاز-نى يالماپ يەۋاتقان چاغدا، ئودىسسۇس تۇلۇمدىكى شارابنى كاسا-سىغا قويۇپ دېۋىگە:

— كوكلوپوس، شارابقا مەرھەمەت قىلسىلا. بۇ شاراب سىلى يەۋاتقان ئادەم گۆشىنى ھەزىم قىلدۇرىدۇ. مۇبادا بۇ شاراب سىلىگە ياراپ قالسا، بىزنى قويۇپ بېرىشلىرىدىن تىلەيمىز، — دېدى.

دېۋە شارابنى بىرلا كۆتۈرۈپ ئىچىۋەتتى. شارابنىڭ تەمى ئۇنىڭغا بەك ئېسىل تۇيۇلۇپ كەتتى. بۇنى كۆڭلى تۇيغان ئودىس-سۇس كاسىغا تولدۇرۇپ كەينى - كەينىدىن ئۈچ قېتىم شاراب قۇيدى. بۇ ئادەتتىن تاشقىرى كۆچلۈك شاراب ئىدى. شارابنىڭ خۇشبۇي پۇرىقى دىماققا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى. ئەمما، بۇ شارابقا يېگىرمە ئۇلۇش سۇ قوشۇپ ئىچكەندىلا، ئادەم ئاسان مەست بولمايتتى. دېۋە شاراب تەسىرىدىن خۇددىنى يوقىتىپ، ئۈچ قېتىمدا كاسىسىدىكى شارابنى بىر تېمىم قالدۇرماي ئىچىۋەتتى. ئۇ:

— مېنىڭ ئىسمىم پولىفېموس، ماڭا ئېسىل شاراب تۇتقاز-لىقىڭ ئۈچۈن سېنى ئەڭ ئاخىرىدا يەيمەن، ئېيتە، ئىسمىڭ نېمە؟

ئودىسسۇس ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ئىسمىنى ئېيتمىدى، ئۇ يە-راقنى كۆرەر ئىدى. شۇڭا دېۋىگە:

— مېنىڭ ئىسمىم، «ئادەم يوق»، — دەپ ئېيتتى.

دېۋە شارابنىڭ كۈچىدە غەرق مەست بولۇپ، ئۆزۈلۈپ چۈش-كەن بىناغا ئوخشاش گۈپلا قىلىپ يېقىلدى، ئەمدى پۇرسەت يېتىپ كەلگەنىدى. ئودىسسۇس ھەمراھلىرى بىلەن بىرلىكتە دۈب ياغىچىدىن ياسالغان قوزۇقنى يەكچەشمە دېۋىنىڭ كۆزىگە

تىقتى. ئۇنى پۇتۇنلەي كور قىلىۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلار ۋىنتە چىگىتقانغا ئوخشاش قوزۇقنى كۈچ بىلەن بۇراۋەردى.

دېۋە ئاغرىق ئازابىغا چىدىماي ئويغىنىپ ھۆركىرەپ كەتتى، ئۇنىڭ ھۆركىرىشىدىن ئۆڭكۈر لەرزىگە كەلدى. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى دەرھال تارقىلىپ، بۇلۇڭ - بۇلۇڭلارغا كىرىپ كېتىشتى. دېۋە كۆزىدىكى قوزۇقنى تارتىپ چىقىپ، ئۆڭكۇرنىڭ سىرتىغا قاراپ شەرەتلىدى.

— ئادەم بارمۇ؟ مېنى قۇتقۇزۇڭلار!

كۆپ ئۆتمەستىن، ئۆڭكۇر سىرتىدىكى بىر توپ كوكلوپوس-لار يۈگۈرۈپ كېلىشتى. ئۇلارنىڭ تەقى - تۇرقىلىرىمۇ پولىفې-مۇسنىڭكىدەك زور ئىدى. ئۇلارنىڭ قالايمىقان يۈگۈرەشلىرىدىن تاغۇ تاش تەۋرەپ كەتتى. كوكلۇپوسلار تۇشمۇتۇشتىن:

— نېمانداق ھۆركىرەيسەن؟

— سەن كىم بىلەن بىللە؟

— كىم ساڭا زىيانكەشلىك قىلدى؟ — دەپ سوراشتى ئۇ-نىڭدىن.

پولىفېموس نىجاتكارغا ئېرىشكەندەك بولۇپ:

— مەن ئادەم يوق بىللە، ماڭا ئادەم يوق زىيانكەشلىك قىلدى! — دەپ جاۋاب بەردى شۇئان.

ئۇچكۇرنىڭ سىرتىدىكى كوكلوپوسلار ئۇنىڭغا ھېچكىمنىڭ زىيانكەشلىك قىلمىغانلىقىنى ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلاپ غۇدۇراشقان پېتى:

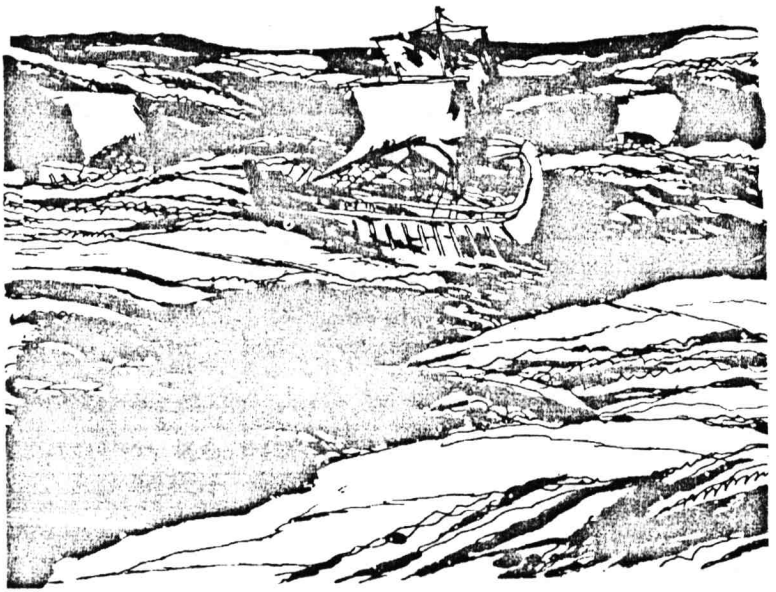
— ساڭا ئادەم يوق زىيانكەشلىك قىلغان بولسا، بۇ ئىشنى بىر تەرەپ قىلىشىڭغا يارىدەم بېرىدىغان ئادەم يوق!

— ئادەم يوق سەن بىلەن بىللە ئىكەن، ساڭا بالا ـ قازا كەپتۇ. بۇ كۆكتىن چۈشكەن بالا ـ قازا، ساڭا باشقىلار يارىدەم قىلالمايدۇ، — دېيىشتى.

ئۇلار شۇنداق دېيىشىپ، ئۆز ئۇچكۇرلىرىگە ئۇخلىغىلى كىرىپ كېتىشتى. نەتىجىدە، ئودىسسۇسنىڭ كارامىتى كۆچىنى كۆرسەتتى. ئۇ «ئادەم يوق» دېگەن يالغان ئىسىم بىلەن كۆپچە-لىكنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزۇپ قالدى.

كۆزىدىن ئايرىلغان پولىفېموس دەلدەڭشىپ يۈرۈپ ئۇچكۇر-نىڭ ئاغزىنى تاپتى. ئۇ بىر ياقتىن ئازابلىق ئىڭراپ، يەنە بىر ياقتىن ئۇچكۇرنىڭ ئاغزىدىكى قورام تاشنى يۆتكىدى. چۈنكى تاڭ ئاتقان، چارۋىلارنىڭ قورسىقى ئاچقانىدى، چارۋىلارنى يايلاتمىسا بولمايتتى. دېڭە ئۇچكۇرنىڭ ئاغزىدا ئولتۇرۇپ قويلار بىلەن بىللە قېچىپ كېتىشىنى پەملەڭاتقان ئاكىيالىق سەرۋازلارنى تۇتۇ-ۋالماقچى بولغاندەك، يوغان قوللىرى بىلەن ئالدىدىن ئۇتكەن ھەربىر قوينى سىيلايتتى.

ئودىسسۇس ئۇنچىلىك ئەخمەق ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ كۆڭلە-گە بىر پىلان كەلدى: ئۇ چارۋىلارنىڭ ئارىسىدىن ئەڭ يۇڭلۇق ھەم ئەڭ تېمەن ساغلام قويلارنى تاللاپ، ئۇچىنى بىر رەت قىلىپ

چېتىپ، ئاندىن ئوتتۇرىسىدىكى قوينىڭ قارنىغا بىر ئادەمنى قۇچاقلىتىپ باغلاپ قويدى، ئۇ ئۆزىمۇ بىر قوينىڭ قارنىنى چىڭ قۇچاقلاپ ياتتى.

پولىفېمۇس قويلارنىڭ دۇمبىسىنى كۆڭۈل قويۇپ سىلىدى، لېكىن ئۇ ئاكىيالىقلارنىڭ قويلارنىڭ قارنىغا يوشۇرۇنۇۋالغانلىقىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىدى. قويلار ئۆڭكۈردىن كەينى - كەينىدىن چىقماقتا ئىدى. قويلارنىڭ قاتاردا ئاكىيالىق سەرۋازلارمۇ ئۆڭكۈردىن چىقىپ كېتىشتى. نۆۋەت ئودىسسۇسقا كەلگەندە، بەك خەتەرلىك ئەھۋال يۈز بەردى! دۈشمىنىڭ يوغان قوللىرى ئودىسسۇسنىڭ چېچىغا تېگىپ كەتتى. ئۇ قورقۇپ ئەندىكىپ كەتتى. ئەمما، دۈشمەن ئۇنىڭ چاچ ئىكەنلىكىنى سېزىلمەي، قوي يۇڭى ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ، ئاخىر يەنە ھېلىقى قوينىڭ دۇمبىسىگە ئۇرۇپ قويۇپ، قوينى ئۆتكۈزۈۋېتتى.

ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى خەتەردىن قۇتۇلۇپلا قالـ

ماي، يەنە بىر قوتان قويغا ئىگە بولۇپ قالدى. كېمىدىكى ھەم-راھلىرى گۆر ئاغزىدىن يانغان بۇ يەتتەيلەننى يىغلاپ تۇرۇپ كۈتۈۋېلىشتى. ئۇلار كېمىلىرىنىڭ يەلكەنلىرىنى چىقىرىپ، پالا-قلىرىنى ئىشقا سېلىپ، ھايات ـ ماماتلىق جەڭ مەيداندىن ئايرىلدى.

ئۇلار قىرغاقتىن ئايرىلغان، لېكىن توۋلىسا ئاۋازى قىرغاق-قا ئاڭلىنىدىغان يەرگە بارغىنىدا، ئودىسسۇس كېمىدە تۇرۇپ ۋارقىرىدى:

— پولىفېمۇس، سەن كۆچ ـ قۇدرىتىڭگە تايىنىپ ئاجىزلارنى بوزەك قىلما! مېھمانلىرىڭنى ئۆزۈڭگە يەم قىلساڭ تېخىمۇ بولمايدۇ! ساڭا دەپ قويايى، كۆزۈڭنى كور قىلىۋەتكەن ئادەمنىڭ ئىسمى ئادەم يوق ئەمەس، ئۇنىڭ ئىسمى ئودىسسۇس، تروياني بويسۇندۇرغان قەھرىمان!

پولىفېمۇس بۇ گەپنى ئاڭلاپ دەرغەزەپكە كەلدى ۋە:

— ئودىسسۇس، قاراپ تۇر! ئاتام سەندىن چوقۇم ئۆچۈمنى ئېلىپ بېرىدۇ! ئۇ جېنىڭنى ئالمىغان تەقدىردىمۇ، سېنى دېڭىزدا سەرسان قىلىپ ئازابلايدۇ. ئاتامنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟ ئۇ دېڭىز تەڭرىسى پوسېيدۇن! — دەپ ھۆركىرىدى.

ئۇ شۇنداق دەپ بولۇپ، يوغان بىر تاشنى ئېلىپ كىملەرگە قارىتىپ كۆچەپ ئاتتى، تاش ئودىسسۇس ئولتۇرغان كېمىگە تېگىپ كەتكىلى قىل قالدى.

يۇنانلىقلار پولىفېمۇسقا پەرۋا قىلمىدى، ئۇنىڭ ئاتقان تېشى كېمىگە تېگىپ كېتىدىغان دائىرىدىن دەرھال چىقىپ كەتتى. ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى خەتەردىن قۇتۇلغانلىقىنى شا-راب ئىچىپ قۇتلۇقلاپ، دولقۇنلارنىڭ باغرىنى يېرىپ ئىلگىرى-لەپ كېتىۋەردى.

ئىككىنچى قىسسە

سىياق ئۆزگەرتىۋېتىدىغان چۆپنى خاتا يەپ سالغانلىقى

دېڭىزدا بىر ئارال سەپرىق نۇر چېچىپ تۇراتتى، ئودىسسۇس كېمىسىنى ھەيدەپ يېقىن بېرىپ قارىدى، بۇ مىس تامدىن قايتقان نۇر ئىدى. ئارالنى ئوراپ تۇرغان مىس تام تىك قىيانى بويلاپ سېلىنغانىدى. ئودىسسۇسنىڭ كېمىلىرى شامال تەڭرىسى ئائولۇسنىڭ ئارىلىغا كېلىپ قالغانىدى.

ئودىسسۇس قىرغاققا چىقىپ، ئارالنىڭ خوجايىنىغا سالام قىلدى ۋە ئائولۇسنىڭ قىزغىن كۈتۈۋېلىشىغا سازاۋەر بولدى. شامال تەڭرىسى ئائولۇسنىڭ ئالتە ئوغلى، ئالتە قىزى بار ئىدى. ئۇلار ئون ئىككى خىل شامالنى باشقۇراتتى. ئائولۇس بۇنى ئودىسسۇسقا بىر - بىرلەپ چۈشەندۈرۈپ قويدى. ئودىسسۇس ئارالدا بىر ئاي مېھمان بولۇپ، دېڭىزدىكى نازۇ نېمەتلەرنى تېتىدى: راك ۋە بېلىق قورۇمىسىغا، ئاكۇلا قانىتى شورپىسىغا، ئۇزۇن ساقلانغان ئېسىل شارابقا ئېغىز تەگدى... شامال تەڭرىسى ئۇنىڭدىن تروياغا يۇز بەرگەن ئىشلارنى سورىدى. ئودىسسۇس ئۇنىڭ سورىغان سوئاللىرىغا بىر - بىرلەپ جاۋاب بەردى. ئۆزلىرىنىڭ يۇرتلىرىغا قايتىشىغا ئائولۇسنىڭ ياردەم بېرىشىنى ئىلتىماس قىلدى. شامال تەڭرىسى خۇشاللىق بىلەن ماقۇل بولۇپ:

— خاتىرجەم بولسىلا، تروياغىن قايتقان قەھرىمان، سىلىگە بىر نەرسە سوۋغا قىلىمەن. ئۇ سىلىنى يۇرتلىرىغا ئامان -

ئېسەن ئاپىرىپ قويىدۇ، — دېدى.

ئاي ئاخىرىسىدا شامال تەڭرىسى مېھمانلارنى يولغا سېلىشقا تەرەددۇتلەندى. كېمىلەر مېۋە - چېۋە، شاراب، گۆش، ئۇن ۋە دېڭىز مەھسۇلاتلىرى بىلەن لىق توشقۇزۇلدى. كېمىلەر يولغا چىقىدىغان چاغدا، شامال تەڭرىسى ئائولۇس ئودىسسۇسقا بىر

نەرسە سوۋغا قىلدى — ئۇ پۈختا بىر تۈلۈم ئىدى. لېكىن، ئۇ ئادەتتىكى تۈلۈم ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭغا دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە يەتكۈدەك شامال قاچىلانغان بولۇپ، بۇ شامال تەڭرىسىنىڭ ھوقۇقى ئىدى. زېۋس ئۇنى بۇ شامالالرنى باشقۇرۇشقا بۇيرۇغاندى. شامال يىغىۋېلىش ۋە قويۇپ بېرىش شامال تەڭرىسىنىڭ ئىلكىدىكى ئىش ئىدى. ئۇ نەگە شامال قويۇپ بەرگۈسى كەلسە، شۇ يەرگە شامالنى قويۇپ بېرەلەيتتى. ئائولۇس غەرب شامىلىنى سىرتقا قالدۇرۇپ قويدى، چۈنكى غەرب شامىلى كېمىلەرنىڭ يەلكەنلىرىگە يېنىك تېگىپ، ئودىسسۇسنى ئىتاكېدىكى ئۆيىنىڭ ئالدىغىچىلىك ئاپىرىپ قوياتتى.

ئودىسسۇس شامال قاچىلانغا تۈلۈمنى ئۆز قولى بىلەن ماچىتىغا چىڭ باغلاپ، شامال چىقىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، تۈلۈمنىڭ ئاغزىنى مەھكەم چىگىپ قويدى. ئەمما، ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى تۈلۈمغا نېمە قاچىلانغانلىقىنى بىلمەي، ئۇنىڭغا شامال تەڭرىسى ھەدىيە قىلغان ئالتۇق - كۈمۈش قاچىلانغان دەپ گۇمان قىلىشىپ، كۆپىنچىلىرى ھەسەت قىلىشقا باشلىدى.

كېمىلەر شامالنىڭ يۆنىلىشى بويىچە دېڭىزدا ئاستا ئىلگىرىلەپ كېتىۋاتاتتى. ئونىنچى كۈنىگە بارغاندا، ئىتاكېنىڭ دېڭىز قىرغىقى كۆرۈندى، قېرىشقاندەك دەل مۇشۇ ۋاقىتتا بەختسىزلىك يۈز بەردى.

ئودىسسۇس ئۇخلاپ قالغان چاغدا، ئۇنىڭ ئادەملىرى تۈلۈمدا زادى نېمە بارلىقى ھەققىدە دەتالاش قىلىشىپ، ھەرقايسىسى بايلىقتىن بىر ئۈلۈش بۆلۈشۈپ، يۈرتىغا ئېلىپ كېتىش كويىدا بولۇشتى... ھەتتا بىر - بىرىنى تۈلۈمنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ، ئىچىگە قاراپ بېقىشقا كۈشكۈرتۈشتى. بىر قاپ يۈرەك ئەبلەخ خادىغا يامىشىپ چىقىپ، شامال قاچىلانغان تۈلۈمنىڭ ئاغزىنى ئېچىۋەتتى. ھەيھات! تۈلۈمدا ئالتۇن - كۈمۈش يوق بولۇپ چىقتى، تۈلۈمدىن گويا رېزىنكە نەيچىدىن يەل چىققاندەك شامال

چققىلى تۇردى.

شامالنى توسۇش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. شۇ دەقىقىدە يەر - جاھاننى قاراڭغۇلۇق قاپلاپ كېمە ئوڭتەي - توڭتەي بولۇپ كەتتى. شامالنىڭ شاۋقۇنىدىن چۆچۈپ ئويغانغان ئودىسسۇس نىشانسىز چىقىۋاتقان قاتتىق شامالغا قاراپ، نېمە ئىش يۈز بەر-گەنلىكىنى شۇئان چۈشەندى. ئەمما، ھېلىقى كېمىچى سادىر قىلغان ئېغىر خاتالىقنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇشنىڭ چارىسى يوق ئىدى. كېمىلەر شامالدا سۈرۈلگەن پېتى ئىتاكېدىن يىراقلاپ، كۆپ ئۆتمەستىن يەنە ئۆزلىرى توققۇز كۈن ئىلگىرى ئايرىلغان شامال تەڭرىسى ئارىلىغا بېرىپ قالدى.

گەرچە خاتالىقنى قول ئاستىدىكى ئادەمى سادىر قىلغان بولسىمۇ، لېكىن ئودىسسۇس نومۇس قىلغىنىدىن بوغۇلۇپ كەتتى. بۇ پاجىئەلىك مەغلۇبىيەت ئۈنى شامال تەڭرىسى بىلەن باشقىدىن كۆرۈشۈشكە، بېشىنى ئېگىپ خاتالىقىنى بوينىغا ئېلىشقا مەجبۇر قىلدى. بىراق، شامال تەڭرىسى دەرغەزەپكە كېلىپ ئۈنى ھۇزۇرىدىن قوغلاپ چىقاردى.

يۇنانلىقلار سالپايغان ھالدا كېمىلىرىگە چىقىشىپ، جاپالىق دېگۈز سەپىرىنى يېڭۈاشتىن باشلىدى. چۈنكى ئەمدى يەلكەنلەر-گە يەڭگىل ئۇرۇلۇپ تۇرىدىغان غەرب شامىلى يوق ئىدى. شامال-نىڭ رايى بويىچىلا مېڭىشقا توغرا كېلەتتى. ھېلىقى بىر توپ كېمىچىلەرنىڭ ئاچ كۆزلۈك كېسىلى شۇنىڭدىن كېيىن تۇزەل-دى. ئالتۇن - كۈمۈش تاغدەك دۆۋىلەكلىك تۇرسىمۇ، ئۇلار ئەمدى قول ئۇزىتىشقىمۇ پېتىنالمىدى.

يەتتە كۈندىن كېيىن، كېمىلەر بىر تۇمشۇققا يېتىپ كەل-دى، ئودىسسۇس ئەھۋال ئىگىلەپ كېلىش ئۈچۈن ئىككى ئادەمنى قىرغاققا ئەۋەتتى. ئىككىسى شەھەرگە كىرىپلا بىر قىزنى ئۇچ-راتتى. ئۇ قىزنىڭ بوي - تۇرقى يۇنانلىق سەرۋازلارنىڭ بوي - تۇرقىدىن بىر ھەسسە ئېگىز ئىدى. ئېرىقتىن سۇ ئېلىۋات-

قان بۇ قىز يۇنانلىق سەرۋازلارنى كۆرۈپ، ئۇندىمەستىن ئۇلارنى ئۆزىنىڭ كەينىدىن مېڭىشقا ئىشارەت قىلدى.

بۇ جاي داموس پورتى ئىدى، بۇ يەردە ئادەم يەيدىغان دۈشمەن تۇراتتى. ئۇلارنىڭ پادىشاھىنىڭ ئىسمى ئانتىفاتېس بولۇپ، سۇغا چىققان قىز پادىشاھنىڭ قىزى ئىدى. يۇنانلىقلار قىزنىڭ كەينىدىن ئوردىغا كىرگەندە، ئوردىدىن قىزنىڭ ئاپىسى يۇگۇرۈپ چىقتى. ئاپىسىنىڭ بوي - تۇرقى قىزنىڭ بوي - تۇرقىدىن كۆپ قاۋۇل ئىدى، قىزنىڭ ئاپىسى يۇگۇرگەن پېتى ۋارقىراپ:

— جېنىم قىزىم، تېزرەك ئاتاڭنى چاقىر، ياخشى يېمەكلىك ئۆز ئايىغى بىلەن ئىشىكىمىز ئالدىغا كەپتۇ، — دېدى.

سىرتتا بولۇۋاتقان پاراڭنى ئاڭلاپ چىققان ئانتىفاتېس شىرنىڭكىگە ئوخشاش بېشىنى گىلدىڭلىتىپ، ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ يوتىسى تومۇقتىكى قاپقارا قولىنى سۇنۇپلا، بىر يۇنانلىقنى «كاپ» قىلىپ تۇتۇپ ئاغزىغا سالدى. يەنە بىرسى ئالمان - تالمان كەينىگە ئۆرۈلۈپ قېچىپ كەتتى. بوي - بەستى پادىشاھنىڭ بوي - بەستىدىن قېلىشمايدىغان دۈشمەر يوپۇرۇلۇپ كېلىشتى. ئۇلار سان - ساناقسىز ئىدى، يەنە كېلىپ بىر - بىرىدىن بەھەيۋەت دۈشمەر ئىدى.

دۈشمەر قىيادىن دېڭىزغا قارىتىپ قورام تاشلارنى ئېتىشتى، قىيادىن ئېتىلغان ھەربىر قورام تاش دېڭىز ئاستىغا چۆكۈپ كەتتى. بۇ قورام تاشلاردىن دېڭىزدا ئالامەت يوغان دولقۇنلۇق تۇڭرۇكلەر ھاسىل بولدى. ئودىسسۇسنىڭ سەككىز كېمىسى بار ئىدى، يەتتىسى پاچاقلىنىپ كەتتى. كېمىلەرنىڭ پاچاقلانغان تاختايلىرى دېڭىزدا لەيلەپ يۈرەتتى، يۇنان سەرۋازلىرى سۇدا جان تالىشاتتى. تۇمشۇقىنى ئادەملەرنىڭ ۋاراڭ - چۇرۇڭلىرى بىلەن كېمىلەرنىڭ غاراسلاپ سۇنغان تاختاي ئاۋازلىرى بىر ئالىدى، ھەممە يەردە ئېچىنىشلىق مەنزىرە ھۆكۈم سۈرۈپ تۇراتتى.

تېخىمۇ ئېچىنىشلىق يېرى شۇكى، دۈشمەر ئىلمەكلەرنى

ئېلىپ كېلىپ، دېڭىزدا لەيلەپ يۈرگەن يۇنانلىقلارنى بېلىقنى تۇتقاندەك تۇتۇپ قىرغاقتا ئاچىقىپ، ئاندىن ئەمبەلگە قويۇپ، ھەربىر ئەزاسىنى پارچىلاپ يېگىلى تۇردى. ئىلمەكتىن ئامان قالغانلارنىڭ بەزىلىرى ئاكۇلاغا يەم بولدى، بەزىلەر دېڭىزغا چۆكۈپ كەتتى.

بۇ قىرغىنچىلىقتىن ئودىسسۇسنىڭ كېمىسىلا ساق قالدى، چۈنكى ئۇ شەھىرىنى قېنىدىن چىقىرىپ، كېمىسىدىكى توم ئارقانلارنى كېسىپ، سەرۋازلىرىنى تېز سۈرئەتتە پالاق ئۇرۇپ، كېمىنى دېڭىزغا «پولتۇڭلاپ» چۈشۈۋاتقان قورام تاشلاردىن قاچۇرۇشقا بۇيرۇپ، دېڭىزدىكى تۇمشۇقتىن ئوڭۇشلۇق ئايرىلدى.

ئودىسسۇس ئادەملىرىنىڭ سانىنى ئالدى، قىرىق ئالتە ئادەم قالغانىدى: ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ بىر نەۋرە ئىنىسى ئورىلوكۇس، بۇنىڭدىن باشقا قىرىق تۆت سەرۋاز بار ئىدى. ئۇلارنىڭ چىرايى قايغۇلۇق، بەزگەكتەك تىترەپ تۇرۇشاتتى. ئۇلار بايىقى قورقۇنچتىن تېخىچىلا ئۆزىگە كېلەلمەيۋاتقانىدى، ئودىسسۇس ئادەملىرىنى رىغبەتلەندۈرۈپ، يەنە سەپەرگە ئاتلاندى.

تاڭ نۇرى گويا قىزىل شەلپەرەڭ دېڭىز يۈزىدە ئەكس ئەتتى، يېڭى بىر كۈن يېتىپ كەلدى. تەنھا كېمە ئائې ئارىلىغا كېلىپ توختىدى. ئارالدا تاشتىن سېلىنغان كاتتا ئوردا قەدكۆتۈرۈپ تۇراتتى، دېڭىز ياقىسىدا ساھىبجامال قىزلار سەيلە قىلىشىپ يۈرۈشەتتى. ئوردىنىڭ ئالدىدا ئۇياقتىن ـ بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن نۇرغۇن ياۋايى ھايۋانلار كۆزگە چېلىقاتتى، بۇ ھايۋانلارنىڭ ئارىسىدا تۈكلىرى ساڭگىلاپ تۇرغان شىرلار، ئۆتكۈر چىشلىق يىلپىزلارمۇ بار ئىدى. بۇ ياۋايى ھايۋانلارنىڭ قىياپىتىدىن قۇيرۇقلىرىنى شىپاڭلىتىپ، خوجايىنلىرىغا ئەركەلەپ يۈرۈيدىغان ئۆي ھايۋانلىرىغا خاس مۇلايىملىق چىقىپ تۇراتتى. بۇ ھايۋانغا ئايلاندۇرۇۋېتىلگەن ئادەملەر ئىدى، بۇنى ئودىسسۇس كېيىن بىلدى.

نەچچە قېتىملىق پالاكەتنى باشلىرىدىن ئۆتكۈزگەن ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى يا ئوقىدىن ئۇرۇلۇپ كەتكەن قۇشلارنىڭ ھالىغا چۈشۈپ قالغانىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، قىرىق تۆت سەرۋازنىڭ كۈچى تولىمۇ ئاجىز كۈچ ئىدى، بۇ ئەھۋالدا ئورۇنسىز قۇربان بېرىشكە كىممۇ رازى بولسۇن؟ قىرغاقنىڭ گېپى چىقىشى بىلەن تەڭ كۆپچىلىك يىغىلىشىپ، دىر - دىر تىترىشىپ كەتتى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىغا يەكچەشمە دېۋە بىلەن ئانتىفاتېسنىڭ ئادەم يېگەن چاغدىكى كۆرۈنۈشلىرى كەلگەنىدى.

ئادەملىرىنىڭ تامام قىرىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئودىسسۇس قىرىق تۆت ئادەمنى ئىككى ئەترەتكە بۆلۈش، بىر ئەترەتكە بىر نەۋرە ئىنىسى ئورىلوكۇس، يەنە بىر ئەترەتكە ئۆزى باشچىلىق قىلىش قارارىغا كەلدى، ئاندىن چەك تاشلىدى. چەكتە كىمنىڭ ئىسمى بولسا، شۇ ئەترەت قىرغاقتا چىقىدىغان بولدى، نەتىجىدە چەك ئورىلوكۇسقا چىقتى، دېمەك قىرغاقتا چىقىش ئۇنىڭغا توغرا كەلدى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە قىرغاقتا چىقىدىغان يىگىرمە ئىككى سەرۋاز ئاھ ئۇرۇپ كېتىشتى. بۇنىڭدىن باشقا نېمە ئامال بولسۇن. كېمىدىكىلەر يېمەك - ئىچمەك ۋە تاتلىق سۇغا موھتاج ئىدى، كۆپچىلىك ئۆلۈمنى كۈتۈپ تۇرسا بولمايتتى.

ھېلىقى ياۋايى ھايۋانلار دېگەندەك ئادەملەرگە چېقىلمىدى، ئەكسىچە ئۇلارنى كۆرۈپ قۇيرۇقلىرىنى شىپاڭلاتقىنىچە، ئۇلارغا ئەركىلەپ كېتىشتى. بۇ ھال ئۇلارنى بىر غەمدىن خالاس قىلدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، ئوردىدىن مۇڭلۇق ناخشا ئاڭلىنىپ تۇراتتى، ناخشا ئېيتقان قىز ساھىبجامال كىركا ئىدى. ئۇ دەستىگاھ ئالدىدا ئولتۇرۇپ نەپىس رەخت توقۇۋاتاتتى. ئۇ ئوردىغا كىرىپ كەلگەن يۇنانلىقلارنى كۆرۈپ، تاتلىق كۇلۇمسىرەپ، ئۇلارنى قىزغىن قارشى ئالدى. ئەملىيەتتە، بۇ سىرتقى كۆرۈنۈشى ئىدى، كىركا باغرى قاتتىق سېھرىگەر پەرى بولۇپ، ئادەملەرنى ھەر خىل ياۋايى ھايۋانلارغا ئايلاندۇرۇپ قويالايتتى.

ئۇسساپ ھەم قورسىقى ئېچىپ كەتكەن يۇنانلىق سەرۋازلار ئايال خوجايىنىنىڭ ئازدۇرۇشى بىلەن ھوشيارلىقىنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ، ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىشتى. پەقەت ئورىلوكۇسلا ئۆزىنىڭ ئېھتىياتچانلىقىنى ساقلاپ قالغانىدى. نەچچە قېتىملىق پالاكەت ۋە خېيىمخەتەر بەدىلىگە كەلگەن ساۋاق ئۇنى يەڭگىللىك قىلىشقا پېتىنالمايدىغان قىلىپ قويغانىدى. چۈنكى، ئۇ ساھىبجامال قىزنىڭ گۈزەل رۇخسارى كەينىگە قاندىقتۇر بىر ھىيلە - مىكىرنىڭ يوشۇرۇنغانلىقىدىن گۇمانلىنىپ، ئۆزى يالغۇز ئوردىنىڭ سىرتىدا قالدى.

قالغان يۇنانلىقلار ئوردىغا كىرگەندىن كېيىن، كىركا ئۇلارنى يۇمشاق ۋە ئازادە ئورۇندۇقلاردا ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى، ئالدىلىرىغا نازۇ نېمەتلەر تىزىۋېتىلدى. يۇمشاق بولكا، يېيىشلىك سېرىق ماي، قەن - گېزەك، دۇملەپ پىشۇرۇلغان گۆش، قىپقىزىل شارابلار داستىخانغا كەلتۈرۈلدى. سېرىق ماي بىلەن پىشۇرۇلغان تورتلارنى كۆرگەن كىشىنىڭ ئاغزىغا سېرىق سۇ كېلەتتى. ئەمما، كىركا تورتقا بىر ھىيلە ئىشلەتكەن، يەنى ئۇ سىياق ئۆزگەرتىۋېتىدىغان بىر چۆپنى ئۇۋاق ھالەتكە كەلتۈرۈپ، سېرىق مايدا پىشۇرۇلغان تورتلارغا ئارىلاشتۇرۇۋەتكەنىدى. بۇ چۆپنى يېگەن ئادەم ھايۋانغا ئۆزگىرىپ، ئەل - يۇرتىنى ئۇنتۇپ كېتەتتى. قورساقلىرى ئاچلىقتىن ئېچىقاپ كەتكەن يۇنانلىق سەرۋازلار ھېچنېمىگە قارىماي ئالدىلىرىدىكى تائام-لارنى ئاچ كۆزلەرچە يالماپ يۇتۇشقا باشلىدى، كىركا ئۇلارنىڭ كەينىدە تۇرۇپ، مۇغەمبىرانە كۈلۈپ قويدى.

سېرىق مايدا پىشۇرۇلغان تورت راستىنلا كۈچىنى كۆرسەتتى! بۇ تورتلارنى يېگەن يۇنانلىقلارنىڭ بەدەنلىرى قىچىشقاندەك بولۇپ، ئاۋۇال بىلەكلىرىنى، ئاندىن بەدەنلىرىنى يۇڭ بېسىپ كەتتى. چاتاق يېرى شۇكى، ئۇلارنىڭ ئاغزى ئۆزگىرىپ ئۇچلۇق ھەم ئۇزۇن، قۇلاقلىرى يوغان ھەم ئۇزۇن بىر ئىسكەتكە كىرىپ

قالدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ئاخىرى چوشقىغا ئايلىنىپ، ئۇ-دۇل كەلگەن يەرگە ئۇسۇپ، يەرنى تىلغاشقا باشلىدى. بۇ چاغدا كىركا سېھىرلىك ھاسىسى بىلەن ئۇلارنى قوتانغا ئەكىرىپ، ئالدىلىرىغا ئازراق يەم تاشلاپ بەردى. كىركانىڭ ئۇلارغا تاشلاپ بەرگىنى قانداقتۇر ئېسىل تورت بولماستىن، پاسكىنا ياۋا چۆچ ۋە ياۋا مېۋىلەر ئىدى.

ئورىلوكۇس بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ، قورقىنىدىن ئۆمىلەپ يۇرۇپ دېگۈدەك ئالدى ـ كەينىگە قارىماي كېمىگە يېنىپ كەلدى. روھى چىقىپ كەتكەندەك بولۇپ قالغان ئورىلوكۇسنىڭ ئاغزى گەپكە كەلمەيتتى. كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ياش تۆكۈلەتتى. ئودىسسۇس يېنىشلاپ سورىغاندىن كېيىنلا، ئۇ ئاندىن بولغان ئىشلارنى دۇدۇقلاپ تۇرۇپ سۆزلەپ بەردى. ئودىسسۇس ئارتۇق گەپ قىلماي، شەمشىرىنى ئېسىپ، ئوقياسىنى مۇرىسىگە سېلىپ، ئورىلوكۇسنى باشلاپ ھېلىقى يىگىرمە ئىككى سەرۋازنى قۇتۇلدۇرۇشقا جابدۇندى. لېكىن، بەك قورقۇپ كەتكەن ئورىلوكۇس ئودىسسۇس بىلەن بىللە بېرىشقا جۈرئەت قىلالمىدى ۋە ئودىسسۇسنىڭ پۇتىغا ئېسىلىپ، چاپىنىنىڭ پېشىنى چىڭ تۇتۇپ:

— ئۆتۈنۈپ قالاي، ئودىسسۇس! ئادەملەر كېمىدە قالسۇن! ئۇ يەرگە سىلىنىڭمۇ بارماسلىقلىرىنى دەۋەت قىلىمەن. سىلى ئۇ سەرۋازلارنى قۇتۇلدۇرالمايدىلا، ئۆزلىرىمۇ قايتىپ كېلەلمەيدىلا! بىز كېمىمىزنى تېزدىن ھەيدەپ، بۇ نەس باسقان ئارالدىن كېتىپ قالايلى، — دەپ يالۇرىدى.

ئودىسسۇس قىينىچىلىق ۋە خىيىمخەتەردىن قورقۇپ باققان ئەمەس، ئۇ كەسكىنلىك بىلەن:

— ئورىلوكۇس، قالمەن دېسەڭ سەن قال، مەن بارمىسام بولمايدۇ! چۈنكى مەن بۇ مەسئۇلىيەتتىن باش تارتالمايمەن! ناۋادا ئۇلار ئۆلگەن بولسا، ماڭا ئامال يوق. ئەگەر ئۆلمەي،

سياقىلا ئۆزگىرىپ كەتكەن بولسا، مەن ئۇلارنى تاشلاپ قويۇپ بۇ ئارالدىن كېتەلمەيمەن! — دېدى.

— ئودىسسۇسنىڭ باتۇرلۇقىدىن تەسىرلەنگەن زېۋىس ئۆزىنىڭ ئەلچىسى ھېرمېسنى ئۇنىڭغا ياردەم بېرىشكە ئەۋەتتى. ھېرمېس قاۋۇل يېگىتتەك ياسىنىپ، زاكون تايىقىنى تۇتۇپ يول بويىدا ئودىسسۇسنى ساقلاپ تۇردى، ئودىسسۇس ئۆزى يالغۇز تاغدىن چۈشۈشىگە ھېرمېس ئۇنىڭ يولىنى توسۇپ:

— ھوي، بەختسىز ئادەم! تاغدىن ئۆزلىرى يالغۇز چۈشۈپىلا، دۈشمەن ئەھۋالىنى ئۇقماي تۇرۇپ قارامىلىق بىلەن نەگە ماڭدىلا؟ — دەپ سورىدى ئۇنىڭدىن.

— ھەمراھلىرىمنى قۇتقۇزغىلى ماڭدىم، ئۇلار چوشقىغا ئايلىنىپ قاپتۇ.

— سىلىنىڭ قانداق كارامەتلىرى بار؟ ناۋادا كىركانى يەڭلىسىلە، سىلىمۇ چوشقىغا ئايلىنىپ قېلىپ، ھەمراھلىرى بىلەن بىر قوتانغا سولىنىپ قالمامدىلا؟

— مەن شۇنىڭغا رازى، مەن پۈتۈن كۈچۈمنى ئىشقا سالىمەن.

— باركاللا! مەن سىلىگە ياردەم بېرىشكە ئەۋەتىلگەن، — ھېرمېس شۇنداق دەپ قوينىدىن بىر تۇپ ئۆسۈملۈك دورىنى چىقاردى. بۇ ئولىمپىيە تېغىدا ئۆسىدىغان، يىلتىزى قارا، گۈلى ئاق ئۆسۈملۈك دورىسى ئىدى. ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ ئۇنى تاپالىشى تەسكە چۈشەتتى، پەقەت ئەرش تەڭرىلىرىلا تاپالايتتى. ھېرمېس ئۆسۈملۈك دورىنىڭ ئىشلىتىلىش ئۇسۇلىنى ئودىسسۇسقا ئېيتىپ بەردى.

— بۇنى يېسىلە، كىركانىڭ سىياق ئۆزگەرتىۋېتىدىغان چۆپى سىلىگە كار قىلالمايدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە، سىلىگە ئون ھەسسە كۈچ قېتىلىدۇ. شەمشەرلىرىنى چىقىرىپ ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرسىلا! كىركانى يەڭسىلە، ئۇ سىلىگە خوتۇن بولۇشقا ماقۇل

بولىدۇ، — دېدى.

ھېرمېسنىڭ خاسىيەتلىك ئۆسۈملۈكى بىلەن ئودىسسۇسنىڭ كۆڭلى ئوبدانلا خاتىرجەم بولۇپ قالدى. ئۇ ئوردىغا چاقىرتىلغاندىن كېيىن، داستىخاندا بەخىرامان ئولتۇرۇپ، ئالدىغا قويۇلغان سېرىق مايدا پىشۇرۇلغان تورتلارنى قورقماي يېدى، بولۇشچە شاراب ئىچتى. كىركا غودۇڭشۇپ تۇرۇپ:

— تېز قىلىڭلار، بۇرادەرلىرىڭ بىلەن بىللە بول! — دېدى.

ئودىسسۇس چوشقىغا ئايلىنىش تۇگۈل، ئورنىدىن يۇگۈرۈپ تۇرۇپ، شەمشىرىنى چىقىرىپ كىركانى ئۆلتۇرۇشكە تەمشىلدى. كىركا قورقمىغاندەك چىقىراپ، تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ ئودىسسۇسنىڭ پۇتىغا ئېسىلدى ـ دە، غال ـ غال تىترىگەن پېتى يىغلاپ تۇرۇپ:

— بىر قوشۇق قېنىمدىن كەچسىلە، خاسىيەتلىك مېھمان! سىلى چوقۇم ھېلىقى پاراسەتلىك ھەم باتۇر ئودىسسۇس بولىدىلا، سىلى مېنىڭ پېشانەمگە پۇتۇلگەن لايىقىم. بولمىسا سىياق ئۆزگەرتىۋېتىدىغان چۆپنى يەپ نېمىشقا چوشقىغا ئايلىنىپ كەتمەيدىلا؟ شەمشەرلىرىنى قېنىغا سالسىلا! مېنى ئۆلتۈرمىسىلە، مەن سىلىگە خوتۇن بولۇشقا رازى، نېمە قىل دېسىلە شۇنى قىلىمەن، — دەپ يېلىندى.

ئەقىل ـ پاراسەتلىك ئودىسسۇس كۆڭلىدە: بىرىنچى قەدەم ۋاقتىنچە مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى، ھەمراھلىرىمنى قۇتقۇزۇشقا ئالدىراپ كەتمەي، تەدبىر ئىشلىتىپ، كىركانى يۇمشىتىپ، پۇرسەت پىشىپ يېتىلگەن چاغدا، ئاندىن تەلىپىمنى ئوتتۇرىغا قويايلى، شۇنداقتىمۇ ھوشيارلىقىمنى بوشاشتۇرۇپ قويماي، كىركانىڭ ھىيلە ـ مىكىرلىرىدىن ساقلىنىشىم كېرەك، دېگەنلەرنى ئويلىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ بايامقىدەك قەتئىي قىياپەتتە:

— ئەر ـ خوتۇن بولساقمۇ مەيلى، سىزدە سەمىمىيەت

بولسۇن، ماڭا قەسەم قىلىشقا كۆنسىڭىز، ھېيلە - مىكىر ئىشلىتىپ كىشىلەرگە زىيانكەشلىك قىلماسلىققا كاپالەت بەرسىڭىز، ئاندىن تەلىپىڭىزنى قوبۇل قىلىمەن، — دېدى.

كىركا دەرھال قەسەم قىلدى ھەم ئودىسسۇسنىڭ دېگىنىدەك قىلىدىغانلىقىغا ۋەدە بەردى. ئودىسسۇس ئۇنىڭ بىلەن ئەر - خوتۇن بولۇپ بىرنەچچە كۈن راھەت - پاراغەتتە ياشىغان بولسىمۇ، كۆڭلى يەنىلا غەش ئىدى. چۈنكى ئۇ مەقسىتىگە تولۇق يېتەلمىگەن، ھەمراھلىرى ھېلىھەم قوتاندا ئىدى.

ئودىسسۇسنىڭ پەرىشان چىرايىنى كۆرگەن كىركا سەۋەبىنى بىلەن ئۇنىڭدىن:

— ئودىسسۇس، سىلىگە نېمە بولدى؟ كۈن بويى گاچىغا ئوخشاش بۇ تاغامغىمۇ تاۋلىرى يوق. مېنىڭ بىرەر ھېيلە - مىكىر ئىشلىتىشىمدىن قورقۇۋاتاملا؟ مەن سىلىگە ۋەدە بەرگەن ئىدىمغۇ! — دەپ سورىدى.

پۇرسەتنىڭ پىشىپ يەتكەنلىكىگە كۆزى يەتكەن ئودىسسۇس دەرھال:

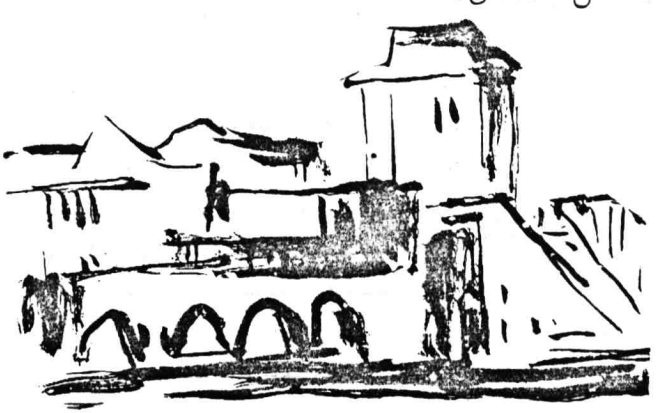
— ۋىجدان ۋە ھەققانىيەت تۈيغۇسىغا ئىگە كىشىلەر ھەمراھلىرى بەختسىزلىككە يولۇقسا تازا ئېچىلالمايدۇ. ئۇلارنىڭ چوشقىغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، تاغامغا قانداقمۇ كۆڭلۇم تارتسۇن؟ ناۋادا مەن بىلەن چىن كۆڭلىڭىزدىن ئەر - خوتۇن بولىمەن دېسىڭىز، ئادەملىرىمنى ئەسلىگە كەلتۈرۈڭ، مېنى ئۇلارنىڭ يېنىغا باشلاپ چىقىڭ، — دېدى.

بۇ گەپنى ئاڭلاپ كىركا ئۆزىنىڭ ناھەق ئىش قىلغانلىقىنى بىلدى ۋە سېھىرلىك ھاسىسى بىلەن باشقا بىر خىل ئۆسۈملۈك دورىنى كۆتۈرۈپ قوتانغا كىردى، ئۆسۈملۈك دورىنى ھەربىر چوشقىنىڭ بەدىنىگە سۈركىدى، چوشقىلارنىڭ بەدىنىدىكى يۇڭلار بىردىنلا چۈشۈپ كەتتى - دە، يۇنانلىقلار ئادەم سىياقىغا كىردى ۋە بۇرۇنقىدىن قاۋۇل ھەم ياشىرىپ كەتتى، چۈنكى ھېلىقى

ئۆسۈملۈك دورىنىڭ كىشىنى ياشارتىدىغان خاسىيىتى بار ئىدى. ئۇلار ئودىسسۇسنى تونۇپ، خۇشاللىقىدا ئېتىلىپ كېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئاتامانىنى قۇچاقلاپ كېتىشتى. سىياقى ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكتەك قورقۇنچلۇق ئىشنى ئويلىغان هامان سەرۋازلار باشلىرىنى ئودىسسۇسنىڭ يەلكىسىگە قويۇپ، ئازاب بىلەن يىغلاپ، چەككەن دەرد ـ ئەلەملىرىنى سۆزلەپ كېتىشتى. ئودىسسۇس ئۇلارغا تەربىيە بېرىپ:

— بۇ ئاچ كۆزلۈكنىڭ زىيىنى، بۇنىڭدىن كېيىن يېنىكلىك قىلىپ باشقىلارنىڭ ئالدىمىغا چۈشۈپ كەتمەڭلەر! — دېدى.

شۇ كۈنى، ئودىسسۇس كىركاغا ئۆزلىرىنى يۇرتىغا يولغا سېلىپ قويۇشنى ئىلتىماس قىلدى. كىركا ئۇنىڭ ئورۇنلۇق تەلىپىگە قارشىلىق قىلالماي، ماقۇل بولۇشقا مەجبۇر بولدى. ئۇ يەنە ئودىسسۇسقا ئۇلارنىڭ سەپەر داۋامىدا سۈرلۈك ئەجەل يولىدىن ئۆتىدىغانلىقىنى هەم ئەجەل يولىدىن ئوڭۇشلۇق ئۆتۈپ كېتىشنىڭ چارىلىرىنى ئېيتىپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن، يېتەرلىك ئوزۇق ـ تۇلۇك قاچىلانغان كېمە يەلكەن چىقىرىپ سەپەرگە ئاتلاندى. يامان يولدىن قايتقان كىركا قىيادا تۇرۇپ ئۇلارنى ئۇزىتىپ قويدى، ئۇ نېپىز ياغلىقىنى پۇلاڭلىتىپ كېمىدىكىلەرگە ئامانلىق تىلىدى.

ئۇچىنچى قىسسە

ئاخىرقى كېمىنىڭ پاچاقلىنىشى

قۇياش ئۇپۇققا پاتتى. كېچە قاپقارا ئاغۇ، دېڭىزمۇ سىياھتەك قاپقارا ئىدى. بىر پەس سوققان شامال كېمىنى سۈرۈپ جاھانىنىڭ چېتىگە ئاپىرىپ قويدى. بۇ يەرنى يىلبويى قويۇق تۇمان ئوراپ تۇراتتى، كۈننى مەڭگۈ كۆرگىلى بولمايتتى. ئۇلار باقمي دۇنياغا يېتىپ كەلگەنىدى.

ئودىسسۇس كىچىكرەك بىر ئورەك كولاپ، قوينىڭ قېنىنى ئورەككە ئېقىتىپ، ئاسمان تەڭرىسىگە دۇئا قىلدى. قوي قېنىنىڭ ھىدىنى پۇراپ غارلاردىن، دەل - دەرەخلەرنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كەلگەن سان - سانىقسىز ئەرۋاھلار ئورەك ئەتراپىغا يىغىلىشىپ، قان ئىچىشكە تەمشەلدى. ئۇلارنىڭ ئاۋازلىرى يەڭ-قىمسىز، قورقۇنچلۇق ئىدى. بەزىلىرى بوغۇلاتتى، بەزىلىرى چىرقىرايتتى، بەزىلىرى ئەسەبىيلەشكەنىدى، بەزىلىرى ھۆركىرەپ يىغلايتتى. ئەرۋاھلارنىڭ يىغلىغانلىقىنى بىرىنچى قېتىم كۆرگەن ئودىسسۇس قورقۇپ ئۆزىنى يوقىتىپ قويغىلى قىل قالدى. ئۇ دەرھال ئادەملىرىگە قان قىلغان قوزىنى بىر ياققا ئاپىرىۋېتىشنى بۇيرۇپ، شەمشىرىنى قېنىدىن چىقىرىپ، ئەرۋاھلارنى ژارقىراپ كەينىگە چېكىندۈردى. ئۇ كىركانىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە، باقمي ئالەمدىكى ھۆكۈما تىرىساسنى ساقلاپ تۇرىدى. ئۇ ئاۋۋال تىرىساس بىلەن پاراڭلاشتى، قانىنى ئالدى بىلەن تىرىساس ئىچىشى كېرەك ئىدى.

هايال ئۆتمەي، تىرىساسىنىڭ ئەرۋاھى كۆرۈندى: ئوڭ قولـ
دا ھاسا، دەلدەڭشىگەن پېتى كېلىۋاتقان تېرىساس ئودىسسۇسنىڭ
غەزەپلىك چىرايىنى كۆرۈپ، شۇئان:

— قەھرىمان ئودىسسۇس، مەن بىلەن پاراڭلاشماقچى بولـ
سىلا، ئورەكتىكى قانىنى خاتىرجەم ئىچىشىم، ئاندىن سىلىگە
كەلگۈسىدىن بېشارەت بېرىشىم ئۈچۈن شەمشەرلىرىنى يىغىشتۇرـ
سىلا، — دېدى.

ئودىسسۇس بۇ گەپنى ئاڭلاپ، بوۋاينىڭ گېپىنى توغـ
را تاپتى ـ دە، شۇ زامات ئورەك يېنىدىن ئايرىلىپ، شەمشىرىنى
يەرگە تاشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، تىرىساس قان ئىچكەچ، ئودىسـ
سۇسقا كەلگۈسىدىن بېشارەت بېرىشكە باشلىدى. ئۇ:

— سىلىگە ئېيتاي، ئودىسسۇس! سىلىنىڭ كەلگۈسىلىرى
چۈش ئەمەس، كەلگۈسى كۈنلىرى قايغۇ ھەم خۇشاللىق ئىچىدە
ئۆتىدۇ. بەختلىك ياشايلا، سىلى دېگىز تەڭرىسى پوسېيدۇننى
رەنجىتىپ قويدىلا، بىلەملا؟ سىلى ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ بىردىنبىر
كۆزىنى قۇيۇۋەتلە، شۇڭا يۇرتلىرىغا قايتىش سەپەرلىرىدە ئۇ
سىلىگە جەزمەن يامانلىق قىلىدۇ. لېكىن، سىلى زېۋسنىڭ
نەۋرىسى، پوسېيدون ھەرقانچە غەزەپلەنسىمۇ، سىلىنى ئۆلتۈرـ
مەيدۇ، ئاز ـ تولا جاپاغا مۇپتىلا قىلىدۇ شۇ. سىلى يەنىلا
يۇرتلىرىغا قايتىدىلا، بۇ يەردىن ئايرىلىپ ئاۋۇال تىرناكسىيە ئارـ
لىدا قۇرۇقلۇقتا چىقىدىلا، بالدۇرراق يۇرتۇمغا قايتىمەن دېسـ
لە، ئۇ يەردىكى تەڭرى كالىلىرىغا چېقىلىپ سالمىسلا، چۈنكى
ئۇلار قۇياش تەڭرىسىنىڭ كالىلىرى، چېقىلىپ قويدىلا، كېمـ
لىرى بىلەن بۇرادەرلىرى ۋەيران بولۇپ كېتىدۇ. سىلى يالغۇز
ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇپ قالغانلىرى بىلەن تالاي جەبىر ـ جاپا تارتىدـ
لا. باشقىلارنىڭ كېمىسىگە ئولتۇرۇپ ئىتاكېغا بارىدلا، يۇرتلىـ
رىدا قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالىدىلا. شۇ نەرسە يادىلىرىدا بولسۇنـ
كى، ئۇ يەرنىڭ ئەھۋالى تېخىمۇ چاتاق، بىر تالاي مۇتتەھەم

ئۆيلىرىدە ھەممە ئەسكىلىكنى قىلىشۇاتىدۇ. يېمەك - ئىچمەك-لىرىنى ئىسراپ قىلىشىپ، مال - مۈلۈكلىرىنى بۇزۇپ چېچىشۇاتىدۇ. خوتۇنلىرى پېنىلوپېنى ئۆزلىرىگە خوتۇن بولۇشقا قىستاۋاتىدۇ، سىلى ئۇلارنى چارە - تەدبىر ۋە ئەقىل - پاراسەت بىلەن يوقىتىشقا موھتاج. دېگىز تەگرىسىدىن پوسىيدونغا ئاتاپ نەزىر - چىراغ قىلسىلا، شۇندىلا كۆنلىرى ياخشى بولىدۇ، ئەل - يۇرتلىرى گۈللىنىپ، راۋاج تاپىدۇ، سىلى ئۇزاق ياشاپ ئۆز ئەجەللىرى بىلەن دۇنيادىن ئۆتىدىلا، جىق گەپ قىلىپ كەتتىم. ئاپىلىرىمۇ مۇشۇ يەردە، ئۇ سىلىگە گەپ قىلىدۇ،— دېدى.

ئودىسسۇس ھەسرەت بىلەن يىغلاپ تاشلىدى، چۈنكى ئۇ تروياغا سەپەر قىلىشتىن بۇرۇن ئاپىسى ھايات ئىدى، ئۇ باقىي

ئالەمگە قانداق كېلىپ قالدى؟ ئودىسسۇس بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىدى، ئاپىسى — ساھىبجامال ئانتىلىيە كۆزىگە كۆرۈندى، ئۇنىڭ كەيپىياتى قايغۇلۇق، گەپ ـ سۆز قىلمايتتى. ئودىسسۇس ئۆزىنى تۇتالماي ۋارقىراپ:

— ئاپا! قەدىرلىك ئاپا! — دېدى.

ئانتىلىيەنىڭ كۆزلىرىدىن ياش يامغۇرەك تۆكۈلدى، ئۇ پەرىشان ھالدا لەيلەپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:

— ئودىسسۇس، مەن كېچە ـ كۈندۈز سېغىنغان ئوغلۇم! ئاپاڭنىڭ قانداق ئۆلگەنلىكىنى بىلەمسەن؟ مەن سېنى تولا ياد ئېتىپ ئۆلۈپ كەتتىم! ئاتاڭ ھېلىمۇ ھايات. سەن تىنچ ـ ئامان يۈرتىمىزغا بېرىپ، ئاتاڭ بىلەن جەم بولساڭ، مېنىڭ روھىم خاتىرجەم بولىدۇ، — دېدى.

ئاپىسىنى قاتتىق سېغىنغان ئودىسسۇس ئاپىسىنىڭ ھەربىر ئېغىز گېپىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىدى، ھايا‌جانلىنىپ ئاپىسىنى قۇچاقلاي دېيىشىگە ئاپىسى بۇلۇتقا ئوخشاش غايىب بولۇپ كەتتى.

ئاپىسى غايىب بولۇپ كەتكەندىن كېيىن، باشقا ئەرۋاھلار ئودىسسۇسنىڭ يېنىغا بېرىۋېلىشتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭ بۇرۇنقى سەپداشلىرى ئىدى. مانا يۇنانىنىڭ باش قوماندانى — پادىشاھ ئاگامېمنوننىڭ ئەرۋاھى كۆرۈندى. ئۇنى سەپەر ئۈستىدە خوتۇنى ۋە خوتۇنىنىڭ ئاشنىسى سۇيىقەست بىلەن ئۆلتۈرۈۋەتكەنىدى، ئاندىن ئاكىللېسنىڭ روھى چېلىقىپ قالدى، يۇنان قوشۇنلىرىنىڭ ئاساسلىق بۇ قوماندانىنى پارىس تروياسىدا شەھىرىنىڭ سېپىلى تۈۋىدە ئوقيا ئېتىپ ئۆلتۈرۈۋەتكەنىدى: ئاياكسنىڭ ئەرۋاھىمۇ شۇ يەردە ئىدى. چۈنكى ئۇ ئودىسسۇستىن ئاكىللېسنىڭ دۇبۇلغا ـ ساۋۇتىنى تالىشىپ مۇرادىغا يېتەلمەي ئۆلۈۋالغانىدى. ئودىسسۇس مۇشۇ ئەرۋاھلار بىلەن خېلى ئۇزاق پاراڭلاشتى. ئۇلاردىن باشقا تونۇش ئەرۋاھلار بىلەنمۇ پاراڭلاشقۇسى بار ئىدى. لېكىن، ئەتراپتا سانجاق ـ سانجاق تۈرۈپ كەتكەن ئەرۋاھلارنىڭ

دەستىدە تىن تارتىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى تەشۋىش ئىلكىدە قالدى، ئودىسسۇس كۆپچىلىككە بۇ جايدىن كېتىپ، كېمىگە چىقىشقا بۇيرۇق قىلدى.

ئائې ئارىلىدىكى چاغدىلا كىركا ئودىسسۇسنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويغانىدى: سېرىن پەرىلەر ئارىلىدا يېقىملىق ناخشىلىرى بىلەن يولۇچىلارنى ئازدۇرۇپ كېتىدىغان مەخسۇس پەرىلەر بار ئىدى، ئۇلار يولۇچىلارنى ئازدۇرۇپ قىرغاقتا ئاچقىپ يېۋەتتى.

ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى سېرىن پەرىلەر ئارىلىغا كېلىپ قالدى. بىردىنلا شامال توختاپ، دېڭىز يۈزى ئەينەكتەك تەپتەكشى بولۇپ كەتتى. يۇنانلىق سەرۋازلار كېمىنى پالاق ئۇرۇپ ھەيدىمەكچى بولۇشتى. ئودىسسۇس كىركانىڭ ئاگاھلاندۇرۇشىنى يادىغا ئالدى. ئەقىللىق ئودىسسۇس ناھايىتى ئەپچىل بىر چارىنى ئويلاپ تاپتى، ئۇ ئادەملىرىگە ئۆزىنى خادىغا مەھكەم قىلىپ باغلاتتى، ۋاقتى كەلگەندە، قانچىلىك قاتتىق تىركەشسە، ئۆزىنى شۇنچىلىك چىڭ باغلىۋېتىش كېرەكلىكىنى ئادەملىرىگە ئۇقتۇرۇپ قويدى. ئۇ يەنە ئادەملىرىگە مومنى ئېزىپ يۈمشىتىپ، قۇلاقلىرىغا چىڭ تىقىشنى، ئازراقمۇ ئاۋاز كىرىپ كەتمەسلىكىنى جىكىلىدى. سەرۋازلار سېرىن پەرىلەر ئارىلىدىن ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىنلا قۇلاقلىرىدىكى مومنى ئېلىۋەتسە بولاتتى. ئادەملىرىنىڭ ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلىماسلىققا ھەددىمۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە، نەچچە قېتىم پالاكەتكە ئۇچرىغاندا، ئۇلارنى ئودىسسۇس قوتۇلدۇرۇۋالغانىدى، شۇڭا ھەممىسى ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى بەجا كەلتۈردى.

ھەممە ئىش يول - يولىغا چۈشتى، سەرۋازلار كېمىنى پالاق بىلەن ھەيدەپ سېرىن پەرىلەر ئارىلى جايلاشقان دېڭىزدىن ئۆتتى. سېرىن پەرىلەر كېلىۋاتقان كېمىنى كۆرۈپ چىرايلىق ياسىنىپ، قىرغاقتا كېلىپ يېقىملىق ناخشىلىرىنى باشلىدى. ئۇلار-

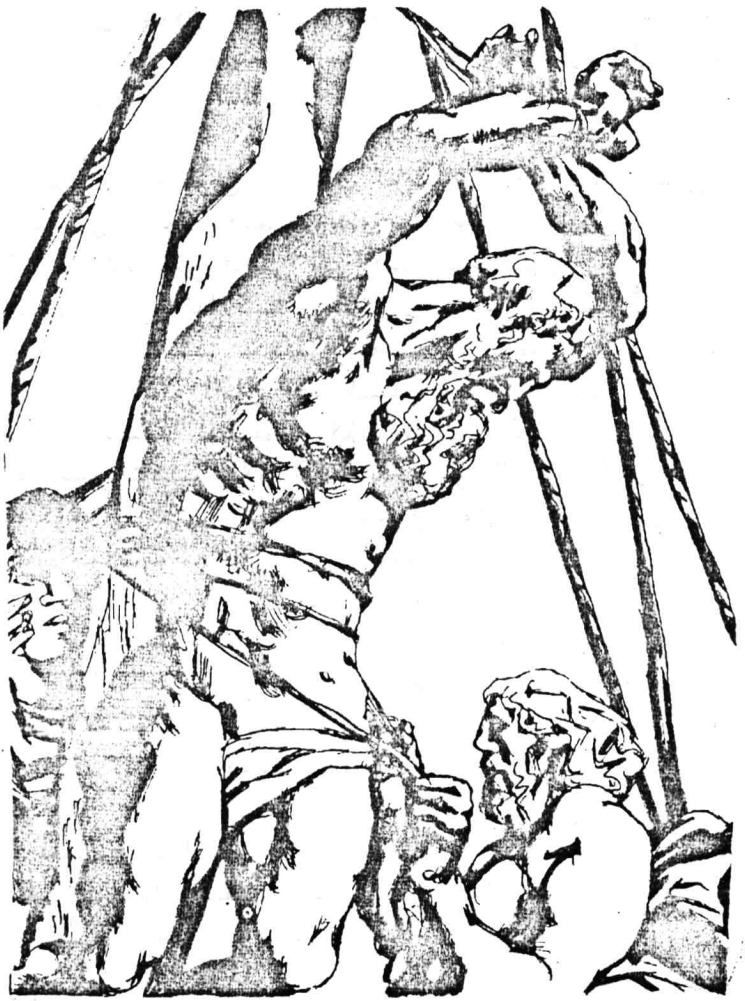
نىڭ بەزىلىرى يالغۇز، بەزىلىرى ئومۇمىي خورغا قوشۇلۇپ ۋە بەزىلىرى قوش كىشىلىك ناخشا ئېيتىۋاتاتتى.

بۇنداق لەۋەن ئېيتىلىۋاتقان ناخشىلارغا ھەرقانداق ئادەم مەپتۇن بولماي قالمايتتى، شۇ تاپتا بۇ ناخشىلارنى ئودىسسۇس ئۆزى يالغۇز ئاڭلاۋاتاتتى:

كېلىڭ ئودىسسۇس، تاشلاپ لەڭگەر شۆھرەتلىك پالۋان،
ناخشىنى ئاڭلاپ كېمىدە يەنە بولغايسىز راۋان!
ئۆتۈپ كەتكەنمۇ قايسى بىر كېمە توختىماي،
قايسى بىر چاغدا كېمە رولچىسى ناخشا ئاڭلىماي؟
شېرىن ناخشىمىز شادلىق بېغىشلار، مەمنۇن ھەر كىشى،
شۇ چاغدا يەنە ئامان ھەم ئېسەن راۋان كېمىسى.
مۇشۇ زېمىندا تەڭرىمىز كۆپ ئازاب سالغان،
بەختسىز ئاكىيالىقلار ئېلىشىڭلار تروياللىقلار بىلەن.
يەتكۈچە تارتتى سانسىز كۈلپەتنى مۇنبەت بۇ ماكان،
ھەر خىل ئۆتمۈشلەر بىز ھەممىمىزگە ئايان.

بۇ ناخشا ئودىسسۇسنىڭ جىسمىنى گويا ماگنىتتەك ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالدى. ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىش ئىستىكى قەلبىدە يالقۇنجاشقا باشلىدى. پۈت ـ قوللىرى مەھكەم باغلاقلىق بولغاچقا، ئۇ ھەرقانچە تىرىكەشسىمۇ، خادىدىن بوشىنىپ پەسكە چۈشەلمەيتتى.

شېرىن پەرىلىرى ئودىسسۇسنىڭ جان ـ جەھلى بىلەن تىركىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ناخشىلىرىنى تېخىمۇ كۈچەپ ئېيتىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، شېرىن پەرىلىرى نەي بىلەن چىلتارنىڭ مۇڭلۇق كۈيلىرىگە نەپىس ئۈسسۇل ئويناشقا باشلىدى. لەرزان مۇزىكا ئاڭلىغاچ، قىزلارنىڭ بەللىرىنى تولغاپ، نازغىنە ئويناۋاتقان ئۈسسۇللىرىنى كۆرگەن ئودىسسۇس

پۈتۈنلەي ئەسەبىيلىشىپ، ھېچنېمىگە قارىماي ئامۇرسۇم بېلىقد-
دەك باغلاقتىن بوشىنىشقا ھەرىكەت قىلاتتى ۋە بوغۇق ئاۋازدا:
— مېنى باغلاقتىن بوشىتىڭلار! مەن ئارالغا، پەرىلەرنىڭ
يېنىغا بارىمەن! يېمەي - ئىچمەي يۈرسەممۇ، ھەتتا يۈرتۇمغا
كەتمىسەممۇ مەيلى، ئۇلارنىڭ ناخشىلىرىنى جەزمەن ئاڭلا-
يمەن! — دەيتتى.

ئۇ سېرىن پەرىلەرنىڭ ناخشىلىرىغا مەپتۇن بولۇپ كەتكەند-
دى، چۈنكى ناخشىلارنىڭ ھەربىر مىسراسى ۋە ئاھاڭلىرىنىڭ
ھەربىر بۆلىكى ئۇنىڭغا تونۇشتەك، بىر يەردە ئاڭلىغاندەك،
مەخسۇس ئۆزى ئۈچۈن ئىجاد قىلىنغاندەك تۇيۇلۇپ كېتىۋاتاتتى.

كېمىچىلەر ئودىسسۇسنىڭ زارلىنىشلىرىغا پىسەنت قىلا-
مايى، گويا ماشىنا ئادەملەردەك كېمىنى ھەيدەپ كېتىۋەردى. ئۇ
ھەربىر تىركەشكەندە، بىر نەۋرە ئىنىسى ئورىلوكۇس ئارغامچىنى
تېخىمۇ چىڭىتاتتى، ئودىسسۇس ئىدراكسىنى يوقاتتى، ئۇنىڭ
پۈت - قولىغا كىشەن - كويزا سېلىندى. ئورىلوكۇسنىڭ بۇنداق
قىلىشىنىڭ سەۋەبى بار ئىدى، چۈنكى ئۇ دېڭىز ساھىلىدا ئاقد-
رىپ كەتكەن ئادەم ئۇستىخانلىرىنى كۆرۈپ قالغان، ئۆلۈكلەر-
نىڭ ئۇستىخانلىرىدىن كىچىكرەك تاغ ھاسىل بولغانىدى.

ئۇلار ئارال دۆلىتىنى كەينىدە قالدۇرۇپ خېلىلا ئۇزاپ
كەتتى. سېرىن پەرىلەرنىڭ ناخشىلىرى بارا - بارا پەسلەپ،
ئاڭلانماس بولدى. ئودىسسۇس تولا تىركىشىپ ھالىدىن كەتكەن،
بېشى ساڭگىلاپ جېنى تۇمشۇقىغا كېلىپ قالغانىدى. كېيىملىرى
تەردە ھۆل بولۇپ، پۈت - قوللىرىنىڭ تېرىلىرى ئارقانىنىڭ
سۇركىلىشىدىن سويۇلۇپ كەتكەنىدى.

ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى قۇلاقلىرىدىكى مومنى ئېلىۋەت-
تى، ئورىلوكۇس ئودىسسوسنى باغلاقتىن بوشىتىپ، پۈت -
قوللىرىدىن كويزا - كىشەننى ئېلىۋەتتى. ئىدراكى ئەسلىگە
كەلگەن ئودىسسۇس ئادەملىرىگە رەھمەت - ھەشقاللا ئېيتىپ،

ئۇلارنىڭ ئۆزىنى چىڭ باغلاپ، ئىلتىماسىغىمۇ پەرۋا قىلماي سېرىن پەرىلەر ئارىلىدىن ئۆتۈپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلارغا تەشەككۇر بىلدۈردى.

ئۇزاق ئۆتمەي، ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى مەۋج ئۇرغان سۇنىڭ كۆپۈكلىرىنى كۆردى، دەھشەتلىك دولقۇن ئاۋازىنى ئاڭلىدى. بۇ، كاربېدىس قاينىمى ئىدى، بۇ يەردىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ كېتىشكىلا بولاتتى. غاردا ئالتە باشلىق يالماۋۇز سىكوللا بار ئىدى، ئۇلارنى يەنە بىر ھالاكەت كۈتۈپ تۇراتتى.

سىكوللا كاربېدىس قاينىمىنىڭ قارشى تەرىپىدە تۇراتتى. ئۇ تەرەپتىكى ئاسمان پەلەك تىك قىيانىڭ قاپ بېلىدە قاراڭغۇ بىر غار بار بولۇپ، بۇ غار سىكوللانىڭ ماكانى ئىدى. ئۇنىڭ ئىككى پۇتى، يىلاندەك ئالتە بوينىدا بىردىن بېشى، باشلىرىدا ئۈچ قۇردىن زەھەرلىك چىشى بار ئىدى. سىكوللا بەدىنىنىڭ يېرىمىنى غارغا چۈشۈرۈپ، ئالتە بېشىنى قىيا تاشنىڭ يوچۇقىدىن چىقىرىپ، تىولىن، يۇنۇس بېلىقى تۇتۇپ يەيتتى. بۇ يەردىن ئۆتكەن ھەرقانداق كېمە بىرنەچچە كېمىچىسىدىن ئايرىلماي قالمايتتى. ئەمەلىيەتتە، بۇگۈنكى دەۋردە تۇرۇپ ئېيتقاندا، ئۇ سەككىز ئاياغلىق مەخلۇق ئىدى، قەدىمكى زامانىدىكى ئىنسانلارنىڭ دېڭىز ـ ئوكيان جانلىقلىرىغا بولغان چۈشەنچىسى يېتەرلىك بولمىغاچقا، ئۇنى مۇبالىغە قىلىۋەتكەنىدى.

كېمە كاربېدىس قاينىمىدىن ئەگىپ ئۆتۈپ، قىياغا يېقىنلاشتى. بۇ قىيا دېڭىز سۈيىنى لىق سۇمۇرۇۋېلىپ، ئۇنى يەنە يانداۋرۇپ چىقىراتتى. دېڭىز سۈيى خۇددى ئوچاقتا قايناۋاتقاندەك مەۋج ئۇرۇپ، ھاۋاغا ئاپئاق كۆپۈكلىرىنى چاچرىتىپ تۇراتتى. بۇ كۆرۈنۈش مەيداننىڭ مەركىزىدىكى ھاۋاغا سۇ چېچىپ تۇرغان فونتاننىڭ كۆرۈنۈشىگە ئوخشايتتى، قاينام يانغان چاغدا، دېڭىز سۈيى لېيىپ، قىيا تاشلار گۈلدۈرمامىدەك ئاۋاز چىقىراتتى. قاراڭغۇ غارنى كۆرۈپ ئۇلارنىڭ تەنلىرى شۇركىنىپ كېتىشتى.

ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئالدى تەرەپكە نەزەر تاشلاپ تۇرغان دەل مۇشۇ پەيتتە، كەينى تەرەپتىن ئالتە باشلىق بىر مەخلۇق تۇيدۇرماي كېلىپ، ئالتە كېمىچىنى «كاپلا» قىلىپ تۇتۇپ، ئېگىز كۆتۈردى. ئەسلىدە، سىكوللا غاردىن چىققانىدى! ئۇنىڭ بەدىنى سىلىق، ئاغزىدىن ئاپئاق كۆپۈك ئۆرلەپ تۇراتتى، ئالتە كېمىچى ئۇنىڭ ئاغزىدا جان تالىشۇاتاتتى. تېخى نەچچە سېكۇنتىنىڭ ئالدىدىلا، ئۇلار تېپىچەكلەپ، ھەمراھلىرىدىن ئاجادلىق تىلىشىپ چۈرقىرىشىپ كەتكەنىدى، مانا ئەمدى ھەش - پەش دېگۈچە بولغان ئارىلىقتا، ئۇلارنىڭ ھەممىسى قىيما - چىيما بولۇپ كېتىشتى. ئودىسسۇس سەرگەردانلىق داۋامىدا تالاي بەختسىزلىكلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇنداق ئېچىنىشلىق مەنزىرىنى ئەسلا كۆرۈپ باقمىغانىدى.

قالغانلار ئەجەل تەڭرىسى بىلەن جان تىكىپ ئېلىشىپ، قايناپ بىلەن قىيادىن قۇتۇلۇپ، مەنزىرىلىك تىرناكسىيە ئارىلىغا يېتىپ كەلدى. دولقۇنلارنىڭ شاۋقۇنلىرى پەسلەپ، كالا - قويلارنىڭ مۆرىگەن - مەرىگەن ئاۋازلىرى ئاڭلانغىلى تۇردى. بۇ چارۋىلار قۇياش تەڭرىسىنىڭ چارۋىلىرى ئىدى، ئودىسسۇس تەرىپاسىنىڭ نەسىھىتىنى يادىغا ئالدى. قۇياش تەڭرىسىنىڭ چارۋىلىرىغا تېگىشكە بولمايتتى، شۇڭا ئەڭ ياخشىسى تىرناكسىيە ئارىلىدىن يانداپ ئۆتۈپ كېتىش كېرەك ئىدى.

لېكىن، ئودىسسۇسنىڭ ئادەملىرى ئۇنىڭغا قارشى چىقىشتى، بولۇپمۇ ئورىلوكۇس قاتتىق تېرىكتى ۋە ئاغرىنىپ تۇرۇپ:

— ئودىسسۇس، سىلى ھەقىقەتەن باغرى تاش ئادەم ئىكەنلا! ئادەمگە ئازراقمۇ ئىچىلىرى ئاغرىمايدىكەن، كۆپچىلىك سىلى بىلەن بىللە كېچە - كۈندۈز دېڭىزدا يۈرۈۋاتىدۇ. ئازراق ئارام ئېلىپ راھەتلەنسەك، كۈچ - ماغدۇر يىغساق، ئاز - تولا ئوزۇق - تۈلۈك غەملىۋالساق بولمامدۇ؟ پېشانىمىزغا مەڭگۈ دېڭىزدا چايقىلىپ يۈرۈش پۈتۈلۈپ كەتكەنمۇ؟ قاراڭغۇ كېچىدە

دېڭىزدا يۈرۈش نەقەدەر خەتەرلىك، بۇنى ئۆزلىرى بىلىپلا، ناۋادا بىزگە بوران - چاپقۇن بىلەن دېڭىز ئالۋاستىلىرى ھۇجۇم قىلسا قانداق قىلىمىز؟ ھېچبولمىغاندا، كۆپچىلىك كىشىنى مەھلىيا قىلىدىغان پورتتا بىر كېچە تۇنىسە بولمامدىكەن؟ ئەتە ئەتىگەندە يولغا چىقساقمۇ بولىدىغۇ! — دېدى.

بۇ سوئاللار ئورۇنلۇق بولغاچقا، ئودىسسۇس بەك تەڭلىكتە قالغاندەك بولدى، قۇياش تەڭرىسىنىڭ چىشىغا تېگىپ قويسا ياخشى بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئايان ئىدى، شۇنداقتىمۇ كۆپچىلىكنىڭ پىكرىنىمۇ ئويلاشماي بولمايتتى. ئۇ بىردەم ئويلىنىپ ئاندىن كۆپچىلىككە بىر شەرت قويدى، ناۋادا مۇشۇ شەرتكە ئەمەل قىلسا، ئۇلار قىرغاقتا چىقىدىغان بولدى. ئۇ مۇنداق دېدى:

— سەرۋازلار، ئورىلوكۇس، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار: مەن ئۆزۈم يالغۇز سىلەرگە تەڭ كېلەلمەيمەن. قىرغاقتا چىقمىساق بولمايدۇ دېسەڭلەر، مەن يول قويىمەن. لېكىن، بىر شەرت بار، ئاۋۋال قەسەم قىلىڭلار، مەيلى قانچىلىك قوي ـ كالىنى كۆرۈڭلار، بىرنىمۇ ئۆلتۈرۈشكە بولمايدۇ. چۈنكى، ئۇ چارۋىلار قۇياش تەڭرىسىنىڭ چارۋىلىرى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، كىركا سوۋۇغا قىلغان يېمەكلىكلەر بىزگە يەنە بىر مەزگىل يېتىدۇ، ۋاقتىنچە چىداپ تۇرۇڭلار، باشقا يەرگە بارغاندا ئامالىنى قىلارمىز، ما-قۇلمۇ؟ — دېدى.

كۆپچىلىكنىڭ قىرغاقتا چىقىش ئارزۇسى كۈچلۈك بولغاچ-

قا، ئۇلار شەرتكە ماقۇل بولۇشتى ۋە قۇياش تەڭرىسىنىڭ چارۋىلىرىغا تەگمەسلىككە قەسەم قىلىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار كېمىسىنى ئېقىن بويلاپ ھەيدەپ پورتقا كىردى.

كىم ئويلىسۇن، تاڭ ئاتاي دېگەن چاغدا، بىردىنلا ھاۋا تۇتۇلۇپ، قارا بۇلۇتلار يەر - زېمىننى قاپلاپ كەتتى. بۇز ئۇلغان ھاۋا جۇدۇن - چاپقۇندىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى. ئاسماندىكى ھېلىقى تەڭرىمۇ ئودىسسۇس بىلەن قارشىلىشىۋاتقاندەك قىلاتتى. ھاۋا توپتوغرا بىر ئاي بەك ناچار بولدى، بۇگۈنى بوران چىقسا، ئەتىسى قارا يامغۇر ياغاتتى. ئودىسسۇس ئادەملىرىنى توختىماي قۇياش تەڭرىسىنىڭ چارۋىلىرىغا تەگمەسلىككە ئاگاھلاندۇرۇپ تۇردى.

كىركا يوللۇق تۇتقان يېمەك - ئىچمەكلەر نەچچە كۈنگىلا يېتىپ، ئوزۇق - تۇلۇك تامام تۇگىدى، كۆپچىلىك قورساقنىڭ ئاچلىقىغا چىدىمىغىلى تۇردى. ئۇلار بارغان يېرىدە بېلىق ۋە ئۇچار قۇشلارنى تۇتۇپ يېيىشتى. ئودىسسۇس دېڭىز بويىنى چارلاشنى ھەر ۋاقىت بوشاشتۇرۇپ قويمىدى. ئۇ بۇ ئارقىلىق بىرىنچىدىن، سەرۋازلارنىڭ چارۋىلارغا تېگىپ سالماسلىقىنى نازارەت قىلسا، ئىككىنچىدىن، مال قاچىلىغان بىرەر كېمە ئۆتۈپ قالسا، كېمىدىكىلەردىن ئازراق ئوزۇق - تۇلۇك سوراپ ئېلىشنى ئويلىدى.

ئاچلىق ۋە ھارغىنلىق ئاخىرى ئودىسسۇسنى ئېزىپ تاشلىدى، ئۇ ئۇيغۇغا غەرق بولدى.

ئودىسسۇس قاتتىق ئۇخلاپ كەتكەن چاغدا، ئورىلوكۇس سەرۋازلارنى قۇتراتىپ ئۇلارغا:

— گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار، قېرىنداشلار! شۇ تاپتا ھېچنېمىمىز قالمىدى. ئۇچەيلىرىمىز تارتىشىپ كەتتى، مۇشۇنداق كېتىۋەرسەك، ھامان بىر كۈنى ئۆلۈپ تۇگەيمىز. ئۆلۈم ھەر خىل بولىدۇ، لېكىن ئاچلىقتا ئۆلۈش ھەممىدىن ئازاب، دېڭىزدا

ئۆلۈشكە رازىمەنكى، ئارالدا بۇنداق ئاستا - ئاستا ئۆلۈپ كەتكۈم يوق! ئۇنىڭ ئۈستىگە تەڭرىلەر غەزەز ئۇقىدۇ، ئۇلار بىر - ئىككى چاڭۇنى ئۆلتۈرگەنگە ئاچ قالغانلارنى ئەيىبلەپمۇ كەتمەيدۇ. مۇنداق قىلساق قانداق دەيسىلەر: تېمەن بۇقىدىن بىرنى سويۇپ، گۆشىنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىنى نەزىر قىلىپ، قالغىنىنى يەپ قورساق توقلايلى. ئاندىن كېيىن، ئىتاكېغا بېرىپ قۇياش تەڭرىسىگە ئاتاپ ئىبادەتخانا سېلىپ، نەزىر - سەدىقە بېرىپ، ئەپۇ سورايلى. مېنىڭچە، مۇشۇ چارە ئارقىلىق سەۋەنلىكىمىزنى تۈزىتىپ، كەچۈرۈم قىلىنىشقا ئېرىشەلەيمىز! — دېدى.

ئادەم قورسىقى ئېچىپ كەتكەن چاغدا ھېچنېمىنى ئويلىمايدۇ، ئەس - يادى يېمەك - ئىچمەكتىلا بولىدۇ. شۇڭا، ئورىلوكۈسنىڭ تەكلىپىگە كۆپچىلىك شۇئان كۆندى. سەرۋازلار شۆلگەيلىرىنى ئېقىتىپ، سېمىز بۇقىدىن بىرنى سويدى. ئۇلار ئاۋۇال بۇقىنىڭ ئىچ - قارنىنى ۋە سان گۆشىنى تەڭرىگە نەزىر قىلدى. قالغان گۆشىنى كاۋاپ قىلدى. ئۇلار قوللىرىنى ئېرتىشىپ، بۇقىنىڭ گۆشىنى راسا مەززە قىلىپ يېيىشكە تەييارلاندى.

ئوتقا تامچىلاپ چۈشكەن بۇقىنىڭ مېيىدىن ئەتراپقا تارالغان گۆشىنىڭ مەززىلىك ھىدى ئۇخلاپ ياتقان ئودىسسۇسنىڭ بۇرنىغا ئۇرۇلدى، ئاشقازىنى لۆمۈلدەشكە باشلىدى، مەززىلىك پۇراق ئىشتىھاسىنى قوزغىغاچقا، ئويغىنىپ كەتتى ۋە كاۋاپنىڭ ھىدى كەلگەن تەرەپكە قارىدى. سويۇلغان بۇقىنى كۆرگەن ئودىسسۇس يوتىسىغا ئۇرۇپ، ئالاقزادە بولغان ھالدا:

— تۆگىدى، ھەممە ئىش تۆگىدى! — دېدى - دە، ئالمان - تالمان ئورنىدىن تۇرۇپ يۇگۇرۇپ بارغىنىچە، سەرۋازلىرىنى قاتتىق ئەيىبلەپ، قەسىمگە خىلاپلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى راسا تىللىدى. لېكىن، ئۇ تولىمۇ كېچىككەنىدى. ئادەملىرى ئۆتكۈزگەن سەۋەنلىكلەرنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇشقا

ئىمكان يوق ئىدى. شۇ چاغدا بالايىئاپەتتىن دېرەك بېرىدىغان ئالامەتلەر كۆرۈنۈشكە باشلىدى: سويۇقلىنىغان بۇقا تېرىسى خۇد-دى جان كىرگەندەك مىدىرلىدى، زىققا ئۆتكۈزۈلگەن بۇقا گۆشى گويا تىرىك بۇقىدەك مۆرەشكە باشلىدى!

يۇنانلىق سەرۋازلار ئېچىرقاپ كەتكەچكە، بۇ بەختسىزلىك ئالامەتلىرىگە قارىماي، بۇقىنىڭ گۆشىنى ئاچ بۆرىلەردەك يۇتۇپ يېيىشمەكتە ئىدى. جان كىرىپ ئاسمانغا ئۇچۇپ چىقىپ كەتكەن بۇقا تېرىسىنىڭ قۇياش تەڭرىسىگە ئەرز - شىكايەت قىلغانلىقىنى ھېچكىم بايقىمىدى.

قۇياش تەڭرىسى بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ دەرغەزەپكە كەلدى ۋە زېۋىسقا ئەرز قىلىپ:

— ئىنسانلارنىڭ يۈرىكى قاپتەك بولۇپ كېتىپتۇ! ئۇلار مېنىڭ ئىلاھىي كالامنى ئۆلتۈرۈشكە جۈرئەت قىپتۇ! تەڭرىلەر-نىڭ ئاتىسى زېۋىس، مەيلى نېمە بولسۇن، سىلى ماڭا ئىگە بولۇپ تەڭرىلەرگە چېقىلغان ئاسىي بەندىلەرنى قاتتىق جازالىسىلا، بۇ مەلئۇنلارنى بىر تەرەپ قىلمىسىلا، مەن ئىشتىن قول ئۈزىمەن. قۇياش ھارۋىسىنى ھەيدەپ چىقىپ پانىي دۇنياغا نۇر بەرگۈزمەي، باقىي دۇنيادا مىيىتلەرگە نۇر بەرگۈزمەن. پانىي دۇنيانى قاراڭ-غۇلۇق ئىلكىگە چۈشۈرۈپ قويىمەن، كىم ئۇلارنى ئىلاھىي كا-لامنى ئۆلتۈرسۇن دەپتۇ! — دېدى.

زېۋىسنىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلۇپ، قاپىقى سېلىنىپ كەتتى. ئۇ جىددىي تەرىزدە:

— قۇياش تەڭرىسى، ئوغلۇم، كىچىك بالىدەك قېيىدىما، ئىشىكنى قىلىۋەر، پانىي ئالەمدە يورۇقلۇق بولمىسا بولمايدۇ. كالاڭنى ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرگىنى يوق. بۇ ئاز ساندە-كى قاپ يۈرەك ئادەملەرنىڭ قىلغان ئىشى، ئۇلارنى جازالاشنى ماڭا قويۇپ بەر. مەن چاقماق چاقتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ كېمىسىنى كۈكۈم - تالقان قىلىپ، دېڭىزغا چۆكتۈرۈۋېتىمەن، — دېدى.

يۇنانلىق سەرۋازلار باشلىرىغا كېلىدىغان بالا ـ قازادىن بىخەۋەر، ئارالدا يەپ ـ ئىچىپ ئالتە كۈن تۇردى. يەتتىنچى كۈنى دېڭىزدا دولقۇنلار تىنجىغاندەك بولدى، كۆپچىلىك دېڭىز-نىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ ئىلگىرىلەپ كەتتى. كېمە قۇرۇقلۇقنى كۆرگىلى بولمايدىغان يەرگە بارغاندا، زېۋس بىر پارچە قارا بۇلۇت كەلتۈردى، دېڭىز قارىيىپ دولقۇنلىنىشقا باشلىدى. غەرب تەرەپتىن سوققان شىددەتلىك بوران كېمىدىكى يەلكەنلىرىنى ئارقانلىرىنى ئۈزۈۋەتتى. ئۆرۈلۈپ چۈشكەن ماچتىنىڭ ئېغىرلىقى رولچىنىڭ بېشىغا چۈشۈپ، مېڭىسىنىڭ قېتىقىنى چىقىرىۋەتتى، ئۇ دومىلىغان پېتى دېڭىزغا چۈشۈپ كەتتى. ئاندىن چاقماق كېمىدىكى باشقا سەرۋازلارغا ھۇجۇم قىلدى، ھاۋادىن گۈڭگۈرت

پۇرىقى كېلەتتى. ئورىلوكۇس ھەم باشقا يۇنانلىق سەرۋازلار چاق-ماق زەربىسىدە دېڭىزغا چۈشۈپ كېتىشتى، ئۇلار دېڭىزدا قازاندا ۋاراقلاپ قاينىۋاتقان جۇۋاۋىغىلا ئوخشاپ قالغاندى. كېمىدە يال-غۇز ئودىسسۇسلا قالدى، ئۇ كېمىنىڭ تېگى ئاجراپ كەتكۈچە پالوبىدا ئۇياق - بۇياققا مېڭىپ يۈردى. ئۇ ناھايىتى پاراسەتلىك ئىدى، كالا تېرىسىدىن ئېشىلگەن ئارقان بىلەن تاختاينى چەگ-دى، كېمە ۋەيران بولۇپ كەتسە، ئودىسسۇس تاختاي ئۈستىدە يېتىپ دېڭىزدا لەيلەپ يۈرۈشنى كۆزلىگەنىدى.

كېمە غاراسلاپ سۇنۇپ پۈتۈنلەي تۈگەشتى، ئودىسسۇس تاخ-تايغا چىقىپ يېپىشىپ، تەڭرىلەردىن نىجاتلىق تىلىگەچ، دولقۇنلار ئارىسىدا لەيلەپ يۈرەتتى. دېڭىز دولقۇنلىرى ئۇنى بىرنەچچە قېتىم يۆگەپ ئاچىقىپ، كېچىك ئاراللاردىكى قىيا تاشلارغا ئۇر-ماقچى بولدى. ئەمما، ئۇ ئۆزىنىڭ ئەقىل - پاراسىتىگە تايىنىپ، بىر بولسا ئەنجۇر دەرەخلىرىنىڭ شاخلىرىغا ئېسىلىۋېلىپ، بىر بولسا خادا تاشلاردىن ئەپچىللىك بىلەن يانداپ ئۆتۈپ دېگۈدەك كۆكۈم - تالقان بولۇپ كېتىش خەۋپىدىن ئامان قالدى. رەھىم-سىز دېڭىز ئۇنى يەنە دولقۇنلار قوينىغا ئەكىرىپ كەتمەكچى بولاتتى، شۇ تەرىقىدە، ئۇ توققۇز كېچە - كۈندۈز دېڭىزدا لەيلەپ يۈردى.

تۆتىنچى قىسسە

دېڭىز تەڭرىسىنىڭ ئودىسسۇسقا زىيانكەشلىك قىلغانلىقى

تەڭرىچە كالوپسو ئۆزى يالغۇز ئوگوكىيە ئارىلىدا تۇراتتى. ئۇ گۈزەل، ئىقتىدارلىق، لېكىن بەختسىز بولۇپ، كۈنلىرى زېرىكىشلىك ئىچىدە ئۆتۈۋاتقانىدەك بىلىنەتتى. ئۇ ھەر كۈنى سەھەردە سەندەل ياغچى بىلەن ئوچاققا ئوت ياقاتتى، ئوچاقتىن خۇش پۇراق ئىس كۆتۈرۈلەتتى. ئاندىن چاچلىرىنى يەلكىسىگە چۈشۈرۈپ قانداقتۇر بىر ئاھاڭغا غىڭشىغاچ، ئالتۇن مۈكا بىلەن نەپىس شايى توقۇيتتى.

بىر كۈنى، كالوپسو دەستگاھ ئالدىدا ئولتۇرۇپ، دېڭىزدا لەيلەپ تۇرغان قاپقارا بىر نەرسىنى بايقاپ قالدى. ھېلىقى نەرسە مىدىرلايمۇ دېمەيتتى، گويا جېنى يوقتەك دېڭىز سۈيىنىڭ ئۇرۇشىغا ئۆزىنى تۇتۇپ بېرىپ سۈدا لەيلەپ يۈرەتتى. ئۇزاقتىن بۇيان تەنھا ياشاپ كېلىۋاتقان كالوپسو بۇ ئىشقا قىزىقىپ، كارامىتىنى ئىشقا سالدى ـ دە، بىر پارچە رەختنى ھاۋاغا قويۇپ بېرىپ، ھېلىقى قارا نەرسىنى شۇ بىر پارچە رەختكە ئوراپ، قىرغاققا ئاچىقتى. بۇ قارا نەرسە باشقا بىر نەرسە بولماستىن، دەل ئودىسسۇسنىڭ ئۆزى ئىدى. ئۇنىڭ دېڭىزدا لەيلەپ يۈرگىنىگە توققۇز كېچە ـ كۈندۈز بولغان، بۇگۈن ئونىنچى كۈنى ئىدى. ناۋادا كالوپسو قۇتۇلدۇرۇۋالمىغان بولسا، ئۇ جەزمەن دېڭىزدا ئۆلگەن بولاتتى. ئۇ شۇ تاپتا ھېچنېمىنى سەزمەي بىھۇش ھالەتتە ياغاچ-

تەك قېتىپ كەتكەن قوللىرى بىلەن تاختايىنى چىڭ تۇتۇپ ياتاتتى.

كالوپسو ئودىسسۇسنىڭ تىتىلىپ كەتكەن بۇلجۇڭ گۆشلىرىگە شىپالىق دورىلارنى سۈرۈپ، ئۇنى قۇۋۇەتلىك يېمەكلىكلەر بىلەن باقتى. كالوپسونىڭ كۆڭۈل قويۇپ كۈتۈشى نەتىجىسىدە، ئودىسسۇس ناھايىتى تېزلا ئەسلىگە كېلىپلا قالماي، تېخىمۇ قاۋۇل، تېخىمۇ ياشىرىپ كەتتى. كالوپسو تەڭرىچە، ئوگوكىيە تەڭرىچە ئارىلى بولغاچقا، بۇ يەردىكى بۇلاق سۈلىرى، ئۆسۈملۈك دورىلىرىنىڭ ھەممىسى ئادەمنى ياشارتىۋېتەتتى.

كالوپسونىڭ ئۆزىنى قۇتۇلدۇرۇۋالغانلىقىدىن بەكلا مىننەتدار بولغان ئودىسسۇس ئوڭلىنىپ ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن بەك ئىشچان بولۇپ كەتتى. قولىدىن كېلىدىغانلىكى ئىشلارنى قىلىپ كالوپسوغا ھەمدەمدە بولدى: سۇ توشۇدى، ئوتۇن ياردى، ئۆي جاھازلىرىنى رېمونت قىلدى. كالوپسو ئۇنىڭ ئىشچان ۋە قابىلىلىقىنى بەكرەك ياقتۇرۇپ قالدى. شۇڭا، ئۇنى يولغا سېلىپ قويغۇسى كەلمىدى. لېكىن، ئودىسسۇسنىڭ بۇ يەردە ئۇزاق تۇرۇش خىيالىمۇ يوق ئىدى، ئۇ ھەر ۋاقىت ئەل ـ يۇرتىنى ياد ئېتەتتى، قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى قىلىپ بولۇپ، قىيا تاش ئۈستىدە ئولتۇرغىنىچە دولقۇنلۇق دېڭىزغا قاراپ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىناتتى. بۇنىڭ ھەممىسى كالوپسونىڭ كۆز ئالدىدا بولۇۋاتقان ئىشلار ئىدى. ئودىسسۇسنىڭ نېمىنى ئويلايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. كالوپسو بۇ توغرۇلۇق ئېچىشتىن ئۆزىنى قاچۇراتتى. ئۆز كۆڭلىدە: ئودىسسۇس مەڭگۈ مۇشۇ يەردە قېلىپ، ماڭا ھەمراھ بولسا، مېنى ئۆز ئەمرىگە ئېلىپ مەن بىلەن بىللە ئۆتسە، شۇنىڭدا غېرىبچىلىقتىن قۇتۇلغان بولاتتىم، دەپ ئويلايتتى.

ئودىسسۇس ئاخىرى قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، يۇرتىغا قايتماقچى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. ئۇ مۇلايىملىق بىلەن:

— قەدىرلىك تەڭرىچە، سىز مېنىڭ نىجاتكارىم، بۇ ياخشى-لىقىڭىزنى قايتۇرۇپ بولالمايمەن. لېكىن، مېنىڭ ئائىلەم، بالا - چاقام بار. خوتۇنۇم پېنىلوپې گەرچە قولىڭىزغا سۇ قۇيۇپ بېرەلمىسىمۇ، ئەمما ئۇ بىر ئاددىي ئىنسان، خۇددى ماڭا ئوخ-شاش. سىز بولسىڭىز تەڭرىچە، سىز سالاھىيەت ۋە رەڭگى - رۇخسار جەھەتتە تەڭداشسىز، مەن ئېگىز ئوقۇرغا ئېسىلىشقا پېتىنالمايمەن، بۇ گويا قاغا بىلەن توز توي قىلغانغا ئوخشاش بىر ئىش، بىز بىر - بىرىمىزنىڭ خىلى ئەمەس. مەن ھەر كۈنى ئىتاكېنى ياد ئېتىمەن، يۇرتقا قايتقۇم، ئەل - يۇرتۇم ئۆزگىرىپ قانداق بولۇپ كەتتى، كۆرگۈم كېلىدۇ. دېڭىزدا مەيلى قانچىلىك غايەت زور دولقۇنلارنىڭ زەربىسىگە ئۇچراي، ئەل - يۇرتۇمنى يېڭىۋاشتىن كۆرۈش نىيىتىمدىن يانمايمەن،— دېدى.

كالوپسو:

— مەن سالاھىيەت ۋە گۈزەللىكتە پېنھىلوپېدىن ئېشىپ چۈشمەن، بۇ يەردە ئەۋلىيالاردەك ياشايمەن، ئودىسسۇس، سىلى ئەلۋەتتە ئۆزلىرىنى ئويلاشلىرى كېرەك. ئويلاپ باقتىلىمۇ! بۇ يەردە ئادەم قېرىمايدۇ، سىلى يېمەك ـ ئىچمەكتىن غەم قىلمايدىلا، يۈرتلىرىغا قايتسىلا قانداق قىلىدىلا؟ ئۇ يەردە سىلىنى نېمە ئىشلار كۈتۈپ تۇرىدۇ؟ ئېلىشىش، نامراتلىق، غەم ـ ئەندىشە، بۇنىڭدىن باشقا ئۆلۈم كۈتۈپ تۇرىدۇ. سىلى نېمىشقا بەخت ـ سائادەتنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ، جاپا ـ مۇشەققەتنى تاللايلا؟ مەن سىلىنى قويۇپ بەرمىسەم، سىلى قانداق كېتەلەيدىلا؟ — دېدى.

ئودىسسۇستىن خاپا بولغان كالوپسو ئۇنى دېگىز بويىدا يالغۇز قالدۇرۇپ، كەينىگە ئۆرۈلۈپ شايى توقۇغىلى كەتتى، ئودىسسۇس ئۇنىڭ كەينىدىن قاراپ قەتئىي ھالدا:

— مېنىڭ كۆڭلۈم بۇ يەرنى خالىمىسا، مەن قانداقمۇ بەختلىك بولاي! مېنى مەجبۇرى ئېپقالىمەن دېسىگىز ئېپقېلىۋېرىڭ. كىشىلىك ھايات ئازاب ـ ئوقۇبەتكە تولغان، مېنىڭ بۇنىڭدىن باشقا تەلىپىم يوق! — دېدى.

ئۇ شۇنداق دەپ دېگىزغا قاردى، كۆزلىرىدىن ياشلار تارامتار لاپ تۆكۈلدى، سەپەرگە يول چىقمايۋاتقانلىقى ئۈچۈن قايغۇردى. ئۇ ئادەمزات تۇرسا، تەڭرىگە قانداقمۇ تەڭ كېلەلىسۇن. تەڭرى ئۇنى ياقتۇرغان ھالەتتىمۇ، ئۇ بۇنى پەقەت خالىمايتتى. ئۇلار بىر تۆشەكتە ياتسىمۇ، لېكىن ئوي ـ خىياللىرى باشقا ـ باشقا بولۇپ، ھەرقايسىسى ئۆز غېمىدىلا بولاتتى.

تاڭ نۇرى تەڭرىسى ئورنىدىن تۇردى، پۈتكۈل ئولىمپىيە تېغى تاڭ نۇرىغا چۆمكەلدى. ئافىنا بۇگۈن تولىمۇ بالدۇر تۇرۇپ كەتتى، تەڭرىلەر ئارىسىدا ئودىسسۇسنىڭ تەقدىرىگە ھەمىدىن شۇ بەكرەك كۆڭۈل بۆلەتتى. شۇ كۈنى تەڭرىلەرنىڭ جىمىسى ئولىمپىيە تېغىغا يىغىلىپ كېڭەشمە ئۆتكۈزۈپ، ئودىسسۇسنىڭ

يۇرتىغا قايتىشىغا ياردەم بېرىش ئىشىنى مۇزاكىرە قىلماقچى بولۇشقانىدى. شۇڭا، ئافېنا بۇ ئىشقا بەك كۆچەپ كەتتى. ئۇ تەڭرىلەر ئاتىسى زېۋسنى ئويغاتتى، ھەرقايسى جايلاردىكى تەڭرىلەرنى كېڭەشمىگە تەكلىپ قىلدى ۋە ئودىسسۇسنىڭ دېڭىزدا شۇنچە يىل لەيلەپ يۇرگەنلەكىنى، بۇ جەريانىدا تۇرلۈك كۈلپەت - جاپالارنى چەككەنلىكىنى تەڭرىلەرنىڭ سەمىگە سالدى.

ئافېنانىڭ زېۋسنى كېڭەشمە ئۆتكۈزۈشكە قىزىقتۇرۇشىدا باشقا بىر سەۋەبمۇ بار ئىدى: دېڭىز تەڭرىسى پوسېيدۇن سەپەرگە چىقىپ كەتكەنىدى، ئۇ كېڭەشمىگە كېلەلمەيتتى. ئۇ ئودىسسۇسنىڭ رەقىبى ئىدى، ناۋادا ئۇ كېڭەشمىگە قاتناشسا، ئودىسسۇسنىڭ يۇرتىغا قايتىش ئىشىغا ياردەم بېرىشكە پوسېيدون ھەرگىز ئۇنىمايتتى، توسقۇنلۇق ۋە بۇزغۇنچىلىق قىلىشتىن يانمايتتى.

پوسېيدون نەگە كەتتى؟ ئۇ مېھمان بولغىلى ھەبەشىستانغا كەتكەنىدى. ھەبەشىستان دۇنيانىڭ چېتىگە جايلاشقان، ئىنسانلار ئولتۇراقلاشقان ئەڭ يىراق بىر جاي ئىدى. بۇ جاي ئىككى بۆلەككە بۆلۈنگەنىدى، بىر بۆلىكىدە كۈن چىقاتتى، يەنە بىر بۆلىكىدە كۈن ئولتۇراتتى. ئىككى بۆلىكى قۇياشقا بەك يېقىن بولغانلىقتىن، بۇ يەردىكىلەرنىڭ تېرىسى ساپلا قاپقارا ئىدى. ھەبەشلەر قوي - كالا ئۆلتۇرۇپ، پوسېيدونغا نەزىر بەردى. ئۇ نەزىرنىڭ تاماملىرىنى بولۇشچە يەپ ئولتۇراتتى. تەڭرىلەرنىڭ ئولىمپىيە تېغىدا كېڭەشمە ئۆتكۈزۈپ، ئوغلىنىڭ كۆزىنى قۇيۇۋەتكەن رەقىبى — ئودىسسۇسنىڭ يۇرتىغا قايتىش ئىشىنى مۇزاكىرە قىلىۋاتقانلىقى ئۇنىڭ خىيالىغا كىرىپ چىقمىدى.

تەڭرىلەرنىڭ ھەممىسى ئودىسسۇسقا ھېسداشلىق قىلىشتى، بۇ ئافېنانىڭ تىرىشچانلىقىنىڭ نەتىجىسى ئىدى. ئۇ قايتا - قايتا:

— پەم - پاراسەتلىك ھەم قەھرىمان ئودىسسۇسقا ھەقىقەتەن ئۆۋال بولدى. ئۇ نېمىدېگەن تەلەيسىز، ئۇرۇق - تۇغقانلىرىدىن ئايرىلىپ شۇنچە يىل دېڭىزدا سەرسان بولۇپ يۈردى، خېيىمخەتەر

هەم ئوڭۇشسىزلىقلارغا يولۇقتى. ئاخىرقى كېمىسىمۇ ژەيران بولدى، ئۇ ھازىر ئوگوكىيە ئارىلىغا قامىلىپ قالدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، كالوپسو ئۇنى ئارالدا تۇرۇپ قېلىشقا، ئۆزىگە ئۆمۈرلۈك ھەمراھ بولۇشقا زورلاۋاتىدۇ. ئويلاپ باقايلى، كالوپسو بىر ئۆزى قانائەتلەنگەن بىلەن، ئودىسسۇسنىڭ بالا - چاقىلىرى ئەلەم تارتىپ قالىدۇ. ئودىسسۇسنىڭ ئېلىدە پادىشاھ بولمىغاچقا، ئەل داۋالغۇش ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ، ئىنسانلار تەڭرىنىڭ ئادالەتسىزلىكىدىن ئاغرىنىۋاتىدۇ، — دېدى.

زېۋىس ئورنىدا ئولتۇرالماي قالدى، ئۇ سۇرلۇك يوسۇندا ئورنىدىن تۇرۇپ:

— كىم مېنى ئادالەتسىز دەيدىكەن؟ مۇشۇنداق ئىش ئۈزاق داۋام قىلسا، ئىنسانلار بىزنى ھۆرمەتلەمدۇ؟ ھېرمېس، ئوغلۇم، سەن كۆپ قېتىم پەرماننىمنى يەتكۈزگەن، ماڭا ۋاكالىتەن ئەلچى بولۇپ كالوپسوغا ئېيت، ئۇ بەختسىز ئودىسسۇسنى يۇرتىغا يولغا سېلىۋەتسۇن! — دېدى.

ھېرمېس ئالتۇن ھاسىسىنى قولىغا ئېلىپ، بۇلۇتنىڭ چېتىدىن مېڭىپ ئوگوكىيە ئارىلىغا چۈشتى — دە، ساھىبجامال تەڭرىچە كالوپسونى تاپتى. كالوپسو ھېرمېسنى بىر قاراپلا تونىدى، تەڭرىلەر بىر - بىرىدىن يىراق تۇرۇشسىمۇ، ئەمما بىر - بىرى بىلەن تونۇشاتتى.

— سىلىنى قانداق شامال ئۈچۈرۈپ بۇ يەرگە ئەكەلدى؟— دەپ سورىدى كالوپسو ئۇنىڭدىن،— بۇ ئارالغا قەدەملىرى كەمدىن - كەم يېتەتتى! مەن بېجىرىدىغان قانداق ئىشلار بار، ئېيتسىلا، قولۇمدىن كەلسىلا، تىرىشچانلىق كۆرسىتىمەن.

ھېرمېس كېلىش مەقسىتىنى چۈشەندۈرۈپ:

— گۈزەل تەڭرىچە، مەقسەتلىرىنى ئېيتسىلا دېگەن ئىكەنلا، سىزگە گەپنىڭ ئوچۇقىنى دەي، مەن بۇ يەرگە ئۆز ئىختىيارىدىن بىلەن كەلگەن ئەمەسمەن، مېنى زېۋىس ئەۋەتتى. ئۇنىڭ

دېيىشىچە، بۇ يەردە ئودىسسۇس ئىسىملىك بىر باتۇر بار ئىكەن. ئۇنىڭدەك رىيازەت چەككەن ئادەم يوقمىش، ھەمراھلىرىنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپ كەتكەنىكەن، دولقۇن ئۇرۇپ ئۇنى مۇشۇ ئارالغا چىقىرىپ قويغان ئىمىش. زېۋىس ئۇنى دەرھال يولغا سېلىپ قويۇش توغرۇلۇق سىزگە بۇيرۇق قىلدى، چۈنكى ئۇ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىدىن ئايرىلىپ سەرسان بولۇپ يۈرسە بولماسمىش، —

دېدى.

زېۋسنىڭ بۇيرۇقىغا ھېچكىم بويۇنتاۋلىق قىلالمايتتى، كا-لوپسو ئودىسسۇسنى يولغا سېلىپ قويۇشقا مەجبۇر بولدى. كېمە تېپىش ئۈنىڭ قولىدىن كەلمەيتتى، ئۇ ئودىسسۇسقا ئوزۇق - تۈلۈك قاتارلىق لازىمەتلىكلەرنى يوللۇق تۈتۈش، نىشانىنى كۆر-سىتىپ بېرىشقا ئوخشاش ئىشلارنىلا قىلالايتتى. ئۇ بۇ ئىشلارنى ئازاب بىلەن قىلدى، ئودىسسۇسنىڭ كېتىپ قېلىشىغا زادى كۆڭ-لى ئۇنمايتتى.

يۇرتىغا قايتىش ئىجازىتى بېرىلگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئودىس-سۇس روھلىنىپ كەتتى. ئۇ قولىغا تەگرىچە بەرگەن تۇچ پالتىنى ئېلىپ، ھەش - پەش دېگۈچە ئون ئىككى دەرەخنى كېسىپ يىقىتىپ، كېمە ياساشقا كىرىشتى. ئۇ تەگرىلەرنىڭ ئەتىۋارلىش-ىغا مۇناسىپ باتۇر ئىدى. ئودىسسۇس لەشكەر باشلاپ جەڭ قە-لىشقىلا ئەمەس، يەنە دەرەخ كېسىپ كېمە ياساشقىمۇ ماھىر ئىدى. نەچچە كۈن ئۆتمەستىن، ئودىسسۇس يېڭى كېمىگە چۈ-شۈپ يولغا ئاتلاندى.

قېرىشقاندەك دەل مۇشۇ ۋاقىتتا، دېڭىز تەگرىسى پوسېيدون ھەمبەشىستاندىن يۇرتىغا كېتىۋاتقانىدى. ئۇ دېڭىز ئاستىدا كې-تىۋېتىپ، جەسۇر ئودىسسۇسنى كۆرۈپ دەرغەزەپكە كەلدى - دە، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ ئۆز - ئۆزىگە: «ئودىسسۇس سەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىشنى بىلمىدىكەنسەن! تەگرىلەر سېنى مەيلى قانچىلىك ھىمايە قىلسۇن، ساڭا يەنىلا نوچىلىقىمنى كۆرسىتىپ قويىمەن! كىم سېنى ئوغلۇمنىڭ بىر تال كۆزىنى قۇيۇۋەتسۇن دەپتۇ، ھېلىمۇ دەل ۋاقتىدا كەپتىمەن، ئاكىيا تەرەپكە ئۆتۈپ كەتكەن بولساڭ، سېنى جايلىماق تەس بولاتتى!» دېدى.

پوسېيدون شۇنداق دەپ بۇلۇتلارنى يىغىپ، ئۇچ ئاچىلىق ئارىسى بىلەن دېڭىزنى قوچۇشقا باشلىدى، دېڭىزدا غەلىتە دول-قۇنلار كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. قارا بۇلۇتلار يەر - زېمىن ۋە

دېڭىز - ئوكيانىنى قاپلىدى، جاھاننى قاراڭغۇلۇق ئۆز ئىلكىگە ئالدى. تۆت تەرەپتىن چىقىۋاتقان بوران بىر - بىرىگە ئۇرۇلۇپ، قىيامەت قايىم بولدى، ئودىسسۇسنىڭ پۈت - قولىدا جان قالمىدى. ئۇنىڭ ۋۇجۇدى تىترەكتىن توختىمايتتى، ۋەھىمىدە قالغان ئودىسسۇس ئۆز - ئۆزىگە: «دۇنيادا مېنىڭدەك شور پېشانە ئادەم يوق ئىكەن! مېنى قانداق تەقدىر كۈتۈۋاتىدىغاندۇ! تەرەپ - تەرەپتىن چىقىۋاتقان بوران ماڭا مۇشۇنداق ھۇجۇم قىلسا، مەن جەزمەن پاجىئەلىك ئۆلۈپ كېتىمەن. پوسېيدوننىڭ قولىدا ئۆل-گۈچە تىرىيادىكى جەڭدە ئۆلسەمچۇ كاشكى. مىڭلىغان نەيزىلىك سەرۋازلار ماڭا ھۇجۇم قىلغان جەڭگاھتا، ئۇلار بىلەن جان تىكىپ ئېلىشىپ ئۆلگەن بولسام، شەرەپ بىلەن ئۆلمەسمىدىم، ئاكىيالىقلار مېنى تەنتەنىلىك ئۇزىتىپ قويغان، شەنىمگە ھەدىيە ئوقۇغان بولاتتى، ئەمدى مانا نام - نىشانسىز كېتىدىغان بولدۇم» دېدى.

شۇ ئارىلىقتا يۇپۇرۇلۇپ كەلگەن تاغدەك بىر دولقۇن ئودىس-سۇسنى دېڭىز تېگىگە ئەكىرىپ كەتتى. دېڭىز تېگىدىن سۇ يۇزىگە فونتانەك ئېتىلىپ چىققان باشقا بىر دولقۇن ئۇنى دېڭىز تېگىدىن يەنە دېڭىز ئۈستىگە ئاچىقىۋەتتى. شۇ چاغدا ئودىسسۇس كېمىسىدىن ئايرىلىپ قالدى، كېمە دېڭىزدا پاچاقلىنىپ كەتتى. دولقۇن ئودىسسۇسنى يەنە دېڭىز تېگىگە ئەكىرىپ كەتتى، ئۇنىڭ بېشىنى ئېغىر دولقۇنلار بېسىپ تۇراتتى. ئۇ بىر ھازاغىچلىك سۇ يۇزىگە لەيلەپ چىقالماي، قورسىقىغا توختىماي كىرىپ كېتىۋاتقان ئاچچىق دېڭىز سۇيىدىن قېقىلىپ ھوشىنى يوقاتتى. شۇنداقتىمۇ ئۇ كېمىنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ دولقۇنلارنىڭ زەربىسىدە پاچاقلىنىپ كەتكەن كېمىنىڭ بىر تال تاختىيىنى تۇتۇۋېلىپ، دېڭىزغا چۆكۈپ كېتىشتىن ساقلىنىپ قالدى. ئودىسسۇس دەھشەتلىك بورانغا سالماقلىق بىلەن تاقابىل تۇرۇش ئويىغا كەلدى. ئۇ ئۆزىنى تەرەپ - تەرەپكە ئۇرۇۋاتقان شامالارغا ۋە خادا تاشلارغا

سوقۇپ ئۇنى كۆكۈم ـ تالقان قىلىۋېتىشكە ھازىرلانغان دولقۇنلارغا تۆتۈپ بېرىپ، دېڭىزدا قاتقىپ يۈردى.

ئودىسسۇس دولقۇنلار ئارا جان تالىشىپ يۈرۈۋاتقان چاغدا، باشقا بىر دېڭىز ـ ئوكيان تەڭرىچىسى — لوكۇتىيە ئۇنى بايقاپ قالدى. لوكۇتىيەنىڭ پۈتلىرى چىرايلىق ھەم نازۇك بولغاچقا، تەڭرىلەر ئۇنى نازۇك پۈتلۈق تەڭرىچە دەيتتى. نازۇك پۈتلۈق تەڭرىچە ئودىسسۇسنىڭ چېكىۋاتقان رىيازىتىنى كۆرۈپ، پوسېيدوننىڭ رەھىمسىزلىكىگە ئاچچىقلانغاچ، كۆڭلىگە بىر خىيالنى پۈكتى. ئۇ چايكىغا ئۆزگىرىپ ئۇچقان پېتى بېرىپ ئودىسسۇسنىڭ بېشىغا قوندى ۋە ئۇنىڭغا:

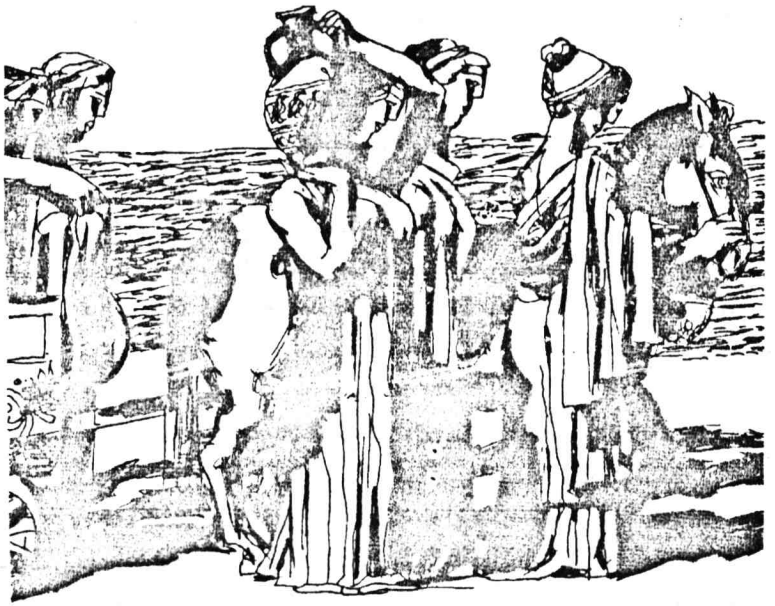
— شور پېشانە ئودىسسۇس، دەرھال كىيىملىرىنى سالسىلا، ھۆل كىيىملىرى بىلەن دېڭىزغا چۆكۈپ كېتىدىلا، مەندە بىر خاسىيەتلىك چۇمبەت بار، ئۇنى كۆكرەكلىرىگە تاڭسىلا، سىلىگە ھەرقانداق بالا ـ قازا ھەم ھالاكەت زىيانكەشلىك قىلالمايدۇ. قوللىرى قۇرۇقلۇققا تەگكەن چاغدا، كۆكرەكلىرىدىن چۇمبەتنى ئېلىپ، دېڭىزغا تاشلىسىلا، مەن ئېلىۋالىمەن،— دېدى.

ئودىسسۇس شۇئان كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، چۇمبەتنى كۆكرىكىگە تاڭدى، ئاندىن غۇلاچ تاشلاپ دېڭىزدا ئۈزۈشكە باشلىدى. ئۇ شۇ تاپتا خېلىلا ئارام تېپىپ قالغاندەك بولدى.

پوسېيدون بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ زەھەرخەندىلىك بىلەن:

— بۇ قېتىم تەلىيىڭ يەنە ئوڭدىن كەلدى، ئودىسسۇس! خەتەرلىك ئەھۋالغا چۈشۈپ قالساڭ سېنى ھەمىشە تەڭرىلەر قوتقۇزۇپ قالمىدىكەن! كېمەڭنى پاچاقلاپ، ئۆزۈڭنى دېڭىزدا لەيلەپ يۈرۈشكە مەجبۇر قىلىۋەتتىم، ھەر ھالدا دەردىم چىقتى!— دېدى.

پوسېيدون شۇنداق دەپ دېڭىز مەخلۇقىغا مىنىپ ئوردىسىغا كەتتى. بۇ چاغدا زېۋسنىڭ قىزى ئافىنا پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ، تەرەپ ـ تەرەپتىن چىقىۋاتقان شامالالارنى توختىتىپ ئوخلاشقا

بۇيرۇدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ دېڭىزنى تېپتېنچ ھالەتكە ئەكە-لىپ، ئودىسسۇسنىڭ ئاخىرقى كۈچ - ماغدۇرىنى ساقلاپ قىر-غاققا چىقىۋېلىشىغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بەردى.

ئودىسسۇس جاسارەت بىلەن تىركىشىش ئارقىلىق ئاخىر قىرغاققا يەتتى.

ئۇ كۈچلۈك بىلەكلىرى بىلەن يەرگە تايىنىپ ئۆمىلەپ يۇ-رۇپ قىرغاققا چىقتى. دېڭىز ئۇنىڭ ھالىنى قويمىغان، تېرىلىرى كۆكۈرۈپ ئىششىپ كەتكەن، ئاغزى - بۇرنىدىن دېڭىزدا ئىچە-ۋالغان سۇلار بۇلدۇقلاپ ئېقىپ تۇراتتى. ئۇ بىر ھازاغىچە مە-دىرلىماي ياتتى. سەل ئۆزىگە كەلگەن چاغدا، دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ چۈمبەتنى كۆكرىكىدىن ئېلىپ، دېڭىزغا تاشلىدى ۋە دېڭىزغا يۈزلىنىپ تۇرۇپ قوللىرىنى ئېگىز كۆتۈرگىنىچە كۆككە قاراپ:

— رەھمەت سىزگە، نازۇك پۇتلۇق تەڭرىچە! چۈمبىتىڭىز

ئۇچۇن سىزگە مىڭ تەشەككۇر! رەھمەت سىزگە، گۈزەل تەڭرى-چە ئافېنا! شامالنى توختىتىپ، دېڭىزنى تىنجىتىپ بەرگەنلىكى-ڭىز ئۈچۈن سىزگىمۇ تەشەككۇر! — دەپ توۋلىدى.

ئودىسسۇس چاتقاللىققا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. ئۇ قىپيالىڭاچ ئىدى، شۇ پېتى داق يەردە ياتسا، جېنىدىن ئايرىلىپ قالاتتى. بۇك - باراقسان ئۆسۈپ كەتكەن چاتقاللىقنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەل-دى. ئۇ يەردە نۇرغۇن يوپۇرماقلاردىن يۇمشاق ۋە ئىسسىق بىر تۆشەك هازىرلاپ قويۇلغانىدى. ئودىسسۇس يوپۇرماقلارنىڭ ئارا-سىغا كىرىپ بەك هۇزۇرلىنىپ كەتتى - دە، بىر دەمنىڭ ئىچىدە تاتلىق ئۇيقۇغا كەتتى.

تالاي سىناقلاردىن ئۆتكەن ئودىسسۇس يوپۇرماقلارنىڭ ئارا-سىدا يېتىپ ئۇيقۇغا كەتكەن چاغدا، ئافېنا يەنە ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئەسلىدە، بۇ يەر ئاكىيا بولۇپ، ناھايىتى ئاۋات بىر يۇرت ئىدى. ئافېنا چاتقاللىقتىن خېلىلا يىراق بىر جايغا جايلاش-قان پادىشاھ ئوردىسىغا كىرىپ، هەشەمەتلىك بىر هۇجرىغا يوشۇ-رۇنۇۋالدى، هۇجرىدا بىر قىز ئۇخلاپ ياتاتتى، ئۇ ئاكىيا پادىشا-هى — ئالكىنوسنىڭ قىزى ناسىكا ئىدى. ئافېنا كېمىچى دوما-نىڭ قىزى سۈرىتىدە ناسىكانىڭ چۈشىگە كىردى. ئۇ ناسىكانى ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئودىسسۇس بىلەن ئۇچراشتۇرماقچى ئىدى. ئافېنا چۈش كۆرۈۋاتقان ناسىكاغا:

— ناسىكا، سىز مېنى هېلىمۇ تونامسىز؟ مەن دومانىڭ قىزى، سىز بىلەن تەڭتۇش. ئىككىمىز كىچىكىمىزدە پومزەك ئوينايتتۇق، يادىڭىزدىمۇ؟ مەن سىز بىلەن ئوينىغىلى كەلدىم! يۈرۈك، دېڭىز بويىدىكى ئېقىنغا بارايلى! كىر يۇيىدىغان ۋاقتى-ڭىز بولۇپ قاپتۇ، ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ شۇ يەرگە بېرىڭ، سىز-نى شۇ يەردە ساقلايمەن! — دېدى.

ئافېنا ناسىكانىڭ ئاق كۆڭۈل، باشقىلارغا خۇشاللىق بىلەن يارىدەم بېرىدىغان قىز ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. شۇڭا ئۇ ناسىكانىڭ

چۇشىگە كىرىپ، ئودىسسۇسنى شەھەرگە باشلاپ كىرىشنى ئۇنىڭ-غا ھاۋالە قىلماقچى بولدى.

تاڭ ئەمدىلا يورۇشىغا، دېڭىز بويىدىكى بۇلاقلارنىڭ ئەتراپى جانلىنىپ كەتتى. ناسىكا بىر توپ قىزلارنىڭ ھەمراھلىقىدا بۇ-لاقتا يۇيۇنۇپ بولغاندىن كېيىن، يەنە كىر - قات يۇغاچ، ئويۇن - تاماشا قىلىشتى. شۇ چاغدا، بىرسىنىڭ قوڭغۇراقتەك زىل كۈلكىسى ئاڭلاندى. ۋاقىت چۈشكە يېقىنلاشقاندا، قىزلار ئويناپ ھېرىپ قېلىشتى، ئۇلارنىڭ كىرلىرىمۇ قۇرۇدى. قىزلار نەرسە - كېرەكلىرىنى ھارۋىغا بېسىپ، شەھەرگە قايتىشقا جا-دۇندى. بۇ چاغدا دومانىڭ قىزى سۈرىتىگە كىرگەن ئاۋىنا:

— يەنە بىردەم پومزەك ئويناپلىچۇ! — دېدى.

ناسىكا خۇشاللىق بىلەن ماقۇل بولدى ۋە:

— ماقۇل، ئاخىرقى قېتىم بىر قول ئويناپلى، — دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، ئاۋىنا پومزەكنى قەستەنگە ئودىسسۇس ئۇخ-لاۋاتقان يەرگە ئېتىپ، ناسىكاغا ئەكەلدۈرمەكچى بولدى. پوم-زەك گويا ناسىكا بىلەن ئويناشۋاتقاندەك ئۇنىڭغا تۇتۇق بەرمە-دى. پومزەك خۇددى يول بىلىدىغاندەك چىغىر يولدا دومىلاپ ناسىكانى چاتقاللىققا باشلاپ كىردى. ناسىكا ھاسىراپ - ھۆمە-دەپ پومزەكنىڭ كەينىدىن يۈگۈرگىنىچە نەچچە ئايلانمىدىن ئۆ-تۈپ، ئاخىرى شاخ - شۇمبىلارنى قايرىپ، بىر دۆڭە يوپۇرماق-نىڭ ئىچىدىن پومزەكنى تاپتى.

ناسىكا يەردىن پومزەكنى ئېلىشقا تەمشىلىۋېتىپ، چاتقال-لىقتا ياتقان بىر نەرسىنى كۆرۈپ قالدى - دە، قورققىنىدىن «ۋايجان!» دەپ ۋارقىرىۋەتتى. بۇ ئاۋازدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەن ئودىسسۇس كۆزىنى «پاللىدە» ئېچىپ، ئالدىدا چىرايلىق بىر قىزنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى - دە، خىجىل بولغىنىدىن قوپۇپ ئولتۇردى. ئۇ ھەيران بولدى ھەم ھودۇقۇپ كەتتى. لېكىن، چىرايىدا ئېھتىياتچانلىق ئەكس ئېتەتتى.

— هۆرمەتلىك خان قىز، سىزنىڭ سالاھىيىتىڭىزنى قىياس قىلالمىدىم. رەڭگى ـ رۇخسارىڭىزغا، قەددى ـ قامىتىڭىزگە قارىغاندا، سىز تەڭرىچىدەك قىلىسىز، قەلبىڭىزنىڭمۇ رۇخسارىڭىزغا ئوخشاش گۈزەل بولۇشىنى تىلەيمەن. مەن بىر بەختسىز بەندە، دېڭىزدا كۆپ دەرد ـ ئەلەم تارتتىم. تۇنۇگۈن تەقدىر مېنى مۇشۇ يەرگە ئەكېلىپ قويدى، يەنە قانچىلىك رىيازەت چېكىمەن، بۇنىڭغا بىرنېمە دېمەك تەس. مەن بۇ يەرگە كېلىپ بىرنەچچە قېتىم سىزنى كۆردۈم، بۇ بەختىنىڭ ياكى ئاپەتىنىڭ ئالامىتىمۇ، بۇ ماڭا قاراڭغۇ. ناۋادا بەختىنىڭ ئالامىتى بولسا، زېڭىسىنىڭ يۇز ـ خاتىرىسىنى قىلىپ، ماڭا بىر قۇر كۆرسەتسىڭىز ئەكېلىپ بەرسىڭىز، ھارۋىڭىزدا شەھەرگە كىرىۋالسام بولاتتى. ماڭا كۆرسەتكەن شەپقىتىڭىز ئۈچۈنلا تەڭرىلەردىن سىزگە ياخشىلىق تىلەيمەن. ئۇلار سىزگە باتۇر بىر ئەرنى نېسىپ قىلغاي، بەختلىك بىر ئائىلە ئاتا قىلغاي، سىز مەڭگۈ مۇشۇنداق چىرايلىق ھەم ساغلام ياشاپ ئۆتكەيسىز، — دېدى.

ناسىكا ئودىسسۇسنىڭ سەمىمىي سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ۋۇجۇدىنى چىرمىۋالغان قورقۇنچ بېسىلدى، ئۇ چۆچۈپ كەتكەن دېدەكلىرىنى چاقىرىپ، ئودىسسۇسنى ئۆز كۆرۈپ:

— ھەي مۇساپىر، سىلى يامان ئادەم ئەمەستەك قىلىلا، نۇرغۇن قىسمەتلەرنى باشلىرىدىن ئۆتكۈزۈپلا، مەن ئەمدى ياخشى ئادەملەرنىڭ تەقدىرى خەيرلىك بولىدۇ، دېگەن گەپكە ئىشەنمەيمەن. بۇ ئاكىيا تۇپرىقى. ئاتامنىڭ ئىسمى — ئالكىنوس، مۇشۇ ئەلنىڭ پادىشاھى ھەم تەڭداشسىز پالۋان. سىلىنىڭ قىينىچىلىقلىرى بىلەن تەلەپلىرىنى چوقۇم ئاتامغا دەيمەن. ئۇ سىلىگە قولىدىن كېلىشچە ياردەم قىلىدۇ. سىلى ھازىر بۇلاق سۈيىدە يۇيۇنۇپ، بەدەنلىرىدىكى پاسكىنىچىلىقلاردىن تازىلانسىلا، مەن پاكىزە كىيىملىرىنى چۆپلۈككە قويۇپ قويىمەن، ئاندىن ھارۋامغا ئەگىشىپ شەھەرگە كىرسىلە، — دېدى.

باتۇر ئودىسسۇس دېگىز دولقۇنلىرى بەدىنىگە يۇقتۇرۇپ قويغان پاسكىنىچىلىقلارنى، كۆپۈكلەرنى يۇيۇپ تازىلاپ، جەسۇر قىياپەتكە كىردى. ھارۇنىڭ كەينىدە ئاستا كېتىۋاتقان ئودىسسۇسنى كۆرگەن قىزلار ھەيران بولۇپ، ئاغزىلىرىنى ئېچىپ قېلىشتى. ئۇلار بىر - بىرىگە پىچىرلاپ:

— قەددى - قامىتىگە قارىغىنا، نېمىدېگەن روھلۇق ئۇ! تەقى - تۇرقىدىن ئېسىلزادىلىكى چىقىپ تۇرىدۇ! چوقۇم تەڭرى بىزنىڭ ئاكىياغا كەلدى! — دېيىشتى.

قىزلارنىڭ قوڭغۇراقتەك زىل كۈلكە ئاۋازلىرى ئۇلارنىڭ باتۇرغا قىزىقىپ قالغانلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى، ئودىسسۇسنىڭ كۆڭلى تەسكىن تاپتى.

بەشىنچى قىسسە

مۇسابىقە مەيدانىدا باھادىرلىق كۆرسەتكەنلىكى

قۇياش نۇرىغا چۆمۈلگەن ئېگىز دېڭىز ساھىلىغا جايلاشقان ھەربىر شەھەر دۆلىتى قەرەللىك ھالدا تەنتەنىلىك مۇراسىم ئۆتكۈزەتتى، ھەر قېتىملىق مۇسابىقىدە غەزەل ئوقۇپ، ئۇسسۇل ئوينىشاتتى، ئات بەيگىسى قىلاتتى، چېلىشاتتى، ئەمگەك ماھارەتلىرىنى كۆرسىتىشىپ، مول - ھوسۇلنى قۇتلۇقلىشاتتى، شۇ ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشقا بولغان قىزغىن سۆيگۈسىنى ئىپادىلەيتتى. بۇنداق تەبرىكلەش پائالىيەتلىرى فېنىكىيە شەھىرىدىمۇ ئۆتكۈزۈلەتتى، كىشىلەر بىر يەرگە جەم بولۇپ ھاپىزلارنىڭ غەزەللىرىنى، مەدداھلارنىڭ جەڭنامىلىرىنى ئاڭلىشاتتى. يۇگۇرۇش، ئېگىزگە سەكرەش، كۈچ سىنىشىش، مۇشتلىشىش قاتارلىق مۇسابىقە تۈرلىرىنى كۆرۈشەتتى. مەقسەت: قۇتلۇق ئىشلارنى قۇتلۇقلاپ، تىرىكچىلىك داۋامىدا مەيدانغا كەلگەن ماھارەتلەر بويىچە مۇسابىقىلىشىپ، ئۆزلىرىنىڭ گۈزەل ئارزۇ - ئارمانلىرىنى ئىپادىلەش ئىدى. ئودىسسۇس شەھەرگە تەبرىكلەش پائالىيىتى بولۇۋاتقان پەيتته كىرىپ كەلدى.

پادىشاھ ئالكىنوس ئۆزىگە خاس ھەيۋىسى ۋە جاسارىتى بىلەن سەھنىدە تىك ئولتۇرۇپ تەبرىكلەش پائالىيىتىنى باشقۇرۇۋاتقان ئىدى. ئۇ مىس قوڭغۇراقلىنىڭكىدەك بوم ئاۋازى بىلەن ئېچىلىش مۇراسىمى مۇناسىۋىتى بىلەن سۆز قىلدى:

— فېنىكىيىلىك ۋەزىرلەر، مۆتىۋەرلەر، قەھرىمان سەر-
كەردە ۋە سەرۋازلار، پادىچىلار، بېلىقچىلار، پۇقرالار! بۇ يىلقى
تەبرىكلەش پائالىيىتى باشلاندى! ھەر قېتىملىق كاتتا يىغىلىش-
لاردا ئارىمىزدىن ماھىر سازەندىلەر، غەزەلخانلار، شىر يۇرەك
ئەزىمەتلەر، تاغ تېكىسىدەك چاققان ئېگىزگە سەكرەش ماھىرلە-
رى، يا ئوقىنى دەل جايىغا تەگكۈزىدىغان مەرگەنلەر، دىسكىنى
يىراقتا ئاتقۇچى پالۋانلار، كامالەتكە يەتكەن چىلىشچىلار
چىقىدۇ... بۇ باتۇرلار ئۆزلىرىنىڭ كارامىتى ئارقىلىق ئېلىمىزنى
گۈللەندۈرۈپ، ئەل - يۇرتىمىزنىڭ روناق تېپىشىنى ئىلگىرى
سۈرۈپ كەلمەكتە. مەن ئۇلارغا تەشەككۇر بىلدۈرىمەن، ئۇلاردىن
پەخىرلىنىمەن! كۆپچىلىكىنىڭ ئۆز ماھارىتىنى كۆرەك قىلىدىغان
پەيت يېتىپ كەلدى! ئۈمىدىم شۈكى، ھەممە ئادەم ماھارىتىنى
تولۇق ئىشقا سالسۇن، مۇسابىقە ئادىل بولسۇن، ئالدىنقى قاتار-
دىكى ماھىرلارغا كۆپ سوۋغات بېرىشقا ۋەدە بېرىمەن! سىلەرگە
يەنە بىر ئىشنى دەپ قويماقچىمەن، — دېدى گېپىنى داۋاملاشتۇ-
رۇپ، — بۈگۈن بىر مېھمان كەلدى. ئۇنىڭ كىملىكى، كۈن
پېتىشتىن ياكى كۈن چىقىشتىن كەلدىمۇ، بۇ بىزگە نامەلۇم،
بۇ مۇساپىر ئۇزاق يىل دېگىزدا سەرسان بولۇپ يۈرگەنكەن، ئۇ
مەندىن ئۆزىنى يولغا سېلىپ قويۇشۇمنى تەلەپ قىلدى. كىشى-
لەرگە خۇشاللىق بىلەن ياردەم قىلىش بىزنىڭ قائىدە - يوسۇنى-
مىز. مەن ئۇنىڭغا باشقىلارغا قانداق ياردەم قىلغان بولسام شۇنا-
داق ياردەم قىلىپ، ئۇنى ئىمكان بار رازى قىلىمەن، ئۇنى
خۇشال - خۇرام يولغا سېلىپ قويىمەن. مەن مۇنداق ئويلاۋاتا-
مەن: فېنىكىيىلىكلەرنىڭ ياخشى ئوبرازىنى ھەممە جايغا تارقا-
تىش ئۈچۈن، ئۇنى مۇسابىقىنىڭ ھەرقايسى تۈرلىرىدە يېگىۋال-
غۇچىلار يولغا سېلىپ قويسۇن! قېنى ئەمسە مۇسابىقە باشلا-
سۇن، كۆپچىلىكىنىڭ ئەلا نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشىنى تە-
لەيمەن!

تەبرىكلەش پائالىيىتىنىڭ سەھىپىسى ھاپىزلار ئورۇندىغان نومۇرى بىلەن باشلاندى، ھۆرمەتكە سازاۋەر تۆھپىكارلار، غەزەلخانلار بەس - بەستە ماھارەت كۆرسىتىپ، مۇڭلۇق غەزەللەرنى ئوقۇشقا باشلىدى. لەرزان ئوقۇلۇۋاتقان غەزەللەردىن كىشىنىڭ كۆڭلى شادلىققا چۆمەتتى: بەزى غەزەللەرنى ئاڭلاپ كىشىنىڭ يىغلىغۇسى كەلسە؛ شوخراق غەزەللەرنى ئاڭلىغاندا، ئۇسسۇل ئوينىغۇسى كېلەتتى. بۇلبۇل زۇۋان غەزەلخانلار، تىلى پاساھەتلىك مەددادلار بەس - بەستە شوخ، مۇڭلۇق غەزەللەرنى ئوقۇشاتتى، تەسىرلىك ھەم شانلىق تارىخىي قىسسەلەرنى ئېيتىشاتتى. غەزەللەردە تەڭرىنىڭ تۈرمۈشى ۋە ئۇلارغا مۇناسىۋەتلىك ئەپسانىلەر؛ باتۇرلارنىڭ شانلىق ئىش - ئىزلىرى، شىددەتلىك تروياۋا ئۇرۇشى كۆيلىنەتتى. ھەتتا ئارىلىقتا ئودىسسۇس ۋە ئۇنىڭ ياغاچ ئات ھېيلىسىمۇ تىلغا ئېلىندى.

ئودىسسۇس ئۆز ئىسمىنىڭ ۋە ئىش - ئىزلىرىنىڭ تىلغا ئېلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ، چاپىنىنىڭ پېشىنى ئاستا كۆتۈرۈپ، ھەسرەتلىك چىرايىنى يوشۇرۇپ، ھايا‌جاندا يىغلاپ كەتتى. كۆز يېشىنى فېنىكىيىلىكلەرگە كۆرسەتمەسلىك ئۈچۈن، ھەر قېتىم غەزەل توختىغان چاغدا، يېشىنى ئېرتىۋېتىپ، بېشىدىن چاپىنىنىڭ پېشىنى ئېلىۋېتەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، قەدەھنى قوش قوللاپ تۇتۇپ، تەڭرىلەرگە ھۆرمەت بىلدۈرەتتى. كۆپچىلىك ھاپىزلارنىڭ غەزەل ئوقۇشىنى تەلەپ قىلىپ چاۋاك چالغاندا، ئودىسسۇس يەنە بېشىنى چاپىنىنىڭ پېشىغا تىقىپ يىغلايتتى. ئۇنىڭ ياش تۆكۈۋاتقانلىقىنى ياندىكىلەر بىلمىدى، بۇ ئىش پادىشاھنىڭ دىققىتىنى تارتتى. ئۇ ئودىسسۇسنىڭ پىغان چېكىۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالدى، پادىشاھ يېنىدا ئولتۇرغان مېھمانىنىڭ ئادەتتىكى ئادەم ئەمەسلىكىنى سەزدى، پادىشاھ ئۇنىڭ قايغۇسىنى يېنىكلىتىش مەقسىتىدە ئورنىدىن تۇرۇپ:

— كۆپچىلىك، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار، تەسىرلىك غەزەل

زەللەرنى ئاڭلىدۇق، ئەمدى مۇسابىقە باشلانسۇن! مېھمان مۇشتـ
لىشىش، كۈچ سىنىشىش، ئېگىزگە سەكرەش، يۈگۈرۈش قاتارـ
لىق تۈرلەرنى كۆرۈپ، فېنىكسىيلىكلەرنىڭ قانچىلىك باھادىر
ئىكەنلىكىنى ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىغا دېسۇن، — دەپ جاكارلىدى.

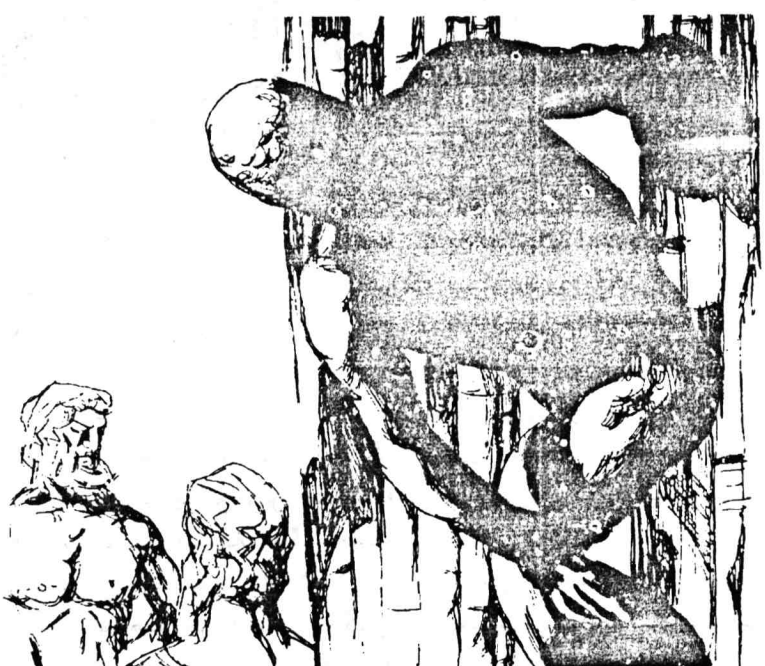
مۇسابىقە باشلاندى، ئالكىنوسنىڭ ئۈچ ئوغلى مۇسابىقىگە چۈشتى، مۇسابىقىدە ئۇلارنىڭ ئىپادىسى ناھايىتى ياخشى بولدى.

دەسلەپتە يۈگۈرۈش مۇسابىقىسى بولدى. كۆپچىلىك مۇساـ بىقە باشلىنىش بىلەنلا يۈگۈرۈشۈپ مەيدانىنى توپا ـ تۈمانغا تولدۇـ رۇۋەتتى. ئالكىنوسنىڭ ئوغلى كىلىتونوس ھەقىقەتەن يۈگۈرۈك ئىدى. ئۇ ھەربىر قېتىم يۈگۈرگەن چاغدا، كۆپچىلىك بىرسـ نىڭ غۇۋا سىماسىنى كۆرگەندەك، شامال ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك

بولاتتى. ئۇ ئاخىر ھەممىنى كەينىگە تاشلاپ بىرىنچىلىككە ئې-
رىشتى.

كۈچ سىنىشىش مۇسابىقىسى كىشىنى ھەيرەتكە سالدى. ماھىرلارنىڭ تەقى - تۇرقى ئۇلارنىڭ كۈچ - قۇدرىتىنى ۋە ئالىيجانابلىقىنى ئىپادىلەپ تۇراتتى. ئىككى ئادەم قول قايرىشقاد-دا، بۇلجۇڭ گۆشلەر قۇياش نۇرىدا مىستەك پارقىراپ كېتەتتى. ياش ئاقسۆڭەك ئورئالۇس بىرىنچى بولدى، ئەپچىل ھەرىكەتلىرى ئۇنىڭغا شان - شۆھرەت ئاتا قىلدى.

ئېگىز سەكرەشتە پادىچى ئامفىئالۇس ئۇتتى. ئۇ يىلبويى تاغدا مال بېقىپ، تاشتىن - تاشقا سەكرەپ يۈرگەچكە، تاغ تېكىسىگە ئوخشاش ئېگىز سەكرەيدىغان ماھارەتنى يېتىلدۈرگەنە-

دى.

دىسكا ئېتىشتا ئېيلاتروس بىرىنچى بولدى. ئۇ قۇرۇلۇش مەھكىمىسىدە تاشچى ئىدى، بىر ئۆمۈر تاش بىلەن ھەپىلىشىپ ئۆتكەن، قولىدا تاشنى ئالمىنى ئويناتقاندەك ئويىناتاتتى.

ئالكىنوسنىڭ چوڭ ئوغلى لائوداماس مۇشتلىشىشتا چېمپىيون بولدى.

.....

مۇسابىقىنى كۆرۈۋاتقان كىشىلەر باتۇرلارغا ئاپىرىن ئوقۇشتى، ئۇلارنىڭ نەزەرى ئودىسسۇسقا ئاغدۇرۇلدى. باتۇرلارنىڭ كاللىسىدا ئودىسسۇسنى ئۆزلىرى بىلەن كۈچ سىنىشىشقا سېلىپ بېقىش خىيالى تۇغۇلدى. لائوداماس باتۇرلارغا قاراپ:

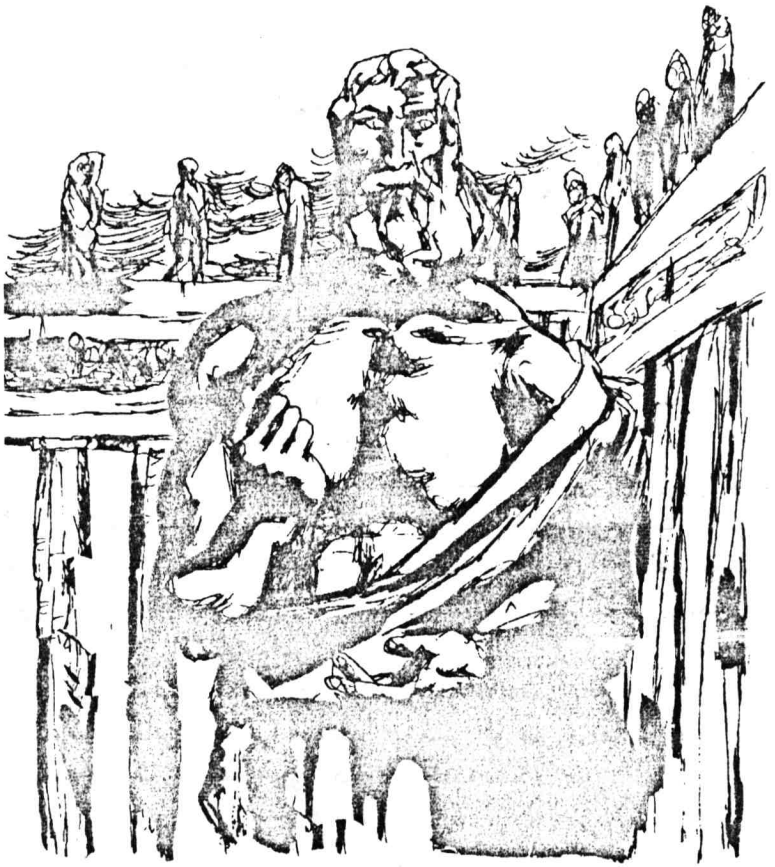
— دوستلار، قاراڭلار، مېھمانىنىڭ بەدىنى ناھايىتى مىقتا ئىكەن! بىلەكلىرى، يوتىلىرى، بۇلجۇڭ گۆشلىرى چىڭ، ئۆزى مۇ بەستلىك ئىكەن، جاپالىق دېڭىز سەپىرى ئۇنىڭ كۈچىنى خورىتىۋېتىپتۇ، ئۇ رازى بولسا، نېمىشقا ئۇنى مۇسابىقىگە تەكلىپ قىلىپ باقمايسىلەر؟ — دېدى.

ئورئالۇس تۇزۇت قىلىپ ئولتۇرماستىن:

لائوداماس، توغرا دېدىڭ! لېكىن ئۇ قارىماققا شۇنداق ساغلاممىدۇ؟ ئۇ توشقان يۈرەكمۇ ـ ئەمەسمۇ، سەن ئۇنىڭغا جەڭ ئېلان قىلىپ باقە! — دېدى.

ئورئالۇسنىڭ قىزىقتۇرۇشى بىلەن لائوداماس قەدىمىنى يۆتكەپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا ئودىسسۇستىن:

— تاغا، ناۋادا تەنھەرىكەت تۈرلىرىدىن قايسىنى بىلسىلە، شۇ تۈردە مۇسابىقىلىشىپ باقسىلا! سىلى بوش ئادەم ئەمەستەك قىلىلا! پۈت ـ قولنىڭ گۈمپىسى ھەرقانداق ئادەمگە ئەسقاتمىدۇ! ئۇ سىلىگە شۆھرەت ۋە ئىناۋەت ئاتا قىلىدۇ، غەم ـ ئەندىشىدە بولماي، ئورۇنۇپ كۆرسىلە، بۇنىڭ سەپەرلىرىگە دەخلىسى بولمايدۇ. قارىسىلا، كېمە پورتتا تۇرۇپتۇ، كېمىچىلەرنىڭ ھەممىسى

سى تەقمۇتەق، قانداق؟ — دەپ سورىدى.

ئودىسسۇس تولىمۇ كەمتەرلىك بىلەن فېنىكىيىلىكلەرنىڭ ماھارىتىگە ئاپىرىن ئوقۇدى، ئۆزىنىڭ مۇسابىقىگە رايى يوقلۇقىنى، يۈرتىغا قايتىش خىيالىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتتى.

ئورئالۇس كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا قەستەنگە چىشىغا تېگىپ، ئۇنى مەسخىرە قىلدى ۋە:

— بولدىلا، مۇساپىر! بولمايدۇ دېسىلە بولمىدىمۇ، جۇرئەت قىلالمىسىلا، جۇرئەت قىلالمايمەن دېسىلە، ئىقتىدارسىزلىق-لىرىنى يالغان گەپ بىلەن ياپمىسىلا! قولىدىن ئىش كېلىدىغان-لارنى مەن كۆپ كۆرگەن، سىلىدەك ئادەمنى كۆرمەپتىكەنمەن. سىلى جازانىخور سودىگەرگە ئوخشايدىكەنلا، پۇل تېپىشنى، كۆپ-رەك كىرا تارتىشنى، كېمىلىرىگە جىقراق يولوچى سېلىۋېلىشنى بىلىدىكەنلا، باھادىرلىقتىن قىلچە خەۋىرلىرى يوق ئىكەن، — دېدى.

بۇنداق ھاقارەتلىك گەپنى ئاڭلىغان ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئاچچىقى كېلىشى تۇرغان گەپ. ئودىسسۇس بۇنىڭغا چىداپ تۇرا-لىسۇنمۇ! زەھەردەك ئاچچىق گەپ ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قوي-دى. ئۇ چەكچەيگەن ھالدا ئورئالۇسقا:

كۈچ سىنىشىش چېمپىيونى، سىز بەك ئورۇنسىز گەپ قىلدىڭىز، كىيىنىشىڭىز، تەقى - تۇرقىڭىز قىلغان گېپىڭىزگە ماس كەلمەيدۇ. بەزىلەر نامراتلىق، كۆرۈمسىز بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئەدەپلىك، گەپ - سۆزلىرى سىلىق، كىشىلەر ئۇلارنى ئوخشاشلا ھۆرمەت قىلىشىدۇ؛ بەزىلەر ئېسىل كىيىنگەن، كې-لىشكەن، ئەمما گەپ - سۆزدە سىلىق ئەمەس، قەلبى رەزىللىككە تولغان، سىز مۇشۇنداق يىگىتكەنسىز. مەن مۇساپىقىنى ئاز - تولا بىلىمەن، ھەتتا ھەممىدىن خەۋىرىم بار دېسەممۇ بولىدۇ. كۆڭۈل قويۇپ مۇساپىقىلەشسەم، ئاجايىپ نەتىجە يارىتىمەن. گەرچە مېنى جاپا - مۇشەققەت ۋە ئۇرۇش كاردىن چىقىرىۋەتكەن، قايغۇ - ھەسرەت تۇگەشتۇرۇۋەتكەن بولسىمۇ، بۇگۈن سىز بىلەن مۇساپىقىگە چۈشمەن. چۈنكى سىز مېنى ھاقارەتلىدىڭىز. مەن ئەمەلىي ھەرىكىتىم ئارقىلىق ئۆزۈمنىڭ سىزدىن كۈچلۈك ئىكەن-لىكىمنى ئىسپاتلايمەن! — دېدى.

ئودىسسۇس شۇنداق دېگەن پېتى چاپىنىنىڭ پېشىنى كۆتۈ-رۈپ يەردىن يوغان ھەم قېلىن دىسكىنى قولىغا ئالدى. بۇ بايام

مۇسابىقىدە ئىشلەتكەن دىسكىدىنمۇ كۆپ ئېغىر ئىدى. ئۇ سەلگە-نە ئېگىشىپ، چىرايلىق قىياپەتتە دىسكىنى ھاۋاغا ئاتتى. دىسكا ئۆزىنىڭ شامالدەك سۈرئىتى ۋە كۈچى بىلەن فېنىكىيىلىكلەرنىڭ باشلىرى ئۈستىدىن ئۇچۇپ ئۆتتى. قورقۇپ كەتكەن كىشىلەر يەرگە يېتىۋالدى. دىسكىنىڭ يەرگە چۈشكەن چاغدىكى ئاۋازى ئاڭلانغان چاغدىلا، ئۇلار ئاندىن باشلىرىنى كۆتۈرۈشتى.

كۆپچىلىك دىسكا چۈشكەن جايىنى كۆرۈپ «ياپىرىم» دەپ توۋلىشىپ، ياقىلىرىنى تۇتۇشتى. ئېيلاتروس بايام دىسكا چۈشىدىغان يەرگە بىر ياغاچنى بەلگە قىلىپ سانجىپ قويغانىدى.

ئودىسسۇس ئاتقان دىسكا ئاشۇ بەلگە ياغىچىدىنمۇ خېلى يىراققا چۈشكەنىدى! شۇ ئەسنادا، كىشىلەر ئودىسسۇسقا ئاپىرىن ئوقۇپ، تاماقلىرىنى چىكىلدىتىپ كېتىشتى ۋە ئۇنىڭغا قايىللىق نەزىرى بىلەن قارىدى.

ئازاب ـ ئوقۇبەتنى يەتكۈچە تارتقان ئودىسسۇس ئۆزىگە تەسەللى بېرىپ كۈلدى، ئۇ نەتىجىسى بىلەن تاماشىبىنلارنى قايىل قىلغانلىقى ئۈچۈن تەنتەنە قىلىۋاتاتتى.

— يىگىتلەر، كىم مەن بىلەن مۇسابىقىلىشىدۇ. مەن مەرگەنلىكتە ماھىر، مېنىڭ بىلەن مەيلى قانچىلىك كىشى مۇسابىقىگە چۈشسۇن، ئاتقان ئوقۇم ھەمىشە بىرىنچى بولۇپ نىشانغا تېگىدۇ. بۇنىڭدا پەقەت بىرلا كىشى مېنى بېسىپ چۈشىدۇ. ئۇ بولسىمۇ فىلوكتېتېس. ئۇ تروياغا ئۇرۇشىدا ھەر قېتىم يادىن ئوق ئۇزۇپ مېنى يېڭىۋالاتتى. نەيزە ئېتىشتا مەن يامان ئەمدىم، مېنىڭ ئاتقان نەيزەم باشقىلار ئاتقان يا ئوقىدىنمۇ يىراق يەرگە باراتتى. لېكىن، ئۇزۇنغا يۈگۈرۈشتە سىلەر بىسىپ چۈشۈشكىلار مۇمكىن، چۈنكى دېگىز دولقۇنلىرى مېنىڭ كۈچ-مادارىمنى بەك خورىتىۋەتتى. كېمىدە ئاچلىق بىلەن ئۇسسۇزلۇقنىڭ دەردىنى يىگىرمە كۈن تارتتىم، — دېدى.

ياش پالۋانلار ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، گەپ ـ سۆز قىلماي

تۇرۇپ قېلىشتى. بەزىلىرى تولىمۇ خىجىل بولۇشتى؛ قاۋۇل ياشلارنىڭ تاغىسىغا ئوخشاش بىرەيلەن بىلەن مۇسابىقىگە چۈشۈپ ماھارەت سىنىشىشى، ئەسلىدىمۇ نومۇسلۇق بىر ئىش ئىدى. ناۋادا ئودىسسۇسنى يېڭەلمىسە، ئۇلارنىڭ خىجالەتچىلىكتە قېلىشى تۇرغان گەپ ئىدى. ھېلىمۇ ياخشى، پادىشاھ ئورنىدىن تۇرۇپ مەيداندا ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان قاتمال ھالەتنى بۇزۇپ تاشلىدى.

— ئەي مۇساپىر، سىلى بىزگە ئۆزلىرىنىڭ كۈچ - قۇدرەتلىرىنى كۆرسەتتىلا. ھازىردىن باشلاپ بۇ يەردىكىلەر سىلىگە قايىل بولدى. سىلى ھەقىقەتەن ماھارەتتە ۋايىغا يەتكەن پالۋان ئىكەنلا. لېكىن، شۇنى كۆرۈشلىرى كېرەككى، بىزنىڭ ئادەملىرىمىزمۇ كۈچلۈك ھەم زېرەك، ئۇلار تەڭدىشى يوق مۇشتلاشچى ۋە كۈچ سىناشقۇچى بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇزۇنغا يۇگۈرۈش ماھىرلىرى، پىشقان كېمىچىلەر. غەزەل ئوقۇش ۋە ئۇسسۇل ئويناشقا كەلگەندە، بىز يەنىلا ھەممە ئادەمنى بېسىپ چۈشىمىز. يۇرتلىرىغا قايتقاندىن كېيىن، بالا - چاقىلىرىغا بىزنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىمىزنى كۆپرەك تەشۋىق قىلسىلا. يەنە بىر گەپ، ئەي مۇساپىر، باتۇر ئادەم ئۆزىنىڭ نام - شەرىپىنى قالدۇرۇشى كېرەك. سىلىنىڭ نام - شەرىپىلىرىنى بىلسەك، سىلىگە مەدھىيە ئوقۇيمىز. سىلىنىڭ ئاتا - ئانىلىرى كىم؟ نەدىن كەلدىلە؟ بىز فېئىكىيىلىكلەر سىلىنى يۇرتلىرىغا يولغا سېلىپ قويىمىز. ئاۋۋال ئەل - يۇرتلىرىنى بىلىشىمىز كېرەك، كېمىچىلەر تۇرۇشلۇق جايلىرىنى بىلسىلا، سىلىنى قويۇق تۇمان ۋە قاراڭغۇلۇق ئارىسىدىن ئۆتكۈزۈپ، كۆزلىگەن نىشانلىرىغا ئاپىرىپ قويىدۇ، — دېدى.

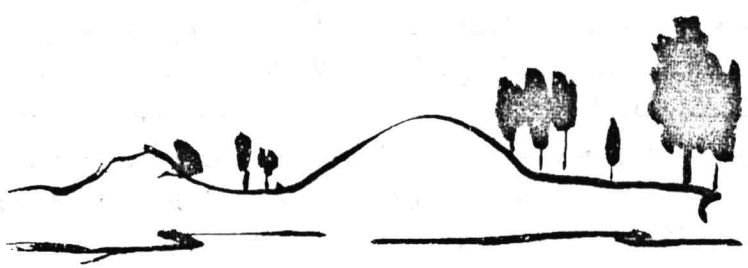
كەچمىش - كەچۈرمىشلىرى تىلغا ئېلىنغان ھامان، ئودىسسۇسنىڭ ئۆپكىسى ئۆرۈلدى، شۇنداقتىمۇ پادىشاھنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب بېرىش زۆرۈر، ئۇنىڭ تەلىپى مۇۋاپىق ئىدى. ئۇ

ھەسرەتلىك تىنىپ:

— ھۆرمەتلىك پادىشاھ ئالكىنوس، مېھماندوست فېئىكىيە-لىك پالۋانلار، مېنىڭ كەچمىشلىرىمنى سوراپ قالدىڭلار، مەن شۇ تاپتا ھەسرەتلىنىپ كېتىۋاتىمەن، كەچمىشلىرىم تولىمۇ ئا-زابلىق، گەپنى نەدىن باشلاپ نەدە ئاخىرلاشتۇرۇشنى بىلمەيۋاتە-مەن. ئالدى بىلەن، گەپنى نام ـ شەرىپىمدىن ۋە ئائىلە نەسەبىم-دىن باشلاي، — دېدى ئودىسسۇس، — مەن ئودىسسۇس بولىمەن، ئاتامنىڭ ئىسمى لائېرتېس، ئۇ زېۋىسنىڭ ئوغلى. دېمەك مەن زېۋىسنىڭ نەۋرىسى بولىمەن. زېۋىسنىڭ نەۋرە ـ چەۋرىلىرى ناھايىتى كۆپ، ئۇ مېنى تازا ياخشى كۆرۈپ كەتمەيدۇ، شۇڭا جىق ئازاب چەكتىم. لېكىن، تالاي تەڭرىلەر ماڭا كۆڭۈل بۆل-دى، ھايات ـ ماماتلىق پەيتلەردە ئۇلار كۆچ ـ قۇدرىتىنى ئىشقا سېلىپ مېنى خەتەرلەردىن قۇتۇلدۇرۇپ قالدى. ئىتاكې مېنىڭ ۋەتىنىم. مېنىڭ دۇنيادا خېلىلا شان ـ شۆھرىتىم بار، ئەقىل ـ پاراسەت ۋە باتۇرلۇقتا داڭق قازانغان ئادەممەن. سىلەر بايام تروياغا ئۇرۇشى توغرۇلۇق غەزەل ئوقۇدۇڭلار. تروياغا ئۇرۇ-شىدىكى ئاساسلىق قوماندانلارنىڭ بىرسىمەن. ياغاچ ئات ھېيلە-سىنى مەن ئويلاپ تاپقان، تروياغا ئۇرۇشىدىن كېيىن تەقدىرىم قارار تېپىپ قالدى. ئاكىيالىق باشقا باتۇرلار ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ ۋەتىنىگە قايتتى. مەن بولسام دېڭىزدا لەيلەپ يۈردۈم، بۇ جەريانداغا كۆرمىگەن كۈنۈم قالمىدى. يەكچەشمە دۇنيا يەم بولۇپ كەتكىلى تاس قالدىم: ھەمراھلىرىم سىياق ئۆزگەرتىۋېتە-دىغان چۆپنى يېۋىلىشتى؛ باقي ئالەمدە يۈرىكىم قېپىدىن چە-قىپ كېتەي دېدى؛ كالوپسو مېنى مەجبۇرى تۇتۇپ قالدى؛ دېڭىز تەڭرىسىنىڭ زىيانكەشلىكىدىن ئامان قالدىم... شۇنداق دېيەلەي-مەنكى، مەن بارغان جايلارنىڭ ئىچىدە مېنى چىن كۆڭلىدىن كۈتۈۋالغانلار سىلەر فېئىكىيىلىكلەر، شۇڭا پادىشاھ ئالكىنوسقا يەنە بىر مەرتىۋە رەھمەت ئېيتىمەن، — دېدى.

پادىشاھ ئالكىنوس ۋە فېئىكىيىلىكلەر ئودىسسۇسنىڭ كە-
چۈرمىشلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا چوڭقۇر خەيرخاھلىق قىلىشتى،
چىرايلىق گەپلەر بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساشتى، ئۇلار دېڭىزدا
لەيلەپ يۈرگۈچىلەرنىڭ كۆڭلىنى قەۋەت چۈشىنەتتى، ئودىس-
سۇسنى يۈرتىغا تېزرەك يولغا سېلىپ قويماقچى بولۇشتى.

كۆپچىلىك ئودىسسۇسنى دېڭىز قولتۇقىغا ئۇزىتىپ قويۇش-
تى. بەزىلەر ساندۇقلارنى، بەزىلىرى شاراب ۋە ئوزۇق - تۈلۈك-
لەرنى ۋە بەزىلىرى كىيىم - كېچەكلەرنى كۆتۈرۈشتى. ئۇلار
ئودىسسۇسنى خاتىرجەم ئۇخلىسۇن دەپ كېمىگە پاخال، پاخالنىڭ
ئۈستىگە چىمىلداق راسلاپ بەردى. ماھىر كېمىچىلەر ئۆز ئورۇن-
لىرىدا تەق بولۇشۇپ تۇرغاندى، ئۇلار رىتىملىق پالاق ئۇرۇپ،
ئودىسسۇسنى ئېلىپ تېز سۈرئەتتە دېڭىز قولتۇقىدىن چىقىپ
كەتتى.

ئالتىنچى قىسسە

باتۇر ئوغۇل

ئودىسسۇس دېڭىزدا لەيلەپ يۈرگەن چاغدا، ئۇنىڭ دۆلىتى مالىمانچىلىق ئىچىدە قالدى. بۇنىڭغا ئودىسسۇسنىڭ يۈرتىغا ژاق-تىدا بارالمىغانلىقى سەۋەب بولدى. تروياغا شەھىرى ئىشغال قى-لىنغاندىن كېيىن، باشقا ئاكىيالىق باتۇرلار كەينى - كەينىدىن يۈرتلىرىغا قايتىشتى. تروياغا شەھىرىنىڭ ئىشغال قىلىنغانلىق خەۋىرىنى ئىتاكې پۈقرالىرى بىلىپ كەتتى، لېكىن شۇڭغىچە-لىك ئودىسسۇس قايتىپ كەلمىدى. شۇنىڭ بىلەن، بەزىلەر ئۇنى ئۆلۈپ كېتىپتۇ دېگەندەك ئۆسەك سۆزلەرنى تاپتى ۋە تارقىتىپ يۈرۈشتى. يالغان - ياۋداق گەپ قانچە كۆپ تەكرارلانسا، ئادەم-لەر بۇ گەپكە شۇنچە ئاسان ئىشىنىپ قالىدۇ. ئۆيدە قالتىق قول ئەر كىشى بولمىسا، باشقىلار بۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ئەسكىلىك قىلىشىدۇ. ئودىسسۇسنىڭ چىرايلىق خوتۇنى ۋە ئوغلى تېلىما-كوس دۆلىتى بىلەن ئوردىسىنى تۇتۇپ تۇرالمايدىغان ھالغا چۈ-شۈپ قالدى. چۈنكى پېنېلوپې ياش ھەم ساھىبجامال، مال - مۈلكى كۆپ ئايال ئىدى. شۇڭا تالاي كىشىلەر ئۇنىڭغا توي قىلىش تەلىپىنى قويۇشتى. ئىتاكېنىڭ ئۆزىدىلا ئۇنىڭغا ئون ئىككى شاھزادە لايىق چۈشتى، يېقىن ئەتراپتىكى لايىق چۈشكەن-لىرىنى ھېسابلىغاندا، ئۇلارنىڭ سانى يۈزدىن ئېشىپ كەتتى. ئۇلار ئوردىدىن كەتمەي، ئۇچ يىلغىچە يەپ - ئىچىپ ئودىسسۇس-نىڭ مال - مۈلكىنى بۇزۇپ چېچىشتى.

ئەنسىرەپ قالغان ئەرشتىكى ئافېنا ئانا ـ بالا ئىككىسىگە ياردەم بېرىش، ئۇلارغا يول كۆرسىتىش قارارىغا كەلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ كەشتىنى كىيىپ، نەيزىسىنى ئېلىپ ئولىمپىيە تېغىدىن يەر يۈزىگە چۈشتى. ئافېنا يۇنانىنىڭ غەربىي دېڭىز قىرغىقىغا كېلىپ ئەر كىشىگە — تافۇسلىقلارنىڭ رەھبىرى مېنتېسنىڭ قىياپىتىگە كىرىپ، ئاندىن ئىتاكې ئارىلىغا چىقتى ـ دە، ئودىسسۇسنىڭ ئوردىسىغا كىردى.

پېنېلوپېغا لايىق چۈشكەنلەر زىياپەت داستىخىنىدا ئولتۇرۇپ كۆڭۈل ئېچىشۇاتاتتى. ئودىسسۇسنىڭ ئۇستىخىنى قاتمىغان ئوغلى ئاتىسىنى سېغىنىپ قايغۇلۇق هالدا پەرىشان ئولتۇراتتى. تېلىماكوس ئاتىسىنىڭ دەرهال كېلىپ، بۇ بىر توپ لۇكچەكنى بۇ يەردىن هەيدەۋېتىشىنى تەلەيتتى. گەرچە ئۇ پىشىپ ـ يېتىلگەن بولسىمۇ، لېكىن ناهايىتى قائىدە ـ يوسۇنلۇق ئىدى. ئۇ سىياقىنى ئۆزگەرتكەن ئافېنانى كۆرۈپ، ئۇنى قىزغىن قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈردى ۋە ئۇنىڭدىن

تىنچلىق ـ ئامانلىق سوربدى.
ئافېنا ئاۋازىنى ئۆزگەرتىپ، مېنتېسىنىڭ ئاۋازىنى دوراپ:
— قايسى سىزنىڭ ئاتىڭىز؟ ئۇلار ئۆيىڭىزدە نېمە قىلىدۇ؟ كىم توي قىلماقچى؟ ياكى بۇ تۇغۇلغان كۈن زىياپىتىمۇ؟ — دەپ سوربدى تىلماكوستىن.
تىلماكوس ئۇھسىنىپ تۇرۇپ:
— مېنتېس، قەدىرلىك مېھمان، قەھرىمان ئودىسسۇس مېنىڭ ئاتام بولىدۇ! ئۇ تروبا ئۇرۇشىغا كەتكەن پېتى ھازىرغىچە قايتىپ كەلمىدى. ياقا يۇرتلاردا ئۆلۈپ كەتتىمۇ ياكى جەسىتى دېڭىز تېگىدە قالدىمۇ، بىلمەيمىز. سىلى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقان بۇ ئەبلەخلەر ئاپامغا لايىق چۈشكەنلەر، ئۇلار ئىلىكىمىزنى شوراپ بىزنى كۆك نامرات قىلىپ قويماي دېدى! مەن ئاتامنىڭ ھېلىمۇ ھايات بولۇشىنى، قايتىپ كېلىپ بۇ مەلئۇنلارنى جازالاشنى شۇنـ چىلىك ئارزۇ قىلىمەن! بۇرۇن بىز بەك باي ئىدۇق، ھازىر ئىشلار پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ كەتتى. بۇ مۇتتەھەملەر مال ـ دۇنياـ يىمىزنى بۇزۇپ ـ چېچىپ تۈگىتەي دېدى. ئاپامنىڭ زادىلا ياتلىق بولغۇسى يوق، بىچارە ئاپام ئۇلارنىڭ تەلىپىنى رەت قىلىپ كەلدى. لېكىن، بۇ بىر توپ نىجىسلار بەك قېلىن ئىكەن، چۈنكەك بىزەڭلىك قىلىپ ئۆيىمىزدىن كەتمەيۋاتىدۇ، ئۇلاردىن قۇتۇلماق بىزگە تەس كېلىۋاتىدۇ. ئائىلە بىساتىمىز مۇشۇنداق خوراۋەرسە، ئائىلىمىز ئۇزاق ئۆتمەي ۋەيران بولىدۇ، — دېدى.
ئافېنانىڭ تىلماكوسقا ئىچى ئاغرىدى ھەم لايىق چۈشكەنـ لەرگە غەزەپلەندى. ئۇ تىلماكوسقا ئەقىل كۆرسىتىپ:
— تىلماكوس، سىز ھەقىقەتەن بەختسىز ئىكەنسىز! ئاتاـ ڭىزغا بەك موھتاج بولۇپ كېتىۋېتىپسىز! بۇ ئەبلەخلەرنى قانداق قوغلاش كېرەكلىكىنى مەن سىزگە ئۆگىتىپ قويماي، سىز ئۇلارغا ئۆز ئۆيلىرىگە كېتىش كېرەكلىكىنى ئېيتىڭ. چۈنكى ئاتىڭىز ئۆيدە يوق، ئاپىڭىزنىڭ توي ئىشىغا بوۋىڭىز ئىگە بولۇشى كېـ

رەك. لايىق چۈشكەنلەر سىلەرنىڭكىدە ئەسكىلىك قىلماي، بوۋد-
ئىزىنىڭكىگە بېرىپ، ئاندىن ئاپىڭىزغا تەلەپ قويسا توغرا بولد-
دۇ. شۇ يەردە توي تەييارلىقىنى قىلىپ، نىكاھ مۇراسىمىنى
ئورۇنلاشتۇرسۇن. ئەمدى سىز پۈختا كېمىدىن بىرنى تەييارلاپ،
قاۋۇل كېمىچىلەرنى باشلاپ، دېڭىزدا ئاتىڭىزنى ئىزدەك. ئاۋۋال
پىلوس ئارىلىغا بېرىپ نېستوردىن سوراك. ئۇ بىلمىسە، سپارتا-
غا بېرىپ مېنېلائوستىن سۈرۈشتە قىلىك. ئۇ تروياىدىن ئەك
ئاخىرىدا قايتقان ئادەم. ناۋادا ئۇ ئاتىڭىزنى ھېلىمۇ ھايات دېسە،
سىز بىر يىل تەخىر قىلىك؛ ئەگەر ئۇ ئاتىڭىزنى ئۆلۈپ كەتتى
دېسە، دەرھال قايتىپ كېلىپ نەزىر - چىراغ ئۆتكۈزۈپ، ئاتە-
ئىزغا قەبرە قاتۇرۇك. لايىق چۈشكەنلەر شۇ چاغدىمۇ بىزەكلىك
قىلىپ سىلەرنىڭكىدىن كەتمىسە، ئەقىل ئىشلىتىپ ئۇلارغا تاقا-
بىل تۇرۇك، پەم - پاراسەت بىلەن ئۇلارنىك جېنىنى ئېلىك.
چۈنكى سىز دېڭىز سەپىرىدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ھازىر-
قىدەك سالاپىتىڭىز بىلەن تۇرمايسىز، سىز ماھارەت ۋە پەم -
پاراسەت ئۆگىنىسىز، ئەقىلدە پىشقان، قاۋۇل بىر ئەر بولۇپ
كېلىسىز، — دېدى.

تېلىماكوس چارە - تەدبىر كۆرسەتكەنلىكى ئۈچۈن قىممەت-
لىك بۇ مېھمانغا رەھمەت ئېيتىپ، ئۇنىڭغا ئازراق سوۋغا - سالام
بەردى. مېنتېس ئۆزىنىك يەنە كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئاندىن
كۆكۈش ئىسقا ئايلىنىپ، ئۇچار قۇشقا ئوخشاش ھاۋاغا ئۆرلەپ
ئۇچۇپ كەتتى. تېلىماكوس ھەيران بولدى، ئۇ بايام ئۆزىگە يول
كۆرسەتكەن زاتنىك تەڭرى ئىكەنلىكىنى قىياس قىلىپ جەزمەن
شۇ تەڭرىنىك دېگىنى بويىچە ئىش قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى.

ئوردا پەلەمپىيىدە، تېلىماكوس بىلىگە شەمشەر ئاسقان ھال-
دا لايىق چۈشكەنلەرگە ۋە پۈقرالارغا يۈزلىنىپ تۇرۇپ مەردانە-
لىق بىلەن سۆزلىدى. ئۇ دۆلەتنىك مۇشكۈل ئەھۋالدا قالغانلىقە-
نى، ئودىسسۇسنىك مال - دۇنياسىنىك توگەپ كېتىۋاتقانلىقىنى

بايان قىلدى. لايىق چۇشكەنلەرگە پېنىلوپېنىڭ ئاتىسىنىڭكىگە بېرىپ، ئۇنىڭغا شۇ يەردە تەلەپ قويۇشنى تەلەپ قىلدى. لايىق چۇشكەنلەر بۇ ياشىنىڭ مەردانە سۆزلىرىنى ئاڭلاپ چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ كېتىشتى. ئۇلارنىڭ ئوردىدىن كەتكۇسى، تىلىما-كوسىنىڭ بوۋىسىنىڭكىگە بارغۇسى يوق ئىدى. لېكىن، تىلىما-كوس ئۇلارنىڭ ۋاراڭ - چۇرۇڭ قىلماسلىقىنى، ياۋاشلىق بىلەن كۇتۇپ تۇرۇشنى، ئەسكىلىك بىلەن شۇغۇللانماسلىقنى، ئۆي ئىگىلىرىنىڭ يوسۇنىغا ئەمەل قىلىشى كېرەكلىكىنى قەيت قىلـ دى. لايىق چۇشكەنلەر ئاچچىقلاپ قايىل بولمىغان بولسىمۇ، ئەمما كەسكىن سۆزلۈك ياش شاھزادىنىڭ ئالدىدا لام - جىم دېيەلمەي، كەيپى بۇزۇلغان ھالدا تارقىلىپ كېتىشتى. ئاز سا-ئدىكى تەلۈنلەر يەنىلا بىر دەم مالىمانچىلىق چىقاردى. دېپىغا ئۇس-سۇل ئويناپدىغان ئادەم چىقمىغاچقا، ئۇلارمۇ سالپىيىشىپ ئارام

ئالغىلى ماڭدى. كۆڭلىده بىر ئىشنى دىتلاپ قويغان تىلماكوس غەيرەت - جاسارەت بىلەن ئاپىسىنىڭ يېنىغا — ئوردىغا قاراپ يول ئالدى.

تىلماكوس ئوردىدا بىرىنچى قېتىم ئاپىسىغا چوڭ ئادەمدەك گەپ قىلدى، لېكىن مۇلايىم تەلەپپۇزدا:

— قەدىرلىك ئاپا، سىزگە بەكمۇ خەيرخاھلىق قىلىمەن. ھەربىر كۈنىڭىزنى تەنھالىق ۋە زېرىكىشلىك ئىچىده ئۆتكۈزۈۋاتىسىز. قايتىپ كەلمىگەن يالغۇز مېنىڭ ئاتامىلا ئەمەس، ئويلاپ بېقىڭ، قانچىلىغان باھادىرلار قۇربان بولۇپ كەتتى! ئودىسسۇسنىڭ ئوغلى بولۇش سۈپىتىم بىلەن، مەنمۇ ئاتامنى سېغىنىمەن. بىراق، مېنىڭ سېغىنىشىم سىزنىڭ سېغىنىشىڭىزغا ئوخشىمايدۇ، سىز ئۇنى ئۆمۈر بويى سېغىنىسىز، ناۋادا سىز... قەدىرلىك ئاپا... مېنى ئەيىبلىمەڭ. ياتلىق بولۇش ئويىڭىز بولسا، ئوغلىڭىز بۇ ئىشىڭىزغا ئارىلاشمايدۇ... ئەمما توينى بۇ يەرده قىلسىڭىز قاملاشمايدۇ، بوۋامنىڭكىگە بېرىپ قىلىسىز. شۇنداق قىلىسىڭىز، دۆلىتىمىز قالايمىقانچىلىقتىن ساقلىنىپ قالىدۇ، يەنە كېلىپ، بۇ ئودىسسۇس بىلەن مۇناسىۋەتسىز ئىش بولىدۇ... يەنە بىر گەپ، سۆيۈملۈك ئاپا، مەن چوڭ بولدۇم، بۇنىڭدىن كېيىن ئەركەكلىك مەجبۇرىيىتىمنى ئادا قىلىمەن، ئەل - يۇرتنى باشقۇرىمەن. سىز ئەمدى ئارقا ھويلىدا تۇرۇڭ! ئاياللارنىڭ كىمخاب توقۇشىغا يېتەكچىلىك قىلىڭ، سىزگە مۇشۇ كۇپايە،— دېدى.

پېنېلوپې ئوغلىنىڭ كەسكىن گەپلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ پىشىپ - يېتىلگەنلىكىنى ھېس قىلغانده‌ك بولدى، ئۇ كۆڭلىده ئوغلىدىن خۇرسەن بولدى ھەم ئاغرىندى، ئوغلىنىڭ چوڭ ئادەم بولغانلىقىدىن، ئودىسسۇسنىڭ بېساتلىرىغا ژارىسلىق قىلىدىغان ئادەم چىققانلىقىدىن خۇش بولدى. ئەمىسە نېمىدىن ئاغرىنىدۇ؟ ئوغلىنىڭ ئۆزىنى چۇشەنمىگەنلىكى، ئۆزىگە ئىشەنمىگەنلىكى ئۈچۈن ئاغرىندى. ئۇ ئوغلىغا كۆڭلىنى ئىزھار قىلىپ ئۆز -

ئۆزىگە: «تىلماكوس، گەپلىرىڭنى ئاڭلاپ تولىمۇ خۇش بول-
دۇم، سەن چوڭ بوپسەن، بىر ئەركەكنىڭ ئىرادىسىنى ئىپادىلە-
يدىڭ. سەن ئودىسسۇس ئىككىمىزنىڭ ئوغلى، لېكىن سەن مېنى
خاتا چۈشىنىپ قاپسەن. مەن ئاتاڭنى ھەر ۋاقىت ياد ئېتىمەن،
ھەرگىز ياتلىق بولمايمەن! مەن ھايات بولاي ياكى ئۆلۈپ كېتەي،
ھامان ئاتاڭغا مەنسۇپمەن. مەن ئەمدى ياتلىق بولمايمەن، شۇڭا
بۇۋاڭنىڭكىگە بېرىشىم بىھاجەت. بالام، سەنمۇ كۆرۈپ تۇرۇپ-
سەن، بىز بىر توپ مۇتتەھەملەرنىڭ ئارىسىدا قالدۇق. مەن
شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارغا ئوچۇق پوزىتسىيە بىلدۈرمىدىم، چۈنكى
ئۇلارغا تەدبىر بىلەن تاقابىل تۇرۇشۇم كېرەك، بىزنىڭ كۈچ-
سىز بەك ئاجىز. مەن ۋاقىتنى كەينىگە تارتىپ، ئاتاڭ قايتىپ
كەلگەندە، ئۇلارنى بىرلىكتە ھەيدەيسىز!» دېدى.

پېنېلوپې ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق قىلىۋاتاتتى. لايىق چۈش-
كەنلەر كۆزىنىڭ ئىچىگە كىرىۋالغاندا، ئۇلارغا قېينىناتامغا ئاخ-
رەتلىك ئۈچۈن بىر كىمخاب توقۇۋاتمەن. شۇنى قاچان توقۇپ
بولسام، شۇ چاغدا ياتلىق بولىمەن دېگەنىدى. بۇ بىر پارچە
كىمخابنى توقۇپ بولۇش مەڭگۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. چۈنكى
پېنېلوپې كۈندۈزى توقۇغان كىمخابنى كېچىسى چىراغ يورۇقىدا
ئولتۇرۇپ پۈتۈنلەي سۆكۈپ تاشلايتتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ بىر
پارچە كىمخابنى ئىككى - ئۈچ يىل توقۇپ بولالمای، لايىق
چۈشكەنلەرنى ئىككى - ئۈچ يىل ساقلىتاتتى. ئۇ شۇ تاپتىمۇ
ئۆزىنىڭ مەڭگۇ توقۇپ بولالمايدىغان كىمخابنى — كۈندۈزى
توقۇپ، ئاخشىمى سۆكۈش بىلەن مەشغۇل ئىدى. پېنېلوپې كۈن-
لىرىنى ئەنە شۇنداق ئۆتكۈزۈپ كېلىۋاتاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئودىس-
سۇسقا سادىق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئوغلىغا ھەممە
ئىشنى ئېيتىپ بەردى. تىلماكوس بۇ ئىشلاردىن خەۋەر تېپىپ،
ئاپىسىغا بولغان ھۆرمىتى ھەسسىلەپ ئاشتى، ئاپىسىنى قۇچاقلاپ
ئۇن سېلىپ يىغلاپ كەتتى. كۆڭلىدە ئاپىسىنى ياخشى ئاسراش،

ئاتىسىنى بالدۇرراق تېپىش كېرەكلىكىنى ئويلىدى.

تىلماكوس ئوردىدىن چىقىپ، ئاسماندا قاناتلىرىنى كېرىپ ئۇچۇۋاتقان ئىككى بۇركۇتنى كۆردى. زېۋىس ئۇنىڭغا بېشارەت بېرىۋاتاتتى. بۇركۇتلەر باشتا قاتارلىشىپ ئۇچۇشتى، كېيىن بىر - بىرىنى بوغۇشتى. ئىككى بۇركۇت ئوردا ئاسمىنىغا كەلگەندە، پەسكە قەھرى - غەزەپ بىلەن قارىدى. شۇنىڭ بىلەن، دەم ئۆرلەپ، دەم پەسلەپ سۇرئىتىنى ئاستىلىتىپ، بىر - بىرىگە ئېتىلىشتى، كەسكىن ئېلىشتى، ئاخىر بىر قېرى بۇركۇت ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەپ، يەنە بىر بۇركۇت قان ئىچىدە قالدى، ھاۋادا پەيلىرى توزۇپ كەتتى. يېڭىلگەن بۇركۇت ئۇچۇپ ئارانلا ئورمانلىققا كىرىۋالدى. يېڭىۋالغان بۇركۇت ھاۋادا قاناتلىرىنى كەرگىنىچە، پەرۋاز قىلىپ، ئوردىنىڭ ئۇستىگە مەزمۇت قوندى. ئۇچار قوشلارنىڭ ئۇچۇشىغا قاراپ كەلگۈسىنى بىلەلەيدىغان پالچىنىڭ چۈشەندۇرۇشىچە، بۇ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئاخىرى ھالاك بولىدىغانلىقىدىن بېرىلگەن بېشارەت ئىدى. پالچى ئودىسسۇسنىڭ ھېلىمۇ ھايات ئىكەنلىكىدىن، مۇشۇ يەرگە يېقىن يەردە تۇرۇۋاتقانلىقىدىن مەلۇمات بەردى.

بېشارەت تىلماكوسنىڭ ئاتىسىنى ئىزدەپ تېپىش ئىشەنچىسىنى ئاشۇردى. ئۇ دۆلەتمەن بىر پۇقرادىن بىر كېمە ئارىيەت ئېلىپ، قاۋۇل يىگىرمە كېمىچىنى تاللىدى. لايىق چۈشكەنلەرنىڭ مەسلىكىدىن پايدىلىنىپ، كېچىلەپ دېڭىزغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى.

ئويلىمىغاندا، بىر خىزمەتكار ئۇنىڭغا ساتقىنلىق قىلدى، لايىق چۈشكەنلەردىن ئازراق بىر نەرسە ئوندۇرۇۋېلىش نىيىتىدە، تىلماكوسنىڭ ئاتىسىنى ئىزدەپ دېڭىزغا چىقىپ كەتكەنلىكىنى لايىق چۈشكەنلەرگە دەپ قويدى.

لايىق چۈشكەنلەر كۆتۈلمىگەن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ھەيران بولۇشتى ھەم غەزەپلەندى. ئاغزىدىن ئانا سۈتى پۈراپ تۇرغان بىر

بالىنىڭ باتۇر ۋە كەسكىنلىكىدىن ھەيران بولدى. ئۇلارنىڭ غەزەپلىنىشى تەبىئىي ئىدى، چۈنكى ئوغرىنىڭ يۈرىكى پوك - پوك، ئۇلار ئودىسسۇس قايتىپ، ئۆزلىرىنىڭ جايلىنىپ كېتىشىدىن ۋايىم يېيىشتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئانتىنوس ئىسىملىك بىرەيلەن بىر سۈيقەستنى ئويلاپ تاپتى، شۇنداق ئۇلارنىڭ كۆڭلى سەل جايىغا چۈشكەندەك بولدى. ئانتىنوس بىر توپ قاتىلنى باشلاپ، بىر تەز يۈرەر كېمە بىلەن ئىتاكې بىلەن سامىن ئارىلىدىكى بوغۇزدا يۇشۇرۇنۇپ يېتىپ مەيلى ئودىسسۇس ياكى تىلماكوس كەلسۇن، ئۇلارنى دېڭىزدا ئۇجۇقتۇرۇۋەتمەكچى بولىدى. بۇ سۈيقەست پىنھلوپېنىڭ قۇلىقىغا يەتكەندە، يۈرىكى سىلىپ، نەپىسى بوغۇلۇپ پۈتلىرى تىترەپ كەتتى ۋە:

— ئاھ خۇدا! بالام، سەن نېمىشقا كېتىپ قالدىڭ؟ ئاتاڭنىڭ يوقلۇقى يېتىپ ئاشماسمىدى؟ تەڭرىلەر بىزنىڭ ئۇرۇقىمىزنىمۇ قۇرۇتۇۋېتىدىغان ئوخشىمامدۇ؟ — دېدى يىغلاپ تۇرۇپ ۋە دېدەككە قاراپ سۆزىنى داۋام قىلدى، — ئۇ يولغا چىقىدىغان چاغدا نېمىشقا ماڭا دېمىدىڭ؟ ئۇنى يولدىن توسۇۋالغان بولاتتىم ئەمەسمۇ!

پىنھلوپې يىغلىغان پېتى دېدىكىنى قېينىتىسى لائېرتېسنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپ، تەجرىبىلىك بۇ بوۋاينىڭ بىرەر قۇنقۇزۇش چارىسى ئويلاپ تېپىشىنى ئۈمىد قىلدى.

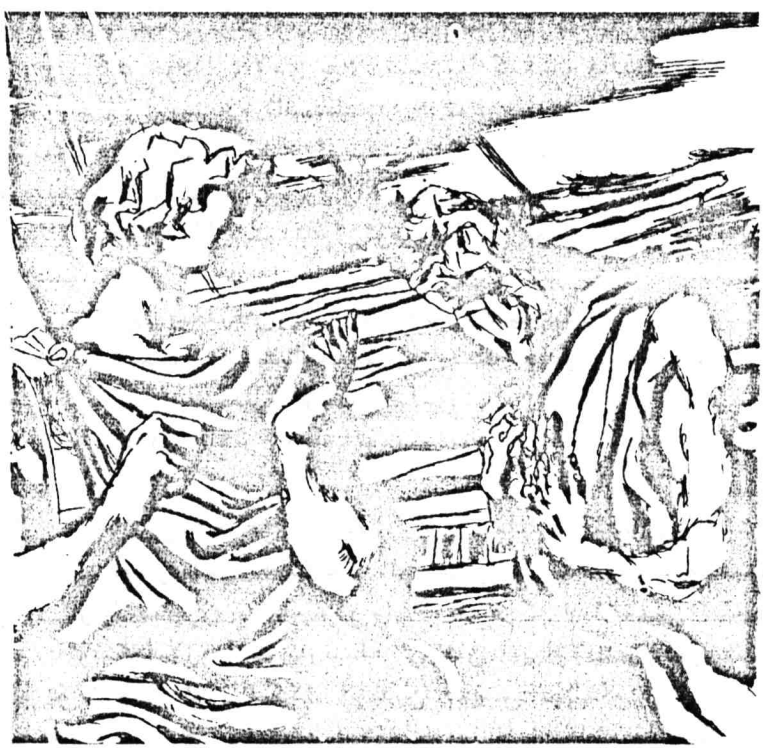
شۇ چاغدا، چاكار موماي ئورىكولىيە پىنھلوپېنىڭ كۆڭلىنى ياساپ:

— خانىش، قايغۇرمىسىلا، مەن سىلىگە ھەقىقىي ئىشنى ئېيتاي، ھەسرەتلىرى يېڭىگە ئوخشاش يۈرىكىمگە سانجىلىپ مېنى ئازابلىمىسۇن، تىلماكوسنىڭ سەپەرگە چىقىشىنى بىلەتتىم. ئۇنىڭغا لازىملىق نەرسىلەرنى مەن تەييارلاپ بەرگەن، ئۇ ماڭا بۇ ئىشنى ئون ئىككى كۈندىن كېيىن سىلىگە دېيىشىمنى تاپىلىغان، ئۇنىڭ يوقلۇقىنى ئۆزلىرى بىلىۋالغان بولسىلا، بۇ

باشقا گەپ. ئەمدى ماڭا ئوخشاش قېرى چاكارنىڭ گېپىگە ئىشەنمىسلە، مېھرابنىڭ ئالدىغا بېرىپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلسىلا، ئافېرىنادىن تىلىماكوسنىڭ ئامانلىقىنى تىلىسىلە، — دېدى.

پېنېلوپې قېرى چاكارنىڭ دېگىنى بويىچە دەرھال مېھرابنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئىخلاس بىلەن تىلىماكوسقا دۇئا قىلدى. ئۇنىڭ بۇ ھەرىكىتىدىن ئافېنا شۇئان خەۋەر تاپتى، پېنېلوپې دۇئا قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئافېنا ئۇنى ناھايىتى تېزلا ئۇيقۇغا غەرق قىلىۋەتتى.

پېنېلوپې چۈش كۆردى، چۈشىدە ئۇنىڭغا ئالتۇن كەش كىيگەن، غۇنچە بوي ھەم چىرايلىق بىر پەرى ئاسماندىن چۈشكەن

هالەتتە ئايان بولدى. ھېلىقى پەرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— پېنىلوپې، سىز دېگىزغا چىقىپ كەتكەن ئوغۇللىرىدىن غەم قىلمۇڭ، مەن ئاڭلىدىم. يېنىگىزغا ئالايىتەن شۇنى دەپ قويغىلى كەلدىم: ئۇ سپارتاغا كەتتى. خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ ئامان ـ ئېسەن بولۇپلا قالماي، مەيلى نەگە بارسۇن، قىزغىن قارشى ئېلىنىدۇ. ئۇ بەك بىخەتەر، چۈنكى ئۇنىڭغا بىر تەڭرى پاناھگاھ بولۇۋاتىدۇ. ئۇ نامى مەشھۇر، مىليونلىغان كىشىلەر مەپتۇن بولغان ئافېنادۇر. ئۇ تېلىماكوسنىڭ لايىق چۈشكەنلەر-نىڭ سۈيىقەستىدىن غالىب چىقىشىغا ياردەم بېرىدۇ، — دەۋاتقۇدەكمىش.

پەرى شۇنداق دەپ خۇددى ئىس ـ تۈتەكتەك مەھكەم ئېتىل-گەن ئىشىكتىن چىقىپ، كۆزدىن غايىب بولدى. پېنىلوپې ئوي-غىنىپ كەتتى ـ دە، پەردىنى قايرىپ ھېلىقى پەرىنى ئىزدىدى، گەرچە تاپالمىغان بولسىمۇ، لېكىن جاسارىتىگە جاسارەت، شاد-لىقىغا شادلىق قوشۇلغاندەك بولدى.

يەتتىنچى قىسسە

پادىشاھنىڭ قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالغانلىقى

پۈختا ھەم كۆركەم كېمە ئون ئىككى كېمىچىنىڭ پالاق ئۇرۇشى بىلەن، تۆپتۈز يولدا كېتىۋاتقان تۆت چاقلىق ھارۋىدەك تېز كېتىۋاتاتتى، دېمىسىمۇ فېنىكىيىلىكلەر كېمە ھەيدەشكە ما-ھىر ئىدى. كېمە تاتلىق ئۇخلاۋاتقان يولوچىنى سىلكىمەي سىلىق كېتىۋاتماقتا ئىدى. يولوچى جاھاننىڭ خورلۇقلىرىنى يەتكۈچە تارتقان بولسىمۇ، لېكىن شۇ تاپتا ئۇرۇش ۋەھىمىسىنى ۋە جۇ-دۇن - چاپقۇنىنىڭ خەۋپ - خەتىرىنى تامام ئۇنتۇپ، ئۆلۈكتەك ئۇخلاپ كەتكەنىدى.

تاڭ سۈزۈلۈشى بىلەن تەڭ كېمە ئىستاكېغا يېتىپ كەلدى - دە، ئاندىن فوركوس پورتىغا كىردى. فېنىكىيىلىك كېمىچىلەر غارغا يېقىن جايدا قىرغاقتا چىقتى، ئۇلار ئۇخلاپ ياتقان ئودىسسۇسنى بورا بىلەن قوشۇپلا زەيتۇن دەرىخى ئۆسكەن قۇملۇققا قويدى. كېمىدىكى سوۋغىلارنى يولدىن ئۆتكەنلەر ئېلىۋالمىسۇن دەپ غارغا ئەكىرىپ قويدى. فېنىكىيىلىك كېمىچىلەر ئودىسسۇسنىڭ ئۇيقۇسىنى تەڭرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى دەپ بىلىپ، ئۇنى ئويغىتىشقا جۈرئەت قىلالماي كېمىنى ھەيدەپ ئاستا كېتىپ قېلىشتى.

ئودىسسۇس ئويغىنىپ ئۆزىنىڭ ناتونۇش بىر يەرگە كېلىپ قالغانلىقىنى بىلدى. ئۇنى شۇ زامات ھوشيارلىق تۇيغۇسى ئىلكىگە ئېلىۋالدى: يەنە جىن - ئالۋاستىلارغا ئۇچراپ قالارمەنمۇ؟

دەپ ئىچىدە دەرگۇمان بولۇپ تۇرغاندا، ئالدى تەرەپتىن ياش بىر مالچى چىقىپ كەلدى. كېلىشكەن بۇ مالچىنىڭ قولىدا نەي، چىرايىدىن مۇلايىملىق چىقىپ تۇراتتى. ئودىسسۇس ئالدى تەرەپىتىن كەلگەن بۇ ياشنى كۆرۈپ بەك خۇرسەن بولدى. ئۇ ئەدەپ بىلەن ئۇنىڭدىن بۇ يەرنىڭ قەيەر ئىكەنلىكىنى، چوڭ قۇرۇقلۇقمۇ ياكى ئارال ئىكەنلىكىنى سورىدى. مالچى قىزغىنلىق بىلەن ئۇنىڭغا بۇ يەرنىڭ ئىتاكې ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بەردى. بۇ يەر ساپلا تاغلىق، مال - چارۋا كۆپ، زىرائەتلىرىدىن يىلمۇيىل هوسۇل ئالغىلى بولىدىغان، سۇپسۇزۇك بۇلاق سۇلىرى شىلدىراپ ئېقىپ تۇرىدىغان يەر ئىدى.

ئودىسسۇس ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ سۆيۈنۈپ كەتتى! لېكىن، ئۇ يەنىلا قاتتىق ئېھتىيات قىلىپ، خۇشالىقىنى ئاشكارىلىمىدى. ئۇ مالچىغا ئۆزىنى كىرىت ئارىلىدىن كەلگەن، بىرسى مال - مۈلكىنى بۇلىماقچى بولغاندا، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ، مال - مۈلكىنىڭ يېرىمىنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ مۇشۇ يەرگە قېچىپ كېلىشكە مەجبۇر بولغان قىلىپ كۆرسەتتى... ئۇ هېكايىسىنى سۆزلەپ بولا - بولماي، مالچى قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى - دە، كۈلگەن پېتى بىرلا سىلكىنىپ نۇرانە بىر قىزغا ئايلاندى. قىزنىڭ قولىدىكى نەي نەيزىگە ئۆزگىرىپ، پۈتىدا ئالتۇن كەش پەيدا بولدى؛ يەلكىسىدە شايى يېپىنچا بار ئىدى. ئەسلىدە ئەقىل - پاراسەت تەڭرىسى، زېۋىسنىڭ ئامراق قىزى ئافىنا ئىدى.

ئافىنا كۈلۈپ كەتتى ۋە خۇرسىنىپ تۇرۇپ:

— ئودىسسۇس، هەي ئودىسسۇس! ئۆزلىرى ئەقىل - پاراسەتتە ئىنسانلار ئارىسىدا ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىلا! تەڭرىلەرمۇ سىلىدىن غالىب كېلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن هىيلە - مىكىر ئىشلىتىدۇ، ۋەتەنلىرىگە قايتىپ كەلگەن تۇرۇقلۇق يەنە راست گەپ قىلمامىلا! سىلى يەنىلا مېنى تونىيالماي قېلىۋاتامىلا! يانلى-

ردا پەيدا بولۇپ قالىدىغانلىقىمنى ئويلىمىغان بولغىيتتىلا! سىـ
لىگە دەپ قويماي، مەن مەخسۇس سىلىنى قوغدىغىلى كەلدىم،
سىلى ئوردىغا قايتقاندىن كېيىن، خەۋپ ـ خەتەردىن پەخەس
بولسىلا، ئەمدى بۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇش توغرۇلۇق مەسلىھەتلـ
شەيلى! — دېدى.

ئودىسسۇس جەڭگىۋار ھالەتتە تۇرغان گۈزەل تەڭرىچىگە

قاراپ هەيران بولدى ـ دە، ئالمان ـ تالمان تۆۋەنچىلىك بىلەن:

— ئۇلۇغ ئافېنا، زېۋسنىڭ بۇيۇك قىزى، سىز شۇنچە كۆپ ئۆزگىرىشلەرگە قادىر تۇرسىڭىز، سىزنى بەندە قانداق تونۇيالىسۇن؟ مېنى كەچۈرۈشىڭىزنى سورايمەن. مەن نۇرغۇن مۇشكۇللۇكلەرگە دۇچار بولغان ئادەم، ئېھتىيات قىلمىسام بولمايدۇ. ۋەتەن تۇپرىقىغا قەدەم قويغان بولساممۇ، يەنىلا ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرۈشۈم كېرەكتە! سۈيىقەستكە ئۇچراپ كېتەرمەنمىكىن دەپ يۈرىكىم سۇ، — دېدى.

— توغرا دېدىلە، ئودىسسۇس، — دېدى ئافېنا بايىقىدەك جىددىي تەرىزدە، — ئەل ـ يۇرتلىرى مالىمانچىلىق ئىچىدە قالىدى، بىر توپ لايىق چۇشكەنلەر ئۆي ـ ماكانلىرىدا شاراب ئىچىپ مۇتتەھەملىك قىلىشىپ، مال ـ مۇلۇكلىرىنى بۇزۇپ چېچىشۋاتىدۇ. لېكىن، خوتۇنلىرى سىلىگە سادىق، ئوغۇللىرى باتۇر ۋە قەيسەر...

— سىزگە مىڭ مەرتىۋە رەھمەت، ئاق كۆڭۈل ئافېنا! — دېدى ئودىسسۇس هاياجاندا، — بۇ ئىشنى ماڭا دېمىگەن بولسىڭىز، ئۆيگە بارغاندا ئۇ مۇتتەھەملەر مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن بولار ئىكەندۇق. شۇنداقتىمۇ مەن سىزنىڭ خاسىيىتىڭىزگە تايىنىپ، مالىمانچىلىقنى ئوڭشايمەن!

— ئەلۋەتتە، — دېدى ئافېنا، — قورقمىسىلا، قەھرىمان ئودىسسۇس، مەن مەڭگۇ سىلىدىن ئايرىلمايمەن. لېكىن، سىلىگە يارەدەم بېرىشتىن ئاۋۋال، سىلىنىڭ چىرايى شەكىللىرىنى ئۆزگەرتىپ، سىلىنى ھېچكىم تونىيالمايدىغان قىلىۋېتىمەن. سىلى بىر قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالىلا: سىلىنى دۇمچەيگەن، چاچلىرى ئاقارغان، كۆزلىرى خىرەلەشكەن، بۇلجۇڭ گۆشلىرى ساڭگىلىغان بەتبەشىرە، ھەممە ئادەم كۆرسە يىرگىنىدىغان بوۋاي قىلىپ قويىمەن. سىلىنى لايىق چۇشكەنلەرلا ئەمەس، ھەتتا پېنېلوپېمۇ قەلەندەر دەپ بىلىدۇ. سىلى ھازىرلا بېرىپ چوشقا

باققۇچى ئومائوسنى تاپسىلا، ئۇ سىلىنىڭ سادىق چاكارلىرى. ئۇنى چوشقا باقار دەپ قالمىسىلا، ئۇ سىلىنى چىن قەلبىدىن ھۆرمەتلەيدۇ! ئۇ ھازىر تاغ باغرىدىكى بۇلاق تۇۋىدە چوشقا بېقىۋاتىدۇ. ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭدىن بۇ يەردىكى ئىشلارنى سورىسىلا. مەن مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئوغۇلىرىنى تېپىپ كېلەي، ئۇ سىلىنى ئىزدەپ دېگىزغا چىقىپ كەتكەن، ئۇنىڭ بىخەتەرلىكىدىن ئەنسىرىمىسىلە، — دېدى.

— سىز مېنىڭ ھەممە ئەھۋالىمنى بىلىپ تۇرۇپ نېمىشقا ئوغلۇمغا بالدۇرراق دەپ قويمىدىڭىز، — دېدى ئودىسسۇس بىئارام بولۇپ، — ياتلار مېنىڭ مال - مۈلكىمنى بۇزۇپ - چېچىۋاتقان، ئائىلەم بىرسىنىڭ كۆز - قۇلاق بولۇشقا موھتاج بولۇۋاتقان بىر چاغدا، ئۇنى خۇددى ماڭا ئوخشاش دېگىزدا سەرگەردان

بولۇپ يۇرۇشكە مۇپتلا قىلىپ قويۇپتىلا.

تەڭرىچە بەشىنى چايقاپ ئودىسسۇسقا تەسەللى بەرگەچ:

— گەپلىرى ئورۇنلۇق، لېكىن پۈتۈنلەي توغرا دەپ كەتكىلى بولمايدۇ. بىرىنچىدىن، ئۇ تېخى پىشىپ يېتىلمىدى، ئۆيدە چوڭ رول ئوينىيالمايدۇ، تەلۈلەرچە تىركىشىش ئاقىلانىلىق ئەمەس. ئىككىنچىدىن، مەن ئۇنى تاۋلانسۇن، تەجرىبىلىك بولسۇن، بالدۇرراق پىشىپ - يېتىلسۇن دېگەن مەقسەتتە دېڭىزغا ئەۋەتتىم. لايىق چۈشكەنلەر يولدا ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىش ئۈچۈن شۇ تاپتا يوشۇرۇنۇپ ياتىدۇ. ئەمما، ئۇلارنىڭ پىلانى ئەمەلگە ئاشمايدۇ، نۇرغۇن ئادەملىرى ھالاك بولىدۇ! — دېدى.

ئافېنا گېپىنى تۈگىتىپ، ئودىسسۇسنى يەڭگىل ئۇرۇپ قويدى. ئودىسسۇس شۇئان مۈكچەيگەن بەتبەشىرە قېرى قەلەندەرگە ئايلىنىپ قالدى. ئۇنىڭ تېرىلىرى تۇرۇم - تۇرۇم، كىيىملىرى جۇل - جۇل ئىدى، بەدىنىدىن بەتبۇي پۇراق كېلىپ تۇراتتى. ئۇنى كۆرگەن ھەرقانداق كىشى بۇرنىنى ئېتىۋالاتتى، ئافېنا يەنە ئۇنىڭغا بىر تاياق، بىر يىرتىق خالتا بەردى، مۇشۇ ئىككى نەرسە بىلەن ئودىسسۇسنى ھېچكىم تونىيالمايتتى.

ئەگرى - توقاي تاغ يولىدا ياشانغان بىر قېرى قەلەندەر كېلىۋاتاتتى. ئۇ دەلدەڭشىپ ماڭاتتى، توختىماي ھاسىرايتتى. كۇن ئولتۇراي دېگەن چاغدا، قېرى قەلەندەر چوشقا بېقىلىۋاتقان قورۇققا يېتىپ كەلدى. چوشقا قورۇقى تاش بىلەن ياسالغان، قوتاندا ئاز كەم بەشيۈز سېمىز چوشقا بار ئىدى. چوشقىلار چىقىرىشىۋاتاتتى، بۇ چوشقىلارنى قوتان سىرتىدا بۆرىدەك تۆت ئىت باقاتتى.

ئومائوس بوۋاي ئاددىي - ساددا كىيىنگەن، ئۆمرىنىڭ غۇلىچىنى ياشاپ بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ چىڭ بۇلجۇڭ گۆشلىرى ماتا كۆڭلەكنىڭ ئىچىدىن بىلىنىپ تۇرىدىغان بوۋاي ئىدى. ئۇ كالا تېرىسىدىن ئېتىلگەن چۈرۈق كىيەتتى، چۈرۈق

پىششىق ئىدى، تاغ يوللىرىدا راھەت ھەم چىداملىق كېلەتتى. ئومائوسنىڭ تۆت يارەمچىسى بار بولۇپ، بىرى لايىق چۈشكەن-لەرگە چوشقا ئاپىرىپ بەرگىلى شەھەرگە كىرىپ كەتكەن، قالغان ئۈچىسى چوشقىلارنى بېقىۋاتاتتى.

ئودىسسۇسنى دەسلەپ ھېلىقى بۆرىدەك تۆت ئىت بايقاپ قالدى. ئىتلار ئودىسسۇسنىڭ ئالدىغا چىشلىرىنى ھىڭگايتىپ يوپۇرۇلۇپ كېلىپ، ئۇنى ئارىغا ئېلىۋالدى - دە، بىر - بىرىدىن بەكرەك خىرىس قىلىشىپ ھاۋشىپ كەتتى. ئودىسسۇس تايىقىنى چىڭ تۇتۇپ، ئىتلارغا پەرۋا قىلمىدى. ئودىسسۇس شۇ تاپتا ئورنىدىن تىك تۇرالمايدىغان ئاجىز بوۋاينىڭ ھالىغا چۈشۈپ قالغان بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ تۇمەنلىگەن سەرۋازلارنى باشلاپ جەڭ قىلغان پادىشاھ، تەڭداشسىز قەھرىمان ئىدى. تۆت سولتەك ئىت ئۇنىڭ ئالدىدا نېمىدى، قايسىسى ئۇنى چىشلەشكە پېتىنسا، شۇ ئىتنىڭ بېشى يانجىلغان بولاتتى.

دەل مۇشۇ چاغدا ئومائوس يېتىپ كېلىپ، ئىتلارنى ۋارقىراپ تارقىتىۋەتتى. ئاندىن كەينىگە ئۆرۈلۈپ قەلەندەر بوۋايغا قارىدى. ئۇنىڭ چىرايىدا مەنىستىمەسلىك، يىرگىنىش ئالامەتلىرى يوق ئىدى، پەرىشانلىق ۋە خاپىلىق ئەكس ئېتەتتى.

— يەنە بىر ئاز كېچىككەن بولسام، بۇ ئىتلار سىلىنى قىيما - چىيما قىلىۋەتكەن بولار ئىكەن، — دېدى ئۇ قېرى قەلەندەرگە ئىچ ئاغرىتىپ، — شۇنداق بولغان بولسا قايغۇنىڭ ئۈستىگە قايغۇ قوشۇلاتتى.

— نېمە قايغۇڭىز بار، چوشقىچى بوۋاي؟— دەپ سورىدى ئۇنىڭدىن ئودىسسۇس كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ.

— سىلى بىلمەيلا، مۇساپىر، — دېدى ئومائوس. ئالدىدا تۇرغان جۇل - جۇل كىيىملىق بۇ قەلەندەر ئۇنىڭ كۆزىگە نادان ئادەم ئەمەس، چىرايىدا نۇرغۇن ئىسىق - سوغۇقنىڭ ئىزناسى قالغان ئادەمدەك كۆرۈنۈپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئودىسسۇسنى

يېقىن كۆرۈپ ئۇنىڭغا كۆڭلىدىكى گەپلىرىنى دەپ تاشلىدى:
— مەن ھەرۋاقىت يىراقتا لەشكەر تارتىپ خوجايىنىمنى ئەسلەيمەن، ئۇنى پاتراق كەلسىكەن دەيمەن! مەن بېقىۋاتقان مۈشۈ چوشقىلارنى ئاشۇ لەنەتگەردى ئەبلەخلەر يەپ كېتىۋاتىدۇ! مېنىڭ خوجايىنىم ناۋادا ھايات بولسا، ياقا يۈرتلاردا ئاچ ـ توق سەرسان بولۇپ يۈرگەندۇ، بەلكىم سىزنىڭ ھازىرقى ھالىتىڭىز-گە چۈشۈپ قالغاندۇر! بىچارە ئىكەنلا، كەپەمگە كىرىپ ئولتۇر-سىلا، ھەر ھالدا ئازراق بىر نەرسە يەرسىز!
ئودىسسۇس كۆلۈپ تۇرۇپ بېشىنى لىڭشىتىپ، چوشقا با-

قارنىڭ كەپسىگە كىردى. ئۇ ئۆزىنىڭ كۆتۈۋېلىنغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى خىزمەتكارنىڭ ئۆزىگە بولغان ساداقەتمەنلىكىدىن خۇرسەن ئىدى. چوشقا باقارنىڭ كەپسى ناھايىتى ئاددى، شاخ - شۇمبا ۋە يوپۇرماقلاردىن ياسالغان تۆشەكتە بىر پارچە قوي تېرىسى بار ئىدى. قوي تېرىسىنىڭ تۈكلىرى چۈشۈپ، ئوتتۇرىسى ۋە چۆرىلىرى يىرتىلىپ كەتكەنىدى. بۇ تېرە ئۆزاق يىل بولۇپ كەتكەنىدەك قىلاتتى، ئومائوس قەلەندەرنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى ۋە:

— بوۋاي، راستىنى دېسەم ئالدىلىرىغا قويغۇدەك ئوبدان نەرسەمۇ يوق ئىكەن. خوجايىنىم ئودىسسۇس بولسا، ئەھۋال ياخشى بولاتتى، ئۇ ماڭا ئۆي - ماكان ۋە يەر - زېمىن بېرەتتى، ئۇنداقتا مەنمۇ سىلىنى ئوبدانراق مېھمان قىلغان بولاتتىم، ئەمما ھازىر ئۇنىڭ ئۆلۈك - تىرىكلىكى مەلۇم ئەمەس، بىز چاكارلارنىڭ كۆنىمۇ تەس بولۇپ كەتتى، — دېدى.

ئومائوس شۇنداق دەپ كىيىملىرىنى يېشىپ، مېھمانىنى كۆتۈش ئۈچۈن قوتاندىن ئىككى چوشقا كۆچكىنى تۇتۇپ ئاچىقتى. ئۇ چوشقا كۆچكىنىڭ گۆشىنى ئوتتا قاقلىغاچ، كاسىدا قەلەندەرگە شاراب تۇتتى - دە!

— مۇساپىر، مەن سىلىنى مۇشۇ نەرسىلەر بىلەنلا مېھمان قىلالايمەن. چۈنكى بوداق چوشقىلارنى لايىق چۈشكەنلەر بۇلاپ كەتتى. ئۇلار مۇتتەھەم ھەم قاراقچى، ھەي! خوجايىنىمنىڭ جەسىتىنى تاپقىلى بولمايدىغان ئوخشايدۇ. ئۇ شۇ قەدەر شەپقەتلىك، شۇ قەدەر ئەقىل - پاراسەتلىك پادىشاھ ئىدى! مەن ئەمدى بۇنداق خوجايىننى تاپالمايمەن! ئۇ يادىمغا يەتسىلا، ئۇ ماڭا خوجايىن ئەمەس، بەلكى ئۆز ئاكامدەك تۇيۇلىدۇ، — دېدى.

ئودىسسۇس بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، دۆلىتىنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈلپەتكە ھەقىقىي ئىشەندى. ئۇ ئۆزىنى ئاشكارىلاپ قويماسلىق ئۈچۈن بوۋاينى رىغبەتلەندۈرگەچ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ:

— بوۋا، سىز خوجايىنىڭىزنىڭ قايتىپ كېلىدىغانلىقىڭىزغا ئىشەنمەي گۇمانلىنىۋاتىسىز. چۈنكى سىز يالغان - ياۋىداق گەپ-لەرنى جىق ئاڭلاپ كېتىپسىز. مەن سىزگە كاپالەت بېرىمەنكى، ئودىسسۇس چوقۇم قايتىپ كېلىدۇ! مەن سەدىقە ئېلىش مەقسىتىدە بۇ گەپلەر بىلەن كۆڭۈللىرىنى ياساۋاتقىنىم يوق. جۇل - جۇل كىيىم ئىچىدە تۇرۇۋاتقان بولسامۇ، بىراق گېپىم راست ھەم ئىشەنچلىك. زېۋىس نامىدىن قەسەم قىلىمەن، خوجايىنىڭىز جەزمەن ئوردىغا يېنىپ كېلىدۇ. ئۇ خوتۇنىنى، ئوغلىنى بوزەك قىلغان لايىق چۈشكەنلەرنى جازالايدۇ، — دېدى.

كۆڭلۈمنى ياسىمىسلا، — دېدى ئومائوس، — سىلى ئۆل-گەن ئادەم تىرىلىدۇ دېسىلمۇ مەيلى، لېكىن ئودىسسۇس قايتىپ كېلىدۇ دېگەن گەپكە ئىشەنمەيمەن. مەن شۇ تاپتا تىلماكوستىن ئەنسىرەۋاتىمەن، ئۇ ئودىسسۇسنىڭ بىردىنبىر ئۇرۇقى، بەك ئەقىللىق، پات ئارىدا چوڭ ئادەم بولىدۇ. كىم ئويلاپ تاپقان چارىكىن بىلمىدىم، بىرسى ئۇنى ئاتىسىنى ئىزدىگىلى دېڭىزغا چىقىرىۋېتىپتۇ، شۇ تاپتا بۇ بىر توپ لايىق چۈشكەنلەر تىلما-كوسنى قەستلەپ ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن كېلەر يولىغا ئادەملىرىنى يوشۇرۇپ قويۇپتۇ، ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق! ھەي، بۇ كىشىنى راستىنلا تىت - تىت قىلىۋېتىدىغان ئىش! بولدىلا، بۇ ئىشنى تىلغا ئالمايلى. ئۆزلىرىنىڭ كەچۈرمىشلىرى توغرۇلۇق سۆزلە-سىلە، نەدىن كەلدىلا، ئىتاكىدا نېمە ئىشلىرى بار؟

ئودىسسۇس بايام ئافېنا ئۆگەتكەن يالغان گەپلەرنى تەكرارلە-دى. بۇنىڭغا تەۋەككۈلچىلىككە ئائىت تەپسىلاتلاردىن ئازراق بە-مەنە گەپلەرنى توقۇدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇ ئۆزىنىڭ تروياغا ئۇرۇشىغا قاتناشقانلىقىنى ئېتىراپ قىلدى، ئۆزىنى ئودىسسۇس-نىڭ تونۇشى ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىر سەپتە جەڭ قىلغان قىلىپ كۆرسەتتى. ئۇ مۇشۇنداق دەپ ئومائوسنى ئودىسسۇسنىڭ چوقۇم قايتىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشەندۈرۈشكە بولىدىغانلىقىغا كۆزى يەت-

كەندى.

— ئىشەنمىسىڭىز باغلىشايلى، — دېدى قېرى قەلەندەر ساقلىنى سىقىمداپ، ئۇنىڭ كۆزى چوشقا باقار بوۋاينىڭ خالىتىدا ئىدى، — ئودىسسۇس جەزمەن قايتىپ كېلىدۇ. مەن ئۇتۇۋالسام، سىز ماڭا بىر خالات بېرىسىز. ئۇتتۇرۇپ قويسام، يارەمچىلىرىڭىز مېنى قىيالىقتىن دېڭىزغا تاشلىۋەتسۇن، باشقا يالغانچىلارغا ئىبرەت بولاي.

بوۋاي ئومائوس ئالمان ـ تالمان قوللىرىنى شىلتىپ، بۇداق رەھىمسىز باغلىشىشقا ئۇنىمىدى. ئۇنىڭ نەزەرىدە مېھماننى

ئۆلتۈرۈش تەڭرىنىڭ ئالدىدا گۈناھ ئۆتكۈزۈش بىلەن باراۋەر ئىدى. قەلەندەرنىڭ گېپى بىلەن ئومائوس ئۆزىنى بىلىپ، يۈمۈشاق بىر پارچە قوي تېرىسىنى ئېلىپ، ئوچاق تۈۋىگە تۆشەك راسلاپ، قەلەندەرنى يانتۇزدى ۋە ئۇستىگە قېلىن خالات يېپىپ قويدى. ئۆزى قوي تېرىسىنى يېپىنىپ، نەيزىسىنى كۆتۈرۈپ، چوشقىلارغا قارىغىلى قوتانغا چىقىپ كەتتى. ئودىسسۇس ئومائوسنىڭ تالاغا چىقىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق ساداقەتمەن چاكىرىدىن سۆيۈنۈپ كەتتى. ئومائوس گەرچە خوجايىنىنى ئۆلگەنگە چىقىرىۋەتكەن بولسىمۇ، يەنىلا خوجايىنىنىڭ چوشقىلىرىنى ئېھتىيات بىلەن بېقىپ كېلىۋاتاتتى، ئودىسسۇسنىڭ چىرايىدا تەبەسسۇم پارلىدى ـ دە، ئۇزاق ئۆتمەي، ئۇيقۇغا كەتتى.

سەككىزىنچى قىسسە

ئاتا - بالىنىڭ ئۇچرىشىشى

جاھان كۆكۈچ، دېڭىزمۇ كۆيكۆك ئىدى. كۆكۈچ ۋە كۆپ-كۆك رەڭ ئارىسىدا قەد كۆتۈرگەن كاتتا بىر ئوردا تاغ ئۈستىدىن ئورۇن ئالغانىدى. سپارتانى سۆيۈپ ئۆتكەن دېڭىز شامىلى ھەشە-مەتلىك ھۇجرىنى ساپ ھاۋاغا تولدۇرۇۋەتكەنىدى. تۆشەكتە بىر-نەچچە ياش غەرق ئۇيقۇدا، پەقەت بىرسىلا كۆزىنى يوغان ئېچىپ، بىر خىل ھۇدۇقۇش ئىلكىدە تورۇسقا قارىغىنىچە خىيالغا پاتقا-نىدى.

تىلماكوس مېنېلائوسنىڭكىدە مېھمان بولۇۋاتاتتى. ئۇ ئو-دىسسۇسنىڭ سەپدىشى، مەشھۇر سەركەردە ئىدى. تىلماكوس ئاتىسىنىڭ دېرىكىنى قىلىپ سپارتاغا كەلدى ۋە پادىشاھ مېنېلا-ئوس ۋە خانىش ھېلېنىنىڭ قىزغىن قارشى ئېلىشىغا ئېرىشتى. پادىشاھ بىلەن خانىش ئودىسسۇسنىڭ ئۆلۈپ كەتكەنلىكىنى ئىس-پاتلاپ بېرەلمىدى. ئىشقىلىپ، ئېنىق بىر نەرسە دېيەلمىدى. شۇڭا تىلماكوسنىڭ گېلىدىن تاماق ئۆتمىدى، كۆزلىرىدىن ئۇي-قۇ قاچتى، ئۇ ئاتىسىنىلا ئويلايتتى.

شۇ چاغدا، ئاۋېنا سپارتاغا كۆكتىن ئۇچۇپ چۈشتى، دېرد-زىدىن كىرىپ تىلماكوسنىڭ ئالدىدا پەيدا بولدى. بۇ ھالنى كۆرگەن تىلماكوس ھەيران بولغىنىچە ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. ئاۋېنا ئۇنى ئۆيگە قايتىشقا ئالدىرىتىپ، خېيىمخەتەردىن ساقلا-نىش كېرەكلىكىنى ئۇنىڭ ئېسىگە سالدى - دە:

— تىلماكوس، بۇ يەردە ئۇزاق يېتىۋەرمەك، سىز يۇرتىڭىزدىن يىراقتا تۇرۇۋاتىسىز. ھېلىقى بىر توپ لايىق چۈشكەنلەر ھېلىمۇ ئوردىدا، ئۇلارنىڭ قىلمىغان ئەسكىلىكى قالمىدى. ئۇلار ئاپىڭىزنى ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىدىن بىرىنى كۈيئوغۇللۇققا تاللىۋېلىشقا مەجبۇرلاۋاتىدۇ. يەنە بىر ئەھۋال يۈز بەردى، بوۋىڭىز بىلەن تاغىڭىز ئورنىماكوسنىڭ پارىسىنى قوبۇل قىلىپ، ئاپىڭىزنى ئۇنىڭغا تېگىشكە زورلاۋاتىدۇ. يەنە بىر گەپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزى كۆچلۈكلەر سىزگە زەربە بېرىش ئۈچۈن ئىتاكې بىلەن سامى ئارىلى ئارىلىقىدا يوشۇرۇنۇپ يېتىپتۇ. سىز ئايلىنىپ مېڭىڭ، قاراڭغۇدىن پايدىلىنىپ كەچتە يولغا چىقىڭ. تەڭرىلەر سىزگە شامال ئەۋەتىپ بېرىدۇ، خەتەردىن قۇتۇلۇشىڭىزغا شۇلار يارىدەم قىلىدۇ. سىز ئىتاكېغا بارغاندىن كېيىن، ھەمراھلىرىڭىزنى شەھەرگە كىرگۈزۈۋېتىپ، ئۆزىڭىز چوشقا باقار ئومائوسنىڭ يېنىغا بېرىڭ. شۇ يەردە بىر كېچە تۇنەڭ، ئەتىسى ئۆزىڭىزنىڭ ئامان ـ ئېسەن قايتىپ كەلگەنلىك خەۋىرىڭىزنى ئىككىلىڭ باغاقچە بىلەن ئاپىڭىزغا يەتكۈزۈپ قويۇڭ، — دېدى.

ئاقىنا گېپىنى تۈگىتىپ، تىلماكوسنىڭ رەھمەت ـ ھەشقاللىسىنى، ئۇنىڭ يەنە سورايدىغان قانداق سوئاللىرى بار كۈتمەيلا ئولىمپىيە تېغىغا قاراپ ئۇچۇپ كەتتى. تىلماكوس جىددي ھەرىكەتكە كېلىش كېرەكلىكىنى چۈشەندى. ئۇ شۇئان ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇيقۇدا ياتقان ھەمراھلىرىنى ئويغىتىپ، يولغا چىقىش توغرۇلۇق ئۇلار بىلەن مەسلىھەتلەشتى، يىگىتلەر كىيىملىرىنى كىيىشىپ، مېنېلائوس بىلەن خوشلاشقىلى ئوردىغا ماڭدى.

مېنېلائوس تەختتە روھلۇق ئولتۇراتتى؛ يۇنان بويىچە ئەڭ ساھىپجامال ئايال — خانىش ھېلېن پادىشاھنىڭ يېنىدىن ئورۇن ئالغانىدى. تىلماكوس مېنېلائوسقا ئېگىلىپ تەزىم بەجا كەلتۈرۈپ ئىلتىماسىنى بايان قىلدى:

— باتۇر پادىشاھ مىنىلائوس ئالىيلىرى، سىلى ئاتامنىڭ يېقىن سەپدىشى، مىنىڭ دەرھال يولغا چىقىشىمغا ئىجازەت بە-رىشلىرىنى سورايمەن. مەن ئاتامنى ئىزدەپ چىققان، ئۇ توغرۇ-لۇق ئىشەنچلىك خەۋەرگە ئېرىشەلمىدىم. ئۇنى ئىزدەپ تېپىپ، بالدۇرراق قايتىمسام بولمايدۇ. بۇنىڭدىن باشقا، ئۆزۈمنىڭ ئەھ-ۋالىمۇ خەتەرلىك، خېيىمخەتەرنى يېڭىشىمگە توغرا كېلىۋاتىدۇ، شۇڭا ئوردامغا قايتىشقا مەجبۇرمەن.

مىنىلائوس ئۇنىڭ ئەھۋالىنى چۈشەندى ـ دە، ئىلتىماسىغا ماقۇل بولدى. يول تەييارلىقىنى باشقىلارغا تاپىلاپ، ئۆزى ھە-لىن بىلەن خەزىنىگە كىرىپ تىلىماكوسقا سوۋغا تەييارلىدى. مىنىلائوس ئۇنىڭغا ئالتۇن قەدەھ، خانىش ھېلىن ئۆز قولى بىلەن تىككەن خاتىرە بۇيۇم — ياش قىزلارنىڭ تويلۇق كۆڭلەك-نى ھەدىيە قىلدى.

خانىش ھېلىن:

— تىلىماكوس، قەدىرلىك بالام. بۇ سوۋغامنى قوبۇل قە-لىڭ! سىزگە زېرەك ھەم چىرايلىق بىر قىزنىڭ خوتۇنلۇققا نېسىپ بولۇشىنى تىلەيمەن! بۇنى تويۇڭلاردا بولغۇسى رەپىقىڭىز كىيىسۇن. تويۇڭلار بولغىچىلىك ئاپىڭىز ئوبدان ساقلاپ قوي-سۇن، ئىتاكېغا ئامان ـ ئېسەن قايتىشىڭىزغا تىلەكداشمەن! — دېدى.

تىلىماكوس سوۋغا ـ سالاملارنى قوبۇل قىلدى، ئۇ بۇ سوۋ-غىلارنى، بولۇپمۇ ھېلىن ھەدىيە قىلغان كۆڭلەكنى ئالاھىدە ياقتۇرۇپ قالدى.

— بۇ كۆڭلەكنى كۆز قارىچۇقىمنى ئاسرىغاندەك ئاس-رايمەن، — دېدى تىلىماكوس ھايajانلىنىپ، — چۈنكى، بۇ ئەڭ چىرايلىق كۆڭلەك دۇنيادىكى ئەڭ چىرايلىق ئايالنىڭ قولىدىن چىققان. ساھىبجامال ئايالنىڭ سوۋغىسىغا ئېرىشكەنلىكىدىن ئىنتايىن خۇشالمەن! بۇ ئىشتىن بولغۇسى خوتۇنۇمۇ پەخىرلە-

نمدۇ.

ئېسىل شارابلاپ كەينى - كەينىدىن قۇيۇلدى، بىر - بىردىن قىيالماسلىق ھېسسىياتىنى ئىپادىلەپ تۇرغان گەپلەر يېنىش - يېنىش دېيىلدى. مېنىلائوس يۇرتىغا تەلپۈنۈپ تۇرغان مېھمانلارنى تۇتۇپ قېلىشقا بولمايدىغانلىقىنى، ئارتۇقچە تەكەللۇپ ياخشى مېھمانلارنى تەڭلىككە سېلىپ قويىدىغانلىقىنى بىلەتتى.

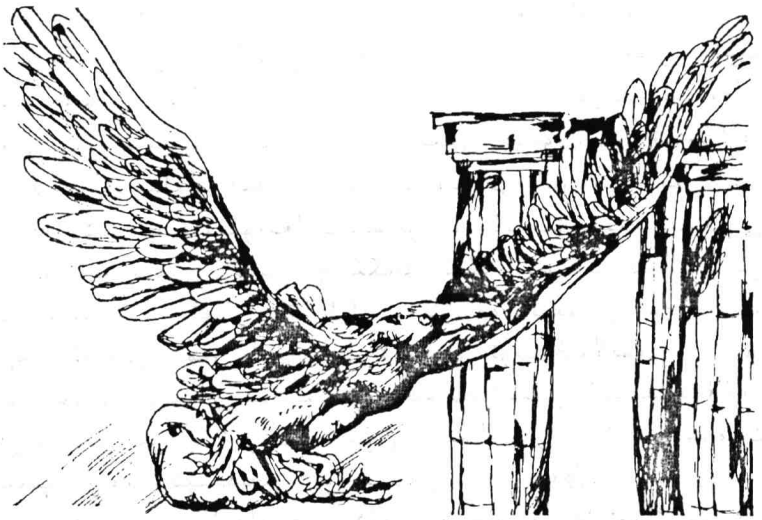
ساھىبخان مېھمانلارنى ئۇزىتىپ ئوردىدىن چىقىۋاتقاندا، بىر قارچۇغا كۆكتىن ئوقتەك چۈشۈپ، ئوردىدىكى سېمىز بىر كەپتەرنى چاڭگاللاپ تۇتتى. پۇقرالار بۇ مەنزىرىنى كۆرۈپ چاۋاك چېلىشتى. بۇ ئاسان كۆرگىلى بولمايدىغان مەنزىرە ئىدى، كۆپ-چىلىك بۇنى ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى دەپ بىلىشتى ھەم خۇرسەن بولۇشتى. ھېلىھەن:

— دوستلار، مېنىڭ ھۆكۈمىمگە قۇلاق سېلىڭلار، بۇ تاغ قۇشى ئودىسسۇسنىڭ قايتىپ كېلىشىدىن دېرەك بەردى، ئۇ ھېلىقى سېمىز كەپتەرنى ئوردىدىن تۇتۇپ كەتتى. ئوردىدىكى سېمىز كەپتەر كىمگە ۋەكىللىك قىلىدۇ؟ ئەمگەك قىلماي ئوردىدا يەپ - ئىچىپ ياتقان ھېلىقى بىر توپ لايىق چۈشكەنلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇزاق يىل سەرسان بولۇپ يۇرگەن ئودىسسۇس قايتىپ كېلىپ، بۇ ھۇرۇن بىكار تەلەتلەرنى ئوردىدىن تازىلايدۇ. گەپ مانا مۇشۇ! — دېدى.

تېلىماكوس خۇشاللىقىدا ۋارقىراپ تۇرۇپ:

— بۇ بېشارەت توغرا بولۇپ چىقسىدى! ناۋادا راست شۇنداق بولۇپ چىقسا، ئالدى بىلەن سىزگە، گۈزەل خانىش ھېلىنغا تەڭرىچە سالام بەرگەندەك سالام بېرىمەن! — دېدى.

دۇنيادا ئاخىرى چىقمايدىغان زىياپەت يوق، قونمىغان مېھمانىنىڭ كەتكىنى ياخشى. تېلىماكوس كېمىگە چىقىپ، ئارقاننى يەشتى - دە، يەلكەن چىقىرىپ، خاسىيەتلىك شامالنىڭ يۆنىلىشى

شىنى بويلاپ يادىن ئايرىلغان يا ئوقىدەك تېز يۇرۇپ كەتتى.

ھەممە ئىش ئافېنانىڭ تاپىلىغىنىدەك بولدى، كېچىسى ماڭ-دى. دېڭىز بوغۇزىدىن داجىپ ئۆتتى؛ قىرغاقتا چىققاندىن كې-يىن، تىلىماكوس ھەمراھلىرىنى شەھەرگە كىرگۈزۈۋەتتى؛ ئۆ-زى چوشقا باقارنىڭ يېنىغا ماڭدى.

ئودىسسۇس شۇ كۈنى كەچتە بەش چوشقا باقار بىلەن بىللە غىزا يېدى. غىزادىن كېيىن، چوشقا باقارنىڭ ئۆزىنى قانچىلىك ئۇزاق تۇرغۇزالايدىغانلىقىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن ئۇنى چېكىپ باقتى ۋە:

— مەن سەرسان بولۇپ يۈرگەن چاغلىرىمدا «كەمبەغەل كەمبەغەللىكى قاياشى» دېگەن بىر گەپنى ئاڭلىغان. كۆپچىلىك مېنى ئۆزىنىڭ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى كۆتكەندەك كۈتتى، بۇنىڭ-غا گەپ كەتمەيدۇ! لېكىن سىلەرمۇ بايىاشات ئەمەس ئىكەنسىلەر! بىر پارچە بولكىنى بىر ئادەم يېسە، قورسىقى توىيدۇ. ئىككى ئادەم يېسە، قورسىقىنىڭ بىر يېرى كامدەك بولۇپ قالىدۇ، ئۈچ

ئادەم يېسە، قورسىقى تويمايدۇ. مەن بىر كۈن ئارتۇق تۇرسام، سىلەرگە بىر ئۇلۇش ئېغىرلىقىم چۈشىدۇ. مەنمۇ خىجىل بولۇپ قالىدىكەنمەن. باشقا بىر يول تۇتاي، ماڭا شەھەرگە بارىدىغان يولنى كۆرسىتىپ قويۇڭلار، تايىقىمنى كۆتۈرۈپ، ئۆيمۇئۆي يۈرۈپ تىلەمچىلىك قىلسام، نان ـ شاراب تاپارمەن! مەن يەنە ئوردىغا كىرىپ پېنىلوپېغا ئودىسسۇسقا مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىمەن. لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئىش ـ كۈشلىرىنى قىلىپ بەرسەم، ئۇلار ماڭا ئاش ـ نان ۋە ياتىدىغان جاي بەرسە ئەجەب ئەمەس. مەن ئوتۇن يارالايمەن، ئوت قالالايمەن، تاماق ئېتەلەيمەن، مېھمان كۈتەلەيمەن. ھەممە ئىشنى لايىقىدا قىلالايمەن، كىم بىزنى نامرات بولسۇن دەپتۇ! مەن بايلارغا خىزمەت قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن، — دېدى.

ئودىسسۇس شۇنداق دەپ كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا ئومائوسقا قاراپ، ئۇنىڭ ئىنكاسىنى كۆزەتتى. ئومائوس بېشىنى چايقاپ، قوشۇمىسىنى تۇرگەن ھالدا:

— ئۇنداق ئويلاپ كەتمىسىلە بوۋاي. سىلىنى ھېچكىم قوغ-

لىغىنى، پەس كۆرگىنى يوق. بىز نېمە يېسەك، سىلىمۇ شۇنى يەيلا. كەتمىسىلە، شەھەرگە كىرىپ ئۆزلىرىنى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بەرمىسىلە، سىز ئاشۇ ۋىجدانسىز لايىق چۈشكەنلەر مېنى ئىشقا سالىدۇ دەملا؟ ئۇنداق بولمايدۇ، ئۇلار سىلىنى قېرى، يارىماس دەپ كۆزگە ئىلمايدۇ. ئۇلارنى كۆتىدىغانلار سامانەك، ئۇلار چاچلىرىنى مايلىغان، رەتلىك كىيىنگەن ياش بالىلار، ئۇلاردىن ئەتىر پۇراپ تۇرىدۇ. ئۇلار مۇشۇنداق بالىلارنى چاقىان، يېقىش-لىق دەپ بىلىشىدۇ. ئۇلار سىلىنى ئىشلەتمەيدۇ، ئىشلەتكەن تەقدىردىمۇ سىلىدىن ئېۋەن تېپىپ، سىلىنى تىللايدۇ ۋە دۇمبا-لايدۇ. ئۇلار تاش يۈرەك ئادەملەر، يەنىلا بىز بىلەن تۇرغانلىرى تۇزۇك، بوۋاي. تىلماكوس قايتىپ كەلسە، ئۇ سىلىگە كۆپرەك يېمەك - ئىچمەك ۋە كىيىم - كېچەك بېرىدۇ، — دېدى.

بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئودىسسۇسنىڭ كۆڭلى ئىللىپ قالدى، بۇ ئاق كۆڭۈل چاكىرىدىن قاتتىق تەسىرلەندى - دە، ئومائوس بىلەن بەھۇزۇر پاراڭلىشىپ، ئۇنىڭدىن ئۆز ئائىلىسىنىڭ ۋە ئاتىسىنىڭ ئەھۋالىنى سورىدى. چوشقا باقار ئۇنىڭغا لائېرتېس-نىڭ ھېلىمۇ ھايات ئىكەنلىكىنى، لېكىن ئەھۋالىنىڭ تازا ياخشى ئەمەسلىكىنى ئېيتتى، ئۇ ئىز - دېرەكسىز يوقىلىپ كەتكەن ئوغلى ئودىسسۇسنى، بىمەھەل ئۆلۈپ كەتكەن خوتۇنىنى ياد ئې-تىپ، جۇدالىق دەردىدە، بۇ دۇنيانىڭ مەئىشەتلىرىدىن قول ئۈزۈپ ئۆڭكۈرنى ماكان تۇتۇۋالغانىدى.

ئۇزاق تۇنلەردە گەپ - سۆز دېگەن تۇگەپ قالمايدۇ. ئودىس-سۇس بەش چوشقا باقار بىلەن ئۇزاق يىل ئايرىلىپ كەتكەن دوستلاردەك قارا چىراغ يورۇقىدا شاراب ئىچكەچ، پاراڭغا چۈ-شۈپ كەتتى. ئۇلار ئەسلەشكە تېگىشلىك كۇنلەرنى ئەسلىپ، جاھاندىكى ياخشى - يامان ئىشلار، باتۇرلارنىڭ شىجائىتى ۋە يامانلارنىڭ زوراۋانلىقلىرى توغرۇلۇق پاراڭلاشتى. پاراڭ تۇگەي-دىغاندەك ئەمەس ئىدى، ئۇلار شۇ تەرىقىدە قىزىق پاراڭلىشىپ

شەرق تەرەپنىڭ ئاقىرىپ كەتكەنلىكىنى بىلمەي قېلىشتى. كۆپ-چىلىك ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ يېڭى بىر كۈننى كۈتۈۋېلىشتى. تۆت چوشقا باقار چوشقىلارنى يايلىتىپ ئوتلاققا ماڭدى. ئومائوس بىلەن قېرى قەلەندەر ناشتىلىق تەييارلاشقا تۇتۇندى.

كۆچمەلىك ئەمدىلا ناشتىغا ئولتۇرۇشقا، سىرتتىن بىرد-ىنىڭ ئاياغ تىۋىشى بىلەن ئىتلارنىڭ سەكرىگەن چاغدىكى ئاۋازى ئاڭلاندى. ئودىسسۇس قورۇققا بىرسى كەلدى دەپ پەرەز قىلدى. بۇ ئىتلار يات ئادەمگە ھەرگىز بۇنداق قىلمايتتى، ئىتلارنىڭ ئىپادىسىدىن ئۇلارنىڭ گويا خوجايىنىنى قارشى ئېلىۋاتقاندەك ئالامەت چىقىپ تۇراتتى.

ئودىسسۇس گېپىنى قىلىپ بولۇشىغا، غەيۇر بىر يىگىت مىلەڭزىنى قايرىپ كەپىنىڭ بوسۇغىسىدا پەيدا بولدى. زېرەك ئودىسسۇس بىرلا قاراپ ئۆزىنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلى تىلىماكوسنى تونىدى! تىلىماكوسنىڭ ئىشىك تۈۋىدە تۇرغانلىقىنى كۆرگەن ئودىسسۇس ئۆزىنى بېسىۋالدى، ئومائوس خۇشاللىقىدا كىچىك ئودىسسۇسقا ئۆزىنى ئاتتى. ئۇ تىلىماكوسنى قۇچاقلاپ، ئۇنىڭ چاچلىرىغا، كۆزلىرىگە ۋە قوللىرىغا سۆيۈپ كەتتى. ئون يىل سىرتتا سەرسان بولۇپ يۈرگەن ئوغلىنى كۆرگەن ئاتىدەك، ئۆ-لۈمدىن قۇتۇلۇپ قالغان تۇغقىنىغا يولۇققۇپ قالغان بۇۋايدەك قايغۇ ـ خۇشاللىقلىرى گىرەلىشىپ كەتكەن ئومائوسنىڭ كۆزلە-رىدىن تارامىلاپ ياش تۆكۈلدى.

كەپىگە كىرمەي بوسۇغىدا تۇرغان تىلىماكوس ھېلى كېتە-دىغاندەك ئالدىراپ تۇراتتى. ئومائوس ئوردىدا چوڭ ئىشلارنىڭ يۈز بەرمىگەنلىكىنى دېگەندىن كېيىن، تىلىماكوس خاتىرجەم بولدى. ئاندىن نەيزىسىنى ئومائوسقا بېرىپ كەپىگە كىردى. ئودىسسۇس ئېگىلىپ تۇرۇپ تىلىماكوسقا ئورۇن بوشتىشقا تەم-شەلدى. لېكىن، ياشانغانلارنى ھۆرمەتلەشنى خوپ بىلىدىغان تىلىماكوس ئۇنىڭ يەلكىسىنى بېسىپ تۇرۇپ:

— مۇساپىر، سىلى ياشانغان كىشى ئىكەنلا، قوزغالماي ئولتۇرۇۋەرسىلە، مېنىڭمۇ ئاتام ـ بوۋام بار، سىلىنىڭ ئورۇنـ لىرىنى تارتىۋالسام بولامدۇ؟ خاتىرجەم ئولتۇرسىلا، ئومائوس ماڭا ئورۇن ھازىرلاپ بېرىدۇ، — دېدى.

ئومائوس دېگەندەك ئورۇن تەييارلاۋاتاتتى، ئۇ شاخ ـ شۇمبا ۋە يوپۇرماقلارنى دۆۋىلەپ، ئۈستىگە بىر پارچە يۇمشاق تېرىنى يېيىپ سالدى. كىچىك خوجايىن جايلىشىۋالغاندىن كېيىن، ئو-مائوس ئۇنىڭغا كاۋاپ ۋە بولكا تۇتتى، يوغان كاسىغا شاراب قۇيۇپ بەردى. تىلىماكوس تاماق يېگەچ، قەلەندەرنىڭ كەچمىش-لىرى توغرۇلۇق سۆزلەۋاتقان ئومائوسقا قارىغىنىچە تۇرۇپ بە-

شىنى لىگىشتىپ، تۇرۇپ چايقاپ قويدى. شۇ ئارقىلىق مۇسا-پىرغا ھېسداشلىقىنى بىلدۈردى، ئومائوس سۆزىنىڭ ئاخىرىدا قەلەندەر ئۇچۇن تىلماكوسقا:

— كىچىك خوجايىن، ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا، ئۇ تولىمۇ بىچارە! ئۇنى ئېلىپ كەتسىلە، مۇڭاپىق ئىشلارغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويسىلا، جېنىنى جان ئەتسۇن. ئۇنىڭ ئۇستىگە، ئودىسسۇس بىلەن بىللە جەڭ قىلىغانلىكەن، پادىشاھىمىزنىڭ يۇز - خاتىرىسى ئۇچۇن بولسىمۇ، — دەپ ئىلتىماس قىلدى.

— مەن باغرى تاش ئادەم ئەمەسمەن، بۇ گېپىڭ مېنى ھەقىقەتەن ئوسال ئەھۋالغا سېلىپ قويدى، — دېدى تىلماكوس ئومائوسنىڭ گېپىگە جاۋابەن، — شامال چىقسا كەينىگە ئۇچۇپ كېتىدىغان بۇنداق ئاجىز بوۋاينى قانداقمۇ ئۆيگە باشلاپ بارالايمەن؟ لايىق چۇشكەنلەرنىڭ قانداق بىرنېمىلەر ئىكەنلىكىنى سەلەرمۇ بىلىسىلەر! ئۇلار مۇتتەھەم، نامراتلارنى كۆزگە ئىلمايدۇ. چوڭلارنى ھۆرمەتلەش، كىچىكلەرنى ئىززەتلەش دېگەننى قىلچە بىلمەيدۇ! ئۇلارغا ھەتتا مېنىڭمۇ ئامالىم يوق، شۇڭا تەكلىپىم: ئۇ مۇشۇ يەردە يەنە بىرنەچچە كۇن تۇرۇپ تۇرسۇن، نېمە كەم بولسا، شۇنى يەتكۇزۇپ بېرىمەن.

قەلەندەر سىياقىغا كىرىۋالغان ئودىسسۇس ھەقىقىي قىياپىتىنى ئاشكارىلاپ قويماسلىق ئۇچۇن، ھېچنېمىنى ئۇقمىغان قىياپەتتە:

— ھە، مۇشۇ يەرنىڭ خوجايىنى ئىكەنسىز، لېكىن خوجايىنلىق قىلالمايدىكەنسىز، نېمىشقا؟ سىزنى خەلق ھىمايە قىلمايدۇ ياكى ئاكا - ئۇكىلىرىڭىز بىلەن جېدەللىشىپ قالدىڭىزمۇ؟ ناۋادا مەن ئودىسسۇسنىڭ ئوغلى بولۇپ قالسام، سىزدەك مۇشۇنداق نەۋقىران بولسام، ئاشۇ لايىق چۇشكەنلەر بىلەن جان تىكىپ ئېلىشقان بولاتتىم! — دېدى.

تىلماكوس ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئورۇنلۇق ئىكەنلىكىنى تەن

ئالدى، دۇشمەننىڭ كۈچلۈك، ئۆزىنىڭ ئاجىز بولۇشتەك ۋەزى-
يەتنى چۈشەندۈرۈپ، يالغۇز ئوغۇل ئىكەنلىكىنى، ئاكا ـ ئۇكا-
لىرىنىڭ يوقلۇقىنى، خەلقنىڭ ئۆزىنى ھىمايە قىلىدىغانلىقىنى
ئودىسسۇسقا ئېيتىپ بەردى. كۆز ئالدىدىكى قەبىھ كۈچلەر كۆچ-
لۈك ئەھۋالدا قارامليق قىلىشقا بولمايتتى. ئودىسسۇس بۇ گەپ-
لەرنى ئاڭلاپ ئوغلىنىڭ پىشىپ قالغانلىقىغا كۆزى يېتىپ ئىچىدە
مەمنۇن بولدى. ئوغلى ئۆزىنىڭ پىشقان ھەم ئېھتىياتچان ئىكەن-
لىكىنى ئىپادىلىگەنىدى. ئۇ ئوماۋوسقا شەھەرگە ئۆزىنىڭ خېتى-
نى ئاپىرىپ بېرىش، ئۆزىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكى توغرۇلۇق
ئاپىسىنى خەۋەردار قىلىپ قويۇش، بۇ خەۋەرنى لايىق چۈشكەن-
لەرگە بىلدۈرۈپ قويماسلىق كېرەكلىكىنى تاپىلىدى.

ئودىسسۇسقا چىن كۆڭلىدىن ياخشىلىق تىلەۋاتقان ئافىنا بۇ ئىشلارنى ئاللىبۇرۇن شەپەق كەينىدە تۇرۇپ كۆزىتىۋاتقانىدى، ئومائوس ۋە ئۇنىڭ يارەمچىلىرى كەپىدىن چىقىپ كەتكەن ھامان، ئۇ يەر يۈزىگە چۈشتى. تەڭرىچە كۆز باغلاش سېھرىنى ئىشلەتتى، تىلىماكوس ئۇنى كۆرەلمەيتتى. ئۇ قول ئىشارىسى قىلىپ ئودىسسۇسنى سىرتقا چاقىردى ـ دە، ئۇنىڭغا يول كۆرسەتتى، ئەمدى بۇنى ئودىسسۇس ئۇزاقتىن بۇيان ئارزۇ قىلىپ كەلگەنىدى.

— ئودىسسۇس، بۇ كۈن ئاخىر يېتىپ كەلدى! دەرھال بىر ـ بىرىڭلارغا تونۇشلۇق بېرىڭلار! ئوغۇللىرىدىن ئۆزلىرىنى يوشۇرۇپ يۈرۈشىنىڭ ھاجىتى قالمىدى، چۈنكى مەن سىلىنىڭ ئاشۇ مۇتتەھەملەرنى جازالاشلىرىنى ئۈمىد قىلىمەن، ئاتا ـ بالا بىرلىكتە دۈشمەنلەرنى ئۆلتۈرۈڭلار! قان ـ قېرىنداشلار بىرلىشىپ ياتلار بىلەن جەڭ قىلغاندا، بىر ئادەم ھامان ئون دۈشمەنگە تېتىيدۇ، بارسىلا، ئوغۇللىرىغا تونۇشلۇق بەرسىلە!

— دېدى تەڭرىچە ئودىسسۇسقا.

تەڭرىچە ئالتۇن ھاسىسى بىلەن ئودىسسۇسنى نوقۇپ قويدى، ئۇ شۇ زامات ئەسلىگە كەلدى: پېشقەدەم پالۋاننىڭ مەڭزى قىپقىزىل، بويى ئېگىز ھەم بەستلىك كەلگەن، پۇت ـ قوللىرىنىڭ بۇلجۇڭ گۆشلىرى بەدىنىگە چېپىشىپ كەلگەن كىيىملىرىدىن بۇرتۇپ چىققان، كۆركەم خالىتى ئۇنىڭغا تېخىمۇ سۈرلۈك سالاپەت بېغىشلاپ تۇراتتى.

ئودىسسۇس كەينىگە ئۆرۈلۈپ كەپىگە كىردى، بۇنىڭدىن ھەيران قالغان تىلىماكوس ئاغزى گەپكە كەلمەي بىر ھازادىن كېيىن دۈدۈقلاپ تۇرۇپ:

— سىلى... مۇساپىر... تەڭرى ئوخشىمامىلا؟... كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچىلىك بولغان ئارىلىقتا... قانداقمۇ بۇنچىلىك سۈرلۈك ۋە ھەيۋەتلىك قىياپەتكە كىرەلەيلا؟ سىلى راستىنلا تەڭرى

بولسىلا، ماڭا ياردەم قىلسىلا، مېنى ھىمايىلىرىگە ئالسىلا! — دېدى.

تىلماكوس تىزلىنىپ باش ئۇرۇپ سالام قىلماقچى بولۇۋېدى، ئودىسسۇس ئۇنى يۆلەپ ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ، قوڭغۇراق-تەك ئاۋازى بىلەن:

ياق، مەن تەڭرى ئەمەس، تىلماكوس، مەن سېنىڭ قەھرىمان ئاتاڭ، سېنىڭ ئۆز ئاتاڭ بولىمەن! سەن مېنى كېچە-كۈندۈز سېغىنغان، مېنى ئىزدەپ دېڭىزغا چىققان تۇرۇقلۇق ئەمدى مېنى تونۇماس بولۇپ قالدىڭمۇ؟ — دېدى. ئودىسسۇسنىڭ بۇرنى ئېچىشتى، كۆز ياشلىرىنى تۇتۇۋالالماي، ئوغلىنى باغرىغا چىڭ بېسىپ يىغلاپ كەتتى.

تىلماكوس كۆز ئالدىدىكى پاكىتقا يەنىلا ئىشەنمەي دەرگۇمان بولغىنىچە، كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ ئۆز - ئۆزىگە: «ياق، ياق! بۇنداق چاقچاق قىلمىسىلا. سىلى مېنىڭ ئاتام ئەمەس، تەڭرى مېنى ئەخمەق قىلىۋاتىدۇ. مېنىڭ ئاتام دېگەن بەندە، بۇنداق قىياپەتكە كىرىش بەندىنىڭ قولىدىن قانداق كېلىدۇ؟» دېدى.

ھەرقانداق ئاتا ئۆز ئوغلىغا ئودىسسۇس كۆيگەندەك كۆيمەيدۇ. ئو تىلماكوسنىڭ چاچلىرىنى سىلاپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا: بۇ ئىشلارنىڭ تەڭرىنىڭ ئىرادىسى ئىكەنلىكىنى، تەڭرىچە ئافېنانىڭ ئۆزىگە يوشۇرۇن ياردەم بېرىۋاتقانلىقىنى دەپ بەردى ۋە ئاخىر تىلماكوسنى ئىشەندۈردى. ئۇ ئاتام ھەقىقەتەن قايتىپ كەپتۇ! دېگىنىچە ئاتىسىنىڭ باغرىغا ئۆزىنى ئاتتى. ئاتا - بالا ئىككىسى ھەسرەت ۋە شادلىق ئىلكىدە ئۇن سېلىپ يىغلاپ كېتىشتى. ئۇلار بىر - بىرىگە جۇدالىق دەردلىرى، سېغىنىش پىراقلىرىنى ئىزھار قىلىشتى. ئودىسسۇس پۇتكۇل كەچۈرمىشلىرىنى ئوغلىغا سۆزلەپ بەردى، ئاندىن پاراڭنىڭ تېمىسىنى كۆز ئالدىدىكى ۋەزىيەتكە يۆتكەپ، ئوغلىدىن لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئىسمىنى سوردى

ۋە ئۇلارنى مەغلۇپ قىلىش تەدبىرلىرى توغرۇلۇق ئوغلى بىلەن مەسلىھەتلەشتى، ۋۇجۇدى غەزەپ - نەپرەتكە تولغان تىلماكوس بولغان ۋە بولۇۋاتقان ئىشلارنى ئاتىسىغا بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بەردى:

— قەدىرلىك ئاتا، مەن سىلىگە چوقۇنمەن! سىلىنىڭ شەرەپلىك تارىخلىرىنى، باتۇرلۇق ھەققىدىكى ئىش - ئىزلىرىنى تولۇق بىلمەن. باتۇرلۇق، قەيسەرلىك ۋە ئەقىل - پاراسەت سىلىنىڭ ۋۇجۇدلىرىغا تولۇق مۇجەسسەملەنگەن، مەن بۇنىڭدىن قىلچە گۇمانلانمايمەن. لېكىن، ئاتا، لايىق چۈشكەنلەر قىرىق - ئەللىك ياكى يەتمىش - سەكسەن ئادەم ئەمەس، ئۇلار يۈزدىن ئارتۇق! ئۇلار بىزدىن ئەللىك - ئاتمىش ھەسسە كۆچ-لۈك، بىزنىڭ كۆچىمىز ھەقىقەتەن بەك ئاجىز، — دېدى.

— بىز بىر جەھەتتە ئۇستۈنلۈككە ئىگىمىز، ئافىنا بىزگە ھەر ۋاقىت يارىدەم بېرىدۇ، — دېدى ئودىسسۇس چوڭقۇر ئىشەنچ بىلەن ئوغلىغا مەدەت بېرىپ، — ئوردىدا جەڭ باشلانغان ھامان ئۇ شۇئان بىزگە ھەمدەمدە بولىدۇ.

تىلماكوسمۇ نەچچە قېتىم ئافىنانىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەن بولغاچ ناھايىتى تېزلا ئىشەنچىسى كۈچەيدى - دە، ئاتىسى بىلەن بىللە ئۇرۇش پىلانىنى كۆڭۈل قويۇپ تۈزۈشكە كىرىشى. ئاتا - بالا ئىككىسى مۇنداق مەسلىھەتكە كەلدى: تىلماكوس ئوردىغا قايتىپ، لايىق چۈشكەنلەر ئارىسىدا ھېچ ئىش بولمىغاندەك يۈرۈ-دىغان، ئودىسسۇس يەنىلا قەلەندەر قىياپىتىگە كىرىپ، چوشقا باقارنىڭ باشلىشى بىلەن ئوردىغا كىرىشكە تەييارلىنىدىغان بول-دى. ئودىسسۇس ئوغلىنىڭ ئېسىگە مۇنۇ ئىشلارنى سېلىپ قوي-دى: ئاتىسى مەيلى كىم تىللىسۇن ياكى دۇمبالىسۇن، ئۇستۇڭ-شىغا پاسكىنا نەرسىلەرنى ئاتسۇن ياكى ئۇنى سۆرەپ تالاغا چىقى-رىۋەتسۇن، تىلماكوس چوقۇم چىدىشى كېرەك ئىدى. ئاتىسىنى دەپ ئاچچىقىغا پايلىيالماي قېلىپ، چاندۇرۇپ قويسا بولمايتتى.

ئۇنىڭ ئۇستىگە، مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ لايىق چۈشكەنلەر-نىڭ قەلەندەرنى كولدۇرلاتقان پۇرستىنى غەنىيمەت بىلىپ، تە-لىماكوس مېھمانخانىنىڭ تېمىدىكى قورال - ياراغلارنى يېغىشتۇ-رۇپ ئامبارغا ئەكىرىۋېتىشى لازىم ئىدى. ناۋادا لايىق چۈشكەنلەر سېزىپ قېلىپ، قورال - ياراغلارنى يوشۇرۇشنىڭ سەۋەبىنى سوراپ قالسا، تېلىماكوس ئۇلارغا، مېھمانخانىدا كۆندە زىياپەت بولىدۇ، ئوچاقنىڭ ئىسىدا قورال - ياراغلار ئىس تارتىپ، داتلىشىپ كەتتى، شۇڭا ئامبارغا ئەكىرىۋەتتىم دەپ يالغان ئېيتە-سا بولۇۋېرەتتى. لېكىن، قورال - ياراغلارنىڭ ھەممىسىنى ئەكىرىۋەتمەي، ئىككى شەمشەر، ئىككى نەيزە، ئىككى تېرە قال-قانىنى قالدۇرۇپ قويۇشقا توغرا كېلەتتى. بۇ قوراللارنى نېمە قىلىدۇ؟ قالايمىقانچىلىقتا ئاتا - بالا ئىككىيلەنگە بۇ قورال - ياراغلارنى لازىم بولىدۇ - دە. ئودىسسۇس تېلىماكوسقا ئۆزىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ھېچكىمگە، ھەتتا چوشقا باقار، خوتۇنى ھەم ئودىسسۇسنىڭ ئاتىسىغىمۇ دېمەسلىكنى جىكىدى. چۈنكى ئودىسسۇس قول ئاستىدىكىلەرنىڭ قايسىسىنىڭ ئۆزىگە خائىنلىق قىلغانلىقىنى، قايسىسىنىڭ ئۆزىگە سادىق ئىكەنلىكىنى سىناپ باقماقچى بولۇۋاتاتتى.

توققۇزىنچى قىسسە

ئىتتىن بەتتەر كۈنگە قالغانلىقى

بىر كېمىچى مەزمۇت قەدەم تاشلاپ كەلگەن پېتى ئوردىنىڭ پەلەمپىيىگە چىقىپ، خانىشقا ئوغلىنىڭ ئامان ـ ئېسەن قايتىپ كەلگەنلىك خەۋىرىنى يەتكۈزدى. پېنىلوپې ۋە ئۇنىڭ ئەر ـ ئايال چاكارلىرى يۇقىرى ئاۋازدا ئېيتىلغان بۇ خەۋەرنى ئاڭلىدى، سىرتقا چىقىپ كېتىۋېتىپ ھېلىقى كېمىچى بىلەن ئۇچرىشىپ قالغان ئومائوسمۇ ئاڭلىدى. ئەمەلىيەتتە، چوشقا باقارمۇ تىلىما-كوسىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىك خەۋىرىنى دېگىلى كەلگەندى، لې-كىن ئۇ بۇ خەۋەرنى كۆپچىلىك ئالدىدا ئاۋازىنى قاتتىق چىقىرىپ ئەمەس، خانىشقا خالىي يەردە دېدى. ئومائوس ۋەزىپىسىنى ئو-رۇنداپ بولۇپ، چوشقىلىرىنى باققىلى شۇئان قورۇققا قايتتى.

«ھەرقانداق بىر ئانا سەپەرگە چىقىپ كەتكەن ئوغلىدىن ئەنسىرەپ ئولتۇرالمايدۇ»، ھەرقانداق بىر ئانا سەپەرگە چىقىپ كەتكەن پەرزەنتلىرىنىڭ بىخەتەرلىكىدىن تەشۋىش چېكىدۇ. مانا ئەمدى پېنىلوپېنىڭ چىرايىدا شادلىق ئىپادىلەندى. ئۇ يەڭگىل نەپەس ئالدى، دېدىكىگە بۇ خەۋەرنى تېزدىن شاھزادىنىڭ بوۋىسى-غا يەتكۈزۈپ قويۇشنى تاپىلىدى.

كىشىلەر دائىم ئاسىي، جاھاننىڭ رەپتارىغا باقىدىغان، ۋىجدانسىز ۋە خائىنلارنى ساداقەتسىز دەپ سۈپەتلەيدۇ. ئوردىدە-كى دېدەكلەرنىڭ ئارىسىدا مۇشۇنداق ئازغۇن بەندىلەر يوق ئەمەس ئىدى. ئۇلار لايىق چۈشكەنلەر بىلەن ئېغىز ـ بۇرۇن يالىشىپ،

خوجايىننىڭ سېتىپ، ئۆزلىرىنى شەرەپلىك ئىش قىلغان ئادەم-دەك ھېس قىلىشىپ يۈرەتتى. مانا بۇگۈن، ئۇلار كىچىك خوجا-يىننىڭ قايتىپ كەلگەنلىك خەۋىرىنى شاھزادىنىڭ بوۋىسىغا دەپ بولۇپ، لايىق چۈشكەنلەرگىمۇ يەتكۈزۈپ قويۇشتى. لايىق چۈش-كەنلەر تىلماكوسنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ لاسسىدە بولۇپلا قالماي، يەنە ئەندىشە ئىچىدە قېلىشتى. ئۇلار ئوردا ئالدا-غا يىغىلىشىپ، سىلىق تاشنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، بىر - بىرى بىلەن كۈسۈرلىشىپ، تاقابىل تۇرۇش توغرۇلۇق ئۆز - ئارا مەسلىھەتلەشتى. زەربە بېرىش ھەرىكىتى مەغلۇپ بولغاچقا، ئۇلارنىڭ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەندى: تىلماكوس بارغاد-سېرى زېرەكلىشىپ كېتىۋاتقاچقا، تىلماكوسقا تاقابىل تۇرۇش ئۇلار ئۈچۈن تەسكە توختاۋاتاتتى.

لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئارىسىدا ئورىماكوس ئەڭ پىلانچى ئا-دى، ئۇ چۈشكۈن كەيپىياتنى لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ۋۇجۇدىدىن يوقىتىشقا تىرىشىپ:

— ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ قىلىشماڭلار، قازانغا چۈشكەن چۈمۈ-لىدەك بولۇپ كېتىۋاتىسىلەر! ئۇ قايتىپ كەلگەنىكەن ئۆكۈنگەد-نىڭ ۋە پۈشايمان قىلغانىنىڭ پايدىسى يوق، كېلەر قەدەمدە قانداق قىلىمىز، بۇ توغرۇلۇق ئويلىنايلى! مېنىڭچە، يول ئۈستىدە پايلاپ ياتقان دوستلىرىمىزغا تېزدىن كىمە ئەۋەتىپ، ساقلاپ ياتماي چاپسان قايتىپ كېلىش توغرۇلۇق خەۋەر ئەۋەتەيلى، ھەي، تىلماكوس دېگەن بۇ بىر نېمىنىڭ سپارتادىن ئامان - ئېسەن قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى ھەقىقەتەن ئويلىماپتىمەن! — دەپ ئەقىل كۆرسەتتى.

ئورىماكوس گەپ قىلىۋاتقان چاغدا، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئارىسىدىكى ئامفىنومۇس ئىسىملىك بىرسى ئوردىنىڭ ئېگىز پە-لەمپىيىدە تۇرۇپ، يىراقتا ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغان پورتقا قاراپ تۇراتتى. ئۇ پايلاپ تۇرۇش ئۈچۈن كەتكەن كېمىنىڭ شامالدا

قايتىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى.

— ئادەم ئەۋەتمەيلى، — دېدى ئۇ توۋلاپ تۇرۇپ، — ئۇلار قايتىپ كەلدى، كېلىۋاتقان كېمىدىكىلەر شۇ. ئۇ ئەبلەخلەر تازا يارىماس، كېرەكسىز بىر نېمىلەر ئىكەن، ئاغزىدىن ئانا سۈتى كەتمىگەن بىر سويمىنىڭ ئالدىمىغا چۈشۈپتۇ! ھىم، قارىغاندا ئۇ بالىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىك خەۋىرىنى ئۇلارغا تەڭرى يەتكۈزگەن ئوخشايدۇ.

بۇ بىر توپ شاللاق بەگزادىلەر بىر ـ بىرىگە گەپ بەرمەي ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، دېڭىز بويىغا بېرىشتى، قايتىپ كەلگەنلەر بىلەن جەم بولۇپ، تاقابىل تۇرۇش توغرۇلۇق مەسلىھەتلىشىش ئۈچۈن بازارغا قاراپ يول ئېلىشتى. ئانتىنوس پايلاش ئۈچۈن بارغانلارنىڭ باشلىقى ئىدى، ئۇ خىجىل بولۇش تۈگۈل ئۆز ئادەملىرىنى ئاقلاپ:

— بۇ بىزنىڭ سەۋەنلىكىمىز ئەمەس، ئىشەنمىسەڭلار ئۇلاردىن سوراپ بېقىڭلار؟ بىز كۈندۈزى تاغ چوققىسىغا ئادەم قويۇپ

پايلاپ ياتتۇق، كېچىسى دېڭىزدا چارلاپ يۈردۇق، بىر كۆزىمىز-
نى ئوچۇق قويۇپ ئۇخلىدۇق! ئۇ ھارامزادىنى ئۆلتۈرۈۋەتمەي
تۇرۇپ، ھېلىقى تۇل خوتۇننى ھېچكىم ئۆز ئەمرىگە ئالالمايدۇ.
بۇنى كىم بىلمەيدۇ. شۇڭا، بىز ئۇ بالىنى تۇتۇۋېلىپ، ھېچكىم-
گە تۇيدۇرماي ئۆلتۈرۈش قەستىدە بولدۇق. ئەمما، ئۇ بۇرنىمىز-
نىڭ تېگىدىن قېچىپ كەتتى. بۇ شۇنداق ئېنىق ئىشكى، ئۇنى
جەزمەن تەڭرىلەر ھىمايىسىگە ئالدى! بولمىسا بىز قانداقسىگە
ئۇنىڭ سايىسىنىمۇ كۆرەلمەيمىز؟ ئەمدى قەتئىي نىيەتكە كەلمە-
سەك بولمايدىغان ئوخشايدۇ، ئەھۋال بىزگە بارغانسېرى پايدىسىز
بولۇۋاتىدۇ. ئۇ خەلقنى قوزغاپ بىزگە قارشى چىقىشقا قۇتراتسا،
چاتاقنىڭ چوڭى شۇ چاغدا چىقىدۇ! بىز خۇددى چوشقىلارغا
ئوخشاش چېگىرىدىن ھەيدىلىمىز، شۇنداق بولسا، ئالدىن قول
سېلىپ، تىلماكوسنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ مال - مۈلكىنى تەق-
سىم قىلىۋەتكەن تۇزۇك. ئوردىنى ۋە پېنىلوپېنى ئۇنىڭ كەلگۈ-
سى كۈيۈۋۈسىگە قالدۇرۇش كېرەك. كۆپچىلىك بۇنداق قىلىشقا
قوشۇلمىسا، تىلماكوسنى ھايات قالدۇرۇپ، بۇ يەردە يەپ -
ئىچىپ يېتىۋەرمەي، ئۆيلىرىمىزگە قايتىپ كەتكىنىمىز خوپ.
شۇنىڭدا ئابرۇيىمىزنى ساقلاپ قالىمىز، خەتەرگە يولۇقمايمىز.
ناۋادا خانىشقا كىم توي قىلىش تەلىپىنى قويىدىكەن، شۇ ئۆيدىن
سوۋغا - سالام ئەكەلسۇن، كۈيۈۋۈنى پېنىلوپې ئۆزى تاللىسۇن.
كىم كۆپ مال - دۇنيا چىقارسا، ئامەت تەڭرىسى كىمنى ياخشى
كۆرسە، پېنىلوپېنى شۇ ئۆز ئەمرىگە ئالىدۇ،— دېدى.

ئانتىنوسنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، لايىق چۈشكەنلەر بىر -
بىرسىگە قارىشىپ، بىر قارارغا كېلەلمەي تېڭىرقاپ تۇرۇپ
قېلىشتى. بۇ بىر توپ قاپ يۈرەكلەر قارىغۇنى ياردا قىستايدىغان
مەلئۇنلار ئىدى. ئۇلار ئۆز قىلمىشىنىڭ دۇرۇس ئەمەسلىكىنى،
ئىش ئەپلەشمەي قالسا، ئەل - يۇرتنىڭ نەپرىتىنى قوزغاپ قويە-
دىغانلىقىنى بىلىشەتتى. شۇڭا، ئۇلارغا ئانتىنوسنىڭ تەكلىپىگە

بىر نېمە دېيىش تەس كېلىۋاتاتتى، كېيىن يەنە ئامىنىمۇس قىسقا يۆتىلىپ، گېلىنى قىرىپ تۇرۇپ:

— مېنىڭچە، كۆپچىلىك گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار، ھە...— ئۇنىڭ گەپنى ئوچۇق قىلغۇسى يوق ئىدى. ئۇ دۇدۇقلاپ تۇرۇپ ھەم ئىككى يېنىغا قاراپ گېپىنى داۋام قىلدى، — بولمىسا، تەڭرىمىزدىن پەرمان تىلەيلى. تىلىماكوسنى ئۆلتۈرۈشكە تەڭرىمىز رازىمۇ ئەمەسمۇ، قاراپ باقايلى. بىلىشىمىز كېرەككى، تىلىماكوس پادىشاھ جەمەتىنىڭ ئەزاسى، ئودىسسۇس-نىڭ بىردىنبىر ئوغلى! ئۇنىڭ جېنىغا زامىن بولۇش گۇناھ بولۇپ ھېسابلىنامدۇ يوق؟ مۇشۇنداق قىلىشىمىزغا زېۋىس قو-

شۇلسا، چاتاق يوق، بۇ ھەرىكەتكە قاتنىشىشقا مەن رازى، ناۋادا تەڭرى قوشۇلمىسا، ئانتىنوس كۆرسەتكەن چارىدىن ۋاز كېچەيلى.

ئىشلار ھەمىشە موشۇنداق بولىدۇ. كۆپچىلىك ئوبدانراق ئامال تاپالمىغان چاغدا، ئەقلىگە مۇۋاپىق دەپ قارالغان باشقا بىر تەكلىپ قوبۇل قىلىنىشقا سازاۋەر بولىدۇ، لايىق چۈشكەنلەر ئۆزئارا پاراڭلىشىپ، ئامىنومۇسىنىڭ پىكرىنى توغرا تاپتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار تىلماكوسنى ئۆلتۈرۈش پىلانىنى ۋاقتىنچە تاشلاپ قويىدىغان بولۇشتى. مۇزاكىرە ئۇزاققا سوزۇلۇپ كەتكەنلىكتىن، بۇ بەگزادىلەر ئولتۇرالماي قېلىشتى، بەزىلىرى ئەسىنىشىپ، ئۇخلىغىلى ھۇجرىلىرىغا كىرىپ كېتىشتى؛ بەزىلىرى ئۇچ - تۆتتىن بولۇپ، شاراب ئىچىپ مالىمانچىلىق چىقارغىلى مېڭىشتى. ئەلچى مېدون ھېچكىمگە تۈيدۇرماي ئارقا ھويلىغا چىقىپ، كېچەشمىنىڭ ئەھۋالىنى خانىشقا دەپ قويىدى. مېدون باشتىن - ئاياغ پىنھىلوپې بىلەن مەخپىي ئالاقە باغلاپ كېلىۋاتاتقانلىقى، ئۇ خانىشنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشىش ئۈچۈن، بايىقى خەۋەرنى ئۇنىڭغا يەتكۈزدى.

بىرسىنىڭ ئوغلىنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغان پىنھىلوپې ئاچچىقلانغان ھەم جىددىلەشكەن ھالدا چۈمبىلىنى تارتىپ ھېچنېمىگە قارىماي ئارقا ھويلىدىن يۇگۈرۈپ چىقتى. ئۇ پادىشاھ ئوردىسى زالىغا كەلدى. زالدا ئانتىنوس يوغان كاسىدا شاراب ئىچىپ، ئاچ كۆزلەردەك گۆش يەپ ئولتۇراتتى. خانىش ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، تىترەڭگۈ ئاۋازدا ئۇنى غەزەپ بىلەن سۆكۈپ:

— ئانتىنوس، سەن ئادەم تېرىسىگە ئورۇنۇۋالغان چىلبۆرىدەكەنسەن! سېنىڭ ۋىجدانىڭ نەگە كەتتى؟ ئودىسسۇسنىڭ ئائىلەڭدىكىلەرگە قانداق مۇئامىلە قىلغانلىقى ھېلىمۇ يادىڭدىمۇ؟ ئاتاڭ باشقا ئەلدە بۇلاڭچىلىق قىلغانلىقتىن، ئۇنى تۇتۇش ئۈچۈن كە-

شىلەر ئارقىسىن قوغلاپ كېلىۋاتقان چاغدا، ئوردىمىزغا قېچىپ كىرىۋالغان، بولمىسا ئۇ ئۆلۈم جازاسىغا ئۇچرايتتى. ئودىسسۇس ئۇنى ئېپقالغان، كەينىدىن قوغلاپ كەلگەنلەردىن ئاتاڭنى تىلەپ قالغان، ئۇلار شۇندىلا ئاتاڭنى قويۇپ بەرگەنىدى، — دېدى.

پېنېلوپې غەزەپ ـ نەپرىتىنى باسالماي قالدى، غەزەپ ئوتـ لىرى يېنىپ تۇرغان كۆزلىرى خۇددى چىڭقى چۇش مەزگىلىدەـ كى كۈن نۇرىدەك ئانتىنوسقا مىختەك قادالدى، ئۇ نائىلاج يۇزدـ نى باشقا ياققا بۇراپ، بېشىنى تۆۋەن سالدى. پېنېلوپې ئانتىـ نوسنى توختىماي تىللاپ قارغىدى:

— سىلەرنىڭ قىلمىش - ئەتمىشىڭلار نېمىدېگەن قەبىھ! بولۇپمۇ سېنىڭ، ئانتېنوس! سەن ژاپاغا جاپا قىلدىڭ! ئودىسسۇسنىڭ مال - مۈلكىنى بۇزۇپ - چېچىپ، ئەمدى ئۇنىڭ ئوغلىنى ئۆلتۈرۈش قەستىگە چۈشۈپسەن! نېمىدېگەن نومۇسسىز، قارا يۈرەك ئادەمسەن! مېنىڭ ياتلىق بولغۇم يوق، ياتلىق بولغان تەقدىردىمۇ ساڭا ياتلىق بولمايمەن، قاراپ تۇر، زېۋىس سېنى هامان بىر كۈنى جازالايدۇ!

ئانتېنوس قىزىرىپ - تاتىرىپ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى؛ ئامفىنومۇس پېنېلوپېنىڭ نەزەرىدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، باشقا لايىق چۈشكەنلەرگە ئوخشاش تاتارغان هالدا ئولتۇراتتى. پەقەت تىلى بىلەن دىلى بىردەك ئەمەس ساختىپەز ئوريىماكوسلا جاۋابلاپ سۆزلەپ كەتتى. ئۇ ئىشنى يېغىشتۇرۇپ، جېدەلنى تىنجىتىدىغان ئەلپازدا شېرىن - شېكەر سۆزلىرى بىلەن پېنېلوپېنىڭ كۆڭلىنى ياساپ:

— ئوغلىڭىزنىڭ هاياتىدىن ئەنسىرىمەك، پېنېلوپې، بۇ يەردە مەن بار! مەنلا بولسام، ئوغلىڭىزغا هېچكىم «تاك» قىلىپ چېكەلمەيدۇ. ئودىسسۇسنىڭ ماڭا قىلغان ياخشىلىقلىرىنى ئۇنتۇپ قالغىنىم يوق، ئۇ ماڭا يۈمشاق پىرەنىك بېرەتتى، مېنى تىزىغا ئېلىۋېلىپ ئويىنىتاتتى. ئېيتىڭا، مەن ئودىسسۇسنى ئۇنتۇپ قالالايمەنمۇ؟ مەن شۇنىڭ ئۈچۈن، ئوغلىڭىزنى پۈتۈن كۈچۈم بىلەن قوغدايمەن، تېلىماكوسنىڭ بېخىتەرلىكىدىن ئەنسىرەمەك. ئۇ هەرگىز بىزنىڭ قولىمىزدا ئۆلمەيدۇ. ناۋادا تەڭرىنىڭ ئۇنىڭ جېنىنى ئېلىش نىيىتى بولسا، ئۇ چاغدا بىزنىڭمۇ ئامالىمىز يوق! — دېدى.

— بەزىلەر كۆرۈنۈشتە شەپقەتلىك بولغان بىلەن، ئەمما ئۇلارنىڭ قەلبى رەزىل! — دېدى پېنېلوپې.

پېنېلوپې دەيدىغان گېپىنى دەپ بولۇپ، كەينىگە ئۆرۈلۈپلا ئارقا هويلىغا كىرىپ كەتتى. ئۇ هەر قېتىم خورلۇق تارتقاندا،

ھۇجرىسىنىڭ ئىشىكىنى تاقاپ ھەسرەت بىلەن يىغلايتتى، بۇگۈن-
مۇ ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىدىن، تەقدىرىنىڭ كاجلىقىدىن ئاغرىنىپ،
قەھرىمان ئېرىنى بەكرەك ياد ئېتىپ يىغلاپ كەتتى.

شۇ تاپتا شەھەر سىرتىدىكى كەپسىدە باشقىچە بىر مەنزىرە
ھۆكۈم سۈرەتتى. دېڭىزغا پېتىۋاتقان كەچكى قۇياشنىڭ شەپەق
نۇرلىرىدىن دېڭىز ئوتقاشتەك تاۋلىنىپ تۇراتتى. كۈن بويى سو-
كۇلداپ يۈرگەن بىر توپ چوشقىلار ئېغىنىشىپ ئۇيقۇغا كەتكەن-
دى. ئۇچار قۇشلار كەينى - كەينىدىن ئۇۋۇلىرىغا قايتىشتى،
يېشىل جىلغا بۆلەكچىلا تىنچلىنىپ قالغان، پەقەت كىچىك كەپە-
دىلا جۇشقۇن ھايات داۋام قىلماقتا ئىدى، ئۇچ ئادەم جىنچىراغ
يورۇقىدا بىر خىلدا پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى. ئۇلار قەلەندەر،
تىلىماكوس ھەم ئومائوس ئىدى.

ئافېنا ئودىسسۇسنى يەنە قەلەندەر قىياپىتىگە كەلتۈرۈپ قوي-
غاچقا، ئومائوس ئۇنى تونىيالمىدى. قەلەندەر كۆزلىرىنى قە-
سىپ، ھاسىسىغا تايانغان ھالەتتە جىنچىراغقا قاراپ ئولتۇرات-

تى. تىلماكوس چوشقا باقارغا ئەنسىز قاراپ قويياتتى. ئاتا ـ بالا ئىككىسى ئومائوسنىڭ شەھەردىكى ئىشلار توغرۇلۇق قىلىۋاتقان گەپلىرىگە قۇلاق سالماقتا ئىدى. ئومائوسنىڭ گېپى تۈگەگەندىن كېيىن، ئاتا ـ بالا ئىككىسى بىر نەرسىنى چۈشەنگەندەك كۈلۈمسىرەپ قويۇشتى، بۇنى ئومائوس سەزمىدى.

تاڭ ئېتىش بىلەن تەڭ تىلماكوس شەھەرگە جابدۇندى. ئۇ ماڭغۇچە ئاتىسىنىڭ تەۋسىيىسى بويىچە ئىش قىلىشنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ چوشقا باقارنى چاقىرىپ، ئۆزىنى گويا تەڭلىكتە قالغاندەك تۇتۇپ:

— بۇۋاي، مېنىڭ ئۆزۈمگە تۇشلۇق غېمىم، ئۆزۈمگە تۇشلۇق مۇشكۈلۈم بار، بۇ مۇساپىرنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشقا ئامالسىز مەن، جىمى ئالەمدىكى يۇكنى كۆتۈرۈپ كەتكۈچىلىكىم يوق! شۇ تاپتا بېرىپ ئاپام بىلەن كۆرۈشۈشۈم كېرەك. بۇ بىچارە بوۋاينى شەھەرگە سەن باشلاپ كىر، ئۇ ئۆيمۇئۆي يۈرۈپ تىلەمچىلىك قىلسۇن. قالغان ئىشنى تەڭرىم ئۆزى ئورۇنلاشتۇرىدۇ، ناۋادا بوۋاي رازى بولمىسا ياكى ئۆزىنىڭ باشقىچە ئوي ـ خىيالى

بولسا، ئۇنى ئۆز ئىختىيارىغا قويۇپ بەر! — دېدى.

ئودىسسۇس چىرايىنى قىلچە ئۆزگەرتمەي، ئىچىدە ئوغلىنىڭ زېرەكلىكىدىن خۇرسەن بولدى. ئۇ ئومائوسنىڭ جاۋاب بېرىشىنى كۈتمەيلا ئۇنىڭ ئورنىدا:

— توغرا، يېگىت، سىزنىڭمۇ ئەھۋالىڭىز تازا ياخشى ئەمەس ئىكەن. ئۆز ئىشىڭىزنى قىلىۋېرىڭ! ھېلىمۇ ۋاپادار بالىكەنسىز، بالدۇرراق بېرىپ ئاپىڭىز بىلەن يۈز كۆرۈشۈڭ. سىز مېڭىۋېرىڭ، مەندىن غەم قىلماڭ، پۈتلىرىمنىڭ ھەر ھالدا ماغدۇرى بار، چاكارلىرىڭىزنىڭمۇ كۆڭلى ناھايىتى ئوبدان ئىكەن، ھالىمدىن ئۇلار خەۋەر ئالىدۇ، شەھەرگە سەل تۇرۇپ كىرىمەن، شەھەرده ئادەم كۆپ، ئاش - نان تىلىمەك ئاسانراق، لېكىن توڭلاپ تۇرۇۋاتىمەن. ئوچاق ئالدىدا ئازراق ئىسسىنىۋېلىپ، كۈن يەنە ئازراق كۆتۈرۈلگەندە، ئاندىن يولغا چىقايلى، — دېدى.

تىلىماكوس شەھەرگە كىرگەچ بازاردىن ئۆتتى، بازار بەك قاينىاق ئىدى، ئادەملەر ئۇچتىن - تۆتتىن بولۇشۇپ يۈرۈشەتتى، بەزىلەر سودا - سېتىق بىلەن، بەزىلەر قۇرۇق پاراڭ سېلىش بىلەن بەند ئىدى. چىرايىدىن نۇر ياغدۇرۇپ كېلىۋاتقان تىلىماكوسنى كۆرگەن كىشىلەر ھەيران بولۇشتى. ئۇ ئۆزۈن نەيزىسىنى كۆتۈرۈۋالغان، بىرنەچچە باتۇر ئىتنى ئەگەشتۈرۈۋالغانىدى، تۇرقىدىن باھادىرلارغا خاس غەيۇرلۇق چىقىپ تۇراتتى، لايىق چۈشكەنلەر باشلىرىنى لىڭشىتىپ، ئۇنىڭغا قاراپ ئىگىلىشتى. ئۇلار تىلىماكوسنى ئۆلتۈرۈش قەستىده يۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭغا يەنىلا خۇشامەت قىلىشاتتى. تىلىماكوس ئۇلارغا پەرۋا قىلمىدى. ئۇلار بىلەن مۇئامىله قىلىشنىمۇ خالىمايتتى، ئاتىسىنىڭ قەدىناس دوستلىرى — مېنتور، ئانتىفۇس ۋە خالىبتىرسلار بىلەن بىلله ئىدى.

پېنېلوپې ئوغلىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ دەرھال ئارقا ھويلىدىن چىقتى. ئۇ ئارتېمىستەك زىلۋا، ئافرودىتتەك

كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان قىياپەتتە ئىدى. ئۇ خۇشاللىقىدىن كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ ئوغلىنى قۇچاقلىدى، پېشانىسىغا، چاچ-لىرىغا ۋە يەلكىلىرىگە سۆيۈپ كەتتى، هاياجانلانغىنىدىن بوغۇ-لۇپ تۇرۇپ:

— مەن سېنى ئەمدى كۆرەلمەيدىغان بولدۇم دەپ ئويلىغان، جېنىم ئوغلۇم! تېزرەك دېگىن، ئاتاڭنىڭ قانداق خەۋىرىنى ئېلىپ كەلدىڭ؟ خوش خەۋەرمۇ ياكى شۇم خەۋەرمۇ؟ دېگىنە، ئوغلۇم! ئاڭلاشقا، ئويلاشقا جۈرئەت قىلالمىسامۇ، هەرقانداق قىسمەتنى قوبۇل قىلىشقا تەييارمەن، — دېدى.

— ئاپا، هەي، بىر - ئىككى ئېغىز گەپ بىلەن سۆزلەپ بولغىلى بولمايدۇ! — دېدى تىلماكوس چىرايىغا قايغۇلۇق تۈس بېرىپ. شۇ تاپتا كۆڭلى يايراپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن خۇشال-لىقىنى ئاپىسىدىن يوشۇرمىسا بولمايتتى، چۈنكى بۇ ئاتىسىنىڭ تەلىپى، ۋەزىيەتنىڭ ئېهتىياجى ئىدى. ئۇ مىسكىن تەلەپپۇزدا:

— مەن ئاۋۋال پىلوس بىلەن سپارتاغا باردىم. سپارتادا مېنېلائوس بىلەن هېلېننىڭ قىزغىن كۈتۈۋېلىشىغا ئېرىشتىم. ئۇلار ماڭا نۇرغۇن قىممەتلىك سوۋغىلارنى بەردى، بىراق ئاتام توغرۇلۇق ئېنىق بىر خەۋەرنى ئۇلارمۇ بىلمەيدىكەن. مېنېلائوس تەڭرىدىن ئازراق مىش - مىش گەپ ئاڭلاپتۇ، ئاتام ئوگوكىيە ئارىلىغا قامىلىپ قاپتۇدەك. كالوپسو ئۇنى هېچ ياققا چىقارغۇز-مايدىكەن، ئۇنىڭ كېمىسىمۇ، كېمىچىسىمۇ بولمىغاچقا، قايتىپ كېلەلمەيۋاتقۇدەك، — دېدى.

بۇ چاغدا، تىلماكوستىن پاناهلىق تىلىگەن بىر هۆكۈما پېنېلوپېنىڭ كەيپىسىز هالىتىنى كۆرۈپ، دەل ۋاقتىدا تىلما-كوسنىڭ گېپىنى ئۈزۈۋەتتى - دە، خانىشىنىڭ كۆڭلىنى ياساپ، تىلماكوسنىڭ هەقىقىي ئەهۋالىنى بىلمەيدىغانلىقىنى، ئودىس-سۇسنىڭ ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەلگەنلىكىنى، ئۇنىڭ لايىق چۈش-كەنلەرنى پۈتۈنلەي يوقىتىش ئۈچۈن، پۈرسەت كۈتۈپ ياتقانلىقى-

نى ئېيتتى. ئەسلىدە بۇ گەپنى تىلماكوس دېيىشى كېرەك ئىدى، ھۆكۈماغا دېگۈزۈپ، ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاپىسىدىن يوشۇرۇپ قالدى ھەم ئاپىسىغا ئۈمىد بەخش ئەتتى.

قەدىمكى زامانلاردىكى شەھەرلەر ئۆزىدە تەبىئىي شەكىللەنگەن ئالامەتلەرنى ئاشكارىلاپ تۇراتتى: قۇرام تاشلاردىن قوپۇرۇلغان كالتە سوقما تاملار، ئات ھارۋىلىرىنىڭ مېڭىشىدىن ھاسىل بولغان كاتاك يوللار كۆزگە چېلىقاتتى. بىرەر ئات ياكى بىرەر ئات ھارۋىسى ئۆتسە، كوچىدا توپا ـ چاڭ كۆتۈرۈلۈپ كېتەتتى، قوي پايدىلىرى ئۆتسە، يەردىن كۆتۈرۈلگەن توپا ـ تۇمان ئەتراپنى بىر ئالاتتى. پېنېلوپې ئوغلى ۋە ھۆكۈما پاراڭلىشىپ تۇرغان

ئەسنادا، شەھەرگە ھەيدەپ كېلىنگەن سېمىز بىر توپ قوي سۇ ئىچكىلى قۇدۇقتىن چىققان — سۇ ئېقىپ تۇرغان ئېرىق بويىغا كەلدى. پادىچى مېلانتۇس قۇدۇق تۇۋىدە غېمىدە يوق ئىسقىرتىپ، قامچىسىنى ئويناتىپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ ئىككى يارەمچىسى داق يەردە ئولتۇرغىنىچە چۆپ يىلتىزىنى چايناۋاتاتتى.

گەرچە ئۇلارمۇ ئىشلەمچىلەر بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئومۇمۇسقا ئوخشىمايتتى. ئۇلار لايىق چۈشكەنلەرنىڭ پايدىسىنى كۆرگەنلىكتىن، شۇ ئېبلەخلەرنىڭ خىزمىتىنى بەجانىدىل قىلىپ، ھەمىشە ئۆزىگە ئوخشاش يوقسۇللارنى بوزەك ئېتەتتى.

— ھوي، قاراڭلارچۇ! — دېدى زېرىكىپ ئولتۇرغان مېلانتۇس گويا ئاجايىپ بىر ئىشنى بايقىغاندەك ئىككى يارەمچىسىگە كۆزلىرىنى قىسىپ قارىغىنىچە، ئۇلارغا يول بويلاپ كېلىۋاتقان ئىككى بوۋاينى كۆرسىتىپ!

— چوشقا باقار بىلەن قەلەندەر تېپىشىپتۇ، گويا دۆت چوشقا بىلەن دۆت چوشقا، مەرەز بىلەن توڭۇر تېپىشقاندەك!

— راست دەيسىز! — دېدى ئىككى يارەمچىسى ئۇنىڭ گېپىنى ماقۇللاپ، ئۇ ئىككىسى ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ قەلەندەرنىڭ يانچۇقىنى بىشەملىك بىلەن ئاختۇردى.

— پاسكىنا قېرى، يانچۇقىڭدا نېمە بار؟ ئومائوس ساڭا چوشقا تېرىسى بەردىمۇ؟

ھە؟ ھا، ھا، ھا! — ئۇلارنىڭ ھاياسىز كۈلكىلىرى ياۋا ئىتلارنىڭ ئاۋازىغا ئوخشاش يېقىمسىز ئىدى.

مېلانتۇس تېخىمۇ يولسىزلىق قىلدى، ئۇ ياۋاشنى بوزەك ئېتىدىغان، ياماندىن قورقىدىغان، لۈكچەكتەك كۆڭلىكىنىڭ ئالدىنى ئېچىۋېتىپ، مالخىيىنى قىڭغىر كىيىپ دولىسى بىلەن قەلەندەرنىڭ ئالدىنى توسىدى. قامچىسى قەلەندەرنىڭ بۇرنىنىڭ تېگىدە ئويناپ، ئاغزىدىن سەت گەپلەر چىقىپ، شۈلگەيلىرى چاچراپ تۇراتتى. ئۇ قەلەندەرنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ، ئۇنى ئۆكتەم-

لمك بىلەن تەپتى ۋە ھاقارەتلەپ تۇرۇپ:

— قەلەندەر، پاسكىنا قېرى، چوشقىچىنىڭ كەينىدە تۇرۇپ نېمىلەرگە ئېرىشەرسەن؟ ئۇنىڭ ساڭا چوشقا مايىقى يېگۈزۈشنى تەمە قىلىپ يۈرەمسەن؟ ھا، ھا، ھا، — دېدى ـ دە، كەينىدىن تۇرغان ھەمراھلىرىغا قارىدى. ئۇچىلىسى تەڭلا ياۋايىلارچە قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىشتى، — قانداق، بىز بىلەن ماڭامسەن؟ بىزگە قىغ تازلىشىپ بەر! سوۋغا قىلىنغان ئازراق پىشلاققا ئېغىز تېگىپ قالىسەن، ئۇ چاغدا بۇنچىلىك بېچارە بولۇپ كەتمەيسەن!

ئۇنىڭ ئىككى يارەمچىسىمۇ بىر ـ بىرىگە گەپ بەرمەي، خوجايىنىغا بولۇشتى:

— شۇنداق قىل، قەلەندەر، تىلەمچىلىك قىلغىنىڭدىن ياخشى ئەمەسمۇ!

— قېرى قەلەندەر، بىزنى ئوبدانراق كۈت!

.....

ئېغىر مۇشكۈلاتلارنى بېشىدىن تالاي ئۆتكۈزگەن ئودىسسۇسنىڭ قەلبىدە غەزەپ ـ نەپرەت يالقۇنىدەك لاۋۇلداشقا باشلىدى. ئۇ بىلىكىنى شىلتىسىلا مېلانتۇس قوپالماس بولۇپ قالاتتى. ئۇ بۇ ۋاپاسىز ئەبلەخلەرنى راسا ئەدەپلەپ قويۇشنى ئويلىدىيۇ، لېكىن چوڭ ئىشلار ئالدىدا تۇگمىدەك ئىشنى دەپ تۆگمەك ئىشتىن قۇرۇق قېلىشنى خالىمىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئاچچىقىنى زورىغا بېسىپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.

ئومائوس ئاچچىقىدىن ئۆتى يېرىلىپ كەتكۈدەك بولدى، ئۇ ئاجىز بىر بەندىنى بوزەك قىلغانلىقى ئۈچۈن مېلانتۇسنى ئەيىبلىدى؛ ئۇلارنى يامانغا يانتاياق بولغۇچىلار، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ يۇندىسىنى ئىچكۈچىلەر دەپ تىللىدى؛ ھامان بىر كۈنى جاجاڭلارنى يېگەيسىلەر، دەپ قارغىدى.

مۇتتەھەملىك قېنىغا سىڭىپ كەتكەن مېلانتۇس بۇ گەپلەرنى قېتىغىمۇ ئېلىپ قويمىدى. ئىزا تارتماستىن ھېيلىگەرلىك قى-

لىپ، تىلماكوسقا ئەگەشسەڭ ياخشىلىق كۆرمەيسەن، كەلگۈ-
سىدە دوزاختا ئودىسسۇسنىڭ روھى بىلەن ئۇچراشقايسەن، دەپ
ئومائوسنى ئۆمۈ قارغىدى. ئۇ شۇنداق دېگەچ، شاراب ئىچىۋاتقان
ئورىماكوسنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن زىياپەتكە داخىل
بولدى، ئۇ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى ئىدى.

كۆپ ئۆتمەستىن، ئىككى قېرىمۇ ئوردىنىڭ ئالدىغا يېتىپ
كەلدى. قەھرىمان ئۇزاق يىل ئايرىلىپ كەتكەن ئائىلىسىنى
كۆرۈپ، يۈرىكى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى. بۇ يەردىكى تاش ۋە
ھەربىر پەلەمپەينى ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئەجدادلىرى ياتقۇزغانىدى. بۇ
نەرسىلەر ئۇنىڭغا شۇنچىلىك يېقىملىق ھەم شۇنچىلىك تونۇش
ئىدى! ئودىسسۇس كۆزىنى يۇمۇپ تۇرۇپ ھەربىر ئېغىز ئۆيىنى
سىلاپ تۇرۇپ تېپىۋالاتتى.

ئىككى قېرى مەسلىھەتلىشىپ، ئومائوسنىڭ ئاۋۋال زالغا
كىرىپ ئەھۋال ئىگىلەپ باقىدىغان، ئودىسسۇس سىرتتا ئۇنى
ساقلاپ تۇرىدىغان بولدى.

ئۇ ھاسىسىغا تايىنىپ، ئوردىنىڭ ئەتراپىغا نەزەر سالدى.
ئۆزىگە تەۋە بولغان مۇستەھكەم قەلئەدىن ياتلار كىرىپ - چىقىپ
يۈرۈشەتتى، ئوردىدىن مەززىلىك كاۋاپ ھىدى تارقىلاتتى. مۇتە-
ئەھەملەر شاراب ئىچىشىپ، بەزمە قىلىشماقتا ئىدى. شۇ ئارە-
لىقتا ئۇنىڭ نەزەرى كۇن نۇرى بەكرەك چۈشكەن بىر جايدا
توختاپ قالدى. بىر پۇتىنىڭ تۈكلىرى چۈشۈپ كەتكەن بىر قېرى
ئىت شۇ يەردە سوزۇلۇپ ياتاتتى، ئودىسسۇسنىڭ كۆزلىرى چاق-
ناپ كەتتى، كۆز ئالدىدا ئۇنىڭ ئامراق ئىتى — ئارگوس ياتاتـ
تى! ئۇ قېرىپ، ئورۇقلاپ بىر تېرە - بىر ئۈستىخان بولۇپ
قالغان بولسىمۇ، ئودىسسۇس ئۆز ئىتىنى بىرلا قاراپ تونۇۋالدى.
چۈنكى ئارگوسنى ئۆزى باققان، ئۇنىڭدىن بىرەمەمۇ ئايرىلىپ
باققان ئەمەس ئىدى. مانا ئاردىدىن يىگىرمە يىل ئۆتۈپ كەتكەن،

ئىگىسى بولمىغاچقا، ئۇنىڭدىن خەۋەر ئالمىدىغان ئادەم قالمىغانـ
دى. ئۇ ئۇنتۇلغان، ئۇستۇېشىغا چۈشۈن ئولاشقان ھالدا ياتقانـ
دى.

ئودىسسۇس كۆزلىرىگە ئىسسىق ياش ئېلىپ، ئۆزىنىڭ ئامـ
راق ئوۋ ئىتى ئارگوس ياتقان جايغا قاراپ ماڭدى. گەرچە ئودىسـ
سۇسنىڭ قىياپىتى ئۆزگىرىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئارگۇس خوجاـ
يىنىنىڭ ۋۇجۇدىدىن كېلىۋاتقان پۇراقتىن ئۇنى تونۇۋالدى. ئېـ
چىنىشلىق يېرى شۇكى، ئۇ ئورنىدىن تۇرالمايتتى، ئىت ئۆزىـ
نىڭ شۇنچىلىك ئاجىزلاپ كەتكىنىگە قارىماي، خوجايىنىنى تونۇـ
ۋالغانلىقىنى ئىپادىلەشكە تىرىشاتتى. ئۇنىڭ قۇلاقلىرى سالپايـ
غان، جاراھەتكە تولغان قۇيرۇقىنى ئارانلا شىپاڭلىتاتتى. خۇدـ
سىز كۆزلىرىدىن پەرىشانلىق ۋە ھەسرەت تۆكۈلۈپ تۇراتتى؛
ئاغزىنى قىينىلىپ تۇرۇپ ئېچىپ، ئارانلا ئاڭلىغىلى بولىدىغان
ئاۋازدا ئىڭرىدى. ئۇ شۇ تاپتا ئودىسسۇسقا دەردىنى ئېيتىپ
«خوجايىن، سىلى ئاخىر كەلدىلە! سىلىنى قانچىلىك سېغىنغانـ
لىقىمنى بىلەملا؟ ئائىلىلىرى مۇشۇنداق مالىمان بولۇپ كەتتى.
بۇنىڭدىن بەك ئازابلىنىپ كەتتىم! ناۋادا ھازىرمۇ بۇرۇنقىدەك
قاۋۇل بولسام، رەھىم قىلماي ئېتىلىپ بارغىنىمچە لايىق چۈشـ
كەنلەرنى كارنىيىدىن ئالغان بولاتتىم! ئەمدى قېرىدىم، مەندە
ئارمان بار، دەرمان يوق، ئۆزلىرى بىللا، قەدىرلىك خوجايىـ
نىم، ئىت قانچىلىك ئۇزاق ياشىيالايدۇ؟ يىگىرمە يىل ياشىيالايـ
دۇ! يىگىرمە يىل ياشىدىم! مۇشۇ كەمگىچە جان تالىشىپ ياشاپ
كەلدىم. بۇنىڭغا سىلىنىڭ غايىبانە قوللىشى سەۋەب بولدى! مانا
سىلى قايتىپ كەلدىلە، ئەمدى خاتىرجەم كۆز يۇمۇمەن» دېگەنـ
دەك قىياپەتتە ئېچىنىشلىق تەلمۈردى...

ئىت ئاستا ـ ئاستا كۆزىنى يۇمدى، ئۇ بېشىنى ئودىسسۇسـ
نىڭ ئايىغىغا قويۇپ، پۇتلىرىنى تۆپتۈز سۇنغىنىچە جان ئۈزدى.

ئودىسسۇسنىڭ كۆزلىرىدىن تارىلاپ ياش تۆكۈلدى، كۆڭ-
لىدە: ئارگوس، ياخشى ئىتىم ئارگوس! دېدى. ئارقىدىنلا خو-
جايىنغا سادىق بولۇشنى ئىت بىلگەن يەردە، نېمىشقا بىر قىسىم
چاكارلار ۋىجدانسىزلىق قىلىشىدۇ، ئارگوسقا ئوخشاش ۋاپادار
ئىتنى باققان تۇزۇك ئىكەن، دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى.

ئوننچى قىسسە

بوزەك قىلىنىشقا يول قويۇلمىغانلىقى

رەت - رەت تىزىۋېتىلگەن شىرەلەرگە چۆرىدەپ قويۇلغان ئۇزۇن ئورۇندۇقلاردا لايىق چۈشكەنلەر پەۋەس ئولتۇرۇپ كېتىشكەنىدى. ئىسسىق هور ئۆرلەپ تۇرغان چوشقا ۋە قوي گۆشلىرى داستىخانغا كەينى - كەينىدىن كەلتۇرۇلۇۋاتاتتى. قانداق قىيىنچىلىق شارابلا ئاچ كۆز ئېغىزلارغا قۇيۇلاتتى. قەدەھلەر بوشىغان هامان شاراب يەنە تولدۇرۇلۇپ قۇيۇلاتتى، يەنە بوشسا يەنە تولدۇرۇلۇپ تۇرۇلاتتى. داستىخان ئۈستى غاجىلىنىپ تاشلانغان سۆڭەك ۋە قالايمىقان چېچىلىپ ياتقان قاچا - قۇچىلار بىلەن تولغانىدى. چوشقىغا ئوخشاش بۇ ئادەملەرنىڭ ئاشقازانلىرىمۇ چوشقىنىڭ ئاشقازىنىغا ئوخشايتتى، ئۇلار هەدەپ ۋارقىراپ، تىنىم تاپماي ئۇياقتىن - بۇياققا يۈگۈرۈشۈپ يۈرگەن چاكارلارنى تاياق كەلتۇرۈشكە بۇيرۇيتتى.

زالغا يەنە بىر ئادەم كىردى، ئۇ تاياق كۆتۈرگەن چاكار بولماستىن، بەلكى بىر قېرى قەلەندەر ئىدى. ئۇنىڭ قەلەندەر سىياقىغا كىرىۋالغانلىقىنى هېچكىم بايقىيالمايتتى، چۈنكى يۈرۈش - تۇرۇشلىرى هەقىقىي قەلەندەرنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشلىرىدىن قېلىشمايتتى.

تىلىماكوس بىلەن ئومائوس بىر يەردە ئولتۇراتتى، قەلەندەرنىڭ كىرگەنلىكىنى كۆرگەن تىلىماكوس سېۋەتتىن پۇتۇن ناندىن بىرنى ۋە يوغان بىر پارچە كاۋاپ گۆشىنى ئېلىپ چوشقا

باقارغا ئۆزىتىپ:

— چوشقا باقار بوۋاي، بۇنى ئاۋۇ مۇساپىرغا بەر! ئۇ خىجىل بولۇپ يۈرمىسۇن، تارتىنماي تىلەۋەرسۇن، كىمدىن تىلىگۈسى كەلسە، شۇنىڭدىن تىلسە بولۇۋېرىدۇ، — دېدى.

ئودىسسۇس نان بىلەن گۆشنى قوليغا ئېلىپ، سەدىقە بېرىگەن كىشىگە چىن كۆڭلىدىن رەھمەت ئېيتتى. ئۇ ئىككى قولىنى جۈپلەپ، ئېگىلىپ تەزىم بەجا كەلتۈردى. ئۇ نان بىلەن كاۋاپ گۆشىنى يىرتىق خالتىغا سېلىپ، نانىنى ئوشتۇپ، بىر پارچىنى ئىككى قوللاپ، ئوبدان چاينap ئاستا يۇتتى. ئۇ باشقىلارغا ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق ئېسىل تاتاملارنى ناگاندا بىر يەپ قالمىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن شۇنداق قىلىۋاتاتتى.

چىلتاردىن چىقىۋاتقان شادلىق كۆيلىرى، غەزەلخانلارنىڭ خۇشناۋالىرى شاراب ئىچىۋاتقانلارنىڭ كۈلكە سادالىرىغا قوشۇلۇپ سورۇن جانلىنىپ كەتكەندى.

ئافېنا بۇ قالايمىقانچىلىقتىن پايدىلىنىپ زالدا يەنە پەيدا بولدى. ئۇنى ئودىسسۇستىن باشقا ھېچكىم كۆرەلمىدى.

— باتۇر ئودىسسۇس! — دېدى ئۇ ئودىسسۇسنىڭ قۇلىقىغا، — سىلى نېمىشقا ئوغۇللىرىنىڭ دېگىنىدەك قىلمايدىلا؟ بارسىلا، مۇشۇ پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئالدىغا بىر - بىرلەپ بارسىلا. شۇنداق قىلسىلا، ئۇلارنىڭ قايسىسىنىڭ قوپال، قايسىسىنىڭ رەزىل ئىكەنلىكىنى بىلىۋالالايلا، ئانچە قوپال ئەمەسلىرىنى كېيىنرەك، رەھىمسىزلىرىنى ئاۋۇال جەھەننەمگە يوللاش كېرەك!

ئودىسسۇس ئافېنانىڭ تاپلىشى بويىچە، گويا پىشقان قەلەندەردەك داستىخاندا ئولتۇرغانلارنىڭ ھەر بىرىسىنىڭ ئالدىغا قولىنى سۇنۇپ باردى. ئۇلارنىڭ ئىنتايىن ئاز بىر قىسمى قەلەندەرلەرگە خەيرخاھلىق قىلىشىپ، ئۇنىڭغا ئاز - تولا بىر نەرسە بەردى. ئۇلار قەلەندەردىن نەدىن كەلگەنلىكىنى سوراشتى، قويۇ-

چى مىلانتۇس لايىق چۈشكەنلەرگە ياخشىچاق بولۇش ئۈچۈن، سورۇن ئەھلىگە قېرى قەلەندەرنى چوشقا باقارنىڭ باشلاپ كەل-گەنلىكىنى ئېيتتى. گەرچە ئۇ ئاز گەپ قىلغان بولسىمۇ، لېكىن گېپىنىڭ تېگىدە گەپ بار ئىدى. قاراشلىرىدىن ئۆچمەنلىك چې-قىپ تۇراتتى، بۇنداق قۇتراتقۇ گەپنى ئاڭلىغان ئانتىنوس دەرغە-زەپكە كەلدى ـ دە، ئومائوسقا ۋارقىراپ:

— ھەي چوشقاباقار، سەن بەتبەخت قېرى ئىكەنسەن! نېمىشقا ئۇنى بۇ يەرگە باشلاپ كەلدىڭ؟ بۇ يەردىكى تەييار تاپلار ئازلىق قىلمۇاتامدۇ؟ ئارىمىزغا تەييار تاپتىن يەنە بىرنى قوشۇپ،

ئۇنى بىزگە ھەمتاۋاق قىلماقچىمىدىڭ؟ — دېدى.

ئومائوس ئۇنىڭ ھەيۋىسىدىن قورقۇپ قالمىدى، بەلكى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن:

— ئانتىنوس، بۇ يەرنىڭ خوجايىنى پېنېلوپې بىلەن تىلماكوس، سەن خوجايىن ئەمەس، — ئومائوس لايىق چۈشكەنلەرگە بىر قۇر قارىۋېتىپ يەنە گېپىنى داۋام قىلدى، — قەلەندەر ئۆزى كەلدى. ئۇنى ھېچكىم كۈتمىدى، ئۇنىڭغا يېدىغان نەرسە بېرەمسىلەر - بەرمەمسىلەر، بۇ ئۆزۈڭلارنىڭ ئىشى، لېكىن ئۇنى بۇ يەردىن قوغلايدىغان ھېچكىمنىڭ هەددى ئەمەس. ئۇنداق ھوقۇق ھېچكىمدە يوق، چۈنكى خانىش بىلەن شاھزادە بار، ئودىسسۇس ئائىلىسىنىڭ يوسۇنى تاشلىۋېتىلمىگەنكەن، قەلەندەرنى قوغلاشقا بولمايدۇ.

تىلماكوس قەلبىگە زور پىلانلارنى پۈككەن بولغاچقا، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ بۇ ئىشقا ئارىلاشتى. جىددىي توقۇنۇشنى تىزگىنلەش، ۋەزىنى بار گەپنى قىلىپ ئۆزىنىڭ خوجايىنلىق سالاھىيىتىنى بىلدۈرۈش، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ مۇتتەھەملىك قىلىشىغا يول قويماسلىق ئۈچۈن، ئۇنىڭ شۇنداق قىلىشى توغرا ئىدى. ئۇ:

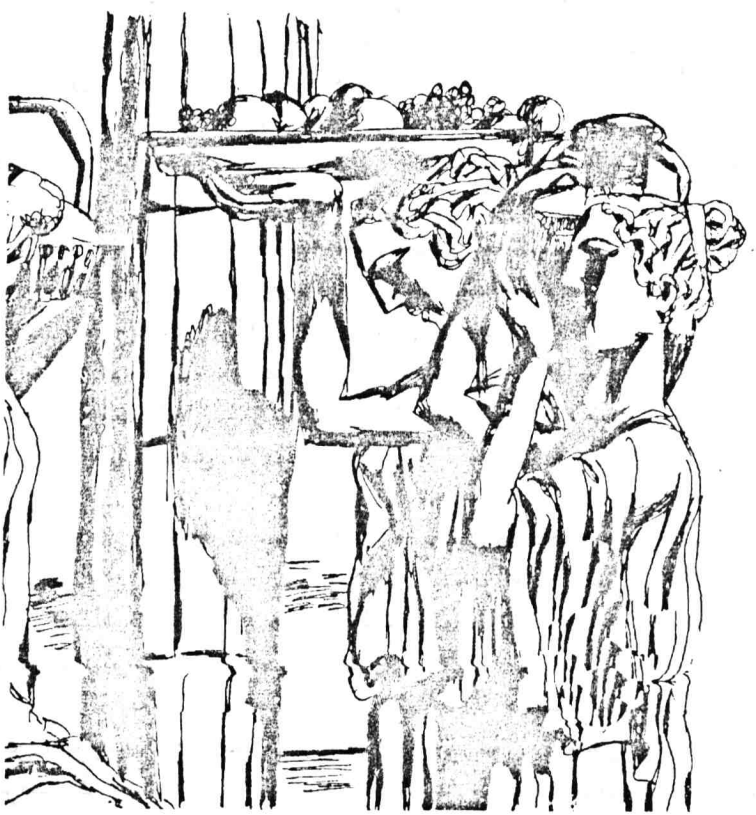
— ئومائوس، ئۇنىڭ بىلەن كارىڭ بولمىسۇن! قېرى - چۈرلەرنى بوزەك قىلىش ئۇنىڭ دائىملىق ئىشى. ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايى، ئانتىنوس، سەن قەلەندەرنى قوغلىما، سېنىڭ ماڭا ۋەكىللىك قىلىدىغان ھوقۇقۇڭ يوق! — دېدى.

ئانتىنوس ئۆزىنىڭ يولسىزلىق قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ مۇتتەھەملىك قىلىپ تۇرۇۋالدى. ئۇ ئاچچىقىنى قەلەندەردىن چىقارماقچى بولۇپ، قەلەندەرنى تىرىكتاپ دېدى ۋە قولىغا ئورۇندۇقنى ئېلىپ ئۇنىڭغا ھەيۋە قىلدى. ئودىسسۇس بىچارە قىياپەتكە كىرىپ، ئۆزىنىڭ مىسىردىن سېپروسقا، تىرويادىن ئىتاكېغا كەلگەنلىكىنى، يولدا جىق جاپا تارتقانلىقىنى، سەپىرە-

ىنىڭ ئاسانغا چۈشمىگەنلىكىنى دېگەچ، تىلەمچىلىك قىلدى، ئول-تۇرغانلارنىڭ بىر بۇردا نان بېرىشىنى تىلەپ، ئۇلاردىن شەپقەت كۈتتى.

ئانتىنوس رەھىم - شەپقەت قىلىش بۇياقتا تۇرسۇن، زەھەر خەندىلىك بىلەن:

— بۇگۈن تازىمۇ نەس باسقان كۈن بولدى! مەن بىلەن قېرىشىۋاتقان قايسى تەڭرى بۇ ئاچ كۆز قەلەندەرنى بۇ يەرگە ئەكېلىپ قويغاندۇ؟ يوقال، مەندىن يىراق تۇر! بولمىسا، مې-

كۆڭنىڭ قېتىقىنى چىقىرىۋېتىپ، سېنى باشقىدىن مىسىر بىلەن سېپىروسقا ئاپىرىۋېتىمەن! — دېدى ـ ده، قولىدىكى ئورۇندۇقنى ئودىسسۇسقا قارىتىپ ئاتتى. ئورۇندۇق ئۇنىڭغا تاشقا ئۇرۇلغان تۇخۇمدەك بىلىنىدى، ئۇ تەمكىن هالدا دەلدەڭشىپ مېڭىپ، ئاندىن سىنوسنىڭ هەددىدىن بەكمۇ ئېشىپ كەتكەنلىكىدىن نارازى بولىدى. ئاندىن ئىشىك تۇۋۈگە قاراپ كەتتى، ئۇنىڭ كۆڭلىدە ئانتىنوسنى قانداق جايلاش توغرۇلۇق خىياللار كېزەتتى. هەربىرىكەت باشلانسىلا، بۇ ئەبلەخ بىرىنچى بولۇپ ئۆز جازاسىنى تارتاتتى.

ئۇ ئىشىك تۇۋۈگە كېلىپ، نان بىلەن توشقان يىرتىق خالتىنى يەرگە قويدى ـ ده، باشقىلارغا قاراپ ئانتىنوسنى سۆكتى. ئانتىنوس چىچاڭشىپ، كارنىيى يىرتىلىپ كەتكۈدەك ئاۋازدا:

— ئاغزىڭنى يۇم، قەلەندەر! خالتاڭدىكى نېسىۋەڭنى يە! مۇشۇنداق كاپشۇەرسەڭ، سېنى سىرتقا سۆرەپ ئاچقىپ، تېرەڭنى تەتۈر سويۇۋالىمەن! — دېدى.

ئۇ مۇتتەهەملىكنى چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتتى. ئۇنىڭ بۇ قىلىقى باشقا لايىق چۈشكەنلەرنىڭ كۆزىگە سىغمىدى، بەزىلەر قەلەندەرنى ئورۇندۇق بىلەن ئۇرغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ تەڭرىلەرنىڭ جازاسىغا ئۇچرايدۇ، دېيىشتى. ئاتىسىنىڭ هاقارەتلەنگەنلىكىنى كۆرۈپ تىلماكوس غەزەپلەندى. ئاتىسىنىڭ سالاهىيىتىنى ئاشكارلاپ قويماسلىق ئۈچۈن، ئۇنىڭغا سۈكۈت قىلماقتىن ئۆزگە ئامال يوق ئىدى.

زالدىكى ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ئارقا هويلىغا ئاڭلاندى. پېنېلوپې دېرىزىنىڭ يېنىغا كېلىپ، زالدا يۈز بېرىۋاتقان ئىشلارنى كۆزەتتى. ئۇنىڭ قەلەندەرگە هېسداشلىقى قوزغالدى ـ ده، ئومائوسنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا:

— ئۇ بەك بىچارە قەلەندەر ئىكەن، هەممە يەردە سەرسان بولۇپ يۈرگەندەك قىلىدۇ، جەزمەن نۇرغۇن ئىشلارنى بىلىدۇ. ئېرىمنىڭ دېرىكىنىمۇ بىلىشى مۇمكىن، ئۇنى چاقىرىپ كەل،

ئۇنىڭ ئاغزىدىن گەپ ئېلىپ باقاي، — دېدى.

— توغرا، خانىش! — دېدى ئومائوس، — ئۇ ئۆزىنىڭ ئو-دىسسۇسنى كۆرگەنلىكىنى دېگەن، ئانتىنوس چىشىغا تەگمىگەن بولسا، ئۇ كۆپ ئىشلارنى دېگەن بولاتتى...

— ئەمىسە ئۇنى چاققان چاقىر! — دېدى پېنېلوپې هاياجان-لىنىپ، ئۇ ئېرىنىڭ دېرىكىنى دەرهال بىلىشكە تەقەززا ئىدى.

ئومائوس خانىشنىڭ گېپىنى قەلەندەرگە يەتكۈزدى، قەلەن-دەر شۇئان ماقۇل بولمىدى. ئۇ سەل ئويلىنىپ تۇرۇپ كېتىپ، ئاندىن ئومائوسقا:

— بوۋاي، خانىشقا ئودىسسۇس توغرۇلۇق كۆپ نەرسىلەرنى ئېيتىپ بەرگۈم بار، مەن ئودىسسۇس توغرۇلۇق جىق نەرسىلەر-نى بىلىمەن. لېكىن، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ قىلمىشلىرىدىن كۆڭلۈم يەنىلا دەككە - دۈككىدە... هېلىقى ئورۇندۇق... يەلكەمگە تەگدى... مېنىڭچە... خانىشنىڭكىگە كۈن ئولتۇرۇپ قاراڭغۇ چۈشكەندە باراي. شۇنداق قىلسام، ئۆزۈممۇ سەل خاتىر-جەم بولۇپ قالىمەن. ئۇنىڭ ئۇستىگە، كەچ قالغاندا، ئىسسىق مەش يېنىدا ئولتۇرۇپ، خانىشقا نۇرغۇن ئىشلارنى ئېيتىپ بېرەي، — دېدى.

پېنېلوپې قەلەندەرنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، توغرا تاپتى. ئۇ سەۋر - تاقەت بىلەن كەچ كىرىشنى كۈتۈش قارارىغا كەلدى.

كونىلاردا: ئوخشاش كەسىپتىكىلەر بىر - بىرىگە ئىچى تارلىق قىلىدۇ دەيدىغان گەپ بار. بۇ دېگەنلىك ئوخشاش بىر خىل ئىش قىلغۇچىلار سودىنى ۋە پايدىنى تالىشىپ، ئۆزئارا زىددىيەتلىشىدۇ، بىر - بىرىگە ئورا كولايدۇ، بىر - بىرى بىلەن پۈت تېپىشىدۇ، دېگەنلىك. قېرى قەلەندەر ئىتاكېغا كېلىپ ئۆزىدەك بىر قەلەندەرنىڭ ئىچى تارلىقىنى كەلتۈرۈپ قويدى.

ئوردىغا يەنە بىر قەلەندەر كەلدى، ئۇ قارنى يامانلىقتا داڭق چىقارغان، بويى ئېگىز هەم بەستلىك ئادەم ئىدى. بۇلجۇڭ

گۆشلىرى بوش ھەم كۆچسىز ئىدى. ئۇنى كىشىلەر ئىرۇس دەپ چاقىرىشاتتى. ئۇ شەھەرگە ياقا يۇرتلۇق بىر قەلەندەرنىڭ كەلگەن-لىكىنى، ئۇنىڭ ئۆزى دائىم كىرىپ - چىقىپ تۇرىدىغان مېھمان-خانا زالىدا تىلەمچىلىك قىلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، غۇزۇرىدە ئاچ-چىقى كەلدى - دە، ھاسىراپ - ھۆمىدەپ ئوردىغا يېتىپ كەل-دى.

— ھەي، قېرى، تېز يوقال! كىم سېنى مەن تىلەمچىلىك قىلىدىغان يەرگە كىر دېدى؟ بىلىپ قوي، بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى تونۇيمەن، ئۇلار ماڭا مايىل! لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ماڭا قاراپ كۆز قىسىشىۋاتقانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ ئۆزۈڭنى بە-لىپ دەرھال يوقال! سېنى دۈمبالىغان پېتى ئوردىدىن سۆرەپ چىقىرىۋەتمەي يەنە! — دېدى.

ئودىسسۇس ئۇنىڭغا ھومىيىپ قاراپ مەنىستىمىگەن ھالدا:

— دوستۇم، ئىككىمىز قەلەندەر ئىكەنمىز، بۇنداق جېدەل قىلىشمىزنىڭ نېمە ھاجىتى، بۇ يەردە كىملا بولسا تىلەمچىلىك قىلسا بولۇۋېرىدىغۇ! سەن ماڭا ھەسەت قىلما، مەنمۇ سېنى يەكلىمەي، لېكىن ماڭا تاپا قىلما، خىرىسمۇ قىلما، مەن ياشە-نىپ قالدىم. لېكىن، كۈچۈمدىن قالغىنىم يوق، سېنى ئۇرۇپ ئورنىڭدىن قوپالماس قىلىۋەتمەي يەنە! — دېدى.

ئودىسسۇسنىڭ گېپى ئۇنىڭ جان - جېنىدىن ئۆتۈپ كەتتى. بۇ دارازا قەلەندەر چۈقان كۆتۈرۈپ ئودىسسۇسنىڭ بۇرنىغا نوقە-دى ۋە:

— قېرى ئەبلەخ، لاپ ئېتىشقا نېمە ھەددىڭ؟ مەن سېنىڭ-دىن جىق ياش، تۆتۈشۈپ باقامدۇق يا، بىر يۇتۇم شاراب ئىچكەن ئارىلىقتا، ئىككى قولۇم بىلەن مۇشت ئېتىپ، چىشلىرىڭنى خۇددى قوناقنىڭ دانلىرىنى تۆككەندەك تۆكۈۋېتىمەن، — دېدى.

لايىق چۈشكەنلەر بۇ ئىككى قەلەندەرنىڭ جىدىلىنى كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى - دە، ئوتنىڭ ئۇستىگە

ياغ چېچىپ، جېدەلنى ئۇلغايتىۋەتتى. ئانتىنوس ئىككى قەلەن-دەرنىڭ تۇتۇشماي قېلىشىدىن ئەنسىرەپ داستىخاندىكى تائام ۋە شارابنى كۆرسىتىپ:

— گېپىمگە قۇلاق سېلىش، ئىككى قەلەندەر، كاۋاپ قىلىنغان ماۋۇ سېمىز قوي قېرىنىنى كۆردۈڭلارمۇ؟ بۇ يەڭگۈچىگە بېرىلىدىغان مۇكاپات. كىم يېڭىۋالسا، كاۋاپ قىلىنغان ماۋۇ قوي قېرىنى شۇنىڭ بولىدۇ، بۇنىڭدىن كېيىن بۇ زالغا تىلەمچى-لىك قىلغىلى شۇ كېلىدۇ، — دېدى.

بۇ تەكلىپكە باشقا لايىق چۈشكەنلەرمۇ قىزىقىپ قېلىشتى، بۇ ئېلىشىش ئۇلارغا قىزىق تۇيۇلۇپ كەتتى. ئۇلار كەينى -

كەينىدىن جور تارتىشىپ، ئېلىشىشنىڭ بالدۇررىق باشلىنىشى ئۇچۇن ئوتقۇيرۇقلۇق قىلىشتى. ئودىسسۇس باشتىلا ھېچكىمنىڭ بىر تەرەپكە يان باسماسلىقنى ئەسكەرتىپ قويدى. كۆپچىلىك بۇنداق بىر قېرىنىڭ يېڭىپ چىقالمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، ئىككىلەنمەيلا ئۇنىڭغا ماقۇل بولۇشتى، تېلىماكوس مۇشۇ پۇرسەتتە ئورنىدىن تۇرۇپ، كىم بىر تەرەپكە يان باسسا، شۇنىڭ بىلەن ھېسابلىشىدىغانلىقى توغرۇلۇق بايانات ئېلان قىلدى، بۇنىڭغا لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ھەممىسى بىردەك قوشۇلۇشتى.

شۇ تاپتا ئودىسسۇس ئۇچىسىدىن جۇل - جۇل كىيىملىرىنى سالدى، ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ كەڭ كۆكرىكىنى، يوغان بىلەكلىرىنى ھەم بۇلجۇڭ گۆشكە تولغان پاقالچاقلىرىنى كۆردى، ئافېنا ئۇنى ئەسلىدىكىدىنمۇ بەستلىك قىلىۋەتكەنىدى.

قەلەندەرنىڭ بەستىنى كۆرگەن لايىق چۈشكەنلەر ھەيران بولۇپ بىر - بىرى بىلەن كۇسۇرلىشىپ كېتىشتى. جۇل - جۇل كىيىم كىيگەن بۇ قېرىنىڭ بۇنچىلىك بەستلىك ئىكەنلىكىنى ئۇلار ھەرگىزمۇ خىيالىغا كەلتۈرۈپ قويمىغانىدى. ئۇلار ئىختىيارسىز ئىرۇسنىڭ تارتقۇلۇقى بارئىكەن! دەپ ئويلاشتى. ئىرۇسمۇ ئۆزىنىڭ خىرىس قىلغانلىقىغا پۇشايمان قىلىپ قالدى، ئۇنىڭ پۇتلىرى توختىتماي تىترەپ كەتتى، ئانتىنوس بۇنداق بولارىنى ئويلىمىغانىدى. ئۇ ئىرۇسنىڭ قەلەندەرنىڭ راسا بىر دەككىسىنى بېرىپ، ئۇنىڭدىن ئۆچىنى ئېلىپ بېرىشنى ئۇمىد قىلغانىدى. ئىككى تەرەپنىڭ كۈچ سىلىشتۇرمىسىنى كۆرۈپ، ئانتىنوس شۇئان ئېلىشىشنىڭ نەتىجىسىنى مۆلچەرلەپ بولدى، لېكىن ئەمدى ئامال يوق. تېلىماكوسنىڭ پىكرىگە ھەممەيلەن قوشۇلغان، ئانتىنوس ئاچچىقىنى ئىرۇستىن چىقاردى. ئۇ:

— ھوي پوچى ئېيىق، سەن تازا يارىماس نېمىكەنسەن! بىر قېرىنىڭ ئالدىدا لاغىلداپ تىترەپ تۇرسىنا! — دەپ تىللىدى ئىرۇسنى.

ئانتىنوس جىلى بولغانسېرى، ئىرۇس بەكلا قورقۇپ كېتىدۇ. لېكىن، چاكارلارنىڭ بۇنىڭ بىلەن نېمە كارى. ئۇلار «باشلاندى» دېگەن گەپنى ئاڭلاپلا، ئىرۇسنى ئالدىغا چىقىرىپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئىككى قەلەندەر ئېلىشىشقا چۈشتى.

بۇ بىچارە ئەبلەخ بىر مۇشتقا يارىمايتتى. بۇ ئودىسسۇسقا ئايان ئىدى، ئۇ ئىرۇسنى بىرلا پەشۇا بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتەيمۇ ياكى ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى بىر تونۇتۇپ قويايمۇ دەپ ئويلىدى. لايىق چۈشكەنلەرگە ئۆزىنىڭ ئادەتتىكى كىشى ئەمەسلىكىدىن گۇمانلاندۇرۇپ قويماسلىق ئۈچۈن، ئىرۇسنى ئازراق چۆچۈتۈپ قويۇش كېرەكلىكىنى لايىق تاپتى. شۇڭا، ئودىسسۇس ئاۋۇال ئىرۇس ئۇنىڭ ئوڭ مۇرىسىگە ئۇرغۇچە جىم تۇردى، ئاندىن ئىرۇسنىڭ ئاجىزلىقىدىن پېشانىسىگە مۇشت بىلەن بىرنى ئۇرۇۋېدى، رەقىبىنىڭ باش سۆڭىكى سۇنۇپ كەتتى. ئىرۇس «ۋايجان» دېگىنىچە كەينىگە ئۇچۇپ چۈشتى. شۇ تاپتا ئۇ بېشىنى چاڭگاللاپ يەردە دومىلايتتى، بېشى يېرىلىپ كەتكەندەك ئاغرىپ كېتىۋاتماقتا ئىدى.

لايىق چۈشكەنلەر چاۋاك چېلىشىپ، باركاللا ئېيتىشىپ كەتتى. ئودىسسۇس ئۇنى سۆرەپ ئىشىكتىن ئاچىقىپ، ئوردىنىڭ سىرتىدىكى تامنىڭ تۈۋىگە يۆلەپ ئولتۇرغۇزۇپ قويدى.

— مۇشۇ يەردە ياراڭنى داۋالات، دارازا قەلەندەر! — دېدى ئۇنىڭغا ئودىسسۇس مەسخىرە تەلەپپۇزدا، — سېنى ئاياپ قويدۇم. كاللاڭنى سىلكىۋېتىپ ياشا، بۇنىڭدىن كېيىن ئاجىزلارنى بوزەك قىلغۇچى بولما.

ئودىسسۇسنىڭ غەلىبىسى لايىق چۈشكەنلەرگە قاتتىق تەسىر قىلدى. ئېلىشىش ئادىل ئېلىپ بېرىلغاچقا، ھېچكىم ئۇنىڭدىن قۇسۇر تاپالمىدى. شۇڭا، ئىشلار باشتا دېيىلگەن بويىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈلدى. ئانتىنوس ئۇنىڭغا قېرىن كاۋېپىنى بەردى، ئامفىنومۇس ئودىسسۇسقا ئىككى نان بېرىپ، شاراب توشقۇزۇلغان

قەدەھ سۇندى.

— تەبرىكلەيمەن سېنى، مۇساپىر! بۇنىڭدىن كېيىن تويغۇ-دەك تاماق يېيىشىڭنى، سالامەت بولۇشۇڭنى، ئۇزۇنراق ئۆمۈر كۆرۈشۈڭنى تىلەيمەن! — دېدى.

ئودىسسۇس قولىغا شارابنى ئېلىپ، ئامفىنومۇسنىڭ كۆزدىنىڭ ئىچىگە قاراپ، چوڭقۇر مەنىلىك قىلىپ:

— ئامفىنومۇس، گەپ - سۆزلىرىڭىزگە قارىغاندا ئاقىلانە ئادەمدەك قىلىسىز، ئاتىڭىزمۇ مەشھۇر ئادەملەردىن بولسا كېرەك. مېنى ۋات - ۋات قېرى ئىكەن دېمىسىڭىز، سىزگە ئازراق نەسىھەت قىلىپ قويايلى! ئادەم دېگەن مەخلۇقنىڭ جېنى ئاجىز، بىر پەشۋاغا يارىمايدۇ. بۇ مېنىڭ ئۆزاق يىللىق تەجرىبەم. ئۆتمۈشتە مەنمۇ قىرانلىقمىغا تايىنىپ، نۇرغۇن نامۇۋاپىق ئىشلارنى قىلغان. مانا ھازىر ئەقلىمنى تاپتىم. شۇڭا، ھەممە ئادەمنى ھەرقانداق چاغدا قائىدە - يوسۇنلارغا ئەمەل قىلىپ، شۇكۇر - قانائەت بىلەن ياشاپ، ئۆزىگە تەۋە بولمىغان نەرسىلەرگە چېقىلماسلىققا دالالەت قىلىمەن. سىلەرنىڭ قىلغىنىڭلار تولمۇ يولسىزلىق. لايىق چۈشكەنلەر باشقىلارنىڭ ئۆيىدە خالىغانچە ئەسكىلىك قىلىپ، ئۇلارنىڭ مەنپەئىتىگە دەخلى - تەرۇز يەتكۈزۈۋاتىدۇ. ئۆلۈك، تىرىكى نامەلۇم بولغان قەھرىمانىنىڭ خوتۇنىنى ئەمرىگە ئالماقچى بولۇشۇۋاتىدۇ. ئېيتىڭە، مۇشۇنداق بولسا توغرا بولامدۇ؟ ئويلاپ باقتىڭىزمۇ، ئېرى قايتىپ كەلسە قانداق قىلىسىلەر؟ ئۇنىڭ پەقەت ئىز - دېرىكى ئېنىق ئەمەسقۇ! بەلكىم، ئۇ سەپەر ئۈستىدىدۇر، بەلكىم ئۇ مۇشۇ يەردىدۇر، سىزنىڭ ئورنىڭىزدا مەن بولسام، ئامفىنومۇس، ئۇنىڭ ئېرى كەلگۈچە بۇ يەردىن كەتكەن بولاتتىم، — دېدى - دە، قولىدىكى شارابنى بىراقلا ئىچىۋەتتى.

ئامفىنومۇس بۇ گەپنى ئاڭلاپ، كۆڭۈلسىز بىر ئىشنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى پەملەپ قالدى. ئۇ بېشىنى سىلىپ، ئويغا

چۆمگىنىچە، كۆڭلى غەش ھالدا زالدىن چىقىپ كەتتى. ئۇ خاتا قىلغانلىقىنى ھېس قىلدى، لېكىن تۈزىتىشنى خالىمىدى. ئو-دىسسۇسنىڭ ئۆيىدە بۇرۇنقىدەك تۈرۈۋەردى، خاتالىقنى بىلىپ تۈرۇپ تۈزەتمىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ يەنىلا تېگىشلىك جازادىن قۇتۇلالمىدى.

ئون بىرىنچى قىسسە

ئارقا - ئارقىدىن خورلۇقتا ئۆچرىغانلىقى

پىنھلوپې قاراڭغۇ چۈشۈشنى سەۋر - تاقەت بىلەن كۈتۈش قارارىغا كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن زالدا كەينى - كەينىدىن يۈز بەرگەن ئىشلاردىن بەك خاتىرجەمسىزلەندى. ئاخىر بولماي، زالغا بېرىش، زالدا ئۆز پىكرىنى بايان قىلىش نىيىتىگە كەلدى. ئەسلىدە، ئۇ ئافىنانىڭ قىزىقتۇرۇشى بىلەن مۇشۇ ئىشقا بەل باغلىغانىدى. تەڭرىچە ئۇنى مەقسەتلىك خاتىرجەمسىزلەندۈرۈپ، ئوغلى بىلەن ئېرىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ سەممىي ۋە ساداقەتمەنلىكىنى ئىزھار قىلىشقا ئۇندىگەنىدى.

بىر ئايال چاكار ئۇنى ياسىنىشقا دەۋەت قىلدى، ئەمما پىنھلوپىنىڭ رايى بارمىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ گۈلدەك چىرايلىق رۇخسارىنى ئودىسسۇسقىلا كۆرسىتىدىغانلىقىنى، ئېرى كەتكەندىن كېيىن چىرايىنىڭ سولۇشىپ كەتكەنلىكىنى، پەردازغا رايى قالمىغانلىقىنى دەپ تۇرۇۋالدى. ئەمما، ئۇنى ئافىنا پەردازلاپ قويدى، ئۇ ماڭغانسېرى چىرايلىقلىشىپ كېتىۋاتاتتى: غۇنچە بوي، جەلپكار، بەدىنى پىل چىشىدەك ئاپئاق ئىدى.

پىنھلوپې زالنىڭ ئىشكى ئالدىدا توختىدى، كەينىدە ئىككى دېدىكى بار ئىدى. ئۇنىڭ گۈلدەك چىرايلىق ھۆسن - جامالى چۈمپەردىدىن نۇر چېچىپ تۇراتتى، لايىق چۈشكەنلەر ئۇنىڭ گۈزەل رۇخسارىغا مەپتۇن بولۇپ، ئۇنى ئەمرىگە ئېلىشقا ئىنتىزار بولۇپ كېتىشتى. پىنھلوپې ھېچكىمگە نەزەر كۆزىنى سالماي

ماي، ئوغلىغا قاراپ:

— تىلىماكوس، سەن مېنى نائۇمىد قىلىپ قويدۇڭ! — دېدى كايىش تەلەپپۇزىدا، — مەن ساڭا ئادەملەرگە قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەكلىكىنى ئۆگەتكەن ئەمەسمىدىم؟ نېمىشقا ياخشى بىلەن يامانىنى، ھەق - ناھەقنى پەرقلەندۇرمەيسەن؟ بىر توپ ئادەم بىر مۇساپىرنى بوزەك تېپىۋاتسا، مەسخىرە، ھاقارەت قىلىۋاتسا، سەن قول قوشتۇرۇپ ئولتۇرساڭ قانداقمۇ ئودىسىۋسنىڭ ئوغلى بولىسەن؟ كىچىكىڭدە سەندە ئاز - تولا ھەققانىيەت تۇيغۇسى بار ئىدى، ئەمدى چوڭ بولۇۋېلىپ، يامان ئادەملەر بىلەن ئېغىز - بۇرۇن يالىشىپ يۈرەمسەن؟

تىلىماكوس ئاپىسىنىڭ ئۆزىنى خاتا چۈشىنىپ قالغانلىقىدىن دىلى پۇچۇلاندى. ئۇ بۇنىڭ سەۋەبىنى ئوچۇق دېيەلمەيتتى. ئاخىر ئاپىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ خاتالىقىنى بوينىغا ئالدى. ئۆزىنىڭ كىمنىڭ ھەق، كىمنىڭ ناھەق ئىكەنلىكىنى بىلىدىغانلىقىنى، ئادەمى كۆپ ھەم كۆچى زور لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئارىسىدا ئۆزىنىڭ ئۇنچىلىك چوڭ رول ئوينىيالمايدىغانلىقىنى ئاپىسىغا دېدى. ئاپىسىنى ئارقا ھويلىغا پاتراق كىرىپ كېتىشكە دالالەت قىلدى ۋە ئۇنىڭغا: قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى كۆڭلىدە بىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇ بۇ گەپلەرنى ئاپىسىغا باشقىلار ئاڭلاپ قالمىسۇن دەپ پەس ئاۋازدا قىلدى.

لايىق چۈشكەنلەرنىڭ بىرەر ئېغىز بولسىمۇ پېنېلوپې بىلەن پاراڭ قىلىشقۇسى بار ئىدى، لېكىن پېنېلوپې ئىمكان بار ئۇلارنى ئۆزىنى قاچۇردى. ھېيلىگەر ئورىماكوس يۈزىنى داپتەك قىلىپ قائىدە - يوسۇنىنمۇ بىر ياققا قايرىپ قويۇپ ئۇنىڭغا گەپ تاشلىدى:

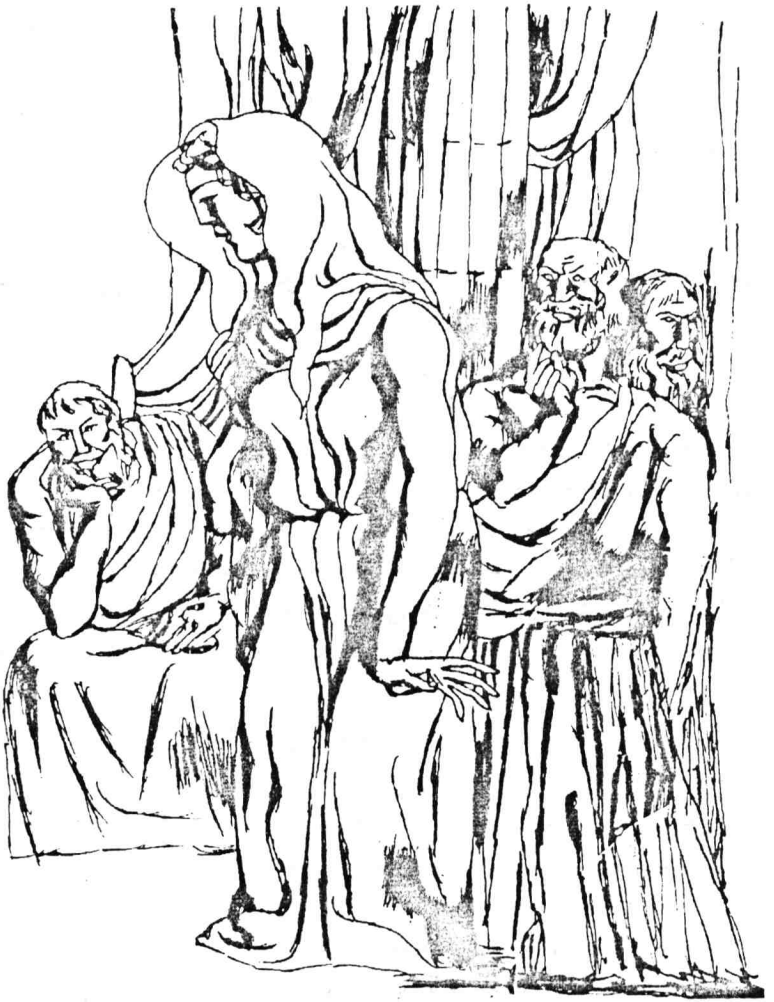
— خانىش پېنېلوپې، پۈتكۈل ئىتاكېدا سىلىنىڭ ئالدىلىرىغا ئۆتىدىغان ساھىبجامال ئايالنى تاپقىلى بولمايدۇ! ئاكىيالىقلار شۇ تاپتا سىلىنى كۆرسە، تېخىمۇ كۆپلىرى لايىق چۈشۈشى

مۇمكىن. ھەممە ئادەم سىلىگە ئىنتىزار، ھەممە ئادەمنىڭ سىلىنى ئۆز ئەمرىگە ئالغۇسى كېلىدۇ. چۈنكى ئايەك چىرايلىرى، ئۆتكۈر ئەقىل - پاراسەتلىرى بىلەن بىزنى ئۆزلىرىگە شەيدائىي ئەسىر قىلىۋالدىلا — دېدى.

چېچەن پىنھلوپې:

— مېنى مەيلى قانچىلىك ماختاڭلار، ئايەك جامالىم ۋە غۇنچىدەك بويۇم ھېچقايسىڭلارغا مەنسۇپ ئەمەس. ئېرىم ئودىسسۇس يىراققا — جەڭگە كەتكەندىن بېرى، مەن ئۆزۈمنىڭ مۇشۇ ئارتۇقچىلىقلىرىمنى قۇتىغا يوشۇرۇپ قويۇلغان ئۇنچە - مەرۋا-يىتتەك يوشۇرۇپ ساقلاپ كېلىۋاتىمەن. ئودىسسۇس قايتىپ كەل-

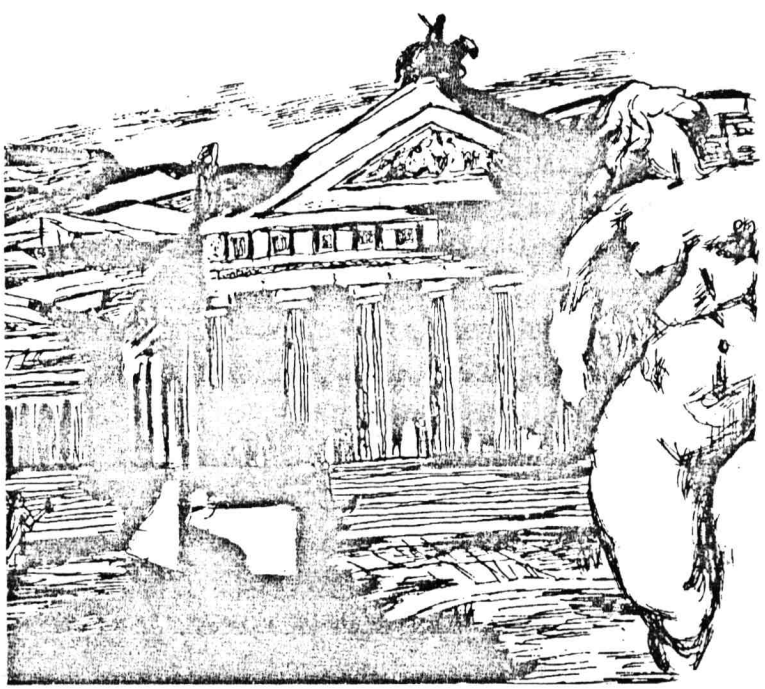

سىلە، گۈزەل ناملارنى ئاندىن قوبۇل قىلىمەن، مېنىڭ قانچە-لىك قايغۇلۇق ھالەتتە تۇرۇۋاتقانلىقىمنى بىلىسىلەر. ئودىسسۇس ماڭار چېغىدا يامانلىقنىڭ كۆپ، ياخشىلىقنىڭ ئاز بولىدىغانلىقى-نى پەملىگەن. ئۇ ماڭا: ئاكىيا خەلقى چىقىم تارتماي تۇرۇپ قايتىپ كېلەلمەيدۇ. ترويالىقلار باتۇر ئىكەن، ئۇلار نەيزە ئې-تىش، ئوق - يادىن ئوق ئۇزۇش، ھارۋىدا يۈرۈپ جەڭ قىلىشقا ماھىر ئىكەن. تىرىك قايتىپ كېلەلەيدىغانلىقىمغا بىر نەرسە دېيەلمەيمەن. ئۆي ساڭا قالدى، ئاتا - ئانامنىڭ ھالىدىن ئوبدان خەۋەر ئال، ئوغلۇمنى ئوبدان تەربىيىلە، ناۋادا بىرەر بەختسىز-لىككە ئۇچراپ قالسام، ياخشى كۆرگەن ئادىمىڭغا تېگىپ، ئۆيى-دىن كەتسەڭ بولىدۇ، دېگەن. بولار ئىش بولدى، ئىشلار دېمە-سىمۇ ئۇنىڭ دېگىنىدەك بولىدىغان ئوخشايدۇ، لېكىن مال - مۈلۈكنى قوغداش ئۈچۈن، مەن قوبۇل قىلىشنى خالىمىغان ئە-كاھ ئاخىر يېتىپ كەلدى. چۈنكى تەڭرى مەندىن ئېرىمنى، بەختىمنى تارتىۋالدى. سىلەرنىڭ بۇ يەردە قىلغان - ئەتكىنىڭلار توي قىلىش يوسۇنىغا خىلاپ بولۇپلا قالماي، بەلكى يولسىزلىق بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. نىكاھ دېگەن خۇشاللىق ئىش، توي قىلىش تەكلىپىنى بۇنداق قويۇشتىن قورقۇپ قېلىۋاتىمەن. شۇنى بىلە-شىڭلار كېرەككى، ئاراڭلاردا كىم دۇرۇس ئادەم؟ ئەگەر بىر كىشى داڭلىق ئائىلىدىن چىققان ئايالنى خوتۇنلۇققا ئالماقچى بولسا، يېڭى كېلىنگە قىممەت باھالىق سوۋغا تەقدىم قىلىشى، قوي - كالا ھەيدەپ كېلىپ توي بەزمىسى ئۆتكۈزۈشى كېرەك، كىشىنىڭ مال - مۈلكىنى بۇنداق بۇزۇپ - چاچسا بولمايدۇ، — دېدى.

توپنىڭ ئىچىدە تۇرغان ئودىسسۇس پېنېلوپېنىڭ چېچەنلىك بىلەن دېگەن گەپلىرىنى ئاڭلاپ خۇرسەن بولدى. چۈنكى پېنېلو-پې سىلىق سۆزلەر بىلەن لايىق چۈشكەنلەرنى ئەيىبلىدى. ئۇلار-دىن سوۋغا - سالام تەلەپ قىلدى، خوتۇنىنىڭ كۆڭلىدە باشقىچە-

ىرەك سان بارلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. ئۇزاق يىل جۇدالىق ئازابىنى تارتقان ئودىسسۇس خوتۇنىنى كۆرۈپ، قاتتىق ھەسرەت-لەندى. خوتۇنى بۇرۇنقىدەكلا شۇنداق خۇش پېچىم تۇراتتى، ھېلىمۇ شۇنداق تولغان ھەم چىرايلىق، پاك ھەم زىلۋا ئىدى. ئۇنىڭ دەرھال ئەسلىي قىياپىتىگە كېلىپ، خوتۇنىغا تونۇشلۇق بەرگۈسى كېپىكەتتى. شۇنداق قىلسا، چوڭ پىلانلىرىنىڭ بۇزۇ-لۇپ كېتىشىنى ئويلاپ، خوتۇنى بىلەن جەم بولۇش ھېسسىياتىنى باستى ـ دە، قەلەندەر قىياپىتىدە تۇرۇۋەردى.

لايىق چۈشكەنلەر گەرچە پېنىلوپېنىڭ گېپىنى ئورۇنلۇق دەپ بىلگەن بولسىمۇ، لېكىن يەنە ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ كېتىشنى خالىمىدى. ئۇلار بىر ـ بىرى بىلەن كۈسۈرلىشىپ،

گۈدۈكلىشىپ مۇزاكىرىگە چۈشۈپ كېتىشتى. ئۇلار قىلتاققا چۈشمەي تۇرۇپ پىنھلوپېغا ئېرىشىشنى ئويلايتتى. ئانتىنوس ھەتتا باھا تالىشىپ، سوۋغا تەقدىم قىلىش شەرتىنى ئوتتۇرىغا قويدى.

— گۈزەل پىنھلوپې، سىلىنى ئەقىللىق ياكى ھىيلىگەر دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن. بىزنى كولدۇرلىتىش ئاسان ئەمەس. بوپتۇ، سوۋغا تەقدىم قىلايلى، بىراق ئارىمىزدىن بىرەيلەننى جەزمەن كۈيۈۋلىققا تاللايلا. ئۇنداق قىلمىسىلا، بىزنى ئۆيلىرىگە قايتىدۇ، دەپ ئويلىمىسىلا. مەيلى سىلى قانچىلىك ئەقىللىق ياكى تادان بولسىلا، ئىشقىلىپ سىلى دۆلەتمەن ئاكىيالىق بىرسىگە ياتلىق بولغۇچە، بىز بۇ يەردىن ھېچ يەرگە بارمايمىز! — دېدى.

لايىق چۈشكەنلەر ئانتىنوس بىزنىڭ گېپىمىزنى قىلدى دەپ ئويلاشتى. ئۇ ئودىسسۇستىن باتۇر ھەم پاراسەتلىك بولمىغىنى بىلەن، مال ـ مۈلكى بىلەن ئۆزىنى كۆرسىتەلەيتتى. ئۇلار ئۇۋىسى بۇزۇلغان ھەرىلەردەك زالدىن يوپۇرۇلۇپ چىقىپ، سوۋغا تەقدىم قىلىش پۇرسىتىنى تالىشىپ، كىمنىڭ ئەڭ دۆلەتمەن ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئالدىراش ئۆيلىرىگە قايتىشتى.

ئانتىنوس ئۇنىڭغا ئون ئىككى جۈپ ئالتۇن تۇغمىلىك ۋە ئۇزۇن ئالتۇن ئىزمىلىك رەڭلىك يىپەك پەشمەتتىن بىرنى تەقدىم قىلدى؛ ئورىماكوس ئۇنىڭغا كۈندەك پارقىراپ تۇرىدىغان ئالتۇن زەنجىرلىك مارجان تەقدىم قىلدى؛ ئامفىنومۇس ئۇنىڭغا ئۇچ دانە بىنەپشەرەڭ ياقۇت كۆزلۈك بىر ھالقا تەقدىم قىلدى. بۇنىڭدىن باشقا تەقدىم قىلىنغان سوۋغىلارنىڭ ئىچىدە ئالتۇن زىرە، قاشتېشى بىلەزۈكلەرمۇ بار ئىدى.

لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ھەرقايسىسى چاكارلىرىنى ئىشقا سېلىپ، قىممەت باھالىق سوۋغىلارنى ئوردىغا ئەۋەتىشتى ـ دە،

ئۆزلىرىنىڭ شەرىن چۈشلىرىنى چۈشەشكە باشلىدى. ئۇلار ئۇ-
ڭىدا سوۋغىلىرىنىڭ خانىشىنىڭ ياقتۇرۇشىغا ئېرىشىدىغانلىقىنى
چۈشەپ، ئىختىيارسىز مەست بولغۇچە شاراب ئىچىپ بەزمە قە-
لىشتى، بەزمە كۈن ئولتۇرغانغا قەدەر داۋام قىلدى.

كېچە پەردىسى گويا چەكسىز كەتكەن قارا گىلەمدەك زېمىن-
نى چۈمكەپ تۇراتتى. دېڭىز تەرەپتىن دەممۇدەم كېلىۋاتقان
سوغۇق شامال ئۇدۇل زالغا كىرەتتى. لايىق چۈشكەنلەر مەست
بولۇشۇپ قېڭىغىر - قىيسىق ھالەتتە ئۇستەللەرگە چاپلىشىپ
دېگۈدەك يېتىپ ئاغزىغا كەلگىنىچە جۆيلىشەتتى. قېرى قەلەندەر
تامنىڭ بۇلۇڭىدا تۇگۈلۈپ ياتاتتى، جۇل - جۇل كىيىملىرى
سوغۇق شامالغا دال بولمايتتى، قوللىرىنى ئىشقىلاپ ئىسسىق
تىنىقى بىلەن ھوردايتتى.

بىر پەس كۈلكە - چاقچاقلار بىلەن تەڭ بىر توپ دېدەك
سىلىق ماڭغان پېتى زالغا چوغدان ئەكىرىشتى. ئۇلارنىڭ ھەممە-
سىنىڭلا ئايىغى چاققان ئەمەس ئىدى. يىلىۋيى ئالدىراشلىق
ئۇلارنى قىرچىلدۇرۇۋەتكەنىدى. ئۇلار زالدا ئېرىنچەكلىك بىلەن
ئوتۇنلارنى يېغىپ، چوغدانغا ئوت قالاشقا تەييارلىق قىلىشۋاتا-
تتى.

— ئودىسسۇسنىڭ دېدەكلىرى، سىلەرگە مەن يارەدم
قىلاي! — دېدى قېرى قەلەندەر بىر تۇتام ئوتۇننى كۆتۈرۈپ
كېلىپ، — مەن گەرچە قېرىپ قالغان بولسامۇ، ئىش قىلالى-
غۇدەك ماغدۇرۇم بار. سىلەرنىڭ ئورنىڭلاردا زالدىكى چوغداندىن
مەن خەۋەر ئالاي، — ئۇ شۇنداق دەپ ئوتنى يەلپۈدى، ئۇنىڭ
ھەربىكەتلىرى شۇنداق چاققان ئىدى، — مەن ھەممە ئىشنى قىلىپ
باققان، جاپادىن قورقمايمەن، ئىشنى كۆڭۈل قويۇپ قىلىمەن.
سىلەرنىڭ قولۇڭلار يۇمران ھەم نازۇك، ئۇستۇنكى قەۋەتكە
چىقىپ، ئايال خوجايىنىڭلار بىلەن رەخت توقۇڭلار.

دېدەكلەر ئارقا ھويلىغا كىرىپ كېتىشنى ئويلاپ تۇرۇشاتـ

تى. ئۇلار قېرى قەلەندەرنىڭ چوغدانغا ئوت يېقىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، قېلىۋاتقان ئىشلىرىنى ئۇنتۇغا تاشلاپ بېرىشتى. شۇلار-نىڭ ئارىسىدا مېلانتو ئىسىملىك بىر دېدەك بار بولۇپ، شاللاق ھەم ئەدەپسىز دېدەك ئىدى. ئۇنى پېنىلوپې چوڭ قىلغان بولسا-مۇ، ئۆزىگە قىتىغۇر ھەم كۆرەڭ مىجەزنى يۇقتۇرۇۋالغانىدى، نامراتلارنى كۆزگە ئىلمايتتى، ھورۇن، نەپسىگە ئامراق بولغاچ-قا، ئوربىناكوسنىڭ ئاز - تولا ئىلتىپاتىغا ئېرىشىپ، ئۇنىڭ ئاشىنىسى بولۇپ قالغانىدى. ئۇنتۇغا ئىشلىشىپ بېرىۋاتقان قەلەن-دەرگە رەھمەت ئېيتىش تۇگۇل، تىل سېلىپ:

— پاسكىنا قېرى، ئازراق ئىشلەپ قويغانغا ھېچنېمە بولۇپ قالمايسەن! چۈنكى سەن ئوچاق تۇۋىگە، ئاشپەز ۋە قارا ئىش قىلىدىغانلار بىلەن بىللە تۇرۇشقا لايىق. بىزنىڭ يېنىمىزدا تۇ-رۇشقا سالاھىيىتىڭ توشمايدۇ. بۇ زالىغا ئاقسۆڭەكلەرلا كى-رىپ - چىقىشقا ھوقۇقلۇق، شۇڭا ئىش قىلىشىڭ، شاپائىتى-مىزنى ياندۇرۇشۇڭ كېرەك. ئىرۇسنى يەڭدىم دەپ ئويلاپ، كۆرەڭلەپ خۇدۇڭنى يوقىتىپ يۈرمە، قەلەندەر دېگەن ھامان قەلەندەر، بەگزادىلەردىن بىرسى كېلىپ، ئاغزى - بۇرنىڭنى قان قىلىپ، ئوردىدىن قوغلاپ چىقىرىۋەتسۇن يەنە، — دېدى تەكەب-بۇرلۇق بىلەن.

ئودىسسۇسنىڭ ئىچى ئاچچىق بولۇپ جۇدۇنى تۇتتى. كۆز ئالدىدا چوڭ بولغان بىر قىزچاق مۇشۇنداق ئەدەپسىزلىك قىلسا، كىمنىڭ ئاچچىقى كەلمەسۇن، بىر دېدەك ھاقارەتلەۋاتسا، نېمىشقا ئۇنىڭ جۇدۇنى تۇتمەسۇن؟

— ھەي، نومۇسسىز قىز! — دېدى ئودىسسۇس جىددى تەرزدە، — مۇشۇ گەپلەرنى تېلىماكوسنىڭ ئالدىدا دېيەلەمسەن؟ بۇ گەپلەرنى تېلىماكوسقا دەيمەن، ئۇ سېنى قىيما - چىيما قىلىۋېتىپ، ئوردىدىن قوغلاپ چىقىرىدۇ!

بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغان دېدەكلەر قورقۇپ مېلانتونى سۆرىگەن

پېتى ئارقا هويلىغا چىقىپ كېتىشتى.

دېدەكلەر قورقۇپ چىقىپ كېتىشكەن بولسىمۇ، مەسخىرە قىلىشلار ئۈزۈلمىدى. غەرق مەست بولغان لايىق چۈشكەنلەر بىكارچىلىقتا قەلەندەرنى زاڭلىق قىلىپ، كۆڭۈللىرىنى خۇش قىلىشقا باشلىدى.

— قاراڭلار، بۇ ئۆيىنى يورۇتۇشقا چىراغ كەتمەيدىكەن! — دېدى ئورىماكوس زەھەرخەندىلىك بىلەن، — ئاۋۇ... قېرى قەلەندەرنىڭ... بېشىدا بىر تالمۇ چاچ يوق ئىكەن... كاللىسى

مەشئەلدەك يورۇق تۇرمامدۇ...

ئورماكوسنىڭ بۇ گېپى ھەممەيلەننى كۈلدۈرۈۋەتتى، ئۇ تېخىمۇ كۆرەڭلەپ قەلەندەرنى بايقىدىنمۇ بەكرەك مەسخىرە قىلدى:

— ئەقىللىق ئادەملەر پاينەكۇاش كېلىدۇ ... سەن... سېنىڭ پاينەكۇېشىڭ نېمىدى؟ بۇرادەر... ماڭا... باغۋەن بولساڭ قانداق؟ جىرىم تىكسەن... ئوت ئوتايسەن... يېمەك - ئىچمەكتىن غەم قىلمايسەن! بىراق سەن تەيىيارتاپ... سەن چوغدانغا ئوت ياققان... ئوت يەلپۈگەن بولۇڭالما، ئەسلىدە، سەن تىلەمچىلىك قىلىشقا رازىسەنكى، ئەمگەك بىلەن خوشۇڭ يوق سېنىڭ...— دېدى.

قەلەندەرنىڭ كۆزلىرىدىن غەزەپ ئۇچقۇنلىرى ياندى، چىشلىرى غۇچۇرلاپ كەتتى. ئېتىلىپ بېرىپ ئورماكوسنى قىيما - چىيما قىلىۋەتكۈسى كەلدى. ئەمما، ئۆزىنى تۇتۇۋالدى، ئاچچىقىنى يۇتۇۋەتتى، قىساس ئېلىش پۇرسىتى يېتىپ كەلمىگەنىدى. ئۇ ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ئورماكوسقا رەددىيە بېرىپ:

— ئورماكوس،— دېدى ئۇ تالانى كۆرسىتىپ، قەددىنى تىك تۇتقان ھالدا ھەربىر ئېغىز گېپىنى ئېنىق قىلىپ،— ئەتىياز بولغان بولسا، سىلى بىلەن يەر تېرىشتا بەسلەشكەن بولاتتىم، مەن كەچكىچە تاماق يېمەي يەر تېرىيتتىم. شۇنىڭغا ئىشىنمەنكى، مەن بىر مو يەرنى تېرىپ بولغۇچە، سىلىنىڭ قىرىدىن ئاشالماسلىقى تورغان گەپ. كۈز بولغان بولسا، ئىككىمىز بىردىن ئورغاق ئېلىپ، تاڭ ئاتماستا ئورۇنلىرىمىزدىن تۇراتتۇق. مەن ۋەدە قىلىمەنكى، مەن بۇغداي باغلىرىنى ھارۋىغا بېسىپ ئۆيگە قايتقان چاغدا، سىلى دوڭغىيىپ باغ باغلايلا. «تاغدا يولۋاس بولمىسا، مايمۇن پادىشاھ» دېگەن گەپنى ئاڭلىغانمۇ؟ سىلى شۇ تاپتا ئۆزلىرىنى قەلەمدە - ئەلەمدە تەڭداشسىز مەن دەپ ئويلاۋاتىدىلا. چۈنكى سىلى كۈچلۈك رەقىبگە دۇچ

كەلمىدىلە. ئەگەر ئودىسسۇس قايتىپ كەلسە، ئوردىنىڭ ئىشكى داغدام ئوچۇق تۇرغان تەقدىردىمۇ، سىلى ئۇنىڭ كەينىلىرىدىن قوغلاپ زەربە بېرىشىدىن قۇتۇلالمايدىلا.

— قاپ يۈرەك قەلەندەر، ھۇ ئەجەل كەلمىگەن قېرى! — ئىزاغا چىدىمىغان ئورىماكوس تېخىمۇ ئەۋزەيلەپ، بىر ئورۇندۇقنى ئېلىپ ئۇنىڭغا ئاتتى، — ساڭا ئۆزۈمنى بىر تونۇتۇپ قويىمەن. سېنىڭ ئاغزىڭ قاتتىقمۇ، ياكى ئورۇندۇق قاتتىقمۇ كۆرۈپ قوي!

ئودىسسۇس ئېڭىشىپ، ئامېنىنومۇسنىڭ يېنىدا يېتىۋالدى - دە، ئورۇنداق ئۇنىڭ بېشى ئۈستىدىن ئۆتۈپ، پەتنۇس كۆتۈرگەن مۇلازىمنىڭ قولىغا تېگىپ، شاراب چۆگۈنى بىلەن پەتنۇس جاراڭلاپ يەرگە چۈشۈپ چېقىلىپ كەتتى، مۇلازىم «ۋايجان» دېگىنىچە تۇرۇپلا قالدى.

ئاچچىقى بېسىلمىغان ئورىماكوس يۇگۈرۈپ بېرىپ قەلەندەرنىڭ ئەدىپىنى بەرمەكچى بولدى، ئودىسسۇس تەييار بولۇپ تۇراتتى، تىلىماكوس ئورىماكوسنى تۇتۇۋالدى، بىر مەيدان كۈرەشنىڭ ئالدى ئېلىنىدى، تىلىماكوس:

— سالاھىيەتلىك بىر ئادەمنىڭ قەلەندەرنىڭ كۆزىگە كىرىۋېلىشىنىڭ نېمە ھاجىتى؟ — دېدى. بۇ ئىش ئولتۇرغانلارغا قىزىق تۇيۇلمىدى. ئۇلار كۆڭلىدە، ئورىماكوسنىڭ بۇ ئىپادىسىنى پېنېلوپې بىلسە، ئۇنى ھەرگىزمۇ ئۆزىگە جورا قىلمايدۇ دەپ ئويلاشتى.

تۇن قاراڭغۇ كېچە، غايىب بىر قول ئالتۇن چىراغنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، ئوردىنىڭ يولىنى تاكى ئامبارغا بارغۇچە يورۇتۇپ بەردى. بىر قېرى بوۋاي بىلەن بىر ياش يىگىت چىراغ يورۇقىدا زال بىلەن ئامبار ئارىلىقىدا خەنجەر، نەيزە، قالغان، دۇبۇلغا قاتارلىق قورال - ياراغلارنى يۆتكەش بىلەن بەند ئىدى. بوۋاي ھاسىراپ كەتكەن، ياش يىگىت تەرگە چۆمۈلگەنىدى.

ئافىنا، ئودىسسۇسقا ئامراق بۇ تەكشۈرۈچە، ئودىسسۇس ئاتا - بالا ئىككىسىگە يورۇقلۇق ئەكەلگەنىدى. ئاتا - بالا ئىككىسى زالدىكى قورال - ياراغلارنىڭ ھەممىسىنى ئامبارغا توشۇپ جايلاشتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، ئافىنا چىراغنى ئۆچۈرۈپ بولۇپ چىقىپ كەتتى.

— بالام، ھارمىدىڭمۇ؟ — دېدى ئودىسسۇس ئوغلىنىڭ يۈزىدىكى تەرنى سۈرتكەچ ئىچى ئاغرىپ.

— ھارمىدىم، قەدىرلىك ئاتا! سىلىدىن ئەنسىرەۋاتىمەن، ئاتا. ئوت ئىسسىنىپ ئارام ئالسىلا! — دېدى تېلىماكوس.

— مەندىن ئەنسىرىمە بالام! ئاتاڭ دېگەن ئودىسسۇس. مەن تەكشۈرۈنىڭ ئوغلى، ماڭا ئادەتتىكى كىشىلەر تەڭ كېلەلمەيدۇ، بولدى، سەن بېرىپ ئۇخلا! نۇرغۇن ئىشلار سېنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، سالامەتلىك مۇھىم. مەن يەنە بىرەم تۇرىمەن، ئاپاڭ دېدەكلىرى بىلەن كېلىدۇ، ئۇلارنى سىناپ باقماقچىمەن، — دېدى ئودىسسۇس.

ئەل ئايىغى بېسىققان چاغ، ئاق كۆڭلەك كىيگەن خانىش ئاستىنقى قەۋەتكە چۈشتى. ئۇ ئارتېمىستەك ياكى ئافرودىتتەك چىرايلىق ئىدى. ئۇ ئادەتتە كۆزىگە كىرىۋالمىغانلار بولمىسىلا، بۇ يەرگە كېلىپ ئارام ئېلىپ كېتەتتى.

مېلانتۇس خانىشنى ئولتۇرغۇزۇپ بولۇپ، ئودىسسۇسقا خۇددى مۇشۇ يەرنىڭ خوجايىنىدەك كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى. ئۇنىڭغا ئوخشاش ئادەمگە، بايلىق، مەرتىۋىسىگە قاراپ مۇئامىلە قىلىدىغان قىزلار تولىمۇ ئاز ئىدى. قىينىلىپ تۇرۇپ ئوت يەلپۈۋاتقان، ئاچچىق ئىستا كۆزلىرىدىن تارىلاپ ياش تۆكۈلۈۋاتقان قەلەندەرنى ئۇ يەنە نومۇسسىزلارچە مازاق قىلىپ:

— ھوي، پاسكىنا قېرى! ئوت يەلپۈشنى باھانە قىلىپ ئوردىدىن كەتمەي تۇردۇڭمۇ؟ كېچىنى ئوردىدا ئۆتكۈزمەكچىمۇسەن؟ بۇ سەن تۇرىدىغان يەر ئەمەس. خانىش سەن ئىختىيارى

كۆرىدىغان ئادەتتىكى ئادەمدۇ؟ سېنىڭ باشقا غەرىزىڭ بار، سەن بىر نەرسە ئوغرىلاش كويىدا يۈرۈۋاتامسەن؟ قۇدۇق ئالدىغا بېرىپ سۇدىن بەتبەشىرە ئەپتىڭنى كۆرۈپ، تېنىڭدىن كېلىۋاتقان سەسىقچىلىقنى پۇرا، — دېدى.

ئودىسسۇس ئوت يەلپۇشتىن توختاپ، ئورنىدىن تۇردى - دە، قولىدىكى يەلپۇگۈچنى تەڭلەپ تۇرۇپ، ساقاللىرىنى تىترەتكەن پېتى ئەلەم بىلەن:

— ھەي قىز، سەن غەرەز ئۇقمايدىغان نېمىكەنسەن! مەن سېنىڭ ئاتاڭ دېمەتلىك ئادەم. جۇل - جۇل كىيىم كىيگەنلىكىم ئۈچۈن ماڭا مۇشۇنداق ئاھانەت قىلىۋاتامسەن؟ ھەممە ئادەمنىڭ قېرىيىدىغان چېغى بولىدۇ، ھېچكىم ئۆزىنىڭ كېيىنكى كۈنلەردە ماكانسىز قالىدىغان - قالمايدىغانلىقىنى ئالدىن بىلەلمەيدۇ. بۇ- رۇن مەنمۇ بەختلىك ئادەم ئىدىم، ئېسىل ئۆي - ماكانىم، بىھېساب مال - دۇنيايىم بولغان، چاكارلىرىممۇ كۆپ ئىدى. ھەممىشە مۇساپىر ۋە قەلەندەرلەرنىڭ بېشىنى سىلايتتىم. ئۇلار- نىڭ تۇرقى مەيلى قانداق بولسۇن، ئۇلار مەيلى ئەر ياكى ئايال، ياكى قېرى - ياش بولسۇن، ھاجىتىدىن چىقاتتىم. چۈنكى ئادەم ھاياتىنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلىقى ماڭا ئايان ئىدى! ھەي قىز، پەخەس بول، سېنىڭ تەقدىرىڭمۇ مېنىڭكىدەك بولۇپ قېلىشى مۇمكىن! خانىشىڭ ماڭا غەزەپلەنسە ياكى ئودىسسۇس قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، سېنىڭ رەزىل بىرنېمە ئىكەنلىكىڭنى بىلىپ قالسا، ئۇ سېنى قانداق بىر تەرەپ قىلىدۇ؟ بۇنىڭغا بىر نېمە دېمەك تەس! — دېدى.

پېنېلوپې قەلەندەرنىڭ گېپىنى قوللاپ بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس لىڭشىتىپ قويدى. بېشىدىن تالاي كەچمىشلەر ئۆتكەن بوۋاينىڭ گەپلىرى ئۇنىڭغا ياراپ كەتكەنىدى. ئۇ كەينىگە ئۆرۈ- لۈپ ھېلىقى دېدەككە كەسكىن ھەم يوللۇق تەنبىھ بېرىپ:

— مېلانتوس، نېمىدېگەن رەزىل قىزسەن، نومۇسنى بىل-

مەيدىغان زەھەرخەندە نېمىكەنسەن. بۇ مۇساپىرنى ناھايىتى ھۆر-
مەت قىلىمەن، ئۇنىڭدىن ئېرىمنىڭ دېرىكىنى ئالماقچىمەن،
سەن بۇنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى مازاق قىلىپ، ئۆزۈڭچە كۆزگە
ئىلماي كېتىۋاتىسىنا، بۇ نېمىدېگەن ھەددىدىن ئاشقانلىق؟ شۇ
تاپتا مۇساپىر بىلەن پاراڭلىشىدىغان ئىشلار بار، سېنى بىر تەرەپ
قىلىدىغان چۈلام يوق، سەل تۇرۇپ سېنى ھەرگىز ئاياپ قويمايۋ-
مەن! — دېدى.

مېلانتوس قورقتى ھەم خىجىل بولدى، ئۇ قولى بىلەن
يۈزىنى توسۇپ زالدىن چىقىپ كەتتى. زالدىن چىقىپ كېتىۋې-
تىپ يەنىلا قەلەندەرگە ئۆچلۈك قىلىپ، بارماقلىرىنىڭ ئارىسى-
دىن ئۇنىڭغا ھومايدى.

ياشانغان دېدەك ئورىكولىيە قەلەندەرگە ئورۇندۇق قويۇپ
بەردى. ئودىسسۇس يېقىنراق كېلىپ، ئايرىلىپ كەتكىلى ئۆزاق
يىل بولغان خوتۇنىنى كۆردى. ئىككىسى ئىككى خىل ھېسسىياتـ
تا ئىدى، بىرى قايغۇ بىلەن شادلىقنى زورىغا بېسىپ، يەنە بىرى
دەرد ـ ئەلەمگە چۆمۈپ ئولتۇراتتى.

بىر جۈپ يېقىن دوستلارغا ئوخشاش، پېنېلوپې قەلەندەرگە
ئۆزىنىڭ ئازابلىق سەرگۈزەشتلىرىنى ئىزھار قىلدى. ئۇ ئۇچ
يىل مابەينىدە ئۆزىنىڭ كۈندۈزى توقۇغان كىمخابىنى كەچتە سۆ-
كىدىغانلىقىنى دېگەن چاغدا، ئودىسسۇس كۆز ياشلىرىنى تۇتۇۋا-
لالمىدى. ئۇ خوتۇنىنىڭ پىداكارلىقىغا مىننەتدارلىق بىلدۈردى،
ئەقىل ـ پاراسىتىگە ئاپىرىن ئوقۇدى، مۇشۇنداق خوتۇنى بولغا-
نلىقى ئۈچۈن چەكسىز ئىپتىخارلاندى.

پېنېلوپې ئاخىر مۇتتەھەملەرنىڭ ئۆزىگە مەجبۇرى توي قە-
لىش تەكلىپىنى قويۇپ ئۇنى قىيىن ئەھۋالغا سېلىپ قويغانلىقـ
نى ئېيتتى ۋە بوۋايغا يالۋۇرۇپ، كارغا كېلىدىغان بىرەر تەدبىر
تېپىپ بېرىشنى، ئېرىنىڭ خەۋىرىنى بىلىشكە ئۆزىنىڭ شۇنچـ
لىك تەقەززا ئىكەنلىكىنى بايان قىلدى.

— مۇساپىر ئاكا، مەن تۆيۇق يولغا كىرىپ قالدىم، — دېدى پېنىلوپې قولياغلىقى بىلەن كۆزلىرىدىكى ياشنى ئېرتىپ، — ھەممە چارىلەرنى قىلدىم، ۋاقىتنى ئەمدى كەينىگە تارتسام بولـ مايدۇ. ناۋادا ياتلىق بولۇشنى رەت قىلسام، لايىق چۈشكەنلەر ھەرگىز قاراپ تۇرمايدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە، ئاتا ـ ئانام ۋە ئاكا ـ ئۇكىلىرىم مېنى ياتلىق بولۇشقا مەجبۇرلاۋاتىدۇ. ئوغلۇممۇ مال ـ مۈلكىنىڭ كۈنسېرى تۈگەپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مەندىن خاپا. ياخشى نىيەتلىك ئاكا، زېۋسنىڭ يۈز ـ خاتىرىسـ نى قىلىپ، ماڭا بىر ئامال تېپىپ بەرگەن بولسىلا! ئەمدى ئېرىم توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرسىلە، ئومائوستىن ئاڭلىدىم، سـ لى ئېرىمنى كۆرگەن ئىكەنلا، تېزرەك سۆزلەپ بېرىشلىرىدىن سورايمەن.

ئودىسسۇسنىڭ خوتۇنىنى باغرىغا چىڭ بېسىپ، بېشىنى قۇچاقلاپ تازا يىغلىغۇسى كەلدى. ئەمما، ئوردىدا ئاسىيلار بار ئىدى. شۇلاردىن بىرەرسى كۆرۈپ قالسا، خەتەرلىك ئەھۋال يۈز بېرەتتى. ئۇ كۆز ياشلىرىنى زورىغا بېسىپ، چەكچەيگەن ھالەتتە تاش ئادەمدەك ئىپادىسىز ئولتۇرۇپ كەتتى. ئاندىن ئېھتىياتچاڭـ لىق بىلەن ئودىسسۇس بىلەن بىللە ھايات ـ ماماتلىق جەڭلەرنى باشتىن ئۆتكۈزگەنلىكى، كەسكىن قـۇرغان جېڭى، تىرويانـڭ تاغ ـ دەريالىرىنىڭ مەنزىرىسى، ياغاچ ئات ھېيلىسى توغرۇلۇق سۆزلەپ كەتتى ھەم تەۋەككۈلچىلىككە تولغان يېرىمى راست، يېرىمى يالغان كەچمىشلەرنى تىلغا ئېلىپ ئۆتتى.

پېنىلوپې يەنە يىغلاشقا باشلىدى، ئۇ شۇ تاپتا ئېرىنىڭ بېشىغا كەلگەن قىسمەتلەرنى، جەڭگاھتىكى باتۇرلۇقلىرىنى ۋە سەرسانلىق ئىچىدە ئۆتكەن قورقۇنچلۇق كۈنلىرىنى كۆرۈپ ئولـ تۇرغاندەك بولۇۋاتاتتى. ئۇ قانغۇچە يىغلاپ بولۇپ، ئېرىنىڭ كىيىنىشى، ياسىنىشى، تەقى ـ تۇرقى توغرۇلۇق قەلەندەردىن تەپسىلىي سورىدى. پېنىلوپې مۇشۇ ئـارقـلـىق قـەلـەندەرنىڭ

گەپ ـ سۆزىدە يالغان بارمۇ يوق، بىلمەپ باقماقچىدى.

ئودىسسۇس كۆزلىرىنى يۇمۇپ خۇددى قەدىمىي بىر ھېكايە-نى بايان قىلىشقا تەمشەلگەندەك ئويچان ئولتۇرۇپ كەتتى. ئۇ:

— بۇ ئىشلارغا ئۇزاق بولۇپ كەتتى. تەپسىلىي ئەھۋالنى ئەسته تۇتۇشمۇ تەس. ئېرىكسىزلىك تروياغا ئۇرۇشقا ئاتلانغانلىقى يېگىرمە يىلنىڭ ئالدىدا بولغان ئىشلارغۇ دەيمەن. ئېسىمدە قېلىد-شىچە، ئۇ قوي يۇڭىدىن توقۇلغان بىنەپشەرەڭ خالات كىيىۋالغان-دەك قىلاتتى. خالاتنىڭ يۇقىرىقى تۈگمىسىگە بىر ئۇچ ئىتى نەقىشلەنگەن، خالىتىنىڭ ئىچىگە كەندىردىن سېپىتا توقۇلغان ئاق ئىچ كىيىم كىيگەن، بۇلجۇڭ گۆشلىرى كىيىملىرىدىن بۇرتۇپ چىققان. ئۇ «مۇرىسى كەڭ، بېلى ئىنچىكە باتۇر، كۆچلۇك كېلور» دېگەنلەرنىڭ تېپىغا مەنسۇپ قەھرىمان ئىدى. ھەي... چاچلىرى... قاپقارا، پارقىراق، بۇدۇرە، بۇرنى ئىلىپتەك تۇپ-تۇز، كۆزلىرى بۇركۈتىنىڭكىدەك ئۆتكۈر ئىدى. ئۇ كىشىگە سۇرلۇك، جەسۇر ئادەمدەك تەسىرات بېرەتتى، ئۆزى تولىمۇ جاسارەتلىك ئىدى، — دېدى.

— ئۇ! ... بولدى بەس! — پېنېلوپېنىڭ كۆزلىرىدىن بۇل-دۇقلاپ ياش تۆكۈلدى، — مۇساپىر ئاكا، سىلى يالغان گەپ قىلمايلا. مېنىڭ ئېرىم، قەھرىمان ئودىسسۇس شۇ! بىراق... بىراق ئىشەنمەيمەن... ئۇ ئەمدى قايتىپ كەلمەيدۇ... ياق، قايتىپ كەلمەيدۇ.

پېنېلوپې قولياغلىق بىلەن پېشانىسىنى بېسىپ قويدى. ئۇنىڭ بېشى قايغاندەك قىلاتتى. شۇ تاپتا نازۇك بەدەن، ئاق كۆڭۈل خانىش ئۆزىنى تۇتالماي قىلىۋاتاتتى. ئۇ قېرى قەلەندەر-نىڭ چارچاپ كەتكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالدى. خەيرخاھلىق ھېسسى-ياتى بىلەن دېدەكلىرىگە بوۋاينى يۇيۇندۇرۇپ، كىيىم ـ كېچەك-لىرىنى يۆتكىتىپ، ھاردۇق ئېلىشى ئۈچۈن تۆشەك ھازىرلاپ بېرىشكە بۇيرۇدى.

— ياق، هۆرمەتلىك خانىش! — دېدى ئودىسسۇس رەت قىلىپ، — مېنىڭ يۇيۇنغۇم يوق، بەلكى كۆرۈنۈشتە مۇلايىم، ئەمما كۆڭلىدە مەندىن يىرگىنىدىغان دېدەكلەرنىڭ خىزمىتىمنى قىلىشقا ئېھتىياجلىق ئەمەسمەن. ناۋادا ماڭا ئوخشاش مۇشۇنداق كۆپ ئازاب تارتقان قېرى دېدەكلەر بولسا، شۇلارنىڭ بىرسى پۇتۇمنى يۇيۇپ قويسۇن!

— كەل، ئورىكولىيە! — پېنېلوپې قېرى بىر دېدەكنى چاقىردى، — بۇ ئاكىمىز ئودىسسۇس بىلەن قۇرداش، ئودىسسۇسنى سەن ئۆز قولۇڭ بىلەن چوڭ قىلغان، ئۇنىڭ پۇتىنى

سەن يۈيۈپ قوي! بۇنى بىر قېتىم پادىشاھنىڭ خىزمىتىنى قىلغانلىق دەپ بىل.

ئوردىكولىيە خەيرخاھلىق قىلغان تەرىزدە قەلەندەرگە قاراپ:

— ھەي، مۇساپىر، خوجايىنىمنىڭ پۇت - قوللىرى سېنىڭ پۇت - قوللىرىڭغا بەك ئوخشايدىكەن! ناۋادا ئۇ ھايات بولسا، بەلكىم سەندىن ياش تۇرغان بولاتتى. ئادەم جىق جاپا تارتسا، ياش تۇرۇپلا قېرىپ كېتىدۇ! — دېگىنىچە يىغلامسىراپ گېپىنى داۋام قىلدى، — بۇ يەرگە نۇرغۇن ئادەملەر كېلىدۇ، لېكىن گەپ قىلغان چاغدىكى ئاۋازى، تەقى - تۇرقى، يۈرۈش - تۇرۇشى ئودىسسۇسنىڭكىگە يالغۇز سېنىڭلا ئوخشاپ كېتىدىكەن.

— ھەي، مېنى تونۇيدىغان ئىككىيلەنمۇ شۇنداق دەۋاتىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى ئودىسسۇس، — بىر - بىرىگە ئوخشايدىغان ئالما تولا، بىر - بىرىگە ئوخشاپ كېتىدىغان ئادەم يوق.

ئوردىكولىيە داسقا سۇ تەڭشەۋاتاتتى، ئودىسسۇس ياش چېغىدا پۇتىدا قالغان تاتۇقنى ئوردىكولىيەگە كۆرسەتمەسلىك ئۈچۈن، ئەسكى چاپىننى تىزىغا يېپىپ، ئوت يورۇقىدىن ئۆزىنى قاچۇرىدى. بۇ ئودىسسۇس ياش چېغىدا ئوۋغا چىققاندا، ياۋا توڭگۈزنىڭ چىشلىشىدىن قالغان تاتۇق ئىدى. لېكىن، ئىشنى كۆڭۈل قويۇپ قىلىدىغان قېرى دېدەك چىراغ يورۇقىغا كەينىنى قىلىپ تۇرغان بولسىمۇ، قولى تاتۇققا تېگىپ كەتتى - دە، ھەيران بولۇپ ۋارقىرىۋەتكىلى تاس قالدى، ھاياجاندىن قوللىرى تىترەپ، داسىنىڭ سۇنى چاچرىتىۋەتتى. ئوردىكولىيەنىڭ نەپەسلىرى تېزلىشىپ، قوللىرى توختىماي تىترەيتتى. ئۇ كۆزلىرىگە ئىسسىق ياش ئېلىپ، ئودىسسۇسنىڭ تىزىنى سىيلاپ تۇرۇپ:

— جېنىم بالام، بۇ سەنغۇ! بۇ تاتۇقىڭنى ھېچكىم مەندەك پىششىق بىلمەيدۇ! — دېدى.

ئودىسسۇس دەرھال ئوڭ قولى بىلەن ئوردىكولىيەنىڭ ئاغزى-

نى ئېتىپ، سول قولى بىلەن ئۇنى يېنىغا تارتىپ پەس ئاۋازدا ئۇنىڭغا:

— توغرا، مەن شۇ، قەدىرلىك ئانا، ئەمما چۈقان كۆتۈرمە، بۇ سىرنى ھېچكىم بىلمەسۇن. سەن سىر ساقلىمايدىغان بولساڭ، ئىش بۇزۇلىدۇ، — دېدى.

— خاتىرجەم بولسىلا، خوجايىنىم! — دېدى ئوربكولىيە ئاستا جاۋاب بېرىپ، — مەن ھېچقانداق شەپە چىقارمايمەن. ئاشۇ شاللاق، ۋاپاسىزلاردىن مەنمۇ ھېزى بولاي، خوجايىن، ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى سىلىگە ئېيتىپ بېرەيمۇ؟

— ھاجىتى يوق، مەن ئۇلارنى ئېنىقلاپ بولدۇم، — دېدى ئودىسسۇس ئىشەنچ بىلەن.

دەل شۇ ۋاقىتتا، پېنېلوپې گويا چۈش كۆرۈۋاتقاندەك ھالەتـ تە چوڭقۇر خىيالغا غەرق بولغان، ئافېنا ئۇنىڭغا تاتۇقنى بىلدۇرـ مەسلىك ئۇچۇن، ئۇنىڭ خىيالىنى باشقا ئىشلارنى ئويلاشقا بۇـ راپ، دىققىتىنى چالغىتىۋەتكەنىدى.

— مۇساپىر ئاكا، مەن شۇ تاپتا تولىمۇ ئارىسالدىلىقتا قالدىم، — دېدى بىر جايغا مىقتەك قادىلىپ، پەرىشان ئولتۇرغان پېنېلوپې، — مەن ئوردىدىن خەۋەر ئېلىپ كۈيۈيمىنى كۆتۈپ ئولتۇرايمۇ يا لايىق چۈشكەنلەردىن ئەڭ مەرتىۋىلىك ھەم قىممەت باھالىق سوۋغا تەقدىم قىلغان كىشى بىلەن تۇرمۇش قۇرايمۇ؟ تىلىماكوس بالا ۋاقتىدا تۇرمۇش قۇرۇشنى رەت قىلغانىدىم. ئەمدى ئۇ چوڭ بولدى، مېنىڭ بۇ يەردىن كېتىشىمنى ئۇمۇ خالايدۇ، چۈنكى ئۇ ئودىسسۇستىن قالغان مال ـ مۈلۈكنى تۇگـ تىۋېتىشىمنى خالىمايدۇ. ھەي، مۇساپىر ئاكا، سىلى چۈشكە تەبىر بېرەملا؟— پېنېلوپې روھلىنىپ، قەددىنى رۇسلاپ كۆچـ لۈك قىزىقىش بىلەن ئۇنىڭدىن سورىدى.

ئودىسسۇس كۆزلىرىنى قىسىپ كۈلۈپ قويدى ۋە بېشىنى مەنىلىك لىڭشىتتى. ئۇ چوڭقۇر مېھىر ـ مۇھەببەت پارلىغان

كۆزلىرى بىلەن خوتۇنغا قاراپ، ئۇنىڭ ئۆزىگە چۈشىنى دەپ بېرىشنى كۈتۈپ ئولتۇردى.

— مېنىڭ يىگىرمە غازىم بار، — دەپ سۆزىنى باشلىدى پېنىلوپې ئەستايىدىللىق بىلەن، — ئىشىم يوق چاغلاردا ھەمىشە ئۇلارنىڭ يەم يېيىشىنى كۆرەتتىم. نەچچە كۈننىڭ ئالدىدا بىر چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە بىر بۇركۇت ئوقتەك پەسلەپ، غازلىرىمنىڭ بوينىنى تامام ئۈزۈۋېتىپتۇدەك، غازلارنىڭ پەيلىرى، ئىچ - قارنى ھەممە يەرنى بىر ئاپتۇدەك، قانلىرى ئوردىنىڭ ھەممە يېرىگە چاچراپ كېتىپتۇدەك. بۇركۇت خۇشال ھەم قانائەتلەنگەن ھالدا كۆككە ئۆرلەپ چىقىپ، ئايلىنىپ پەرۋاز قىلىپ يۇرگۈدەك. ئىش بۇنىڭ بىلەن تۈگىمەپتۇ. ھېلىقى بۇركۇت شەھەرنىڭ ئۈستىدە پەرۋاز قىلىپ، ھەربىر بۇلۇڭ - پۇچقاقنى كۆزىتىپ، ئاندىن ئالدىرىماي كەلگىنىچە، بالكونغا قونۇپ جىم تۇرغۇدەك. ئۇنىڭ تۇرقىدىن قېرىپ كېتىش ئەمەس، بەلكى ئۆزىنى مۇشۇ يەرنىڭ خوجايىنىدەك ھېس قىلىۋاتقان ئالامەت چىقىپ تۇراتتى. پۇقرالار ئۆيلىرىدىن چىقىپ، ھېلىقى بۇركۇتكە قاراۋاتقۇدەك. ئايالار يوپۇرۇلۇپ كېلىپ ماڭا: «بۇ ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى، خانىش! بىر توپ غاز لايىق چۈشكەنلەرنىڭ سېھرى، بۇركۇت بولسا ئودىسسۇسنىڭ سېھرى!» دەپ كۆڭلۈمنى ياساۋاتقۇدەك. تېخىمۇ ئەجەبلىنەرلىكى شۇكى، ھېلىقى بۇركۇت كەڭ يەلكىلىرىنى ئوينىتىپ، ماڭا ئادەمنىڭ ئاۋازى بىلەن: «مەن قايتىپ كېلىپ ئۇلارنىڭ جېنىنى ئالدىم، بىر تال غازمۇ تېرىك قالمىدى!» دەۋاتقۇدەك.

پېنىلوپې سۆزلەپ بولۇپ، قانائەتلىنەرلىك جاۋابقا ئېرىشىش ئۈچۈن، ئۇمىد بىلەن قېرى قەلەندەرگە قارىدى. قەلەندەر ئۇنىڭغا قانائەتلىنەرلىك جاۋاب بەردى. لېكىن، پېنىلوپېنىڭ چىرايىدا چۈشىنىڭ خۇلاسىسى شۇنداق بولۇشى كېرەكتەك، پەسىللەرنىڭ ئالمىشىشى مۇقەررەر بىر ئىشتەك، بۇنىڭ ئەجەبلە-

نىدىغان يېرى يوقتەك چۈشىنىكسىز ئىپادە ئەكس ئېتەتتى.
— ھۆرمەتلىك خانىش، بۇ چۈشكە مۇناسىق تەبىر بېرىشكە توغرا كېلىدۇ: ئودىسسۇس چوقۇم قايتىپ كېلىدۇ. لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ھېچقايسىسى ساق قالمايدۇ. بۇركۈت بۇنى ئىسپاتلاپ بوپتۇ. مېنىڭ بۇ توغرۇلۇق گەپ قىلىشىم ئورۇنسىز، — قەلەندەر شۇنداق دەپ ھېچ ئىش بولمىغاندەك بېشىنى كۆتۈرۈپ ئاسمانغا قارىدى.
پېنېلوپېنىڭ يۈزىدىكى «لىپىدە» ئەكس ئەتكەن خۇشاللىق ئالامىتى تېزلا غايىب بولدى. ئۇ قايغۇغا پاتقان ھالدا، بۇ يەردە ھەر ۋاقىت يۇز بېرىۋاتقان رېئاللىقنى ئەسلىدى.
— ھەي، — دېدى پېنېلوپې خۇرسىنىپ، — چۈش كىچىك بالىلار پۈۋلەپ چىقارغان ماغزاپقا ئوخشاش نېمە، كۆزنى يومۇپ ئاچقۇچە يېرىلىپ كېتىدۇ. رېئاللىق دېگەن دېگىز بويىدىكى خادا تاش، ئۇ قورقۇنچلۇق مەۋجۇدىيەت. ئەتە مەن تەقدىرىمگە زىچ باغلانغان يېڭى مۇساپىنى باشلايمەن، ئوردىدىن ئايرىلىمەن. لېكىن، مەن ئادەتتىكى ئادەملەرنىڭ قولىدىن كەلمەيدىغان بىر قىيىن ئىشنى شەرت قىلىمەن. ئۇلار مېنى بىزنى قەستەن قىينىۋاتىدۇ دېسۇن ياكى ۋاقىتنى كەينىگە تارتىۋاتىدۇ دېسۇن، نېمە دېسە دەۋەرسۇن، مەن ئوقيا ئېتىش مۇسابىقىسى ئۇيۇشتۇرىمەن. ئودىسسۇس ئۆيدىكى چاغدا ھەمىشە مۇشۇ ماھارەتنى كۆرسىتەتتى. بۇ شەرتنى ئورۇنداش پەقەت شۇنىڭلا قولىدىن كېلىدۇ، ئۇ ئون ئىككى پالتىنى قاتار تىزىپ قويۇاتتى، ئاندىن ئۆزى يۇز مېتىر يىراقلىققا بېرىپ، ئوقيادىن ئوق ئۇزۇپ تىكلەكلىك تۇرغان ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈۋېتىپ: بۇ «يۇز قەدەم يىراقلىقتىن پالتىنىڭ كۆزىدىن ئوق ئۆتكۈزۈش» دېيىلىدىغان ماھارەت. ناۋادا بېرىسى راستىنلا شۇنداق قىلالىسا، مەنمۇ نەق مەيداندا شۇنىڭغا ياتلىق بولىدىغانلىقىمنى ئېلان قىلىمەن!

قەلەندەر:

— ئوقيا ئېتىش مۇسابىقىسى، بۇ ھەقىقەتەن ياخشى چارە ئىكەن، كېسىپ ئېيتىمەنكى، يۇز مېتىر يىراقلىقتىن ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتىپ ئوق ئۇزۇپ ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈۋېتىدىغان بىرەر نوچى چىقماي تۇرۇپلا، ئودىسسۇس قايتىپ كېلىدۇ، — دېدى.

خانىش:

— ئۇمىد، ئۇ رېئاللىق ئەمەس، — دېدى.

قەلەندەر:

— ئەمسە قاراپ تۇرۇڭ، — دېدى.

ئون ئىككىنچى قىسسە

ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتالايدىغان ئادەم چىقمىغانلىقى

پېنىلوپې كۆڭلى غەش ھالدا دەستىسى پىل چىشىدىن قىلىنغان مىس ئاچقۇچنى ئامبارنىڭ قۇلۇپىغا سالدى، ئىشىك غىچىرلاپ ئېچىلدى. ھەر خىل قىممەت باھالىق بايلىقلار ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا تۇراتتى: ساندۇق ـ ساندۇق ئالتۇن ـ كۈمۈش، ئۇنچە ـ مەرۋايىت؛ ئىشلىتىش ئورنى ئوخشاش بولمىغان تۆمۈر-دىن ياسالغان جابدۇقلار... خانىش بەرگەن بۇ نەرسىلەرگە نەزەر كۆزىنى سالماي، قانداقتۇر بىر نەرسىنى كۆزلەپ ئالدىغا قاراپ ماڭدى. ئۇ كونا ھەم پۇختا بىر ئوقيا ئىدى. يان تەرەپتە لىق ئۆتكۈر يا ئوقى قاچىلانغان ئوقدان بار ئىدى. ئوقيا بىلەن ئوقدان گىرەلەشتۈرۈلۈپ تامغا ئېسىلغانىدى. ئوقيا ئاددىي ئىدى، ئىكى-كى بېشى كالا مۈڭگۈزى بىلەن قاپلانغان، كىرىچى تىلىم قىلىنغان كالا تېرىسىدىن ئېتىلگەنىدى.

پېنىلوپې يەرنى پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ، تامدا ئېسىقلىق تۇرغان ئوقيا بىلەن ئوقدانىنى ئالدى. ئۇنىڭ ۋۇجۇدى ئىختىيار-سىز يوپۇرماقتەك تىترەپ كەتتى ـ دە، ئورۇندۇقتا لاسسىدە ئولتۇرۇپ قالدى ۋە كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ياش تۆكۈلدى. ئۇ ئەينى يىللاردا قىرانىغا يەتكەن ئودىسسۇس مۇسابىقە مەيدانىدا ماھارەت كۆرسىتىپ، ئۇنى خوتۇنلۇققا ئالغانلىقىنى؛ ئودىسسۇس-نىڭ قاۋۇل سىماسىنى، ئۇنىڭ تاغ چوققىلىرىدا، جىرا ـ سايـ

لاردا تالاي قېتىم مۇشۇ ئوقيا بىلەن ساناقسىز ئۇچار قۇش ۋە ياۋايى ھايۋانلارنى ئوۋلىغانلىقىنى ئەسلىدى. مانا بۇگۈن ئوقيا شۇ پېتى تۇرۇپتۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئىگىسى يوق ئىدى. ئۇ قولىدىكى ئوقيا بىلەن ئوقدانغا قاراپ يۈرىكى تېخىمۇ پۇچىلىنىپ كەتتى.

پېنىلوپېنىڭ تولا يىغلاپ كۆز ياشلىرىمۇ قۇرۇپ كەتتى، كۈنمۇ خېلىلا ئۆرلىگەنىدى، ئۇ بۇلارنى ھېس قىلمايتتى. دېدەكلىرى ئۇنى يېڭىدىن ئاستا تارتقاندا، ئۇ ئاندىن ئۆزىگە كېلىپ، قولىدىكى نەرسىلەرنى ئۇلارغا بېرىپ، ئورنىدىن تۇردى ـ دە، ئامبارىدىن ئايرىلدى.

زال ۋاراڭ ـ چۇرۇڭغا تولغان، تاللاش پۇرستىگە ئېرىشىش تەمەسىدا كەلگەن لايىق چۈشكەنلەر ئادەتتىكى كۈنلەردىكىدىن كۆپ ئىدى. قېرى قەلەندەر يەنىلا بوسۇغا تۈۋىدە ئولتۇراتتى. ئۇ ئارىلاپ ـ ئارىلاپ چىدىغۇسىز ھاقارەتكە ئۇچراپ قالاتتى: بىرسى كېلىپ تىللايتتى، يەنە بىرسى زاڭلىق قىلىپ ئۆتۈپ كېتەتتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ قەبىھ بولغان كىتىسىپتوس بىر كالا پاچىقىنى ئېتىۋېدى، ئودىسسۇس چاققانلىق قىلىپ كالا پاچىقىدىن ئۆزىنى قاچۇردى.

ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ توختىدى، ئادەملەر نەزەرىنى ئىشىككە ئاغدۇردى. پېنىلوپې زالدا پەيدا بولدى، دېدەكلىرى ئوقيا بىلەن ئوقدانىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭ كەينىدە تۇرۇشاتتى. پېنىلوپې خاتىرجەم ھەم ئىپادىسىز قىياپەتتە:

— ماڭا لايىق چۈشكەن خالايىق، سىلەر بۇ يەردە ئۇزاق يىل كۈتتۈڭلار. تەڭرى پېشانەمگە مۇشۇ تەقدىرنى پۈتكەنىكەن، قولىدىن كەلماقتىن باشقا ئامال يوق. لېكىن، شۇنچىلىك كۆپ ئادەم ماڭا ئېرىشىشنى ئويلايدۇ، سېلىشتۇرۇش، تاللاش ماڭا تەس كېلىۋاتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، سىلەر تەقدىم قىلغان سوۋغىلار سىلەرنىڭ دۆلەتمەن ئىكەنلىكىڭلارنىلا ئىسپاتلىغىنى بىلەن، باشقا

ھادىرلىقىڭلارنى ئىسپاتلاپ بېرەلمەيدۇ. مەن ئاخىرقى بىر شەر-تىمنى ئوتتۇرىغا قويىمەن: مەن ئوقيا ئېتىش مۇسابىقىسى ئۈيۇشتۇرمەن. مېنى ئەمرىگە ئالماقچى بولغانلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ مۇسابىقىگە قاتنىشىدۇ. بۇ قەھرىمان ئودىسسۇسنىڭ ئوقياسى، يۇز مېتىر يىراقلىققا ئون ئىككى پالتا قاتار تىزىپ قويۇلىدۇ. كىم مۇشۇ ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتىپ، ئۇزگەن ئوقىنى ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈۋېتەلىسە، شۇ كىشى مېنى خوتۇنلۇققا ئالىدۇ. مەنمۇ بۇ يەردىن — ئودىسسۇسنىڭ ئۆيىدىن ئايرىلىپ، شۇنىڭ بىلەن بىللە كېتىشكە رازى. چۈنكى شۇ كىشى باھادىرلىقتا بۇرۇنقى ئېرىم بىلەن ئورتاقلىققا ئىگە بولغان بولىدۇ.

پېنېلوپې ئومائوسقا ئوقيانى لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ بېرىشنى ئېيتتى. ئومائوس ئوردىنىڭ خوجايىنى ئالمىشىدىغانلىقىنى پەملەپ، ئىختىيارسىز كۆزىگە ياش ئالدى، ئۇنىڭ يېقىن ھەمراھى پىلوتوسنىكمۇ كۆڭلى بۇزۇلدى.

رەھىمسىز ئانتىنوس چاكارلارنىڭ كۆڭلى بۇزۇلغانلىقىنى كۆرۈپ، بۇنىڭدىن بەك ئاچچىقى كەلدى ـ دە، ئۇلارغا كايىپ:

— ھوي سەھرالىق، مۇشۇنداق پەيتتىمۇ يىغلامسىلەر؟ بۇ-گۈن دېگەن خۇشاللىق كۈن. يىغا ـ زارە قىلىشىپ خانىشىنىڭ كۆڭلىنى بىسەرەمجان قىلىۋاتىسىلەر. يا سىرتقا چىقىپ يىغلاش، يا بولمىسا جىم ئولتۇرۇپ قورساق توقلاش، كەيپىمىزنى ئۇچۇرۇشما. بىز ئوقيا ئېتىش مۇسابىقىسىگە چۈشىمىز، گەرچە بۇ كىرىچنى تارتىش، يۇز مېتىر ئارىلىقتىن ئوق ئۇزۇپ تېكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈش ئاسان بولمىسىمۇ، بۇ يەردە ئودىسسۇستەك قەھرىمان بولمىغان تەقدىردىمۇ، سىناپ باقىمىز، تەقدىر تەڭرىچىسى قايسىمىزنى ياقتۇرۇپ قالسا، شۇ غەلىبە قىلىدۇ، — دېدى.

تېلىماكوسنىڭ ئىشەنچىسى بار بولغاچقا، شۇ تاپتا تولىمۇ

خۇشال ئىدى. ئۇ قىساس ئېلىش پەيتىنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى بىلەتتى. ۋاقتى كەلگەندە، ئاتىسى بىلەن مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ جەڭ قىلىپ، لايىق چۇشكەنلەرنى قاتتىق جازالايتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، بۇ بىر توپ ئەبلەخلەرنى خاتىرجەم قىلىپ، سىرنى ئاشكارىلاپ قويماسلىق كېرەك ئىدى. ئۇ قەلەندەرنىڭ كۆزىگە قارىدى، قەلەندەر ئۇنىڭغا ۋاقىتنى قولغا كەلتۇرۇش ئۈچۈن، ئاۋۋال مۇسابىقىگە چۇشۇش توغرۇلۇق بېشارەت بەردى. شۇنىڭ بىلەن، تىلىماكوس ئورنىدىن تۇرۇپ، ئوقيانداڭ ئالدىغا كەلدى ـ دە:

— تەڭرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە، ئاپام نۇسرەت قانغان كىشى بىلەن كېتىدىغان بولۇۋاتىدۇ. مېنىڭ كۆزۈم قىيمايۋاتىدۇ ھەم ئىچىم تارلىق قىلىپ تۇرىدۇ. چۇنكى ئىتاكىدا ئۇنىڭدەك ساھىبجامال ئايال يوق، شۇڭا مەنمۇ مۇسابىقىگە قاتنىشىمەن. مېنىڭ مەقسىتىم دەل سىلەرنىڭ مەقسىتىڭلارنىڭ ئەكسىسى، مەن ئاپامنى ئېپقالىمەن. بۇ دېگەنلىك، كىرپچىنى تارتىپ

یا ئوقىنى تىكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزەلمەسەم، ئاپام بۇ يەردىن باشقا ھېچ يەرگە بارمايدۇ دېگەنلىك، — دېدى.

تىلماكوس شۇنداق دېگىنىچە ئۆتكۈر خەنجىرىنى بېلىدىن يەشتى، بىنەپشەرەڭ خالتىنىنى ئۈچىسىدىن سالدى. ئاندىن ئوقيانى قولىغا ئېلىپ بار كۈچىنى چىقىرىپ تارتتى. ئۇ تۆمۈردەك قاتتىق كىرىچنى ئۇدا ئۈچ قېتىم تارتتى. لېكىن، كامالەكنى ئىگەلمىدى، ئەمگىكى بىكار بولدى، تىلىماكوس ئوقيانىڭ ئەلمى — تەلمىنى بىلىپ، تۆتىنچى قېتىم يەنە تارتىپ، كامالەكنى ئېگىشكە ئۇرۇندى. ئۇ چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ئاندىن كۈچەپ تارتماقچى بولدى، چۈنكى ئۇ ئۆزىدە ئائىلىسىدىكى تەۋەرۈك ئوقيانى تارتقۇدەك ئىقتىدار باردەك ھېس قىلدى. دەل مۇشۇ ۋاقىتتا بوسۇغىدا ئولتۇرغان قەلەندەر يۆتىلىپ قويدى. ئەقىللىق تىلماكوس شۇئان كامالەكنى ئەگمەسلىك توغرۇلۇق ئاتىسىنىڭ ئۆزىگە بىشارەت بېرىۋاتقانلىقىنى چۈشەندى. ئۇ ئامالسىز قالغان قىياپەتتە ئوقيانى باشقىلارغا بەردى ۋە:

— بۇ تەڭرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى! — دېدى قىزىرىپ ھاسىرىگىنىچە، — مەن بەك ياش، مەندە كىرىچنى تارتقۇدەك كۈچ يوق ئىكەن. بايام كۈچۈم بىكارغا كەتتى! قېنى ئەزىمەتلەر كۈچۈڭلارنى كۆرسىتىڭلار، ئاپامنى كىم قولغا چۈشۈرەلەيدىكىن.

تىلماكوس بەك قاملاشتۇردى، سورۇندىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ قىلتىقىغا چۈشتى. بۇ ھال لايىق چۈشكەنلەرنى خىجىلا خاتىرجەم قىلىپ قويدى. ئانتىنوس خۇددى كىرىچنى تارتالايدىغاندەك، لېكىن پۈرسەتنى باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىۋاتقان قىياپەتتە، باشقىلارنى كىرىچنى تارتىشقا ئۈندىدى. باشقىلارنىڭ ئوقيا ئېتىشتا ئۆزىگە يەتمەيدىغانلىقى ئۇنىڭغا مەلۇم ئىدى.

— كېلىڭلار، دوستلار، — دېدى ئۇ بىر تەكلىپنى ئوتتۇرىغا

غا قويۇپ، — ئولتۇرغان رىتسمىز بويىچە بولسۇن: سولدىن ئوڭغا قاراپ، قەدەھ يۇرۇشتۇرۇش تەرتىپى بويىچە ئوقيا ئاتايلى.

لېئودېس تەڭرىلەرگە ئاتاپ شاراب چاچقۇچى بولغاچقا، ئۇ ھەمىشە ئۇزۇن ئورۇندۇقنىڭ بېشىدا ئولتۇراتتى. ئانتىنوسنىڭ تەلۈلىكىدىن، بەزمىدىكى ۋاراڭ ـ چۇرۇڭلارنىڭ ھەممىسىدىن شۇ بەكرەك بىزار ئىدى. لېئودېس تەڭرىنىڭ ياخشى ـ ياماننى ئايرىيدىغان پەيلىنى ئوبدان بىلەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، بىر تالاي شۇملۇقتىن دېرەك بېرىۋاتقان ئالامەتلەردىن، لايىق چۈشۈشتەك بۇ كۆلكىلىك ئويۇننىڭ ياخشى ئاقىۋەت ئېپكەلمەيدىغانلىقىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى. ئۇ بوسۇغا تۈۋىگە ئاستا كېلىپ ئوقيانى قولىغا ئېلىپ ھەرقانچە كۈچەپمۇ كىرىچنى مىدىرىتالمىدى.

— مەن تارتالمىغۇدەكمەن، — دېدى ئۇ زەئىپ قولىنى چۈشۈرۈپ، — باشقىلار تارتىپ كۆرسۇن، مەن ئوقيا ئېتىش ئەھلى ئەمەس. بىراق شۇنداق دېيىلەيمەنكى، بۇ ئوقيا تالاي ئادەملەرنىڭ بېشىغا چىقىدۇ. بالدۇرراق بولدى قىلغىنىم تۈزۈك. ئوچۇق

گەپ قىلغانلىقىم ئۈچۈن مەندىن خاپا بولماڭلار ... ئولتۇرغانلارنىڭ ئۈمىدى كۆپۈككە ئايلىنىدۇ.

ئۇ شۇنداق دەپ ئوقيا بىلەن ئوقدانىنى تۈۋرۈككە يۆلەپ قويدى.

بۇ گەپلەر ئانتىنوسنىڭ قۇلىقىغا ياقمىدى بولغاي، ئۇ كايىپ كەتتى.

— لېئودېس، سەن ئورۇنلۇق گەپ قىلمىدىڭ. ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتالمىغانلىقىڭغا قاراپلا، باشقىلارنىمۇ تارتالمايدۇ دەپ ئويلامسەن؟ كېلە، مېلانتوس.— دېدى ئۇ پادىچىغا بۇرۇلۇپ،— بىر چوغدانغا ئوت قالا، ئۇنىڭ يېنىغا بىر ئورۇندۇق قوي، بۇ كامالەكنى چوشقا مېيى بىلەن مايلا، تېز بول!

مېلانتوس ھۇرۇنلۇق قىلىشقا پېتىنالماي، ئىتتەك سوكۇلداپ بېرىپ، ئاشخانىدىن ئوت يېقىغلىق بىر چوغدان، چوشقا مېيى ئاچىقتى. ئانتىنوس يەنە:

— بۇ ئوقيا ئۇزاق تۇرۇپ كەتكەن، شۇڭا كامالىكى تاشتەك بولۇپ كېتىپتۇ. ئوتتا قىزدۇرۇپ، ئاندىن مايلىساق ئاسان ئەگىكىلى بولىدۇ،— دېدى.

مېلانتوس ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە كامالەكنى ئوتتا قىزدۇرۇپ مايلىدى، لايىق چۈشكەنلەر كەينى ـ كەينىدىن كامالەكنى ئېگىپ باقتى. لېكىن، كامالەك يەنىلا ئېگىلمەي تاشتەك تۇراتتى. ئۇقيانى سىناپ باقمىغان ئانتىنوس بىلەن ئورنىماكوسلا قالدى.

ھەممىسى ھاسىراپ كېتىشتى، ئۇلار ئامالسىزلىقتىن باشلىرىنى چايقاشتى. لايىق چۈشكەنلەرنىڭ دىققىتى كامالەكنى ئېگىشكىلا مەركەزلىشىپ قالغانىدى. قەلەندەرنىڭ ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ سىرتقا چىقىپ كەتكەنلىكىنى ھېچكىم تۇيمىدى. ئۇ سىرتقا ماڭغاندا، پادىچى بىلەن چوشقا باقارنى سىرتقا چىقىشقا ئىشارەت قىلدى.

ئىككىيلەن ئوردىنىڭ سىرتىغا چىقىپ ئۆزلىرىنى نېمىشقا

سىرتقا چاقىرىپ چىققانلىقىنىڭ سەۋەبىنى ئودىسسۇستىن سورىدى.

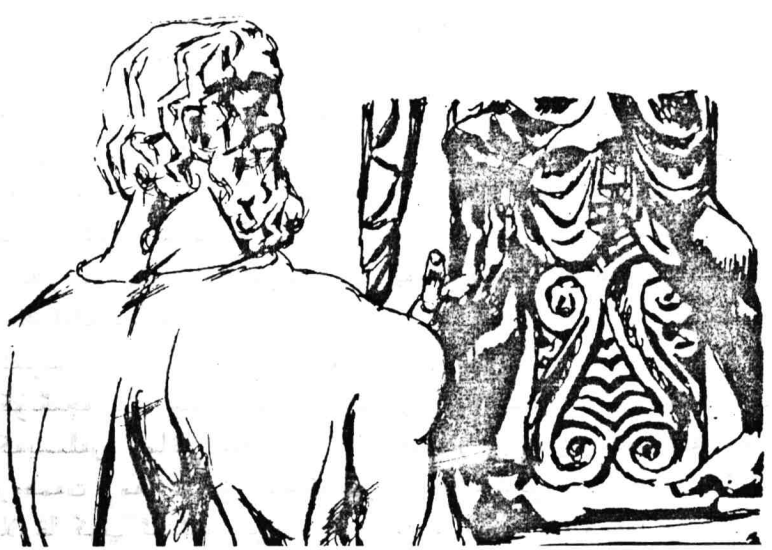
قەلەندەر جىددىي يوسۇندا ئىككىسىگە تىكىلىپ قاراپ، ئاندىن ئېغىز ئاچتى، ئۇنىڭ ئاۋازىدا تۆمۈرنى ئېگىپ تاشلايدىغان بىر خىل كۈچ - قۇدرەت بار ئىدى.

— دوستلىرىم، سىلەردىن بىر نەرسىنى سورايمەن، — دېدى ئۇ قاشلىرىنى ھىمىرىپ، — ماڭا ئوچۇق جاۋاب بېرەلەمسىلەر؟

— گەپ بولسا ئوچۇق دەۋېرىڭ. بىز تۈز كۆڭۈل ئادەملەر! — دېدى پىلوتوس ئىككىلەنمەي. ئومائوسمۇ بېشىنى لىڭشىتىپ ئۇنىڭ گېپىگە قوشۇلدى.

قەلەندەرنىڭ كۆزلىرى نۇرلىنىپ كەتتى، ئۇ ساقلىنى سىمداپ تۇرۇپ:

— سىلەرنىڭ سادىق ۋە تۈزلىكىڭلارنى كۆرۈپ، سىلەرگە شۇنداق دېدىم، بولمىسا سۆكۈت قىلىپ يۈرۈۋەرگەن بو-

لاتتىم، — دېدى.

— گەپ بولسا تېزرەك دەڭ، بىزگە تاشقا ئىشەنگەندەك ئىشەنسىڭىز بولىدۇ، — دېدى پىلوتوس ئالدىراپ.

— ماقۇل ئەمسە، سىلەردىن سوراپ باقاي، — دېدى قەلەندەر، — ناۋادا تەڭرىمىز بىردىنلا ئودىسسۇسقا ياقا يۇرتتىن قايتىپ كېلىشنى نېسىپ قىلسا، ئۇنداقتا سىلەر قايسى تەرەپتە تۇرىسىلەر؟ ئودىسسۇسقا ياردەم قىلامسىلەر ياكى لايىق چۈشكەندەك تەرەپتە تۇرامسىلەر؟ راست گېپىڭلارنى قىلىڭلار!

— ئاھ، تەڭرىمىز ئۇستىمىزدە تۇرۇپتۇ، — دېدى پىلوتوس قاتتىق هاياجاندا، — ناۋادا گېپىڭىز راستقا ئايلىنىپ، ئودىسسۇس راستتىنلا قايتىپ كەلسە، يالغان دەۋاتقىنىم يوق، جەڭدە ئودىسسۇسقا پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ياردەم قىلىپ، لايىق چۈشكەنلەرنى تامام قىرىپ تاشلايمەن.

ئومائوسمۇ قىلچە ئارىسالدى بولماي:

— بۇنىڭغا گەپ كەتمەيدۇ، بۇ بىزنىڭ ئۇزاقتىن بۇيان كۈتكەن ئارزۇيىمىز! — دەپ گەپ قاتتى.

— بارىكاللا، سادىق چاكارلار! — ئودىسسۇس ئىككى چاكىرىغا شەكسىز ئىشىنىپ، ئۇزى ئۇزاقتىن بۇيان يوشۇرۇپ كەلگەن هەقىقىي ئەهۋالىنى ئۇلارغا سۆزلەپ بەردى، — ئاڭلاڭلار، مەن، مەن پادىشاھ ئودىسسۇس بولىمەن! مەن يىگىرمە يىلدىن بېرى تالاي مۇشكۈلاتلارنى تارتىپ، ئاخىر قايتىپ كەلدىم! شۇنچە يىللاردىن بۇيان ئۆزگىرىش زور بوپتۇ دېسە، مېنىڭچە ئادەملەرنىڭ قەلبىدە ئۆزگىرىش زور بوپتۇ! شۇڭا مەن قەلەندەر سىياقىغا كىرىۋالدىم. ئىككىلارنى يوشۇرۇن كۆزىتىپ سىلەرنىڭ مۇشۇ كۈنگىچە ماڭا سادىق ئىكەنلىكىڭلارنى بايقىدىم. مېنى ياد ئېتىپ كەپسىلەر، ماڭا سادىق بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە كۆپ رەھمەت. مەن لايىق چۈشكەنلەرنى يوقاتقاندىن كېيىن، ئىككىڭلارغا كۆپ ئىنئام بېرىمەن! سىلەرنى ئۆي - ئوچاقلىق قىلىپ

قويمەن، يەر - زېمىن بېرىپ، ئۆي سېلىپ بېرىمەن. تىلما-كوستىن ئۇنىڭ سىلەرنى ھۆرمەتلىشىنى، سىلەرنى ئۆز ئاكىسى-دەك كۆرۈشىنى تەلەپ قىلىمەن. قانداق، ئىشەنمەيۋاتامسىلەر؟ ئىشەنمىسەڭلەر، ماۋۇ تاتۇقۇمغا قاراڭلار! ياۋا چوشقا ئاتقىلى چىققاندا قالغان تاتۇق بۇ.

ئودىسسۇس يىرتىق كۆڭلىكىنى قايرىپ، تىزىدىكى ئۇزۇن تاتۇقنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويدى.

ئىككىيلەن شۇ ھامان خۇشاللىق ئىلكىدە تەسىرلىنىپ كۆز-لىرىگە ياش ئېلىشتى. ئۇلار كىچىك بالىلاردەك بۇقۇلداپ يىغ-لاپ، ئودىسسۇسنىڭ چاچلىرىنى، مۇرىلىرىنى سۆيۈپ كېتىش-تى، ئودىسسۇس چوڭقۇر مېھرى بىلەن ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ياسى-دى ۋە:

— گەپ قىلىدىغان ۋاقىت قالمىدى، ئەمدى ھەربىرىمىز باشلايدىغان چاغ يېتىپ كەلدى. ئومائوس، سېنىڭ ۋەزىپەڭ لايىق چوشكەنلەرنىڭ توسقىنىغا قارىماي، ئوقيانى يۇرەكلىك ھال-دا ماڭا بېرىسەن. ئاندىن دېدەكلەرنى ئارقا ھويلىغا سولاپ، زالنىڭ ئىشىكىنى سىرتىدىن مەھكەم ئېتىۋېتىسەن. سەن، پىلو-توس، تاشقىرىقى ھويلىنىڭ ئىشىكىنى ئېتىۋېتىسەن، ئارقان بىلەن چىڭ باغلىۋەتسەڭ بولىدۇ. ھېچكىم چىقىپ كەتمەسۇن. يادىڭدا بولسۇنكى، ھەربىرىمىز سىگنالى مېنىڭ ئاتقان بىرىنچى يا ئوقى بولىدۇ، ئەمدى بۆلۈنۈپ ھەربىرىمىز قىلايلى!

زالدا، ئورىماكوس قىپقىزىل كۆيۈۋاتقان چوغداندىكى ئوتقا ئوقيانى قاقلاپ ئولتۇراتتى، قالغانلار ئوقيادىن كۆزلىرىنى ئۇزۇ-ۋالالماي قالغانىدى. ئۇلارنىڭ چىرايلىرىدىن گۇمان، ئازاب، بەزىلىرىنىڭ چىرايلىرىدىن بىلىنەر - بىلىنمەس قايىللىق ۋە قورقۇنچ ئەكس ئېتەتتى. ئورىماكوس ئوقيانى ئوتتا قىزدۇرۇپ ھەرقانچە تارتقان بولسىمۇ، كامالەكنى زادىلا ئېگەلمىدى. ئۇ ئاخىر ئىلاجسىزلىقتىن، ئوقيانى يەرگە قويۇپ پېشانىسىگە

مۇشتلاپ خۇرسىنغان ھالدا:

— تازىمۇ قاملاشمىدى ـ دە، كىشىنىڭ تازىمۇ ئاچچىقىنى كەلتۈرگۈدەك! ھە، مەن پېنىلوپېنى ئالالمىغانلىقىم ئۈچۈن خاپا بولۇۋاتقىنىم يوق. ئىتاكىدا ئاكىيا ئايالىرى ساماندەك، مەن ئۆزۈمنىڭ يارامسىزلىقىمدىن، بىزنىڭ ئودىسسۇستىن پەرقىمىز-نىڭ شۇنچىلىك چوڭلۇقىدىن ئاچچىقلىنىۋاتىمەن! كېيىنكى كۈن-لەردە، ئەۋلادلىرىمىز بۇ ئىشنى تىلغا ئالسا، ئۇلار بىزنى مەس-خىرە قىلىپ كۈلىدۇ! ئۇلار: ئاشۇ لايىق چۈشكەنلەر ئوقيانىڭ كامالىكىنى ئېگەلمەي تۇرۇپ، ئۇلارغا باھادىرلىقنى تالىشىپ، خوتۇن ئېلىشنى كىم قويۇپتۇ دەيدۇ!

— بۇنداق دېمە، ئورىماكوس، — دېدى ئانتىنوس كايىپ، ئۇ يەنىلا قايىل بولماي، ئازراق بولسىمۇ ئۈمىدلىنىپ ئولتۇراتـتى، — بۇگۈن ئاپوللونىڭ بايرىمى، بايرام كۈنى بەسلىشىش مۇڭاپىق ئەمەس. بىز ئوقيا ئېتىشنى قويۇپ، شاراب ئىچەيلى. پالتىلار تىكلەكلىك پېتى تۇرسۇن، ئەتە ئوقياچى تەڭرى ئاپوللوغا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىپ، ئاندىن بەسلىشەيلى، نۇسرەت قازانساق ئەجەب ئەمەس.

لايىق چۈشكەنلەر ئىلاجسىزلىقتىن شاراب ئىچىپ، ئىچ پۈشۈقىنى چىقىرىۋاتقاندا، ئودىسسۇس ئەمدى ئوقيا ئېتىشنى تەلەپ قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى پەيتى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى ۋە لايىق چۈشكەنلەرگە بۇرۇلۇپ:

— بۈمۈ بولىدىغان گەپ ئىكەن، بۈگۈن بەك چارچاپ كەتتىڭلار. ئوبدانراق دەم ئېلىپ، قۇياش تەڭرىسى مۇقەددەس ئوقياچى ئاپوللودىن سىلەرنىڭ يېڭىپ چىقىشىڭلارنى تىلەيلى. شۇ تاپتا، ھەربىرىڭلار ئۆزۈڭلارنى سىناپ كۆردۈڭلار. قېرى تۇرۇپ مەنمۇ ئويلاپ قالدىم، ئۆزۈمنى بىر سىناپ باققۇم كېلىۋاتىدۇ. راستىمنى ئېيتسام، مەن ھېچنېمە تەمە قىلمايمەن، ئەينى يىللاردىكى كۈچۈمدىن قانچىلىك كۈچ قالدى، بىلىپ باقاي دەيمەن. سەرسانلىق ئىچىدە ئۆتكەن ھايات كۈچ ـ ماغدۇرۇمنى خورىتىپ تۈگىتىۋەتكەن بولۇشىمۇ مۇمكىن، — دېدى.

ئانتىنوس شۇئان ۋارقىراپ، ئودىسسۇسنى ئۆزىنى بىلەلمەي قېلىۋاتىدۇ، بىكار يەپ ـ ئىچىپ يۈرگىنىگە رازى بولماي، بارغانسېرى تەلۋىلەشكىلى تۇردى، ئۇ بىر بولسا شاراب ئىچىپ مەست بولدى، بىر بولسا ئالجىۋاتىدۇ دەپ تىللاپ كەتتى. ئانتىنوس يەنە قەلەندەر ئوقيانى قولىغا ئالسىلا، ئۇنىڭ شۇ ھامان ئۆلۈمگە مەھكۇم بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق بىلجىرلىدى.

لېكىن، پېنېلوپې ئانتىنوسنىڭ ئەدەپسىزلىكىگە چەك قويدى، ئۇ تەنتەنىلىك ھالدا:

— بوۋاي سىناپ باقسۇن، ئۇنىڭ مېنى خوتۇنلۇققا ئېلىش تەمەسى يوق، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ بۇ ئىشتىن غەم قىلىشى ئاساسسىز، بۇ يەر ئادىل كۈچ سىنىشىدىغان سورۇن. ھەممە ئادەم ئۆزىنى سىناپ بېقىشقا ھەقلىق. قېرى قەلەندەر كىرىچنى تارتالمىسىمۇ، كۈچىنى سىناپ باقسا، بۇنىڭ ھېچقانداق زىيىنى يوق، — دېدى.

ئورىماكوس تولىمۇ تادان ئادەم ئىدى، ئۇ باشقىلارغا قارىغاندا

يىراقنى كۆرەتتى. ئۇ ناۋادا قەلەندەر كىرىچنى تارتسا، ئۆزىنىڭلا ئەمەس، يېنىدا ئولتۇرغان بىر توپ ئادەمنىڭ ئىناۋىتىى ۋە شان - شۆھرىتى سۇغا چىلاشمامدۇ؟ دەپ ئويلىدى. شۇنداق بولسا، بۇ ئىشنى پۈتكۈل يۇنان بىلىپ كەتسە، كىشىلەر سۆز - چۆچەك قىلىشىلا قالماي، يەنە تېخى ئاقسۆڭەكلەرنىڭ ھېچقايسىسى تارتالمىغان خىسلەتلىك نەقىشلەنگەن يانى نەلەردىن- دۇر كەلگەن بىر قېرى قەلەندەر تارتىپ، تىكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈۋېتىپتۇ، دەپ ئۇلارنى زاڭلىق قىلىپ كۈلۈشى تۇرغان گەپ ئىدى.

پېنىلوپې سورۇندا بولۇۋاتقان ئىشلارنى كۆرۈپ، قەلەندەرگە قاراپ ئادىللىق بىلەن:

— ئاقسۆڭەكلەرنىڭ ئەقىللىق، باھادىر، ئاددىي خەلقنىڭ دۆت ۋە يارامسىز بولۇشى ناتايىن. بۇ مۇساپىر ئېسىلزادە ئائىلە- دىن كېلىپ چىققان. قاراڭلار، ئۇ نېمىدېگەن بەستلىك، نېمىدې- گەن كۆچتۇنگۇر! ئۇ سىناپ كۆرۈپ باقسۇن، ئۇ راستتىنلا يانى تارتالىسا، مەن ئۇنىڭغا بىر ئىچ كىيىم، بىر خالات، بىر جۈپ كەش، بىر نەيزە ۋە بىر خەنجەر مۇكاپات بېرىمەن. ئۇ شۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ خالىغان يېرىگە كەتسۇن، — دېدى.

شۇ چاغدا، تېلىماكوس ئاپىسىنى ئارقا ھويلىغا كەتكۈزۈۋەتـ- تى. ئۇ ئاپىسىغا: ئوقيانى كىمگە بېرىشنى قارار قىلىشقا ئۆزى- نىڭ ھوقۇقلۇق ئىكەنلىكىنى، ئۇ ماقۇل بولسىلا، ھەتتا قەلەندەر ئوقيانى ئېلىپ كەتسىمۇ بولىدىغانلىقىنى، ئاياللارنىڭ خىزمىتە- نىڭ رەخت توقۇش ئىكەنلىكىنى، ئەرلەرنىڭ ئوقيا ئېتىش ئە- شىغا ئاياللارنىڭ ئارىلاشمىسىمۇ بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئەسلىدە، تېلىماكوس يۇز بېرىش ئالدىدا تۇرغان قانلىق جەڭ كۆرۈنۈشىنى ئاپىسىغا كۆرسەتمەسلىك ئۈچۈن، ئۇنى ئارقا ھويلىغا كىرىپ كېتىشكە ئۇندىگەنىدى.

ئەمما، پېنىلوپې ئۇنداق چۈشەنمىدى، ئۇ كۆڭلىدە ئوغلۇم

چوڭ بوپتۇ، ئەرلەرنى ئېزىزلەپ، ئاياللارنى خارلايدىغان ئەقىدە بىلەن ئىش قىلىشقا باشلاپتۇ، دەپ چۈشەندى. ئوغلىنىڭ گېپىدىن ھەيران بولغان ھەم رەنجىگەن بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا ئىتائەتمەنلىك بىلەن، دېدەكلىرىنى باشلاپ ئارقا ھويلىغا قاراپ ماڭدى.

چوشقاباقار ئومائوس لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ۋارقىراشلىرىغا پەرۋا قىلماي، ئوقيانى قولتۇقىغا قىستۇرۇۋالدى. لايىق چۈشكەنلەر ئۇنى «دۆت چوشقا»، «لەقۋا»، «سەھرالىق» دەپ تىلىغان بولسىمۇ، ئۇ ئوقيانى يەرگە قويمىدى. ئاخىر، ئۇنى قىيىن ئەھۋالدىن تىلماكوس قوتۇلدۇرۇپ قالدى، ئۇنىڭغا ئوقيانى يەرگە قويماسلىقنى ھەم بۇ يەردە پەقەت ئۆزىنىڭ گېپىلا ئاقىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئومائوس ئوقيانى قەلەندەرگە سۇنغان چاغدا، لايىق چۈشكەنلەر ئىلاجسىزلىقتىن كۈلۈشۈپ كېتىشتى. لايىق چۈشكەنلەرنىڭ دىققىتى قەلەندەرگە مەركەزلىشىپ قالغاندا، ئومائوس شاھزادىنىڭ بۇيرۇقىنى ھېچكىمگە تۇيدۇرماي ئورىكولىيەگە يەتكۈزدى ئۇنىڭ دېدەكلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئارقا ھويلىغا سولاپ قويۇشنى تاپىلىدى. پىلوتوس ئاستا ھويلىنىڭ ئالدى تەرىپىگە بېرىپ، دەرۋازىنى ئارقان بىلەن چىڭ باغلۇۋەتتى.

ئودىسسۇس ئوقيا بىلەن ئوقدانىنى قولىغا ئېلىپ، قاتتىق ھاياجانلاندى. ئۇ بۇ ئوقيانى ئۇزاقتىن بۇيان قولىغا ئېلىپ باقمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۆزىنىڭ ئوقياسى ئىدى. ئوقيانىڭ ھەر بىر قىسمى ئۇنىڭغا شۇنچىلىك تونۇش ئىدى، ئوقيانى قۇرت يېدىمىكىن، زەخمەت يەتتىمىكىن، چاتاق چىقىپ قالامدىكىن دەپ ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرۈپ چىقتى. ئوقيانى شۇنچىلىك كۆڭۈل قويۇپ تەكشۈردىكى، ھەتتا ئەتراپىدىكىلەرنىڭ زادىلا ئارىلاش تىللاشلىرىمۇ ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرمىدى.

ئوقيادىن سۇزۇك بىر ئاۋاز چىقتى، بۇ ئاۋاز چىلتارنىڭ ئاۋازىغا، قارلىغاچلارنىڭ سايرىغان ئاۋازىغا ئوخشايتتى، بۇ قە-

لەندەرنىڭ ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتقان چاغدا چىققان ئاۋازى ئىدى. ئەسلىدە، سورۇندىكىلەر دىققەت قىلىشقا باشلا - باشلە-مايلا، ئودىسسۇس خۇددى ھاپىز چىلتارغا يېڭىدىن تار سالغانغا ئوخشاش ھېچقانچە كۆچمەيلا كامالەكنى كىرىچكە سۈركىدى، شۇئان لايىق چۈشكەنلەر ئوقيادىن چىققان ئاۋازنى ئاڭلاپ، خۇد-دى گۈلدۈرماما ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك قورقۇنىدىن دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كېتىشتى.

قەلەندەر ئوقداندىن بىر تال ئوقنى ئېلىپ، ئاندىن مەردانە قەدەم تاشلاپ، چوڭقۇر بىر نەپەس ئالدى - دە، سول قولىدا يا سېپىنى ئىتتىرىپ، ئوڭ قولىدا كىرىچنى تارتتى. «باشلاڭ-دى!» دەپ ۋارقىرىدى. ئۇنىڭ ۋارقىرىغان ئاۋازى بىلەن تەڭ قاتتىق كامالەك ئېگىلىپ يېرىم ئاي شەكلىگە كىردى. ئارقىدىن «ۋىژژىدە» قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ئوقيادىن ئۇزۇلگەن ئوق ئوڭۇشلۇق ھالدا تىكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتۈپ كەتتى. ئولتۇرغانلار ھەيران بولۇپ «پاھ» دېيىشىپ كې-تىشتى.

قەھرىمان كەينىگە ئۆرۈلۈپ، چىرايىنى ئۆزگەرتمەي تەم-كىنلىك بىلەن:

— ئودىسسۇسنىڭ مۇنەۋۋەر ئوغلى، مېنىڭدەك بىر قەلەن-دەرنى ئوردىڭىزدا تۇرغۇزۇپ، قىزغىن مېھمان قىلدىڭىز، مېنى پەس كۆرمىدىڭىز، ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتىپ يۈز قەدەم نېرىدا تۇرۇپ ئوقيادىن ئوق ئۇزۇپ تىكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈشۈم، سىزگە بىلدۇرگەن تەشەككۈرۈم بولۇپ قالسۇن، سىز كىيىم - كېچەك ۋە يېمەك - ئىچمەكلەرنى بىر ئەخمەققە سەدىقە قىلماپسىز. ئۇ ھەر ھالدا يۈزىڭىزنى چۈشۈرمە-دى. لايىق چۈشكەنلەر مېنى كۆزگە ئىلمىغان، مازاق قىلغان، لېكىن مەن ئۆز ئەجرىم ئارقىلىق ئۆزۈمنىڭ يارىماس ئەمەس ئىكەنلىكىمنى ئىسپاتلىدىم. مەن تېخى ماغدۇرۇمدىن كەتمەپتە-

مەن. خوش، ئەمدى ئاكىيا خەلقىنى غىزاغا باشلايدىغان چاغ بولدى. كۈن ئولتۇرۇپ كەتكۈچىلىك ئاش تارتىڭ، ئۈنىڭدىن كېيىن، نەغمە ـ ناۋا قىلايلى، كۆڭۈل ئاچىدىغان باشقا ئويۇنلارـ نى ئوينايلى، — دېدى.

بىر ئېغىز گەپ ئەسلىدە بەلگە ئىدى، «كەچلىك تاماق تەييارلاش»، «نەغمە ـ ناۋا قىلىش»، «كۆڭۈل ئېچىش» دېگەنـ لىك «زەربە بېرىش»، «جەڭ قىلىش»، «دۈشمەنىنى يوـ قىتىش»، دېگەنلىك بولۇپ، شۇ تاپتا ئودىسسۇس ئوغلىغا بەلگە بەرگەنىدى.

ئاتىسىنىڭ پەرمانىنى ئاڭلىغان زېرەك ھەم باتۇر تېلىماكوس دەرھال خەنجىرىنى ئېسىپ، نەيزىنى ئېلىپ، ئالتۇندەك پارقىـ راپ تۇرغان ساۋۇتىنى كىيىپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ باردى.

ئون ئۇچىنچى قىسسە

يوقىتىش جەڭىنىڭ چىرايلىق تامام بولغانلىقى

ئودىسسۇس نەرە تارتقان ئاسلاندەك، ئولجىسىغا ئېتىلغان قىران بۇركۈتتەك ئېگىز بوسۇغىسىغا چىقىتى. ئۇ ئۇچىسىدىكى جۇل - جۇل كىيىملىرىنى سىلكۈۋەتتىپ، ئوقيانىڭ كىرىچىنى تارتىپ كۆردى - دە، ئوقداندىن يەنە بىر تال ئوق ئېلىپ، بىرىنچى قېتىم خوجايىنىغا خاس تەلەپپۇزدا:

— بىرىنچى قېتىملىق مۇسابىقە تۈگىدى، ئەمدى ئىككىنچى قېتىملىق مۇسابىقىنى باشلايلى! ئەمدىكى نىشاننى ئۆزۈم بەلگىلەيمەن؛ بۇ قېتىمقىسى ھەقىقىي مۇسابىقە بولىدۇ، مەن ئۆزۈمنىڭ ئۈتۈپ چىقماي قالمايدىغانلىقىمغا كاپالەت بېرىمەن! — دەپ جاكارلىدى.

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا، قوش قۇلاقلىق ئالتۇن قەدەھنى كۆتۈرۈپ شاراب ئىچىۋاتقان ئانتىنوسنى قارىغا ئېلىپ ئوقيادىن ئوق ئۇزدى؛ ئوق ۋىژىلداپ بېرىپ ئۇنىڭ گېلىغا تەگدى. ئوقنىڭ ئۇچى ئانتىنوسنىڭ پاتىڭىدىن چىقىپ كەتتى. ئۇ گەپ قىلىش بۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا ئاۋازىنىمۇ چىقىرالمايلا، ئاغزى - بۇرنى قان بولۇپ ئۈستىسىغا چۈشتى. ئالتۇن قەدەھمۇ قولىدىن چۈشۈپ كەتتى، ئۇ يىقىلىپ، ئۇستەلنى ۋە ئۇستەلدىكى ھەممە نەرسىلەرنى ئۆرۈۋەتتى.

لايىق چۈشكەنلەر باشتا نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلەلمەي، تېڭىرقاپ قېلىشتى. ئۇلار ئون مىنۇتلاردىن كېيىن، ئەس -

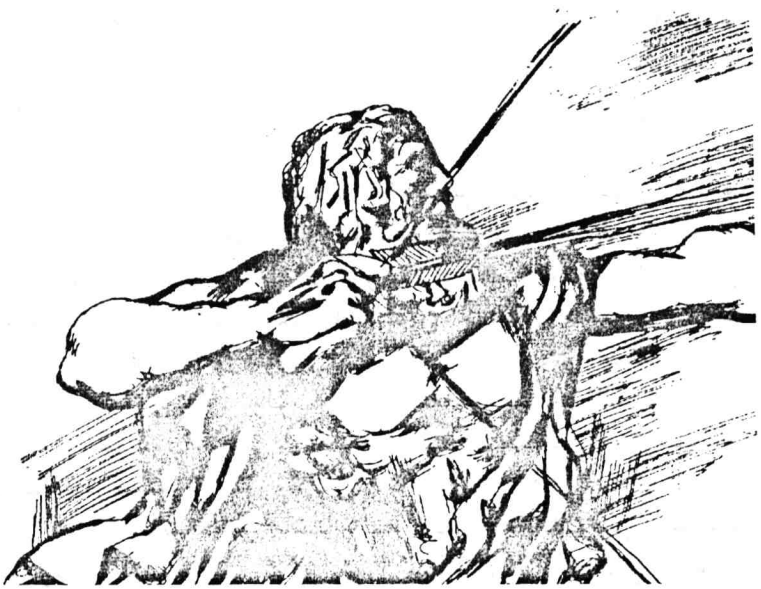
هوشلىرىغا كېلىپ، قەلەندەرنىڭ ئۆزلىرىنى دۈشمەن قاتارىدا كۆرۈۋاتقانلىقىنى بىلىشتى. ئۇلار ئورۇنلىرىدىن سەكرەپ تۇرۇ- شۇپ، نەچچە ۋاقىتتىن بېرى تامدا ئېسىقلىق تۇرغان قورال - ياراغلارنى ئېلىش ئۈچۈن يۈگۈرۈشتى. لېكىن، ھازىر تامدا قورال - ياراغلار يوق تۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بېشىدىن ئايرىلغان چۈننەردەك ئۆزلىرىنى ھەر ياققا ئۇرۇشتى ۋە چۇقان كۆتۈرۈشتى.

— نېمىشقا تىرىك ئادەمنى نىشان قىلىسەن؟

— سەن ئادەم ئۆلتۈرۈشكە پېتىندىڭمۇ؟

— ئوقيانى قوي، بىز سېنى قىيما - چىيما قىلىۋېتىمىز!

ئودىسسۇسنى شۇ چاققىچە قەلەندەر ئورنىدا كۆرۈپ كەلگەن، ئانتىنوس ئوق يەپ ئۆلۈپ كېتىشنى تاساداپىيىلىق دەپ بىلگەن لايىق چۈشكەنلەر ئۆزلىرىنىڭمۇ ئوخشاش ئاقىۋەتكە قالىدىغانلىقى- نى ئويلىمىغانىدى.

ئودىسسۇس گىگانت ئادەمدەك بوسۇغىدا تۇرۇپ لايىق چۈش-كەنلەرگە قاراپ گۈلدۇرمامىدەك قاتتىق ئاۋازدا ھۆركىرىدى:

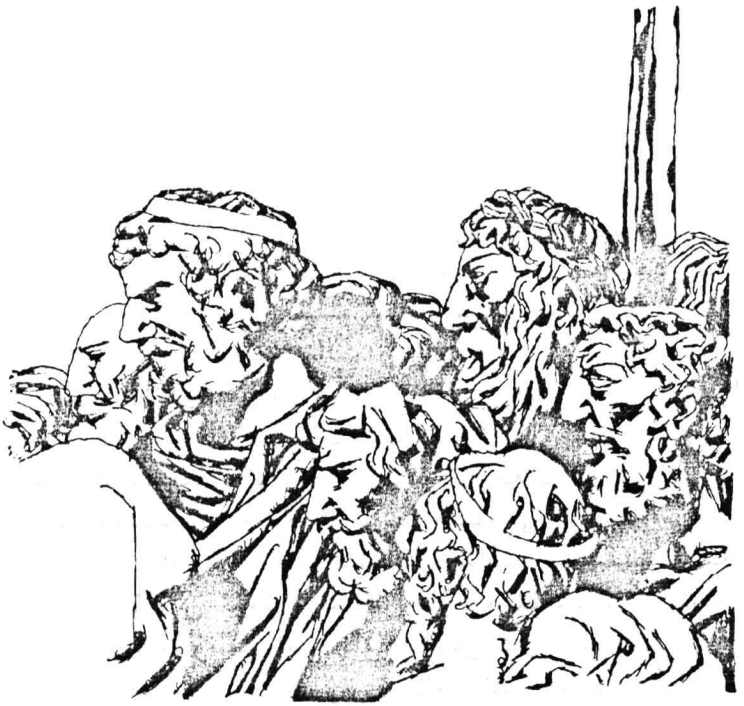
— ھايۋانلار! كۆزۈڭلارنى يوغان ئېچىپ قاراڭلار، مەن كىم؟ مەن مۇشۇ يەرنىڭ خوجايىنى، قەھرىمان ئودىسسۇس بولدۇم! سىلەر مېنى مەڭگۈ قايتىپ كەلمەيدۇ دەپ ئويلاپ، مېنىڭ مال - مۈلكىمنى زايا قىلدىڭلار. خوتۇنۇمغا لايىق چۈشتۇڭلار، چاكارلىرىمنى ئالدىدىڭلار، ھەتتا تەڭرىنىڭ جازالىشىدىن قورقمىدىڭلار! ئەمدى بۇگۈن سىلەرنىڭ مەھشەر كۈنۈڭلار، ھەممىڭلارنى جەھەننەمگە يولغا سالىمەن!

لايىق چۈشكەنلەر بۇ گەپنى ئاڭلاپ، قورقمىدىن چىرايى تاتىرىپ غال - غال تىترەپ كېتىشتى. ھەممىسى ساراسىمگە چۈشۈپ قېچىشنىڭ كويىدا ئەتراپىغا ئالاڭلاپ قاراشتى.

ئورىماكوس ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھىيلىسى كۆپ ئادەم ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ گۈناھكار ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، لېكىن جازادىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئىمكان بار مەسئۇلىيەتنى باشقىلارغا ئارتىپ، ئودىسسۇسقا ياخشىچاق بولۇش ئويى بىلەن:

— قەھرىمان ئودىسسۇس، ئاچچىقلىرىغا ھاي بەرسىلە، بىزنىڭ گۈناھلىرىمىزدىن ئۆتسىلە، بىز سىلىنىڭ زېمىنلىرىدا، ئوردىلىرىدا تالاي گۈناھلارنى ئۆتكۈزدۇق، بىزنى مۇشۇنداق قىلىشقا كۈشكۈرتكەن كىشى — ئانتىنوس. ئۇ باش جىنايەتچى، ئۇ خوتۇنلىرىغا لايىق چۈشۈپ، تەختلىرىنى تارتىۋالماقچى بولۇپ، شاھزادىنى ئۆلتۈرۈشنى پىلانلىغان، راست شۇنداق بولغان، ئۇ بىر ئوق بىلەن جازاسىنى تارتتى. ئۇمۇ شۇ جازاغا لايىق ئىدى. ئاساسلىق جىنايەتچى ئۆلگەندىن كېيىن، بىزگە ئوخشاش ئەگەشكۈچىلەرنى ئەپۇ قىلىۋەتسىلە، بىزنى قويۇپ بەرسىلە، ھەربىرىمىز ئون ئىككى بۇقا، ئالتۇن - كۈمۈش سوۋغا قىلىپ، سىلىگە بولغان ھۆرمىتىمىزنى بىلدۈرىمىز،— دېدى.

— ھىم، — ئودىسسۇس دىمىقىنى قېقىپ، سوغۇق كۈلۈ-

دی، ئاندىن ئورىماكوسنى سۆكۈپ تۇرۇپ دېدى، —
ئورىماكوس، سەن مۇشۇ ئاغزىڭ بىلەن بىلەكتەك تۆمۈرنىمۇ
ئۈزۈۋېتىسەن! شۇڭا خەقلەر سېنى يەتتە بېشى بار دەيدۇ. ئادەم-
نىڭ ئاغزى قانچىلىك تاتلىق بولغانسېرى، ئىچى شۇنچە قارا
بولىدۇ! ماڭا ئايان، ھەممىگە يول كۆرسەتكەن ئادەم سەن.
تىلماكوسنى يولدا ئۆلتۈرۈۋېتىش پىلانىنى سەن ئوتتۇرىغا قوي-
غان، ئانتىنوس پىلانىنى ئىجرا قىلغۇچى. ئەمدى بارلىق مال -
مۈلكىڭلارنى بەرسەڭلەرمۇ سىلەرنى ھەرگىز كەچۈرمەيمەن. چۈن-
كى مەن بىلىمەن، توڭلاپ قالغان يىلان ئۆزىگە كەلگەندىن كې-
يىن يەنىلا ئادەم چاقىدۇ. قاچامسىلەر يا ئېلىشامسىلەر، ئۆزۈڭ-
لارنىڭ ئىختىيارى، مەندىن بىر قوشۇق قېنىڭلارنى تىلمەكچى

بولساڭلار، بۇ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس، — دېدى.

لايىق چۈشكەنلەرنىڭ چىرايلىرىدا قان دىدارى قالمىدى. ئورنىماكوس يەنە گەپ قىلدى، بىراق بۇ قېتىم ئۇ ئۆزىنىڭ ئادەملىرىگە گەپ قىلدى:

— ئامال يوق، ھامان بىر ئۆلۈم، جان تىكىپ ئېلىشايلى! خەنجىرىڭلارنى چىقىرىڭلار، ئۈستەللەرنى ئۇنىڭ ئوقىنى توسايدىغان قالقان قىلىپ، ئاندىن ئېتىلىپ بېرىپ، ئۇنى بوسۇغىدىن چۈشۈرۈۋېتەيلى. بۇ يەردىن بۆسۈپ چىقىپ ھەممەمچى قوشۇن تاپايلى.

ئورنىماكوس شۇنداق دەپ خەنجىرىنى قېنىدىن چىقىرىپ ۋار-قىرىغىنىچە ئېتىلىپ كەلدى. دەل شۇ چاغدا ئودىسسۇسنىڭ ئوق-ياسىدىن ئۇزۇلگەن ئوق ئۇنىڭ كۆكرىكىنى تېشىپ ئۆتتى. ئۇ چىرايىنى پۈرۈشتۈرۈپ ئازابلانغان ھالدا ئىڭىرىغان پېتى ئۈستەل-دىن تىك موللاق ئېتىپ چۈشتى. قەدەھ، پەتنۇسلار ھەممە يەرگە چېچىلىپ كەتتى. ئۇ بېشىنى يەرگە ئۇردى، بىر پەستىلا بەدىنى تارتىشىپ جان ئۈزدى.

ئامفىنومۇس خەنجىرىنى كۆتۈرۈپ ئىشىككە ئېتىلدى، ئۇ قېچىپ كەتمەكچى بولۇۋاتاتتى. ئودىسسۇس ئوقياسىغا تېخى ئوق سالمىغان، ئەھۋال ئىنتايىن خەتەرلىك ئىدى. مۇشۇنداق ھالقى-لىق پەيتتە، ئۇنىڭغا تېلىماكوس يارەدەم قىلدى. تېلىماكوس ئاتقان نەيزە ئامفىنومۇسنىڭ دۇمبىسىگە تېگىپ، ئۇمۇ يىقىلدى.

ئوغلى ئىككى نەيزە، بىر قالقان، مىستىن ياسالغان بىر دۇبۇلغا كۆتۈرۈپ ئادەملەر توپىنى يېرىپ ئۆتتى ـ دە، ئاتىسى بىلەن مۇرىنى ـ مۇرىگە تىرەپ بوسۇغىدا تۇردى. ئۇ يەنە ئىتتىك يۇگۈرۈپ چىقىپ، سىرتتىن تېخىمۇ كۆپ قورال ـ ياراغ، سەك-كىز نەيزە، تۆت قالقان، ئاتىنىڭ قىلى بىلەن زىننەتلەنگەن تۆت دۇبۇلغا ئەكىرگەنىدى. تېلىماكوس قورال ـ ياراغلارنى ئىككى سادىق مالچىسىغا بەردى، ئىككى مالچىمۇ تولۇق قوراللاندى.

تۆتەيلەن خۇددى مەزمۇت تاغدەك قېچىپ كېلىۋاتقان لايىق چۈش-كەنلەرنىڭ ئالدىنى توسىدى.

ئودىسسۇسنىڭ ئاتقان ئوقى بىكارغا كەتمىدى، ئۇ لايىق چۈشكەنلەرنى بىر - بىرلەپ جەھەننەمگە يوللاۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ ئۆلۈكلىرى ئوتۇن دۆۋىسىدەك ئۈستى - ئۈستىلەپ دۆۋىلىنىپ كەتتى. ئۇ ئاخىرقى ئوقنى ئېتىپ بولۇپ، ئوقياسىنى تۈۋرۈككە يۆلەپ قويدى - دە، دۇبۇلغىسىنى كىيىپ، قولىغا كالا تېرىسىدىن ياسالغان قېلىن قالقانىنى ئېلىپ، ئىككى نەيزىنى كۆتۈرگەن پېتى دۈشمەننى ئۈر - چاپ قىلىشقا باشلىدى.

چوڭ زالنىڭ يان تەرىپىدە بىرلا ئادەم ئۆتەلەيدىغان بىر كىچىك ئىشىك بار ئىدى، شۇ يەردىن ئارقا ھويلىغا چىققىلى بولاتتى. ئودىسسۇس بۇ ئىشىكنى ساقلاشنى ئومائوسقا تاپشۇرغانىدى. لېكىن، جەڭ باشلىنىپ كەتكەندىن كېيىن، ئومائوس ئودىسسۇسقا يارەمگە كەلدى. شۇنىڭ بىلەن، بۇ ئىشىك قاراڭسىز قالدى. لايىق چۈشكەنلەردىن ئاگىلائوس بۇ پايدىلىق پۇرسەتنى بايقاپ، ھەمراھلىرىنى يان ئىشىكتىن قېچىشقا قۇتراتتى.

لايىق چۈشكەنلەرگە جان - دىلى بىلەن كەتمەن چېپىۋاتقان مېلانتوس ئاكتېپلىق بىلەن ئەقىل كۆرسىتىپ، ئۇلارغا يان ئىشىكنى تونۇشتۇردى. ئۇ يان ئىشىكنىڭ كىچىك ھەم تارلىقىنى، كۆپچىلىكنىڭ ئىشىككە خۇددى قوتان ئىشىكىگە قاپلىشىپ قالغان مالدەك قاپلىشىپ قالىدىغانلىقىنى، نەتىجىدە ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى بىر - بىرلەپ ئۆلۈمگە تۇتۇپ بېرىدىغانلىقىنى، ھېچكىمنىڭ قېچىپ كېتەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ ئەھۋالدا، بىر ئادەم ئاۋۇال چىقىپ، قورال - ياراغ ئەكەلسە، ئاندىن ئۇلار مۇداپىئە-دىن ھۇجۇمغا ئۆتەلەيتتى، بۇ ئىشنى قىلىشقا ئۇ ئۆزىنى مەلۇم قىلدى.

مېلانتوس گېپىنى تۈگىتىپ، دەرھال ھەرىكەتكە ئۆتتى، ئۇ كىشىلەرنىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنۇپ كىرىپ - چىقىپ يۈرۈپ،

ئون ئىككى كىشىلىك قالقان ھەم شۇنچىلىك نەيزە ۋە دۇبۇلغا ئەكەلدى. ئودىسسۇس دۇشمەنلەرنىڭ بىردىنلا تولۇق قوراللانغان-لىقىنى كۆرۈپ، ھەيران بولدى. ئۇ ئوغلىدىن: ئاسىي دېدەكلەر-نىڭ بىرەرسى دۇشمەنگە يوشۇرۇنچە قورال يەتكۈزۈپ بېرە-ۋاتقان - بېرىۋاتمىغانلىقىنى سورىدى. تېلىماكوس بېشىنىڭ دو-قىسىغا ئۇرۇپ، «ئاپلا» دەپ تىپىرلاپ كەتتى. چۇنكى ئۇ كېچە-دە قورال - ياراغنى يوشۇرۇپ قويۇپ، ئامبارنىڭ ئىشىكىنى قۇلۇپلاپ قويۇشنى ئۇنتۇپ قالغانىدى.

— ئامال تېپىلدى! — دېدى ئومائوس ئىشنى ئوڭشايدىغان چاردىن بىرنى تېپىپ. چۇنكى مېلانتوسنىڭ قورال - ياراغ توشۇپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەنىدى. ئۇ مېلانتوسنى تۇتۇپ كېلىش تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويدى ۋە ئۇنى تىرىك ئەكېلىش ياكى ئۆلتۈ-رۈۋېتىش توغرۇلۇق ئودىسسۇستىن سورىدى.

— ئۇ ئەبلەخنى تىرىك تۇتۇڭلار! — دەپ بۇيرۇق قىلدى ئودىسسۇس، — پىلوتوس سەن بىلەن بىللە بارسۇن. ئۇنىڭ پۇت - قولىنى باغلاپ لىمغا ئېسىپ قويۇپ، ئىشىكنى مەھكەم قۇلۇپلاپ دەرھال قايتىپ كېلىڭلار!

مېلانتوس نەچچە قېتىم ئوڭۇشلۇق قورال - ياراغ يۆتكەپ كۆرەڭلەپ كەتتى. ئۇ ئىككى قولىدا ساۋۇت، قالقان كۆتۈرۈپ ئامباردىن چىقىۋېدى، ئويلىمىغان يەردىن ئىشىكنىڭ كەينىدىن ئېتىلىپ چىققان ئىككى كىشى ئۇنى تۇتۇپ يەرگە باستى، ئاندىن بىر قول ئۇنىڭ كارنىيىنى چىڭ سىقىپ ئاۋازىنى چىقىرالماس قىلىۋەتتى. ئۇنىڭ پۇت - قوللىرى باغلاندى، ئۇستىخانلىرى غاراسلاپ كەتتى.

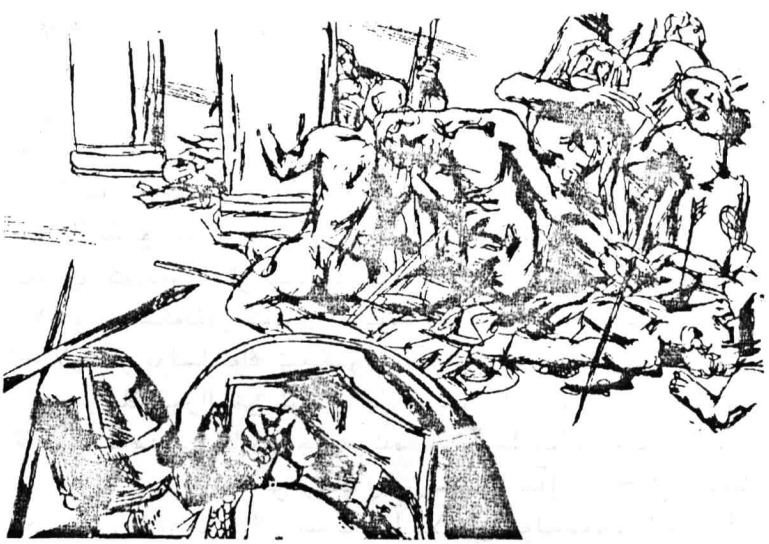
— ئىت بىلەن چوشقىدىنمۇ پەس مېلانتوس! — دېدى پىلوتوس ئۇنىڭ قولىنى كەينىگە قايرىغاچ تىللاپ، — سەن قورال - ياراغ توشۇپ بەك ھېرىپ كەتتىڭ. مەن ساڭا بىر مۇئەللەق تۆشەك ياساپ بېرەي، شۇ تۆشەكتە يېتىپ ئارام ئال-

غىن، بۇ تۆشەك شۇنداق راھەت، سەت چوقۇم رازى بولىسەن!

ئىككى مالچى بىر ئارقاننى لىمدىن ئۆتكۈزۈپ، مىلانتوسنى شۇ ئارقانغا باغلاپ ئاندىن ئارقاننى تارتىپ، لىمغا يېقىن قىلىپ ئېسىپ قويدى. ئۇ ئىككىسى ۋەزىپىسىنى تۈگىتىپ ئىشىكنى قۇلۇپلاپ ئودىسسۇسنىڭ يېنىغا قايتىپ، جەڭنى داۋاملاشتۇردى.

ئويلىمىغان يەردىن بەشىنچى بىر ئادەم كېلىپ، ئودىسسۇس بىلەن بىللە جەڭ قىلدى. ئۇ مانتونىڭ قىياپىتىگە كىرىۋالغان ئاڤېنا ئىدى. مانتونىڭ ھەمدەمگە كەلگەنلىكىنى كۆرگەن لايىق چۈشكەن ئاگېلائوس قەھرى ـ غەزىپى بىلەن مانتوغا ئاتا ـ بالا ئىككىسىدىن غالىب كەلسە، ئۇنى ھەرگىز بوش قويۇۋەتمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئاڤېنا ئودىسسۇسنى تېخىمۇ باتۇرلۇق بىلەن جەڭ قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈپ قويۇپ، ئۆزى ئۈچار قۇشقا ئايلىنىپ، لىمغا قوندى. مانتونى قورقۇتۇپ قاچۇرۇۋەتتىم دەپ ئويلىغان ئاگېلا-ئوسنىڭ ئەقىل ـ پاراسەت ھەم غەلىبىنىڭ تەڭرىچىسى ئاڤېنا

يوشۇرۇن كارامەت كۆرسەتكەچكە، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئاتقان نەيزىلىرىنىڭ نىشانغا تەگمەيۋاتقانلىقىدىن خەۋىرى يوق ئىدى.

شۇنىڭ بىلەن، لايىق چۈشكەنلەر ئالتىدىن بىر گۇرۇپپا بولۇپ، كۆچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، ئودىسسۇسقا قارىتىپ نەيزە ئېتىشقا باشلىدى. لېكىن، ئافېنا ئۆزىنىڭ ئۇزۇن نەيزىسى ئارقىلىق لايىق چۈشكەنلەر ئاتقان نەيزىلەرنى نىشاندىن چەتلىتىۋەتتى. ئۇلارنىڭ نەيزىلىرى تۇۋرۇككە، ئىشىككە ۋە تامغا تېگىشكە باشلىدى.

ئودىسسۇس باشلىق تۆت كىشىنىڭ ئاتقان نەيزىلىرى بىكارغا كەتمىدى. ئۇلار ھەر نۆۋەت تۆت نەيزە ئاتقاندا، تۆت دۈشمەن ئازابلىق ئۆكۈراپ يىقىلاتتى. ئومائوس نەيزە ئاتقاچ، يۇقىرى ئاۋازدا غەزەپ بىلەن:

— كىتېسسېپپوس، ئاجىزلارنى بوزەك قىلىدىغان ئەبلەخ! خوجايىنىم مېھمانخانىدا قەلەندەرلىك قىلىۋاتقان چاغدا، سەن ئۇنىڭغا كالا پاقالچىقى ئاتقان ئىدىڭ، سەن ئەمدى ماۋۇ «كالا پاقالچىقى» نىڭ تەمىنى تېتىپ باق! — دېدى.

ئومائوس ئاتقان نەيزە كىتېسسېپپوسنىڭ كۆكرىكىنى تېشىپ ئۆتتى ـ دە، ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپ چۈشۈپ، جەھەننەمگە يول ئالدى.

كۆپ ئۆتمەستىن زالىنىڭ ئىچى ئۆلۈكلەر بىلەن تولدى. نەيزە ئاگىلائوسنىڭ قارىنىنى تېشىۋەتكەن، ئوربىداماسنىڭ كۆزى قۇيۇلۇپ كەتكەن، ئورائادېسنىڭ بېشىدىن تۆشۈك ئېچىلغانىدى ... لايىق چۈشكەنلەر كەينى ـ كەينىدىن يەر چىشلەيتتى، تىرىك قالغانلار بىر بولسا ئەڭ ئىچكىرى بۆلۈڭغا بېرىۋالاتتى، بىر بولسا ئۆلگەنلەرنىڭ قورالىنى ئېلىپ قارشىلىق كۆرسىتەتتى. لېكىن، ئۇلارنىڭ تەھدىتى ئانچە چوڭ ئەمەس، تېلىماكوسنىڭ بەغىشى يارىلانغان، نەيزە ئومائوسنىڭ مۇرىسىنى سەل ـ پەل جىجاپ ئۆتكەنىدى، گەرچە ئۇلار يېنىك يارىلانغان بولسىمۇ، ئەمما بايـ

قىدىنمۇ بەكرەك غەزەپلىنىپ كېتىشتى.

جەڭ ئاخىرلىشىپ قالاي دېدى، ئودىسسۇسنىڭ جازاسىدىن ھېچكىم قېچىپ قۇتۇلالمىدى. ئۇنىڭ قەدىمى يەتكەنلا يەردە قانلار چاچراپ ئاقاتتى، جان تالىشىۋاتقانلارنىڭ ئېچىنىشلىق ناله - پەريادى ئەتراپنى بىر ئالاتتى.

ساقىي لېئودېس تېخى ئۆلمىگەنىدى. ئۇ قۇرۇق قول كېلىپ ئودىسسۇسنىڭ ئايىغىغا يىقىلدى، پۈتىغا ئېسىلىپ تۇرۇپ: ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە پەقەت تەڭرىلەرگە شاراب چېچىش ئۈچۈن مەجبۇرى ئەكېلىنگەنلىكىنى، ھېچقانداق يامان ئىش قىلمىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئودىسسۇس قاپىقىنى تۇرۇپ ئۇنىڭدىن: تەڭرىلەرگە شاراب چاچقىنىڭ ئەمەلىيەتتە، لايىق چۈشكەنلەرگە بەخت تىلىگىنىڭ ئەمەسمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇنىڭ زۇۋانى تۇتۇلدى. ئودىسسۇس ئۆتكۈر خەنجەر بىلەن ئۇنىڭ بېشىنى تېنىدىن جۇدا قىلدى.

جەڭدە ئىككى ئادەم جېنىنى ساقلاپ قالدى، ئۇلارنىڭ بىرى ھاپىز پىموس، يەنە بىرى ئەلچى مېدون ئىدى. ھاپىز بۇ يەرگە

غەزەل ئوقۇشقا مەجبۇرى كەلگەن، مېدون خانىشقا خەۋەر يەتكۈزۈشتىن باشقا، شاھزادىنىڭ نجاتكارى ئىدى، تىلماكوس ئۇلار-غا شۇ يەردىلا ئىسپات بولدى.

زالدا ئودىسسۇس بىلەن قارشىلىشىدىغان ھېچكىم قالمىدى، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ جەسەتلىرى گويا بېلىقچىنىڭ توردىن چۈشۈپ قېلىپ، كۆچلۈك ئاپتاپتا سۇدىن ئايرىلىپ، نەپىسى توختاپ قالغان بېلىقلاردەك قالايمىقان ياتاتتى.

ئورىكولىيە چاقىرتىپ كېلىندى. ئۇ ئۇستۈېشىنى قان، شادلىق ۋە تەشۋىش ئىلكىدە، زالنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان خوجا-يىنىنى كۆردى.

ئودىسسۇس ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ:

— چوڭ ئاپا، قورقماڭ، ئادەم ئۆلتۈرۈش توغرا ئەمەس، لېكىن ئۇلار تېگىشلىك جازاغا تارتىلىشى كېرەك. بۇ تەڭرىلەر-نىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، ئەمدى ئوردىدا قايسى دېدەكنىڭ ۋاپالىق، قايسى دېدەكنىڭ كاززاپ ئىكەنلىكىنى دەپ بېرىڭ، — دېدى.

ئورىكولىيە ئەللىك دېدەكنىڭ ئارىسىدا ئون ئىككىسىنىڭ كاززاپ ئىكەنلىكىنى ئېيتتى، ئۇ يەنە خانىشىنى چاقىرىپ كېلىش - كەلمەسلىكىنى سورىدى.

ئودىسسۇس كەسكىن ھالدا بېشىنى لىڭشىتىپ، ئۇنىڭغا ھازىرچە چاقىرىپ كەلمەسلىكىنى ئېيتتى. خانىش شۇنچە كۆپ ئازاب تارتتى، بۇنداق قىرغىنچىلىق مەنزىرىسىنى كۆرسىتىپ ئۇنى قىينىشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. شۇ تاپتا ھەممىدىن زالنى تازىلاش بەك مۇھىم ئىدى. شۇڭا، ئون ئىككى كاززاپ دېدەكنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇلارنى باشتا جەسەت يۆتكەش، ئۇستەل - ئورۇندۇقلارنى سۈرتۈش، زالنى تازىلاش ئىشلىرىغا سېلىش ئار-قىلىق جازالاپ، ئاندىن ئۇلۇمگە ھۆكۈم قىلىش قارار قىلىندى.

ئون ئىككى دېدەك زالغا كەلتۈرۈلدى. ئۇلارنىڭ قورقۇپ كەتكىنىدىن ئاللىقاچان روھى چىقىپ بولغانىدى. بولۇپمۇ مانتو

هه دەپ باشقىلارنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋېلىپ، ئودىسسۇسقا قاراشقا پېتىنالمىدى.

ۋاپاسىز بۇ دېدەكلەر بىر كاللەك بولۇشۇپ تەقدىرىنىڭ قاندىق بولۇشىنى بىلەلمەي، ئۇن سېلىپ ھەسرەتلىك يىغلاۋاتاتتى. بۇنىڭ ئەكسىچە، ۋاپادار دېدەكلەر ئىنئامغا ئېرىشتى، ئۇلار ئۇزاق يىل ئار - نومۇسقا چىداپ، بۇ ئىنئامغا ئېرىشكەنىدى.

ئورىكولىيە ژاپادار دېدەكلەرنىڭ ھەممىسىنى بىر يەرگە جەم قىلدى، ئۇلار ھەسرەت ژە شادلىق ھېسسىياتلىرى گىرەلىشىپ كەتكەن ھالدا، خوجايىننىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، ئۇنىڭ قوللىرىنى، چاچلىرىنى سۆيۈپ كېتىشتى. ئودىسسۇسمۇ ھاياجانلىنىپ كۆزىگە ياش ئالدى، چۈنكى ئۇ شۇ دەقىقىنىڭ ئۆزىدە ساداقەتمەنلەرنىڭ يەنىلا كۆپ ئىكەنلىكىنى بايقىدى.

زال تازىلىنىپ يېڭى قىياپەتكە كىردى. خورلانغان چاكارلارنىڭ كۆڭۈللىرى يايراپ كېتىشكەنىدى. مېھرىبان ئورىكولىيە ئىچ كىيىم بىلەن خالاتىنى قوش قوللاپ كۆتۈرۈپ كەلدى، كىيىملەردىن پۇراقلىق چۆپنىڭ خۇشبۇي ھىدى كېلەتتى. قېرى دېدەك:

— ئودىسسۇس، سىز ھازىر بۇ يەرنىڭ خوجايىنى! جۇل - جۇل كىيىملەر ئەمدى سىلىنىڭ سالاھىيەتلىرىگە ماس كەلمەيدۇ. كىيىملىرىنى يۆتكىۋالسىلا، بالام! سىلى بۇرۇنقى ئودىسسۇس شۇمۇ ئەمەسمۇ، بىر كۆرۈپ باقاي! — دېدى.

ئون تۆتىنچى قىسسە

تەۋرىمەس كات سىرى ۋە جىرىم تىكىش قوشىقى توغرىسىدا بايان قىلغانلىقى

ئالتۇندەك كۈن نۇرلىرى ھۇجرىغا چېچىلغان، تۇشەكنىڭ تۆت تەرىپىگە قارىدەك چىملىدىق تارتىلغانىدى. يەتكۈچە كۈلپەت چەككەن خانىش مۇشۇ يۇمشاق تۇشەكتە قاتتىق ئۇيقۇدا ياتاتتى.

ئىچى ئاچچىق بولۇپ تۇرغان بىر چاغدا، ئوغلىنىڭ ئۆزىگە تايىنىپ قىلىدىغان گەپلىرىنى ئاڭلاپ، پېنھىلوپې ئارقا ھويلىغا چىقىپ بىر ھازاغىچە يىغلىدى. ئافىنا ئۇنى ئۇخلاشقا مەجبۇر قىلغاندىن كېيىن، ئۇ خاتىرجەم ئۇيقۇغا كەتتى، ئۇخلاۋاتقىنىدا شېرىن چۈش كۆردى. ئۇ ئويغىنىپ كېتىشىنى ئەسلا خالىمايتتى، داۋاملىق چۈش كۆرۈشنى تىلەيتتى. شېرىن چۈش بىلەن مەڭگۈلۈك ياش تامچىلىرى ئاقاتتى، مەڭگۈلۈكىگە بارا - بارا قىزىلىق تېپىپ چىقىۋاتاتتى. چۈنكى ئۇ چۈشىدە ئۆزىنىڭ ئەڭ نامراتلىقىنى، قەھرىمان ئودىسسۇسنى چۈشىگەنىدى.

ئورىكولىيە ھاسىراپ - ھۆمىدەپ ھۇجرىغا كىرىپ كەلدى. ئۇ خۇشلۇقىدىن پۈت - قوللىرىدا جان قالماي ماڭالمىغۇدەك ھالغا بېرىپ قالغانىدى. قېرى دېدەك قورۇق چۈشكەن قولى بىلەن تىترەپ تۇرۇپ پېنھىلوپېنى يېنىك سىلكىدى - دە:

— كۆزىڭىزنى ئېچىڭ، پېنھىلوپې! چاققان چىقىپ كۆرۈپ بېقىڭ، كىم كەلدى؟ ئودىسسۇسىڭىز قايتىپ كەلدى! ئۇ قايتىپ كېلىپلا قالماي، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ بارىنى جەھەننەمگە يوللا-

ۇەتتى! — دېدى.

پېنىلوپې ئۇيقۇلۇق ھالدا ئورنىدىن تۇرغۇسى كەلمەي:

— ئورىكولىيە، سەن سارائ بولدۇڭمۇ؟ ياكى ئالجىپ قالـ
دىڭمۇ؟ نېمىشقا بىمەنە خەۋەر بىلەن ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان
شەرىن چۈشۈمنى بۇزىسەن؟ بۇگۈن قانداق كۈن؟ يارامنىڭ ئۈسـ
تىگە يەنە تۇز چاچماقچىمۇسەن؟ ئورنىڭدا باشقا بىرسى بولغان
بولسا، ھەرگىز كەچۈرۈۋەتمەيتتىم! ياشىنىپ قالغانلىقىڭ ئۈـ
چۈن، بۇگۈن بىر قېتىم گۇناھىڭدىن ئۆتەي ... — دېدى.

— ماڭا ئۇۋال قىلىۋاتىسىز، — دېدى ئورىكولىيە، —
تىت ـ تىت بولغان ھالدا، — مەن نېمىدەپ يارىڭىز ئۈستىگە يەنە

تۇز چاچقۇدەكمەن. گېپىمگە قۇلاق سېلىڭ، خانىش، ھېلىقى مۇساپىر، ھېلىقى قەلەندەر، سىلىنىڭ ئەرلىرى ئودىسسۇس ئىكەن! ئوغۇللىرى تېلىماكوسمۇ بۇنى ئاللىبۇرۇن بىلىپ بولغانىكەن. ئۇ بۇنى سىرنىڭ ئاشكارىلىنىپ قېلىپ، قىساس ئېلىش پىلانىغا تەسىر يېتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن سىلىگە دېمىگەنىكەن!

قېرى دېدەكنىڭ ئەستايىدىللىق بىلەن قەسەم ئىرىلاش دەۋاتقان گەپلىرىنى ئاڭلىغان پېنېلوپې ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. ئۇ كۆزلىرىگە ياش ئالدى ۋە قېرى دېدەكنى قۇچاقلاپ:

— ئورىكولىيە، ئەگەر دېگەنلىرىڭ راست بولسا، ئاشۇ يۇزدىن ئارتۇق لايىق چۇشكەنلەرگە ئودىسسۇس ئۆزى يالغۇز قانداق تاقابىل تۇرالايدۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇنىڭدىن.

ئورىكولىيە گۇمان بىلەن بېشىنى چايقىدى ۋە ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ئىشلارنى بايان قىلىپ:

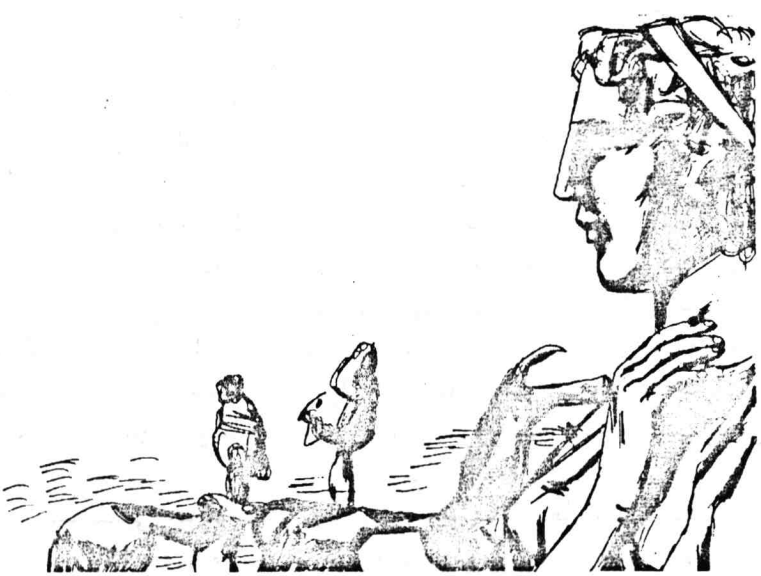
— جەڭ جەريانىنى كۆرمىدىم، بىز دېدەكلەر ئارقا ھويلىغا سولىنىپ قالغانىدۇق، بىز ناله ـ پەريات ئاۋازىنىلا ئاڭلىدۇق. جەڭ تۈگىگەندىن كېيىن، ئۇ مېنى چاقىرتتى، مەن زالغا كىرىپ زالدا تۇرغان ئودىسسۇسنى كۆردۇم، ئۇ جاسارەتكە تولغان، ئۇسساتىشى قان، ئايىغىدا بولسا لايىق چۇشكەنلەرنىڭ جەسەتلىرى ياتاتتى. مېنىڭچە، شۇ مەنزىرىنى كۆرگەن بولسىڭىز، شۇ مەنزىرە چۇشىڭىزدە كۆرگەن مەنزىرىگە ئوخشايدۇ. چۇنكى ئاشۇ بىر توپ لۇكچەكلەرنىڭ بىرسىمۇ ئوردىدىن تىرىك چىقىپ كېتەلمەدى. بۇنىڭدىن باشقا، ئوردىدىكى خائىنلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىندى. ھېلىقى ۋاپاسىز ئون ئىككى دېدەكنىڭ ھەممىسى دارغا ئېسىلدى. بولۇپمۇ مىلانتوسقا بېرىلگەن جازادىن كىشىنىڭ ئىچى بوشاپ قالدى: ئۇنى فورودىئو لىمغا ئېسىۋەتتى ...

پېنېلوپې چەكچەيگەن پېتى ئورىكولىيەگە قاراپ ئۇنىڭ بايانلىرىنى ئاڭلىدى ۋە ئۆز ـ ئۆزىگە: «مۇمكىن ئەمەس، مۇمكىن

ئەمەس، بۇ زادىلا مۇمكىن ئەمەس! ئودىسسۇس ھېلىھەم يىراقتا، ئۇ مەڭگۇ قايتىپ كېلەلمەيدۇ. لايىق چۈشكەنلەر تامام قىرىلىپ تۈگىگەن بولسا، بۇ ئىشنى كۆكتىن چۈشكەن بىر تەڭرى قىلغان، ئۇ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ رەزىل قىلمىشىغا تېگىشلىك جازا بەرگەن گەپ» دېدى.

— ياق، ياق، ياق، خانىش! ، — دېدى ئوربكولىيە بېشىنى چايقاپ، — قۇياشنىڭ ھەر كۈنى شەرقتىن چىقىشىدىن گۇمانلانغىلى بولمىغانىدەك بۇمۇ گۇمانلىنىشقا بولمايدىغان بىر ئىش. يەنە بىر ھەقىقىي دەلىل - ئىسپات بار، سىلىگە دەپ بېرەي، مەن ئاخشام ئۇنىڭ پۇتىنى يۇيۇۋاتىپ، تىزىدىكى تاتۇققا قولۇم تېگىپ كەتتى! سىزنى چاقىراي دېسەم، ئۇ مېنىڭ ئاغزىمنى چىڭ ئېتىپ، بۇ ئىشنى سىزگە دېمەسلىكىم توغرۇلۇق مېنى ئاگاھلاندۇردى.

— راست شۇنداق بولسا، دەرھال چىقىپ قاراپ باقايلى

لى! — دېدى پېنېلوپې. ئۇ شۇنداق دېگىنىچە، زالغا قاراپ ماڭدى. ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى روھىي ھالىتىنى تەسۋىرلەش تەس ئىدى. ئۇمىد بىلەن گۇمان، شادلىق بىلەن ۋەھىمە ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى چىرمىۋالغانىدى.

زالدىكى، چۇغداندا ئوت گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتاتتى، ئودىسسۇس تۇۋرۇكنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ چىرايى ئوتنىڭ تەپتىدە قىزىرىپ كەتكەنىدى. پېنېلوپې گەپ - سۆز قىلماي، بېشىنى سېلىپ، ئودىسسۇسنىڭ ئۇدۇلىغا بېرىپ جىم ئولتۇرىدى. قەھرىمان ئودىسسۇس دۈشمەن سەركەردىلىرىنىڭ كاللىسىنى تېنىدىن جۇدا قىلىدىغان جەڭلەرنى ئۇۋۇغىا چىققانىدەك، جاپا - مۇشەققەتلەرنى باغ سەيلىسىدەك بىلەتتى. لېكىن، ئۇ شۇ تاپتا خوتۇنىنىڭ ئالدىدا سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويۇپ ئۇستازىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغان تالىپتەك شۇك ئولتۇراتتى.

كۈندۈزى توقۇغان كىمخابنى كېچىسى سۆكۈپ لايىق چۈشكەنلەرگە تاقابىل تۇرغان، يۈز قەدەم ئارىلىقتىن ئوق ئۇزۇپ تىكلەكلىك ئون ئىككى پالتىنىڭ كۆزىدىن ئۆتكۈزۈشتەك شەرت بىلەن بىر توپ مۇتتەھەملەرنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغان چېچەن پېنېلوپې ئۇزاق يىل ئايرىلىپ كەتكەن ئېرىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرۇپ نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالدى.

بىر ھازادىن كېيىن، بۇ ھالنى كۆرگەن تېلىماكوس ئوڭايسىزلاندى. ئۇ تىت - تىت بولدى، ئاتىسىغا ئوچۇق چىراي بەرمىگەنلىكى ئۈچۈن، تېلىماكوس ئاپىسىغا بولغان ئاچچىقىنى زوربغا بېسىپ، ئاپىسىنىڭ ئالدىغا باردى ۋە:

— پەقەت چۈشەنمىدىم، ئاپا. نېمىشقا بىر پارچە مۇزدەك ئولتۇرىسىز؟ ئۇ مېنىڭ ئاتام! نېمىشقا ئاتامغا سالام - سائىت قىلمايسىز ھەم ئۇنىڭدىن ئەھۋال سورىمايسىز؟ سان - ساناقسىز كۈلپەت تارتقان قايسىبىر ئەر قايتىپ كېلىپ، باغرى تاش خوتۇنىنىڭ مۇشۇنداق مۇئامىلىسىگە ئۇچرىغان؟ — دېدى.

— قەدىرلىك ئوغلۇم، — دېدى پېنىلوپې، — مەن ھەيران بولۇپ ھوشۇمدىن كېتەي دېدىم، ئاغزىمغا گەپ كەلمەي قالدى. ئۇنىڭدىن گەپ سورىيالمايمەن، ھەتتا ئۇنىڭ كۆزىگە قارىيالماي قېلىۋاتىمەن. ماڭا ئازراق ۋاقىت بەر، ماڭا ماسلىشىش جەريانى بەرسەڭ بولامدۇ؟ ئودىسسۇس راستىنلا قايتىپ كەلگەن بولسا، مەن ئۇنى چوقۇم تونۇيمەن. چۈنكى مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇزاق يىل بىللە ياشىدىم، ئارىمىزدا ئىككىمىزلا بىلىدىغان بىر سىر بار، ئۇ توغرا دەپ بېرەلىسىلا، ئۇ ئۆزىنىڭ سېنىڭ ئاتاڭ، مېنىڭ ئېرىم ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ.

ئودىسسۇس مەنىلىك كۈلۈپ قويدى ۋە ئوغلىغا ئېغىر -

بېسىقلىق بىلەن:

— ئاپاق توغرا ئېيتتىڭ، ئىككىمىزنىڭ ئۆزگىلەر بىلمەيدە-غان سىرلىق بەلگىمىز بار. مەن شۇنى ئۆزۈمنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىگە ھەم ئۆزۈمنىڭ ئودىسسۇس ئىكەنلىكىمنى ئىسپات قىلىشقا رازى. لېكىن، ھازىر بېجىرمىسە بولمايدىغان جىددىي بىر ئىش بار. سىلەر ئويلاپ بېقىڭلار، ناۋادا مېنى بىرسى ئۆلتۈرۈۋەتسە، سىلەر قىساس ئېلىش ئۈچۈن شۇ كىشىنى ئىز-دەيسىلەر. خوش، بىز يۈزدىن ئارتۇق ياش ئاقسۇڭگەكنى ئۆلتۈرۈ-ۋەتتۇق. ئۇلارنىڭ دوست - يارەن ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرى بۇنىڭغا ئەلھۆكمىلىلا دەپ تۇرامدۇ؟

ئودىسسۇسنىڭ بۇ گېپى دەل ۋاقتىدا ئېيتىلغانىدى، كۆپچە-لىك مەسىلىنىڭ ئېغىرلىقىنى ھېس قىلىشتى. خانىشىنىڭ ئوي - خىيالىمۇ باشنى قاتۇرىدىغان بۇ ئىشقا مەركەزلەشتى. تېلىماكوس ئالدىراپ:

— ئەمسە قانداق قىلىمىز، ئاتا؟ بۇنى ئۆزلىرى بەلگىلىسە-لە. سىلىنىڭ پاراسەتلىك ئىكەنلىكلىرىنى پۈتۈن ئىقلىم ئېتە-راپ قىلىدۇ، — دېدى.

ئودىسسۇس بېشىنى لىڭشىتىپ، بىمالال ھالدا:

— دۇنيادا شامال ئۆتمەيدىغان تام يوق، ئادەم ئۆلتۈرگەنلىك ئىش ھامان ئاشكارا بولىدۇ. لېكىن، بىز قىساس ئېلىش ئىشىنى كېچىكتۈرەلەيمىز، بۇ جەريانداا قارشى تەدبىر ئىزدەيمىز. ھا-زىر، سىلەر مېنىڭ دېگىنىم بويىچە قىلىڭلار. ئىشلار جەزمەن مېنىڭ دېگىنىم بويىچە بولۇشى كېرەك. بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەم-مىسى مەيلى ئەر ياكى ئايال چاكار بولسۇن، ياكى پادىچى، ئاشپەز ۋە ياكى ئەلچى ياكى شائىر بولسۇن، چىرايلىق ياسىنىپ، ساز چېلىپ يۇقىرى ئاۋازدا غەزەل ئوقۇسۇن، سىرتتىكىلەر ۋە پۇقرالار ئوردىدا توي مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلۈۋاتىپتۇ دەپ قالسۇن. ئۇلار ۋاقتىنچە بۇ يەردە جەڭ بولغانلىقىنى بىلمەي، خانىش لايىق

چۈشكەنلەرنىڭ بىرىنى ئۆزىگە لايىق كۆرۈپ، توي مۇراسىمى مۇناسىۋىتى بىلەن بەزمە ئۇيۇشتۇرۇپتۇ، دەپ قالىدۇ. بىز مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، سەھرادىكى قورۇقتا بىرنۇالىمىز. كېيىن قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى تەڭرى كۆرسىتىپ بېرىدۇ، — دېدى.

ئۇزاق ئۆتمەي، ئوردىنى ناخشا، ئۇسسۇل ھەم خۇشاللىق سادالىرى بېسىپ كەتتى. بۇ سادا ئوردىنىڭ سىرتىغىمۇ تارقالىدى، پۇقرالار كوچىغا يىغىلىشىپ، ئوردىنى ئورۇۋالىشتى. ئۇلار جارانلىق مەدھىيە ناخشىسىنى تولۇق ئاڭلاشتى:

.....

غەزەل ئوقۇڭ، ئۇسسۇل ئويناڭ، گۈزەل پېنىلوپې!
ئوتقاشتەك رەڭدار لىباس كىيىپ،
ئېسىل شايى رومال ئارتىپ.
سىز تەڭرىگە ئوخشاش سەلتەنەتلىك،
سىز شەپەققە ئوخشاش لەۋەن، چىرايلىق.

.....

بۇنداق قەسىدە ئادەتتە توي مۇراسىملىرىدە ئېيتىلىدىغان بولغاچقا، كىشىلەر پېنىلوپې لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئارىسىدىن بىرسىنى كۆيۈنگەنلىكى تاللاپ، ئوردىدا توي مۇراسىمى ئۆتكۈزۈۋېتىپتۇ دەپ ئويلىدى. شۇنىڭ بىلەن، پۇقرالار غۇلغۇل قىلىشىپ كەتتى.

— پېنىلوپې جەزمەن بىرسىنى كۆيۈنگەنلىكى تاللاپتۇ.

— توي زىياپىتى بېرىلىۋاتقان ئوخشىمامدۇ؟

— ئىرادىسى ئاجىز ئايال ئىكەن، ئېرى قايتىپ كەلگۈچە تاقەت قىلالماپتۇ!

.....

كۈن ئولتۇرۇپ، گۈگۈم چۈشتى. كوچىدىكى ئادەملەر ئاستا - ئاستا تارقاشتى، غۇلغۇلىمۇ بېسىقىپ قالدى. ھەممە ئادەم ئۆيلىرىگە كىرىپ چىراغ يېقىشتى، بۇ چاغدا، تالا - تۈزدە ھېچكىم قالمىغاندى.

قەھرىمان ئوردىسىۋس ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى ھەيۋەتلىك تۇرقىغا قايتتى، ئافېنا قەلەندەرنى پادىشاھقا ئايلاندۇرۇپ قويغانىدى. ئوردىسىۋس ئوردىغا كىرىپ، خوتۇنىنىڭ ئۈدۈلىدا ئولتۇرۇپ ئۇنىڭدىن:

— سىلى قىزىق خېنىم ئىكەنلا، تەڭرىمىز سىلىنىڭ يۈرەكلىرىنى تاشتىن ياراتقان ئوخشىمامدۇ؟ بولمىسا، ئېرىلىرىنى ئېتىراپ قىلىشتا بۇنداق جاھىللىق قىلىپ تۇرۇۋالمىغان بولاتتىلا؟ — دەپ سورىدى ھەم كەينىگە ئۆرۈلۈپ ئورىكولىيەگە، — ماڭا بىر تۈشەك تەييارلاپ بەرگىن، بۇ خېنىمنىڭ يۈرىكى تاشتىن يارالغانىكەن، — دېدى.

پېنېلوپې قىلچە خاپا بولمىدى. «بەكمۇ ئېھتىياتچا بولۇپ كەتتىمۇ نېمە؟ مۇشۇ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ ئاخىرقى قېتىم سىناپ باقاي، ئەمدى ۋاقتى كەلدى!» دېگەنلەرنى ئويلىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئىككىلىسىلا بىلىدىغان سىر ئارقىلىق ئوردىسىۋسنى چېكىپ بېقىش ئويىدا:

— سىزنى رەت قىلىشىم يا تەكەببۇرلۇق ئەمەس، يا رەھىمسىزلىك ئەمەس. مەن ئۆز ئېرىمنى خاتاسىز تونۇۋالمىشنى ئىستەيمەن. بوپتۇ، ئورىكولىيە، توي كاتىمىزنى ئاچىقىپ، ئۇستىگە تېرە، گىلەم ۋە يوتقان سېلىپ بەر، — دېدى ۋە ناھايىتى تەمكىن ھالەتتە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ، ئوردىسىۋسنىڭ ئىنكاسىنى كۆزەتتى.

— نېمە؟ — ئوردىسىۋس ھەيران بولدى، ئەجەبلەنگەن ھەم سەل خاپا بولغان تەلەپپۇزدا ئۇنىڭدىن، — مېنىڭ توي كاتىمنى يۆتكىگىلى بولامدۇ؟ قېنى كىم يۆتكىيەلەيدىكەن؟ — دەپ سورىدى.

دى، ئارقىدىنلا توي كاتىنىڭ سىرىنى سۆزلەشكە باشلىدى، — دۇنيادا ھەرقانچە كۆچلۈك ئادەم بولسىمۇ، ئۇنى يۆتكىيەلمەيدۇ. مەن ئۇنى ئەقىللىق ھەم باتۇر ئافېنا ماڭا سوۋغا قىلغان دەرەخ بىلەن ياساپ مۇقىم قىلىۋەتكەن، بۇنىڭ سىرى مانا مۇشۇ يەردە. بىز ئوردىنى ياسىغان چېغىمىزدا، بۇ يەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا خۇددى تۇڭرۇكتەك تۇپتۇز ھەم يوغان بىر تۇپ زەيتۇن دەرىخى بار ئىدى. مەن ئۇنى كېسىۋەتمەي، مۇنداق لايىھىلىگەنىدىم: زەيتۇن دەرەخىنى دەل ھۇجرىمىزغا كەلتۇردۇم. تاش تام پۈتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ شاخلىرىنى كېسىۋېتىپ، تورۇس تاختىسىنى ئورناتتىم، ئاندىن دەرەخنى يۇنۇپ نەقىش چىقاردىم ۋە ئۇنى كاتىمنىڭ مۇستەھكەم ھەم كۆركەم بىر پۈتى قىلدىم. باشقا پۈتلىرىنىڭ يوغانلىقىمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭ قىلىندى. كاتىمنىڭ بىر پۈتى يەرنىڭ نەچچە ئون مېتىر چوڭقۇرلۇقىدا. مېنىڭ كاتىمنى ئورنىدىن يۆتكەيمەن دېگەن ئادەم زەيتۇن دەرىخىنىمۇ يىلتىزىدىن چانىۋېتىشى كېرەك! — دېدى.

خانىش بۇ گەپنى ئاڭلاپ، يەلكىلىرى تىترەپ، كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش تۆكۈپ ئودىسسۇسنىڭ باغرىغا ئۆزىنى تاشلىدى. ئۇ بىر تەرەپتىن ئېرىنى يېنىش - يېنىشلاپ سۆيۈپ، يەنە بىر تەرەپتىن ھاياجانلانغان ھالدا:

— ئودىسسۇس، مېنىڭ ئېرىم! دەرۋەقە سىلى ئىكەنلا! مەندىن ھەرگىز خاپا بولمىسلا. يالغاندىن ياسىنىۋالغان ئادەملەردىن بەك ئېھتىيات قىلىمەن. سىلى بايا ئىككىمىزلا بىلىدىغان سىرنى دېدىلە، كۆڭلۈمدىكى گۇمانلار پۈتۈنلەي يېشىلىپ كەتتى، — دېدى.

شۇ كۈنى ئاخشىمى ئەر - خوتۇن ئىككىسى تاڭ ئاتقۇچە ئۇخلىمىدى. ئۇلار يىگىرمە يىلدىن بۇيانقى جۇدالىق ئازابىنى بىر - بىرىگە ئىزھار قىلىشتى. ئودىسسۇس ئۆزىنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى پۈتۈنلەي سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، پېنېلوپې ئاز-

دىن خاتىرجەم بولدى.

تاڭ سەھەردە ئىتاكې زېمىننىڭ تۈمان قاپلاپ كەتتى، ئاسمان، زېمىن، ئادەملەرمۇ غۇۋا كۆرۈنەتتى. شۇ كۈنكى ھاۋارايىنى ئافېنا مۇشۇنداق ئورۇنلاشتۇرغانىدى. قويۇق تۈماندا تۆت كىشىنىڭ شەھەردىن چىقىپ كەتكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمىدى. ئۇلارنىڭ ھەربىكىتىنى تۈمان يوشۇرۇپ قالدى، ئۇلار ئودىسسۇس، تېلىماكوس، ئومائوس ۋە پىلوتوس ئىدى.

كەچتە ئودىسسۇس خوتۇنى بىلەن دىدارلاشتى، خوتۇنىغا ئۆزىنىڭ تارتقان كۈلپەتلىرىنى سۆزلەپ بەردى. ئەتىسى ئودىسسۇس ئاتىسىنى كۆرگىلى سەھرالىغا ماڭماقچى بولدى، لائېرتېس ئوغلىنى ئاللىبۇرۇن ئۆلۈپ كەتتى، دەپ ھەسرەت چېكىپ يۈرەتتى.

ئودىسسۇس يولغا چىقىدىغان چاغدا، خوتۇنى بىلەن چاكارلارغا كىشىلەرنىڭ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئىشىنى ئۇلاردىن سوراپ سالماسلىقى، ئۇلارنىڭ تامام ئۆلتۈرۈلگەنلىك خەۋىرىنىڭ ئاشكارىلىنىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۆزلىرىنى چەتكە ئېلىشنى تاپىلىدى.

لائېرتېسنىڭ قورۇقى كۆرۈندى، لاپاس ۋە ئۆيلەرنىڭ ئىزناسىنى روشەن ئىلغا قىلغىلى بولاتتى، دۆڭلۈكتە ئۈزۈمزارلىق يېيىلىپ ياتاتتى. بۇ ئودىسسۇسنىڭ ئەجدادلىرى يارانقان ئىگىلىك ئىدى. بىر قېرى بوۋاي تەك كۆچۈرۈش بىلەن مەشغۇل ئىدى، ياماق چۈشكەن ماتا چاپان كىيگەن بۇ بوۋاي دېھقانغىلا ئوخشايتتى. ئۇ بېشىغا مالخاي، قولىغا تېرە پەلەي كىيگەن، تىكەندىن ئاۋايلاپ پۇتىغا چورۇق تارتىۋالغانىدى. يىللار بوۋاينىڭ چىرايىغا قورۇق سالغان، ئەمگەك بىلەن بېلى ئىگىلىگەن، بالا دەردى ئۈنى دەردمەن ۋە خامۇش قىلىپ قويغانىدى.

ئاتىسىنىڭ بۇ تۈرقىنى كۆرگەن ئودىسسۇسنىڭ يۈرىكى ئېزىلىپ، ئىختىيارسىز ھالدا بىر تۈپ نەشپۈت دەرىخىگە يۆلىنىپ يىغلاپ كەتتى. بىر ئاز ئۆتكەندىن كېيىن، ئودىسسۇس باشقىلار-

نى چېكىپ باقماقچى بولغان ئادەمدەك كۆز ياشلىرىنى ئېرىتىۋېتىپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، مۇساپىر سىياقىدا بوۋايدىن ئەھۋال سۇرۇشتۇردى. ئۇنىڭ چىرايىدىن يېقىنچىلىق ۋە مۇلايىملىق، تەلەپپۇزىدىن كەمتەرلىك چىقىپ تۇراتتى.

— بوۋا، سىلى مېۋىلىك دەرەخ يېتىشتۇرۇشتە ماھىر ئىكەنلا. تەك، زەيتۇن، نەشپۈت، ئەنجۇر دەرەخلىرىنى ناھايىتى ئوبدان پەرۋىش قىلىپلا، بىرلا ئىش تازا توغرا بولمىغاندەك تۇرىدۇ، بوۋا، راست گېپىمنى دېيىشكە ئىجازەت بەرسىلە، ئۆزلىرىدىن ئوبدان خەۋەر ئالىدىغان ئادەم چىقمىغاندەك قىلىدۇ. خوجايىنلىرى سىلىنى ئىشقا سېلىشنى بىلىپ، سىلىگە تېگىشلىك ھەق بەرمەيدىغان ئوخشىمامدۇ؟ گەرچە ياشىنىپ قالغان بولسىلىمۇ، لېكىن بەستلىك ئىكەنلا، كۆزلىرىدىن پاراسەت ۋە جاسارەت ئۇچقۇنلىرى يېنىپ تۇرۇپتۇ. بويلىرى ئېگىز ھەم قاۋۇل ئىكەنلا، بۇ ئالامەتلەر سىلىنىڭ ئېسىلزادە نەسەپتىن ئىكەنلىكىلىرىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ. سىلى راھەت كۆرۈشلىرى، ئوبدان ئوزۇقلىنىشلىرى، دائىم يۇيۇنۇپ قېرىلىقنىڭ ھۆزۈرىنى كۆرۈشلىرى كېرەك. ئۆزلىرىنى بۇنداق تاشلۇۋەتسىلە بولمايدۇ. سىلى كىم ئۈچۈن تېرىقچىلىق قىلىۋاتىدىلا، ماڭا دەپ بەرسىلە بولامدۇ؟— دېدى ئودىسسۇس ئاتىسىغا.

لائېرتېس قوشۇمىسىنى تۇرۇپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئودىسسۇسقا قارىدى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئودىسسۇسقا قايىل بولغانلىقى چىقىپ تۇراتتى. بوۋاي بىر ئېغىز گەپ قىلماي، قىلىۋاتقان ئىشىنى داۋاملاشتۇردى، ئودىسسۇس ھېكايە توقۇپ كۆڭلىدە ئويلىغانلىرىنى بايان قىلدى:

— بۇ جاي راستىنلا ئىتاكېمۇ؟ مەن بايام بىر يولوچىنى ئاڭلىدىم. ئۇ قائىدە ـ يوسۇن بىلمەيدىغان ئادەم ئىكەن، مەن ئۇنىڭدىن مېنىڭ قەدىناس دوستۇم مۇشۇ يەردىمۇ دەپ سورىسام ئۇنىڭ جاۋاب بەرگۈسى كەلمىدى. مەن ئۇ دوستۇم بىلەن كۆ-

رۇشمەكچىدىم. بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى مەن ئۇنى ئۆز ئېلىمدە بىردىنبىر ئەزىز مېھمان سۈپىتىدە كۈتۈۋالغانىدىم. ئۇ ئىتتاكېلىق ئىدى، ماڭا ئۆزىنىڭ لائېرتېسنىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىنى دېگەن. ئۇ كېتىدىغان ۋاقتىدا مەن ئۇنىڭغا ئەڭ قىممەتلىك سوۋغىلارنى، يەنى يەتتە تارانتون ساپ ئالتۇن (قەدىمكى يۇنانىنىڭ ئېغىرلىق بىرلىكى)، نەقىشلىك بىر كۈمۈش چەينەك، ئون ئىككى پارچە گىلەم، ئىچ كىيىم، خالات، تۆت نەپەر چېچەن ھەم چىرايلىق دېدەك تەقدىم قىلغانىدىم.

ئاتىسى ئودىسسۇسنىڭ توقۇپ چىققان ھېكايىسىنى ئاڭلاپ، يۈز - كۆزىنى ياش باسقان بېتى بېشىنى كۆتۈرۈپ:

— مۇساپىر، سىلى دەل ئىزدىگەن يەرگە يېتىپ كەلدىلە. لېكىن، بۇ يەردە پەس ھەم ئەدەپسىز ئادەملەر تۇرۇۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆڭلى قارا. ئۇلارغا مال - مۈلۈكلەرنىڭ ھەممىنى بېرىۋەتسىلىمۇ، ئۇلار ھەرگىز قانائەت قىلمايدۇ. سىلىگە ئېيتاي، سىلى ئىزدىگەن ئادەم بۇ يەردە يوق، ناۋادا ئۇ ئادەم بولسا، شەپقەتلىرىگە جاۋاب قايتۇرغان بولاتتى. ئېيتىپ باقسىلا، سىلى ئۇ مېھمانىنى قايسى يىللاردا كۈتۈۋالغان ئىدىلە؟ ئۇ مېنىڭ ئوغلۇم ئىدى، ئۇ ئادەم يا دېڭىزغا چۆكۈپ كەتكەندۇ، يا ئۇنىڭ جەسىتىنى قۇشلار يەپ كەتكەندۇ، ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسى ئۇنى يەرلىكىدىمۇ قويالمىدى! ئۇنىڭ كۆزلىرىنى ئۆز قولى بىلەن يۇمدۇرۇش، جەسىتىنى قۇچاقلاپ يىغلاش ۋاپادار خوتۇنىغىمۇ نېسىپ بولمىدى! ھەي مەرد مۇساپىر، سىلى نەدىن كەلدىلا؟ ئۆزلىرى يالغۇزمۇ ياكى ھەمراھلىرىمۇ بارمۇ؟— دەپ سورىدى بوۋاي ئودىسسۇستىن.

— مەن ئارگوستىن كەلدىم، بوۋا، — دېدى ئودىسسۇس، — سىلىنىڭ ئوغۇللىرى ئودىسسۇس مەندىن ئايرىلغىنىغا بەش يىل بولدى. ئۇ خۇشال - خۇرام يولغا چىققانىدى، ئۇچار قاناتلار ياخشىلىقتىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى. بىز بىر - بىرىمىز

بىلەن پات - پات كۆرۈشۈپ تۇرۇشقا ھەم ئۆزئارا سۆزغا تەقدىم قىلىشقا ۋەدە قىلىشقانىدۇق.

لائېرتېسنىڭ كۆزى ئۇشتۇمتۇت قاراڭغۇلاشتى. ئۇ ئىككى قولىغا مۇنبەت تۇپراقنى ئېلىپ، ئاق چاچلىق بېشىغا چېچىپ ھۆكۈرەپ يىغلاپ كەتتى. ئودىسسۇسمۇ تەسىرلىنىپ يۇرىكى يېرىلغۇدەك بولدى. ئاتىسىنى يەنە قىيناشقا چىدىمىغان ئودىسسۇس ئېتىلىپ بارغىنىچە بوۋاينى قۇچاقلاپ:

— ئاتا، مەن سىلىنىڭ ئوغۇللىرى ئودىسسۇس بولىمەن. ئەمدى ھەرگىز ئازابلانمىسىلا! سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا تۇرغان مەن ئۆزۈم شۇ. مەن يىگىرمە يىل سەرسان بولۇپ ئاخىر قايتىپ كەلدىم! سىلىنىڭ خىزمەتلىرىدە بولاي دەپ كەلدىم، جېنىم ئاتا!

لائېرتېس دەرگۇماندا بېشىنى كۆتۈرمەي تۇرۇپلا قالدى، خۇشاللىق ياشلىرى مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئاقتى، ئۇ تۇيۇقسىز كەلگەن بەخت ئالدىدا ئۆزىنىڭ كۆزلىرىگە ئىشەنمەي قېلىۋاتاتتى، بوۋاي كۆزىنى قىسىپ:

— سەن راستتىنلا مېنىڭ ئوغلۇم ئودىسسۇس بولىدىغان بولساڭ، مېنى ئىشەندۈرەلىگۈدەك روشەن ئىسپات كۆرسەتكىنە؟ — دېدى.

— ئىسپات دېگەن مانا مۇشۇ، — دېدى ئودىسسۇس چاپىنىنى قايرىپ، ياۋا چوشقا چىشلىۋالغان چاغدا تىزىدا قالغان تاتۇقنى كۆرسىتىپ،— بۇنىڭغىمۇ ئىشەنمىسىلە ئاتا، سىلىگە بالىلىق چاغلىرىمدىكى ئەسلىمىلىرىمنى سۆزلەپ بېرەي. كېچىكىمدە سىلى ماڭا، مېۋىزارلىقتا تۇرلۇك - تۇمەن گۈللەر خۇش پۇراق چاچار، گۈللەرنىڭ خۇشبۇي پۇراقلىرىدىن دىللار مەست بولار دەيتتىلە. مەن تۇغۇلغاندا خاتىرە ئۈچۈن، يۈز قۇردىن ئارتۇق جىرىم قويۇلغان. مېنىڭ كۆچلۈك بولۇشۇمنى تىلەپ ئەللىك تۇپ ئالما كۆچىتى، قاۋۇل چوڭ بولسۇن دەپ ئەللىك تۇپ

نەشپۈت كۆچىتى، تۈرمۈشى بەختلىك بولسۇن دەپ، تەك، زەيـ
تۇن ۋە ئەنجۇر كۆچەتلىرى قويۇلغان. يۈزدىن ئاشقان سان
خەيرلىك سان، سىلى ئوغۇللىرىنىڭ بەخت ـ ئامەت ئىچىدە
ئۇزاق يىل ياشىشىنى مۇشۇنداق تىلىگەن!

ئودىسسۇسنىڭ يادلاپ بەرگەنلىرىنى ئاڭلاپ لائېرتېس شەكـ
سىز ئىشەندى، ئوغلىغا ئېسىلىپ تۇرۇپ هوشىدىن كەتتى.
ئوغلى ئۇنى بەقۇۋۋەت قوللىرى بىلەن قۇچاقلىۋالدى، ئۇ هوشىغا
كەلگەندە، ئاندىن كۆڭلىنى ياساپ:

— ئوغۇللىرى قايتىپ كېلىپلا قالماي، يەنە هېلىقى لايىق
چۈشكەنلەرنى جازالاپ، ئۇلارنىڭ هەممىسىنى ئاخىرەتكە يولغا
سالدى! — دېدى.

لائېرتېس بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، غېمىنىڭ ئۈستىگە يەنە بىر
غەم قوشۇلدى، ئۇ ئەنسىرىگەن هالدا:

— سەن يۈزدىن ئارتۇق لايىق چۈشكەنلەرنى ئۆلتۈرگەن
بولساڭ، سەن چوقۇم مېنىڭ ئوغلۇم. بۇنداق كۈچ ـ قۇۋۋەت
پەقەت مېنىڭ ئوغلۇم ئودىسسۇستىلا بولىدۇ. لېكىن، سەن ئويـ
لاپ باقتىڭمۇ، ئۇ دېگەن يۈزدىن ئارتۇق ئادەمنىڭ خۇنى!
— دېدى.

ئودىسسۇس شۇك تۇرۇپ بېشىنى لىڭشىتتى.

لائېرتېس يەنە:

— چۈنكى سەن بۇ يەردىكى نۇرغۇن ئاقسۆڭەكلەرنى ئوغۇل
لىرىدىن ئايرىدىڭ. ئۇلار ئەلھۆكمىللا دەرمۇ؟ پۈتۈن شەھەردە
كى هەم پۈتكۈل رايوندىكىلەر مالىمان چىقىرىپ، بىرلىكتە ساڭا
هۇجۇم قىلىشى مۇمكىن! — دېدى.

ئودىسسۇس ئاتىسىغا تەسەللى بېرىپ:

— بۇنى مەن ئويلىغان ئاتا. بىراق، قورقۇش كەتمەيدۇ،
بىزنى تەڭرىلەر قوللايدۇ. مەن ئويلايمەن، ئافىنا مەن ئۈچۈن
قىساس ئېلىپ بەرگەنكەن. ئەمدى ئۇ كىشىلەر بىلەن كىشىلەر.

نى ياراشتۇرۇپمۇ قويالايدۇ، بۇ ئىشلاردىن غەم قىلمايلى. ئۆيلە-رىگە بارايلى، نەۋرىلىرى بىزنى ساقلاپ تۇرىدۇ، يەنە سادىق ئىككى مالچىمىزمۇ نەۋرىلىرى بىلەن بىللە،— دېدى.

لائېرتېس يۈيۈنۈپ پاكىزلاندى. ئۇ شۇنچە يىلدىن بېرى ئاندا - ساندا يۈيۈنۈپ ۋە كىيىم يۆتكەپ، ئۆزى بىلەن كارى بولماي كەلگەنىدى. ئوغلىمۇ قايتىپ كەلدى، ئۇ ئىنتايىن خۇ-شال بولۇپ، پاكىز ۋە رەتلىك يۇرىدىغان ئادىتىنى يەنە تېپىۋال-دى.

ئاقىنا سىياقىنى يوشۇرغان پېتى لائېرتېسقا يېقىنلىشىپ، ئالتۇن هاسىسى بىلەن ئۇنى نوقۇپ قويۇۋېدى، ئۇنىڭ مۇكچەي-گەن قەددى رۇسلىنىپ، قېرىلىق يەتكەن قىياپىتىدىن نام - نىشان قالمىدى. ئۇ بىرىنچى قېتىم ئېسىل تۇن كىيىدى، ئۇنىڭ كۆچ - قۇۋۋىتى ۋە سۇر - هەيۋىسى ئەسلىگە كەلدى. ئۇ ئىچكىركى ئۆيدىن چىققان چاغدا، ئوغلى بىلەن نەۋرىسى ئۇنى كۆرۈپ هەيران قالدى.

— چوقۇم بىر تەڭرى سىلىنىڭ كەيپىياتلىرىنى كۆتۈرۈپ هەم ماغدۇرلىرىنى ئاشۇرۇپ قويۇپتۇ،— دېدى ئودىسسۇس. تېلىماكوس:

— بوۋام ياشىرىپ كېتىپتۇ! — دېدى.

— مۇبادا تۇنۇگۈن ئۆزۈمنى مۇشۇ تۇرقۇمدىكىدەك بەقۇۋ-ۋەت هېس قىلغان بولسام، تەڭرىم مېنى سىلەر بىلەن بىللە جەڭ قىلىشقا، هېلىقى مۇتتەهەملەردىن بىرنەچچىسىنى ئۇجۇقتۇرۇشقا ئەۋەتكەن بولاتتى. ئەينى يىللاردا، مەنمۇ شەهەرلەرگە هۇجۇم قىلىپ، قەلئەلەرنى ئېلىشقا قاتنىشىپ شۆهرەت قازانغانىدىم.

ئۇلار غىزاغا ئولتۇرغان چاغدا، دولىئوس ئالتە ئوغلى بىلەن بىللە ئۆيگە كىرىپ كەلدى. دولىئوس خانىشىنىڭ سادىق چاكىرى هەم باغۋىنى ئىدى. باشقا چاكارلار ئاسىيلىق قىلغان چاغدا، ئۇ باشتىن - ئاياغ خانىشقا سادىق بولۇپ، قورۇقتا مېۋىلىك دەرەخ-

لەرنىڭ پەرۋىشىگە قارىشىپ يۈرگەنىدى.

دولىئوس مىخلىنىپ قالغاندەك بوسۇغىدا قىمىر قىلماي تۇرۇپ قالدى. ئۇ ئۆز كۆزلىرىگە ئىشەنمەي، ئودىسسۇسقا ئەندىكىپ قارىدى. ئودىسسۇس مۇلايىملىق بىلەن ئۇنىڭغا ھەممە ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ، ئاتا - بالىلارنى تاماققا تەكلىپ قىلدى.

دولىئوس يۈگۈرۈپ بېرىپ ئودىسسۇسنىڭ قولىنى سۆيۈپ:

— خوجايىنىم، ئاخىر قايتىپ كېلىپلا! ئۇمىد رېئاللىققا ئايلاندى! مەن ئاۋۋال تائامنى قويۇپ تۇرۇپ، ھازىرلا بېرىپ خانىشقا خەۋەر قىلاي! — دېدى.

ئودىسسۇس ئۇنى قولى بىلەن توسۇپ:

— ھاجىتى يوق، ئۇنىڭ ھەممە ئىشتىن خەۋىرى بار، بىز بىلەن بىللە غىزالان، — دېدى.

ئون بەشىنچى قىسسە

يىغىلىقىنى تىنچلىققا ئايلاندۇرغانلىقى

ئوتنى پاختىنىڭ ئىچىدە ساقلىغىلى بولمايدۇ. نەغمە ـ ناۋا ساداسى بىسىققاندىن كېيىن ئوردىنى ئېغىر جىمجىتلىق باستى. بۇ نورمالسىز ئەھۋال ئىدى، جەسەتلەردىن تارقالغان سېسىق پۇراق سۆز ـ چۆچەكلەرنىڭ يۈگۈرۈك ئات بىلەن يەتكۈزۈلگەن خەۋەردىنمۇ تېز تارقىلىشقا باشلىدى.

ئىتتاكېدا ئەزەلدىن بۇنداق مەنزىرە كۆرۈلۈپ باقمىغانىدى. بىر توپ تازقارا ئاسماندا قارا بۇلۇتتەك لەيلەپ يۇرۇشەتتى، بۇ تازقارىلار باشقا يەردە ئەمەس، بەلكى دەل ئوردىنىڭ ئۈستىدىن ئەگىپ كېتەلمەيتتى، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ تامام قىرغىن قىلىنغانلىق خەۋىرى تەرەپ ـ تەرەپكە تارقىلىپ كەتتى.

خەۋەر ئىتتاكېغا تارقالغاندىن كېيىن، ئۆلگۈچىلەرنىڭ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى تەرەپ ـ تەرەپتىن يوپۇرۇلۇپ كېلىپ، ئورىدىغا بۆسۈپ كىرىشتى. ئوردىدىكى مەنزىرە تولىمۇ ئېچىنىشلىق ئىدى: جەسەتلەر ئوتۇن دۆۋىسىدەك هويلىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا دۆۋىلەكلىك تۇراتتى، ئۆلۈكلەرنىڭ قىياپەتلىرى ھەر خىل ئىدى، بەزىلىرىنىڭ گاللىرىنى نەيزە تېشىپ ئۆتۈپ كەتكەن، بەزىلىرىنىڭ كاللىسى تېنىدىن جۇدا قىلىنغان، بەزىلىرىنىڭ ئىچ ـ باغرى چۈۋۈۋېتىلگەن، بەزى جەسەتلەرنىڭ پۈت ـ قوللىرىنى تاز قارىلار چوقۇلاپ يەپ بولۇشقانىدى.

كىشىلەر ھۆكۈمەت يىغلاشتى، ھەرقايسىسى ئۆز بالىلىرىنىڭ

جەسەتلىرىنى ئاچقىپ يەرلىكىدە قويۇشتى. يېقىن ئەتراپتىكى ئاراللاردىن لايىق چۈشكەنلەرنىڭ جەسەتلىرىنى بېلىقچىلار كېمىلىرى بىلەن ئاپىرىپ قويۇشتى.

بازاردا كىشىلەردىن دېڭىز ھاسىل بولغاندىدى، يىغا ۋە تىل - ھاقارەت ئاۋازلىرى بىردە كۆتۈرۈلۈپ، بىردە پەسىيىپ تۇراتتى.

— مەن ئەرز قىلىمەن! — دېدى سېمىز بىر قېرى بوۋاي. دولاناغا ئوخشاش قىزىل بۇرنى كۆز يېشىدا يۇيۇلۇپ تېخىمۇ قىزىرىپ كەتكەنىدى. ئۇنىڭ ئىچ - باغرى شۇ تاپتا ئوغلىنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىك سەۋەبىدىن پەيدا بولغان قايغۇ - نەپرەتكە تولغان، ئۇنىڭ ئىسمى — ئوپېتېس، لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئاتامانى ئىدى. ئانتېنوس مۇشۇ بوۋاينىڭ ئوغلى ئىدى. ئۇ قوللىرىنى پۇلاڭلىتىپ، قۇتراتقۇلۇق قىلدى:

— مەن ئەرز قىلىدىغان ئۇ ئادەم، ئودىسسۇس، ئۇ ئىتاكې ئۇچۇن بىر بالا - قازا، ئۇ ئالۋاستى قاتىل! ئۇ قايتىپ كەلدى، يەنە قانچىلىك بەختسىزلىك ۋە بالايىئاپەت يۇز بېرىدىغانلىقىنى خۇدا بىلىدۇ. ئۇ يىگىرمە يىلنىڭ ئالدىدا بىزنىڭ قانچىلىك ئەزىمەتلىرىمىزنى باشلاپ، كېمىلەرگە چۈشۈرۈپ جەڭگە ئاتلانغان ئەمەسمىدى؟ ئۇ ئۆزى يالغۇز قايتىپ كەلدى، قالغانلار كېمىلىرى بىلەن ۋەيران بولدى. ئۇ بىزنىڭ ئىتاكېدىكى يۇزدىن ئارتۇق مۇنەۋۋەر ياشنى ئۆلتۈرۈۋەتتى، بۇنىڭغا چىداپ تۇرىمىزمۇ؟

— ياق!

— ھەرگىز ياق!

.....

لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ئاۋاز قوشۇپ توۋلاشتى.

— قېنى، ھەركەتلىنەيلى! — دەپ مۇراجىئەت قىلدى ئوپېتېس، — ئۇ قېچىپ كەتمەستە، بىرلىكتە قوغلاپ ئۇ مەلئۇننى

ئۆلتۈرەيلى! بولمىسا، مەڭگۈ نومۇستا قالىمىز. ئۇ قاتىلنى جازاغا تارتمىساق، ئەۋلادلىرىمىزنىڭ يۈزىگە قانداق قارايمىز! ئوغلۇمنىڭ ئەرۋاھى مېنى باقىي دۇنياغا سۈرەپ كېتىشى مۇمكىن. ئىشقىلىپ، رەقىبكە يول قويماسلىق كېرەك، يۈرۈڭلار! قاتىلنى تۇتايلى! ئودىسسۇس، تېلىماكوس، ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ بىرسىمۇ قېچىپ كەتمىسۇن!

شۇ يەردىكى ئادەملەر بۇ گەپكە تەسىرلىنىپ، ئۇلارنى تۇتقىلى ماڭماقچى بولغاندا، ھاپىز پىموس بىلەن مېدون ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيدا بولدى. ئۇ ئىككىسى تېرىك ئىدى! مېدون:

— ئىتاكىلىقلار، مېنىڭ گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار، مەن سىلەرگە قەسەم قىلىپ بېرەلەيمەنكى، ئودىسسۇس تەڭرىنىڭ پەرمانى بويىچە ئىش قىلدى. مەن بىر تەڭرىنىڭ مېنتورىنىڭ قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ ئۇنىڭ يېنىدا ئۇنى ھىمايە قىلىپ تۇرغان. لىقىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. ئۆزۈڭلار ئويلاپ بېقىڭلار، ئودىسسۇس ھەرقانچە باتۇر بولسىمۇ، يۇزدىن ئارتۇق ئادەمگە تاقابىل تۇرالامدۇ! لايىق چۈشكەنلەرنى ھېلىقى تەڭرى ئۆلتۈرىدى، — دېدى.

مېدوننىڭ گېپى ناھايىتى تېز ئۇنۇم بەردى، قارىغۇلارچە ئىش قىلىشقا ئالدىراپ تۇرغانلار شۇئان پەسكويغا چۈشۈشتى، بەزىلەرنىڭ چىرايلىرىدا تەشۋىش ئالامەتلىرى كۆرۈلۈشكە باشلىدى.

سانىماي سەككىز دېمەيدىغان ئاق چاچلىق بىر ھۆكۈما بوۋاي ئورنىدىن تۇرۇپ:

— ئەي ئىتاكىنىڭ پۇقرالىرى، «ھەرگىم ئۆزى تىككەن دەرەخنىڭ ئاچچىق مېۋىسىنى ئۆزى يەيدۇ» دېگەن مۇنداق بىر ئېغىز سۆز بار. سىلەر ئۆتكەندە بالىلىرىڭلارنى توسىماي، ئۇلارنىڭ پادىشاھنىڭ مال ـ مۈلكىنى بۇزۇپ چېچىشىغا، ئۇنىڭ خوتۇنىنى قورقىتىشىغا يول قويدۇڭلار، شۇ چاغدا نېمىشقا مېنىتور ئىككىمىزنىڭ نەسىھەتلىرىگە قۇلاق سالمىدىڭلار؟ بۇ شۇنىڭغا بېرىلگەن جازا ئەمەسمۇ؟ ئۆلگەنلەرنىڭ ئۆزىنىڭ شورى! ئودىسسۇس ئائىلىسىنى خانۇەيران قىلغان دۈشمەنلەرنى ئۆلتۈردى. ئەگەر قائىدە بىلىدىغان بولساڭلار، ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ يۇرمەڭلار، بولمىسا، سىلەرنىڭ ئاقىۋىتىڭلارمۇ لايىق چۈشكەنلەرنىڭ ئاقىۋىتىدەك بولىدۇ، — دېدى.

ھۆكۈمانىڭ گېپى تۈگەپلا، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىچكى نىزاھ پەيدا بولدى. بەزىلەر بوۋاينىڭ گېپىگە ماقۇل بولۇشتى، بەزىلەر يەنە ئۇپپېتېسنى قوللىدى.

ئافىنا مۇقەددەس ئولىمپىيە تېغىدىن پەسكە قاراپ، غەزەپى قاينىغان خەقنى كۆرۈپلا، ئاتىسى زېۋسنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭ پىكرىنى بىلىپ بېقىش نىيىتىدە:

— زېۋس ئاتا، تەڭرىلەرنىڭ تەڭرىسى، ئۆزلىرىنىڭ دانا قارارلىرىنى ئېيتىپ بەرسىلە. ئىتاكىلىقلارنىڭ ئۆزئارا ئۇرۇش قىلىشىنى خالاملا ياكى ئىككى تەرەپنى مۇرەسسە قىلىپ توپلاڭ-نى تىنجىتىشنى خالاملا؟— دېدى.

— قىزىم، ئافىنا، سەن ئەقىل - پاراسەت تەڭرىچىسى، شۇنداق تۇرۇقلۇق، بۇ ئىشنى يەنە مەندىن سورامسەن؟ بۇ ئاللىقا-چان قارار قىلىنىپ بولغان ئىش! ئەينى چاغدا، سەن ئودىسسۇس-نى ئۆز يۇرتىغا قايتۇرۇپ، ئۇنىڭ لايىق چۈشكەنلەردىن قىساس ئېلىشىغا يول قويغانىدىڭ، مەن ماقۇل بولغان. مەن ماقۇل بولغان ئىكەنمەن، ئەمدى خالىغىنىڭ بويىچە بىر تەرەپ قىل! مېنىڭ پىكرىمنى سورىساڭ، مېنىڭ پىكرىم مۇنداق: لايىق چۈشكەنلەر ئۆلتۈرۈلدى، پادىشاھلىق ئودىسسۇسقا باقمىغان بولسۇن. ئۆلگۈ-چىلەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر قىساس ئېلىشنى يادىلىرىدىن چىقى-رىۋەتسۇن، چۈنكى ئۆچ - ئاداۋەتنىڭ چېكى بولمايدۇ. ئودىس-سۇسمۇ ئۆتكەن ئىشلارغا سالاۋات دەپ، پۇقرالار بىلەن تىنچ ئۆتسۇن، ئىتاكى خانىدانلىقى روناق تېپىپ گۈللەنسۇن، — دېدى زېۋس قىزىغا.

ئافىنا بۇ گەپنى ئاڭلاپ خۇشاللىقىدىن بېشى كۆككە يەتكەن-دەك بولدى. ئۇ چوققىلىرى كۆككە تاقاشقان ئولىمپىيە تېغىدىن ئىتاكى ئارىلىغا چۈشتى.

دۇپۇرلىگەن ئىياغ ئاۋازى نەچچە چاقىرىم ئارىلىقتىن ئاڭلا-دى، يولدا توپا - چاڭ كۆتۈرۈلگەنىدى. يەر - زېمىن تىترەپ، ھاۋا گويا لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقاندەك ھالەتتە ئىدى. بىر توپ قورال-لىق كىشىلەر قورۇقلا باستۇرۇپ كېلىشۋاتاتتى. ئۇلار خۇددى سېرىق چېكەتكىلەردەك كۆپ ئىدى، ساناپمۇ ساناپ بولغىلى بول-

مايتتى.

دولىئوس ئالاقزاده بولۇپ كىرىپ كەلدى ۋە:

— ئودىسسۇس، ئۇلار كېلىۋاتىدۇ! قوراللارنى ئېلىپ، جەڭگە تەييارلىنايلى! — دېدى.

ئولتۇرغانلار ئورۇنلىرىدىن سەكرىشىپ تۇرۇپ كەتتى. ئودىسسۇس، ئۇنىڭ ئوغلى، ئىككى مالچى، دولىئوس ھەم ئۇنىڭ ئالتە ئوغلى جەمئىي يەتتەيلەن، ئۇلاردىن باشقا يەنە قېرى لائېرتېسمۇ بار ئىدى. ئودىسسۇس ئالدىدا ماڭدى، قالغانلار كىچىك ئەترەت بولۇپ ئودىسسۇسنىڭ كەينىدىن جەڭگە ئاتلاندى.

ئۇلار ئەمدىلا دەرۋازىدىن چىقىپ بوشلۇق يەرگە كېلىشى بىلەنلا، بىر كۆچلۈك نىجاتكار ئاسماندىن چۈشتى. ئۇ مېنتورنىڭ قىياپىتىگە كىرىۋالغان ئافىنا ئىدى. ئودىسسۇس بىرلا قاراپ تەڭرىچىنى تونۇۋالدى — دە، قەلبى ئىشەنچىگە تولۇپ تاشتى. ئۇ خۇشال بولۇپ ئوغلىغا:

— تېلىماكوس، ئىشەنچىمنى يەردە قويما! ئالغا ئىنتىل، باتۇرلۇق بىلەن جەڭ قىل، ئودىسسۇس ئائىلىسىگە شان — شەرەپ كەلتۈر! — دېدى

— خاتىرجەم بولسىلا، ئاتا! لايىق چۈشكەنلەر بىلەن بولغان جەڭدە ئىپادەمنى كۆرمىدىلىمۇ؟ مەن سىلىنىڭ نامىلىرىغا ھەرگىز داغ كەلتۈرمەيمەن! — دەپ جاۋاب بەردى تىلماكوس.

لائېرتېس گويا مۇشۇ كۈننى كۈتكەندەك ياشلىق چاغلىرىدىكىگە ئوخشاش جۈشقۇن كەيپىياتتا روھلىنىپ كەتتى ۋە:

— بۈگۈن ھەقىقەتەنمۇ ئاجايىپ خاسىيەتلىك كۈن بولدى، مەن ئوغلۇم ۋە نەۋرەم بىلەن بىللە جەڭ قىلىدىغان بولدۇم! نەۋرەم، بەستىمگە قاراپ باقە، بەستىم ھېلىمۇ ئەينى يىللاردىكى بەستىمگە ئوخشامدىكەن! — دېدى ۋارقىراپ.

ئۇ قولىغا نەيزە ئېلىپ مەيدانغان چىقىپ، ئانتىنوسنىڭ ئاتىسى ئوپېتىسقا يۈزلىنىپ قالدى. ئوپېتىس چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ:

— لائېرتېس، سەن بېقىپ چوڭ قىلغان بالا قانداق بالا؟ ئۇنىڭ قولى تالاي ئىتاكېلىقلارنىڭ قېنىنى بىلەن بۇيالدى—... دەپ توۋلىدى.

— زۇۋانىڭنى يېغ، ئەبلەخ! — دېدى لائېرتېس ئۇنىڭغا قاتتىق تەنبىھ بېرىپ، — ئوغلۇمنى چىشلەپ تارتىشقا قانداق يۈزۈڭ چىدىدى سېنىڭ؟ سەن ئانتىنوسنىڭ كىشىنىڭ بېشىغا ئېغىر كۈن چۈشكەن جىددىي پەيتتىن پايدىلىنىپ شۇ كىشىنىڭ خوتۇنىغا نىيىتىنى بۇزۇشقا، مال ـ مۈلكىگە چاڭگال سېلىشىغا، يەنە تېخى نەۋرەمگە زىيانكەشلىك قىلىشىغا يول قويدۇڭ. كونىلار: بالىنى تەربىيىلىمەسلىك ئاتىنىڭ سەۋەنلىكى دەيدۇ. ئالا ئىنەكنىڭ بالىسى چالا قۇيرۇق. سەندەك ئاتىدىن ئەۋلادلارغا ياماڭ ئۇلگە قالىدۇ، بۈگۈن سېنىڭ جاجاڭنى بېرىمەن.

لائېرتېس شۇنداق دەپ نەيزىسىنى ئاتتى. بۇ قەھرىمان ئەينى يىللاردىكى باتۇرلۇقىدىن ھېلىھەم قالمىغانىدى، نەيزە بېرىپ ئوپېتىسنىڭ ئىڭىكىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتتى. ئوپېتىس يەرگە يىقىلدى ـ دە، ئۇنىڭ قوراللىرى جاراڭلاپ كەتتى.

ئودىسسۇس ئاتا ـ بالا ئىككىسى خۇددى تاغدىن چۈشكەن يولۇاستەك دۈشمەنگە تاشلاندى. ئۇلار ئالدىغا كەلگەنلىكى دۈش-مەننى ئۆلتۈرۈپ ماڭدى، شۇ تاپتا ئۇلار قوي توپىغا ئېتىلىپ كىرگەن بۆرىلەرگە ئوخشايتتى.

قارشى تەرەپنىڭ كۆزىگە ھېچنېمە كۆرۈنمىدى، ئۇلار تېخى-مۇ ۋەھشىيلەشتى، ئادەمنىڭ كۆپلىكىگە تايىنىپ، بۇ كىچىك ئەترەتنى ئىچ ـ تېشىدىن قاتمۇقات قورشۇۋالدى. ئۆلگەنلەر ئې-چىنىشلىق ئىگراپ يەرگە يېقىلاتتى، تىرىكلەر ھەرىلەردەك يوپۇ-رۇلۇپ كېلىشەتتى. باغ قان بىلەن سۇغىرىلدى، ۋارقىراشقان ئاۋازلاردىن ئۇچار قانات ۋە ھايۋانلار چۆچۈپ پىتىراپ كېتىشتى.

ئاسمان خىرەلەشكەن، زېمىننى قاراڭغۇلۇق باسقانىدى.

ھەر ئىككىلا تەرەپ گىرەلىشىپ كەتكەن چاغدا، ئافېنا قور-شاۋنىڭ ئىچىدە پەيدا بولدى.

ئۇ قولىدىكى ئالتۇن ھاسىسىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ:

— توختاڭلار، ئەي ئىتاكې پۇقرالىرى! تارقىلىڭلار، ئۇ-رۇشنى دەرھال توختىتىڭلار! — دەپ توۋلىدى.

ئۇنىڭ خاسىيەتلىك خىتابى دەرھال ئۇنۇم بەردى، سەرۋاز-لارنىڭ قوللىرىدىكى قورال ـ ياراغلار گويا كۈز شامىلىدا تۆكۈل-گەن ياپراقلاردەك يەرگە چۈشتى. لېكىن، ئودىسسۇس ئافېنانىڭ ئاۋازىدىن قورقمىدى، ئۇ تەڭرىچە ئاۋۇالقىدەك ئۆزىگە يان باسىدۇ دەپ ئويلاپ، نەيزىسى بىلەن خەنجىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ قېچىپ كېتىۋاتقانلارنىڭ كەينىدىن قوغلىدى.

ئافېنا دەسسەپ تۇرغان يەردىن چاقماق چاقتى. زېۋىس بىر-سىنىڭ ئۆزىنىڭ ئىرادىسىگە خىلاپلىق قىلىۋاتقانلىقىنى بايقاپ، شۇئان چاقماق چاقتۇرۇپ شۇ كىشىگە ئاگاھلاندۇرۇش بەردى.

ئافېنا ئودىسسۇسنى ۋارقىراپ توسۇپ:

— تەڭرىنىڭ ئەۋلادى، ئەي قەھرىمان ئودىسسۇس! ئۇرۇش-خۇمارلىقىڭنى توختات، زېۋىسنى خاپا قىلما! ئۇ چاقماق چاقتۇ-

رۇپ سېنى ئاگاھلاندۇردى، — دېدى.

ئودىسسۇس خوددى ئۇيقۇدىن ئويغانىدەك بولۇپ، تەڭرىگە قوللۇق بىلدۇردى.

جاھان سۈزۈلۈپ ھاۋا ئېچىلدى، ئىتاكې مەيدانى ئادەم دېڭىزىغا ئايلاندى. ئودىسسۇس ئوردىغا قايتىپ كېلىپ، ئەتراپتىكى كىشىلەرنىڭ مۇشۇ يەرگە يىغىلىشى كېرەكلىكىنى جاكارلىدى. ئۇ مۇشۇ مەيداندا پۇقرالار بىلەن مۇقەددەس ھەم مەڭگۈلۈك تىنچلىق ئەھدىنامىسى تۈزمەكچى بولۇۋاتاتتى. مىليونلىغان پۇقرالارنىڭ كۆزلىرى ئۇنىڭغا تىكىلگەنىدى. ئۇلار تىن تارتماي تۇرۇشاتتى، بازار تىمتاس ئىدى. پۇقرالار بۇ مۇقەددەس پەيتنى كۈتۈۋاتاتتى. ئودىسسۇس مېھراب ئالدىغا كېلىپ، تەڭرىلەرگە قىلىنغان نەزىر - چىراغقا رىياسەتچىلىك قىلدى. ئۇ ئۆزىنىڭ پادىشاھ بولۇپ تۇرغان چاغلىرىدىكى سالاپىتىنى نامايان قىلىپ، كۆپچىلىككە ئەھدىنامىنى جاكارلىدى، ئەھدىنامىنىڭ مەزمۇنى مۇنداق ئىدى:

پادىشاھ ئودىسسۇس تەڭرىلەرنىڭ
پەرمانى بىلەن جەڭگە ئاتلانغان؛
تروياداً ساق ئون يىل جەڭ قىلغان،
دېڭىزدا ئون يىل بولدى سەرسان.
دۈشە - ئالۋاستىلاردىن قورقمىغان،
نى سىناقلاردىن تىنچ - ئامان قالغان.
ئەل - يۇرت ئىشقىدا گۈلخانىدەك يانغان،
خوتۇن - بالىسى بوزەك قىلىنغان؛
ئەل - يۇرت بېشىدا قويۇن قۇتربغان،
بېشىنى يېدى بىر توپ زوراۋان؛
تۇڭۇچ يېشىلدى، ھەممە ئىش ئايان،
ئەھد تۈزۈلدى، قىلىنىپ قەسەم.

پۇقرا كۆز ـ قۇلاق بۇنىڭغا هامان،
قانۇن ئالدىدا هەممە باراۋەر.
گۇللەندۇرمىز ئەل ـ يۇرتنى ئورتاق،
بىزگە تەڭرىلەر مەڭگۇ پاسىبان.

ئودىسسۇس هەرگىز پۇشايمان قىلمايدىغان تەلەپپۇزدا ئەھدە-نامىنى تەنتەنىلىك جاكارلىدى، پۇقرالار قوشۇلىدىغانلىقىنى بىل-دۇرۇپ ئالقىش ياڭراتتى، ئىتاكې ئۇزاق مۇددەتلىك تىنچلىقىنى ئاخىرى كۇتۇۋالدى.

图书在版编目(CIP)数据

奥德赛海上蒙难/(古希腊)荷马著；亚生译. —乌鲁木齐:新疆人民出版社,2005.8
ISBN 7—228—09507—3

Ⅰ.奥… Ⅱ.①荷… ②亚… Ⅲ.史诗—古希腊—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I545.22

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 082968 号

责任编辑 ：阿扎提·阿里玛斯
责任校对 ：阿依努尔·卡马力
出版策划 ：艾尔肯·伊不拉音·飞达

新 疆 人 民 出 版 社 出 版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编：830001)
新 疆 新 华 书 店 发 行
新疆隆益达印务有限公司印刷
850×1168 毫米 32 开本 7.5 印张
2005 年 7 月第 1 版 2005 年 7 月第 1 次印刷

印数：1—4000

ISBN 7—228—09507—3
单价:11.00 元 (总定价:110.00 元)

دۇنيادىكى ئون چوك ئېپوس

شەرەت باتۇر گېسىر شاھ

مىللىي قەھرىمان ماناس

رامەنىڭ خەتەرلىك سەرگۈزەشتىلىرى

ئودىسسۇسنىڭ دېڭىزدىكى كەچۈرمىشلىرى

ئىستېلاچى ئانېئاس

بۇيۇك بروندۇ

نىبلۇڭن پاجىئەسى

بېئوۋۇلفنىڭ يالماۋۇزنى بويسۇندۇرۇشى

تروياىدىكى ھەل قىلغۇچ ئۇرۇش

باتۇر شاھ باڭفىر

ISBN 7-228-09507-3

9 787228 095070 >

ISBN 7 - 228 - 09507 - 3

(民文) 单价:11.00 全套定价:110.00元